

Lokalna Strategia Rozwoju

opracowana przez

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”

przy współpracy

INNOVA CONSULTING

Obszar objęty LSR obejmuje dziesięć gmin:

*Brańsk, miasto Brańsk, Ciechanowiec, Czyżew, Klukowo,
Kulesze Kościelne, Nowe Piekuty, Rudka, Szepietowo, Wysokie Mazowieckie.*

Wysokie Mazowieckie, 2009 r.

Spis treści:

<i>Wstęp</i>	- 2 -
<i>I. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację strategii</i>	- 5 -
<i>II. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności</i>	- 20 -
<i>III. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR</i>	- 37 -
<i>IV. Cele ogólne i szczegółowe LSR oraz planowane do realizacji przedsięwzięcia</i>	- 43 -
<i>V. Misja LGD</i>	- 63 -
<i>VI. Spójność specyfiki obszaru z celami LSR</i>	- 65 -
<i>VII. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć</i>	- 67 -
<i>VIII. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć</i>	- 68 -
<i>IX. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 21 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, kryteriów, na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR, oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów</i>	- 70 -
<i>X. Budżet LGD dla każdego roku realizacji LSR</i>	- 104 -
<i>XI. Opis procesu przygotowania LSR</i>	- 110 -
<i>XII. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR</i>	- 112 -
<i>XIII. Zasady i sposób dokonywania ewaluacji własnej</i>	- 114 -
<i>XIV. Powiązania LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR oraz przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu</i>	- 119 -
<i>XV. Planowane działania/przedsięwzięcia/operacje realizowane przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LSR</i>	- 127 -
<i>XVI. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich</i>	- 133 -

Wstęp

Przedstawiona Lokalna Strategia Rozwoju (LSR) została opracowana przez społeczność lokalną, przy uwzględnieniu założeń osi 3 i 4 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 oraz lokalnych potrzeb i uwarunkowań. **Dokument ten jest efektem współpracy przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego**, zgodnie z zasadami uspołecznionego i oddolnego planowania strategicznego w ramach Programu Leader, co zdeterminowało zintegrowany charakter działań – zarówno w kontekście obszarowym, jak i sektorowym – uwzględniając interesy poszczególnych grup społecznych, gmin czy środowisk. Strategia obejmuje obszar dziesięciu jednostek samorządu terytorialnego: Brańsk, miasto Brańsk, Ciechanowiec, Czyżew, Klukowo, Kulesze Kościelne, Nowe Piekuty, Rudka, Szepietowo, Wysokie Mazowieckie, położonych na spójnym kulturowo, przyrodniczo i gospodarczo obszarze Wysoczyzny Wysokomazowieckiej. Bogactwo kulturowe i interesująca historia tych ziem, w połączeniu z urozmaiconym środowiskiem naturalnym i malowniczym krajobrazem oraz podobnymi uwarunkowaniami rozwoju gospodarczego, stanowią o spójności tego obszaru i decydują o podobnych możliwościach rozwoju w przyszłości.

Na tej podstawie, od początku 2008 roku, **w wyniku licznych spotkań informacyjnych i konsultacji z lokalną społecznością** uzgodniono zakres działań mający wpływ za rozwój i realizację założeń prezentowanych w kolejnych rozdziałach. Jednocześnie w trakcie spotkań odbyły się szersze konsultacje i badania społeczne, których efektem jest niniejsza Strategia i zaplanowane do realizacji zadania.

Przedsięwzięcie obejmujące stworzenie LGD i opracowanie LSR obejmowało cykl spotkań szkoleniowo-informacyjnych i konsultacyjnych oraz warsztatów w każdej z gmin wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania, zmierzających w kierunku wykreowania lokalnych liderów, utworzenia stowarzyszenia i opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju.

W trakcie spotkań omawiano zagadnienia, które obejmowały, m.in.:

- podstawy prawne funkcjonowania LGD,
- metodologię opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach Programu Leader (budowa, różnice pomiędzy strategią tradycyjną, harmonogram i zakres prac);
- analizę obszaru LGD metodą SWOT;
- określenie wspólnych cech, spajających obszar LGD;
- wyznaczenie misji, celów strategicznych i operacyjnych;
- pracę nad wyznaczeniem operacji do strategii;
- zasady wyboru operacji przez LGD.

Z uwagi na zdiagnozowane uwarunkowania rozwoju obszaru LGD „Kraina Bobra”, realizację LSR oparto o jak najlepsze wykorzystanie posiadanych walorów naturalnych i kulturowych, w powiązaniu z rozwojem w sferze społeczno-gospodarczej i ochroną środowiska naturalnego. W perspektywie długofalowej podejmowane działania powinny zmierzać do zrównoważonego rozwoju obszaru LGD oraz poprawy jakości życia mieszkańców osiągając efekt synergii. Przeprowadzona diagnoza, konsultacje społeczne i analiza SWOT wskazały, jakie obszary powinny być stymulowane w pierwszej kolejności. Niezbędne jest podjęcie działań w kierunku rozwoju przedsiębiorczości i zdywersyfikowania działalności gospodarstw rolnych. Zauważalne jest zbyt duże powiązanie źródła uzyskiwania dochodów z rolnictwem, przede wszystkim z produkcją mleka. Zjawisko to jest szczególnie niebezpieczne w dwóch, skorelowanych ze sobą kontekstach. Monofunkcyjna gospodarka oparta na rolnictwie rodzi niebezpieczeństwo dla społeczności w przypadku załamania się branży mlecznej. Dodatkowo, bardzo duże zagęszczenie pogłównia bydła wpływa negatywnie na stan środowiska naturalnego, w tym zanieczyszczenie gleb, wód i powietrza. Ogromny potencjał obszaru LGD, w sferze rozwoju funkcji turystycznej oraz zachowanie dla kolejnych pokoleń przyjaznego środowiska pracy, rekreacji i wypoczynku wymaga jednak ochrony tego, co najcenniejsze – nieskażonej przyrody, która jest warunkiem *sine qua non* życia i rozwoju ludzkości.

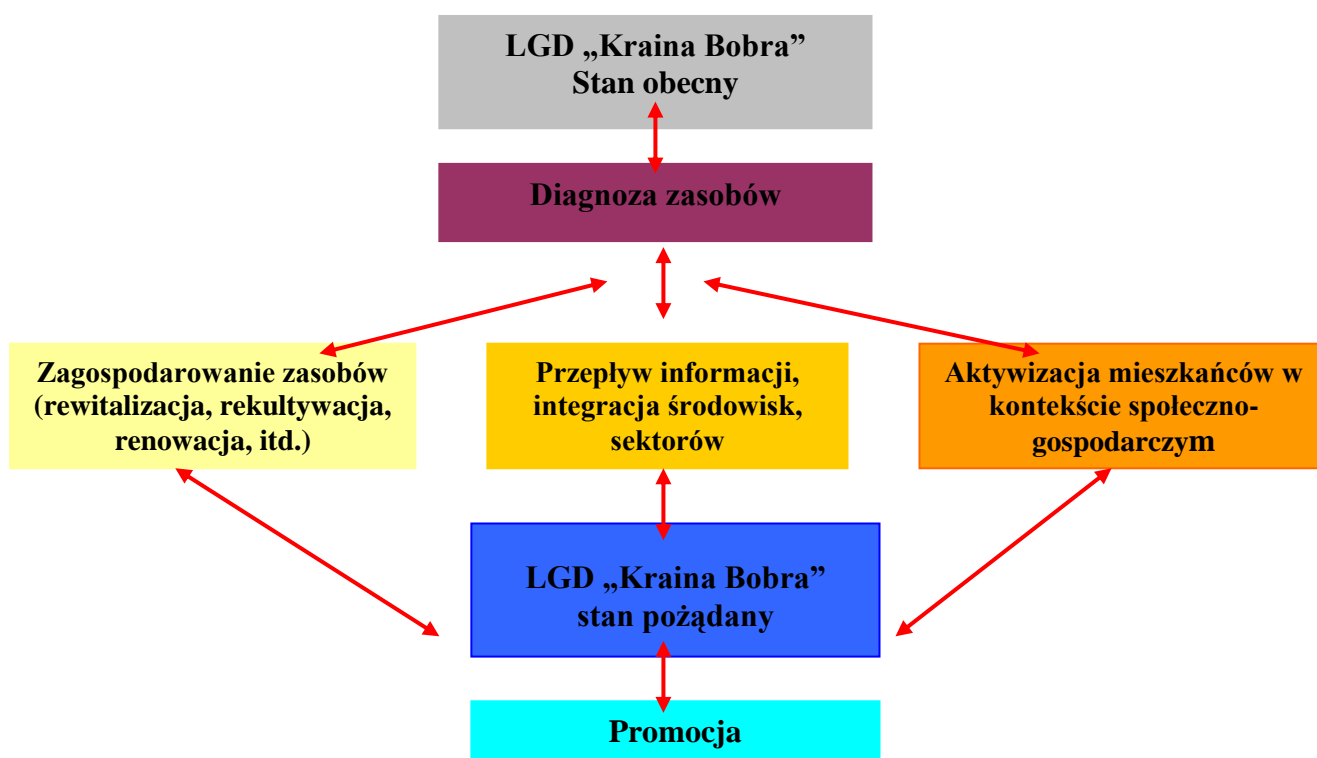
Uwzględniając specyfikę planowania oraz zasady finansowania projektów z funduszy strukturalnych, główne założenia Strategii mają charakter długofalowy i obejmują okres na lata 2008-2013. W tym kierunku do realizacji na najbliższe lata zapisano szereg przedsięwzięć, zmierzających do wykorzystania mocnych stron i szans płynących z otoczenia oraz wyeliminowania słabych stron i zabezpieczenia się przed zagrożeniami zewnętrznymi.

Działania te polegają przede wszystkim na:

- pełnym zdiagnozowaniu posiadanych zasobów historycznych, kulturowych i przyrodniczych wraz z określeniem stopnia przydatności zasobów dla rozwoju obszaru LGD;
- zagospodarowaniu i przygotowaniu zidentyfikowanych zasobów do efektywnego wykorzystania w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym turystyki;
- poprawie przepływu szeroko rozumianej informacji i aktywizacji mieszkańców obszaru LGD;
- kreowaniu pozarolniczych miejsc pracy i źródeł dochodu dla mieszkańców;
- wzmacnianiu kapitału społecznego;
- promocji obszaru i jego walorów.

Przystępując do planowania strategii dla LGD założono postępowanie procesowe, systematyzujące wszystkie działania na przyszłość w celu uzyskania jak najlepszego efektu interwencji i wykorzystania środków finansowych. Myślą przewodnią było ustalenie zakresu i harmonogramu działań w taki sposób aby w optymalny i innowacyjny sposób wykorzystywać zasoby, integrować je i uzyskać efekt synergii.

Dla lepszego zrozumienia proces planowania można zilustrować graficznie.

Punktem wyjścia jest zatem zdiagnozowanie stanu obecnego i określenie możliwości zmian oraz wykorzystania zasobów za pomocą szeregu badań i analiz, planów, studiów wykonalności, etc. Następnie zakłada się zagospodarowanie zasobów, m.in. poprzez stworzenie infrastruktury turystycznej, kulturalnej i inne działania, np. szlaki turystyczne, świetlice wiejskie, zagospodarowanie ciekawych obiektów i miejsc w ramach odnowy wsi czy małych projektów. Równolegle powinien następować proces informowania podmiotów z terenu LGD na temat prowadzonych działań i możliwości włączenia się w nie oraz ich wykorzystania. W efekcie powinien następować także równoległy skojarzony proces aktywizacji społeczno-gospodarczej w wyniku wsparcia inwestycyjnego mieszkańców w ramach wdrażania LSR, np. tworzenie miejsc noclegowych, obiektów gastronomicznych, uruchomienie produkcji bądź świadczenie usług poprzez wsparcie w ramach tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw czy różnicowania w kierunku działalności nierolniczej, itd. Efektem finalnym będzie stan pożądany, który będzie promowany w celu osiągnięcia celów LSR, np. poprzez zwiększenia ruchu turystycznego i wywołane tym stymulowanie lokalnej gospodarki czy ożywienie życia społeczno.

Program Leader obejmuje szereg instrumentów wspierających przemiany obszarów wiejskich w kierunku rozwoju wielofunkcyjnego i poprawy standardu życia. Rozsądnie skonstruowana strategia pozwoli lokalnej grupie działania na rozwój zasobów ludzkich, wzrost aktywności ludności, ogólnej świadomości, co

do możliwości gospodarowania na obszarach wiejskich, poprawę estetyki przestrzeni. Wykorzystanie nadarzającej się szansy uzależnione jest jednak od samych mieszkańców. Ogromna odpowiedzialność i nadzieja spoczywa w tym momencie na lokalnych liderach i animatorach, którzy powinni przełamać opór i zamknięcie przed tym „co nowe” oraz rozpowszechnić założenia programu i korzyści z nim związane. Program Leader stwarza ogromną szansę, w innowacyjny sposób oddając kompetencje w ręce mieszkańców. Przeprowadzone na obszarze LGD „Kraina Bobra” konsultacje społeczne wskazujące na zainteresowanie i zaangażowanie mieszkańców w życie lokalne a aktywność liderów pozwala optymistycznie patrzeć w przyszłość i wierzyć w sukces LEADER-a na obszarze LGD „Kraina Bobra”.

I. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację strategii

I.I. Nazwa i status prawny LGD oraz data jej rejestracji i numer w Krajowym Rejestrze Sądowym

Lokalna Grupa Działania posiada status prawny stowarzyszenia, działając pod nazwą **Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”**. Jest ono dobrowolnym, samorządnym i trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych, mającym na celu działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, aktywizowanie ludności wiejskiej, realizację lokalnej strategii rozwoju (LSR) opracowanej przez lokalną grupę działania (LGD) oraz prowadzenie innych działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich położonych na terenie działalności Stowarzyszenia. **Podstawą prawną działania naszej LGD jest :**

- ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. nr 79, poz. 855 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. z 2007 r. nr 64, poz. 427)
- rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1).

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra” zostało zarejestrowane w dniu 21.08.2008 r. przez Sąd Rejonowy w Białymstoku, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS: 0000310272.

Zgodnie z zapisami statutu terenem jego działania jest obszar dziesięciu gmin objętych projektem, tj.: miasto Brańsk, Brańsk, Ciechanowiec, Czyżew, Klukowo, Kulesze Kościelne, Nowe Piekuty, Szepietowo, Rudka, Wysokie Mazowieckie. Siedzibą Stowarzyszenia jest miejscowość Wysokie Mazowieckie, ze względu na charakter i znaczenie miasta jako centrum społeczno-gospodarczego i kulturalnego obszaru LGD. Obierając siedzibę biura LGD kierowano się kryterium dostępności komunikacyjnej dla mieszkańców wszystkich gmin z obszaru LGD, reprezentacyjnością siedziby oraz dostępem do szeroko rozumianej infrastruktury.

Głównym celem działalności Stowarzyszenia jest wspólne działanie przedstawicieli trzech sektorów na rzecz szeroko pojętego rozwoju obszaru LGD „Kraina Bobra”.

Statutowymi celami Stowarzyszenia są:

1. działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich;
2. aktywizowanie ludności wiejskiej;
3. realizacja lokalnej strategii rozwoju opracowanej przez lokalną grupę działania (LGD);
4. prowadzenie innych działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich położonych na terenie działalności Stowarzyszenia.

Powyżej określone cele, Stowarzyszenie będzie realizowało poprzez:

- 1) wdrażanie do realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 poprzez działania informacyjne, promocyjne i tworzenie oraz realizację Lokalnej Strategii Rozwoju,
- 2) wdrażanie innych programów operacyjnych obowiązujących dla Polski,
- 3) przeprowadzanie badań, ekspertyz i analiz mających na celu poznanie potencjału i zasobów środowiska i gospodarki regionu dla celów opracowywania strategii rozwoju regionu,
- 4) organizowanie spotkań grup dyskusyjnych mających na celu informowanie mieszkańców o możliwych drogach rozwoju zrównoważonego regionu,
- 5) zachęcanie społeczności lokalnej do aktywnego uczestnictwa w spotkaniach informacyjnych i dyskusyjnych,
- 6) współpracę i wymianę doświadczeń z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi w zakresie objętym celem Stowarzyszenia na poziomie krajowym i międzynarodowym,
- 7) promocję i informację dotyczącą założeń i sposobu realizacji lokalnej strategii rozwoju,
- 8) informowanie, pomoc szkoleniową i doradczą w zakresie zasad przyznawania, przygotowywania i realizacji projektów w ramach PROW na lata 2007-2013 i lokalnej strategii rozwoju,
- 9) organizację imprez promujących region, jego produkty, usługi, kulturę, sztukę.

- 10) prowadzenie szeroko rozumianych działań szkoleniowych, warsztatowych, edukacyjnych, kulturalno-oświatowych i informacyjnych,
- 11) wsparcie przedsiębiorczości społecznej i upowszechniania idei partnerstwa trójsektorowego, wspieranie działań ukierunkowanych na naukę metody projektowej pozwalającej pozyskiwać środki zewnętrzne na rozwiązywanie problemów,
- 12) wsparcie rozwoju samorządności lokalnej,
- 13) realizacja inicjatyw i działań na rzecz rozwoju różnych form turystyki,
- 14) wspieranie działań dotyczących zachowania i odbudowy dziedzictwa kulturowego,
- 15) wspieranie działań zmierzających do budowy powiązań kooperacyjnych oraz inicjatyw klastrowych,
- 16) propagowanie wśród mieszkańców, w tym młodzieży, idei etyczno-moralnych przez postaw zmierzających do samorealizacji w działaniu i odpowiedzialności za siebie, rodzinę i środowisko.

Stowarzyszenie realizując cel statutowy, może powołać inne jednostki organizacyjne w granicach prawem dopuszczalnych. W swych działaniach opiera się na pracy społecznej członków i zatrudnionych pracownikach. Stowarzyszenie może zatrudniać pracowników do prowadzenia swoich spraw. Zastrzega się jednak, że w biurze LGD nie mogą być zatrudnione osoby będące członkami organu decyzyjnego - Rady. Stowarzyszenie może być członkiem krajowych i międzynarodowych organizacji, o tym samym lub podobnym profilu działania.

Stowarzyszenie LGD „Kraina Bobra” liczy obecnie 66 członków. Jednocześnie LGD jest organizacją otwartą, nieustannie zachęcającą mieszkańców, instytucje sektora publicznego, prywatnego oraz organizacje pozarządowe do wzięcia udziału w podjętej inicjatywie i wstępowania w szeregi Stowarzyszenia.

I.II. Opis procesu budowania partnerstwa

Pomysł powołania partnerstwa lokalnego, skupiającego przedstawicieli trzech sektorów i działającego na rzecz szeroko rozumianego rozwoju zrodził się w 2007 r., podczas spotkań przedstawicieli samorządów i lokalnych liderów z terenu powiatu wysokomazowieckiego i bielskiego. Doświadczenia i dobre przykłady funkcjonowania tego rodzaju partnerstw, zarówno w województwie podlaskim, jak też w całej Polsce i UE zainspirowały lokalnych liderów do podjęcia działań w tym zakresie. Szereg problemów lokalnych, słaba współpraca samorządów, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, niski stopień integracji społecznej oraz wykorzystywania posiadanych zasobów w bezpośredni sposób korespondowały z założeniami i celami programu Leader. W efekcie, po dokładnym zapoznaniu się z zasadami oddolnej inicjatywy w ramach 4 osi PROW, zdecydowano o podjęciu współpracy pomiędzy gminami: miasto Brańsk, Brańsk, Ciechanowiec, Czyżew, Klukowo, Kulesze Kościelne, Nowe Piekuty, Szepietowo, Rudka, Wysokie Mazowieckie, w celu rozpoczęcia działań zmierzających do aktywizacji samorządów i partnerów społeczno-gospodarczych, zainteresowanych wspólnym działaniem na rzecz budowania kapitału społecznego, aktywizacji środowisk lokalnych, tworzenia nowych miejsc pracy i dochodu, zachowania i wykorzystania dziedzictwa kulturowego oraz zasobów przyrodniczych. Efektem tej współpracy stało się powołanie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”.

Pierwszy etap projektu polegał na informowaniu i aktywizowaniu lokalnej społeczności w celu zwiększenia wiedzy i świadomości mieszkańców na temat programu Leader oraz zainteresowania potencjalnych partnerów udziałem w projekcie. Na początku 2008 r. w każdej z gmin tworzących LGD odbył się cykl spotkań szkoleniowo-informacyjnych obejmujących prezentację założeń programu Leader, doświadczeń i dobrych praktyk z funkcjonujących już lokalnych grup, charakterystykę trójsektorowego partnerstwa, a także określenie szans, jakie dla rozwoju obszarów wiejskich stwarza uczestnictwo w programie.

Kolejnym etapem były spotkania szkoleniowo-konsultacyjne i warsztaty moderowane przez ekspertów, podczas których przedstawiciele trzech sektorów, z każdej wchodzącej w skład LGD gminy, przeprowadzili analizę SWOT obszaru w poszczególnych płaszczyznach, tj. społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej i środowiskowej. Następnie w nawiązaniu do przeprowadzonej diagnozy i analizy, z których wynikały określone uwarunkowania, zgłaszano propozycje dotyczące

wizji i misji obszaru oraz kierunków rozwoju strategicznego i przedsięwzięć do realizacji. Zdiagnozowano podstawowe problemy występujące na opisywanym obszarze, a także dokonano określenia celów i propozycji działań zmierzających do ich eliminowania. Szczególną uwagę poświęcono zidentyfikowanym mocnym stronom i szansom - czynnikom na których powinna opierać się strategia rozwoju. Starano się odnaleźć tzw. **USP (Unique Selling Proposition)** – w dosłownym tłumaczeniu unikalną propozycję sprzedażową, która pozwoli odróżnić obszar LGD „Kraina Bobra” od innych LGD, będących w pewnym sensie konkurentami w zakresie chociażby turystyki, osiedlania, inwestowania, czy produkcji dóbr lub świadczenia usług.

W procesie tworzenia analizy SWOT dużą rolę odegrali sami mieszkańcy gmin należących do LGD. Wypowiadali się oni na temat: głównych zasobów oraz barier w rozwoju, identyfikacji celów, możliwości współpracy pomiędzy gminami i czynnego zainteresowania udziałem w rozwoju gmin. W trakcie spotkania przeprowadzono również badanie ankietowe, które pozwoliło uzyskać opinię w kwestiach problemowych. W oparciu o analizę otoczenia oraz opinie mieszkańców wyróżniono najważniejsze problemy obszaru działania LGD, mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia oraz skonstruowano **adekwatne do tych czynników cele i przedsięwzięcia**. W dalszym etapie przystąpiono do opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju w oparciu o wypracowane na spotkaniach założenia.

W spotkaniach tych wzięli udział przedstawiciele wszystkich gmin biorących udział w projekcie m.in. samorządy, przedsiębiorcy, rolnicy, organizacje pozarządowe oraz pozostali mieszkańcy. Bardzo ważnym aspektem było włączenie całego przekroju społeczeństwa w proces planowania strategicznego, zarówno w kontekście sektorowym, jak też wiekowym. Dużą wagę przywiązano do zaktywizowania ludzi młodych, w celu przełamania ich marazmu i zapewnienia „świeżości ich umysłów” w sferze planistycznej. Zakładano, że udział młodej części społeczeństwa pozwoli na wygenerowanie bardziej innowacyjnych pomysłów i charakteru LSR, co wprost nawiązuje do założeń Programu Leader. Spotkania szkoleniowo-informacyjne miały również charakter promocyjny. Głównym założeniem było bowiem zachęcenie mieszkańców oraz reprezentantów wszystkich trzech sektorów do wspólnego działania i włączenia się do procesu budowania partnerstwa, którego wynikiem będzie opracowanie strategii rozwoju, a następnie efektywne jej wdrażanie.

Etap trzeci polegał na sformalizowaniu określonych celów poprzez stworzenie Lokalnej Strategii Rozwoju oraz powołanie w formie stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania, która przyjęła nazwę LGD „Kraina Bobra”.

W dniu 8 maja 2008 r. w miejscowości Wysokie Mazowieckie odbyło się zgromadzenie założycieli stowarzyszenia. Po ustaleniu porządku obrad i wyborze przewodniczącego zebrania, założyciele jednomyślnie przyjęli statut stowarzyszenia. Podczas spotkania dokonano także wyboru Komitetu Założycielskiego Stowarzyszenia oraz władz stowarzyszenia – Zarządu, Komisji Rewizyjnej oraz Rady. Tego samego dnia odbyło się pierwsze zebranie nowo wybranego Zarządu, celem wyboru prezesa i wiceprezesów.

Proces powstawania partnerstwa miał charakter silnie uspołeczniony. Przede wszystkim polegał na integracji przedstawicieli trzech sektorów, celem wypracowania wizji rozwoju i zasad współpracy. Obejmował on spotkania, dzięki którym możliwe było opracowanie niniejszej Strategii.

I. III. Charakterystyka partnerstwa i sposób rozszerzania/zmiany składu LGD

Obecnie LGD „Kraina Bobra” liczy 66 członków zwyczajnych, reprezentujących wszystkie wymagane przepisami sektory: publiczny, społeczny i gospodarczy. **Wszystkie gminy, których obszar jest objęty LSR są jej członkami.** Poniżej przedstawiono skład Stowarzyszenia wraz z podaniem reprezentowanego sektora i funkcji w organach LGD.

Lp.	Nazwa	Osoba Reprezentująca	Funkcja w LGD	Sektor
1.	Miasto Brańsk	Czesław Sokołowski	Członek Zarządu	publiczny
2.	Gmina Brańsk	Andrzej Jankowski	Członek Zarządu	publiczny
3.	Gmina Ciechanowiec	Mirosław Reczko	Wiceprezes Zarządu	publiczny
4.	Gmina Czyżew	Anna Bogucka	Członek Zarządu	publiczny
5.	Gmina Klukowo	Piotr Uszyński	Członek Zarządu	publiczny
6.	Gmina Kulesze Kościelne	Józef Grochowski	Członek Zarządu	publiczny
7.	Gmina Nowe Piekuty	Marek Kaczyński	Członek Zarządu	publiczny
8.	Gmina Rudka	Andrzej Anusiewicz	Członek Zarządu	publiczny
9.	Gmina Szepietowo	Robert Wyszynski	Członek Zarządu	publiczny
10.	Gmina Wysokie Mazowieckie	Krzysztof Krajewski	Członek Zarządu	publiczny
11.	GOK Czyżew	Anna Kazimierczuk	Członek Rady	publiczny
12.	Sylwia Katarzyna Grochowska		Przewodniczący Komisji Rew.	społeczny
13.	Ryszard Grodzki		Członek zwyczajny	społeczny
14.	Helena Uszyńska		Członek Rady	społeczny
15.	Jerzy Pakieła		Członek Rady	społeczny
16.	Jerzy Gabrysiak		Członek Rady	społeczny
17.	Leopold Kamiński		Członek Rady	społeczny
18.	Andrzej Lubowicki		Członek Rady	społeczny
19.	Joanna Kaczyńska		Członek Rady	gospodarczy
20.	Monika Agata Więzowska		Członek Rady	gospodarczy
21.	Józef Wyszynski		Członek Rady	społeczny
22.	Marek Wnorowski		Członek Komisji Rewizyjnej	społeczny
23.	Katarzyna Pawlak		Członek Komisji Rewizyjnej	społeczny
24.	Paweł Mieczysław Jabłoński		Członek Komisji Rewizyjnej	społeczny
25.	Bogdan Kresso		Członek Komisji Rewizyjnej	społeczny
26.	Kazimierz Krzemień		Członek Komisji Rewizyjnej	społeczny
27.	Marzanna Chwaszczewska		Członek Komisji Rewizyjnej	społeczny
28.	Stanisław Kuźmiński		Członek Komisji Rewizyjnej	gospodarczy
29.	Zofia Krystyna Januskiewicz-Diakowska		Członek zwyczajny	społeczny
30.	Bogdan Zieliński		Członek zwyczajny	społeczny
31.	Szymon Kuźmiński		Członek zwyczajny	społeczny
32.	Witold Sienicki		Członek zwyczajny	społeczny
33.	Urszula Jankowska		Członek zwyczajny	społeczny
34.	Jan Rzymki		Członek zwyczajny	społeczny
35.	Sylwia Baranowska		Członek zwyczajny	społeczny
36.	Grzegorz Sylwestrzuk		Członek zwyczajny	społeczny

37.	Zygmunt Wojciech Wojno		Członek zwyczajny	społeczny
38.	Stefan Brzozowski		Członek zwyczajny	gospodarczy
39.	Leszek Gruchała		Członek zwyczajny	społeczny
40.	Elżbieta Włostowska		Członek zwyczajny	społeczny
41.	Agnieszka Kosińska		Członek Rady	społeczny
42.	Magdalena Mickiewicz-Kulesza		Członek zwyczajny	społeczny
43.	Bank Spółdzielczy w Brańsku	Zdzisława Maksymiuk	Członek zwyczajny	gospodarczy
44.	Alina Adamczyk		Członek Rady	społeczny
45.	Małgorzata Brzozowska		Członek Rady	społeczny
46.	Henryk Wyszyński		Członek zwyczajny	społeczny
47.	Katarzyna Śniecińska		Prezes Zarządu	społeczny
48.	Krzysztof Murawski		Członek zwyczajny	społeczny
49.	„Karczma Upita” Andrzej Sobolewski	Teresa Sobolewska	Członek zwyczajny	gospodarczy
50.	Zbigniew Romaniuk		Członek Rady	społeczny
51.	Wojciech Ryszard Piekutowski		Członek zwyczajny	społeczny
52.	Stowarzyszenie „Przyjazna Jabłoń”	Karol Kulesza	Członek zwyczajny	społeczny
53.	Stanisław Kryński		Członek zwyczajny	społeczny
54.	Tomasz Śnieciński		Członek zwyczajny	społeczny
55.	Stowarzyszenie Europartner Akademicki Klub Integracji Europejskiej	Krzysztof Mnich	Członek zwyczajny	społeczny
56.	Marcin Bartłomiejczuk		Członek zwyczajny	społeczny
57.	Dariusz Dutkiewicz		Członek zwyczajny	społeczny
58.	Marta Kulesza		Członek zwyczajny	społeczny
59.	Księgarnia - Anna Wiechecka	Anna Wiechecka	Członek zwyczajny	gospodarczy
60.	PHU Wojteks – Wojciech Sokołowski	Wojciech Sokołowski	Członek zwyczajny	gospodarczy
61.	Sklep „Max” spożywczo- przemysłowy – Stanisław Ostaszewski	Stanisław Ostaszewski	Członek zwyczajny	gospodarczy
62.	Michał Gąsowski		Członek zwyczajny	społeczny
63.	Sklep spożywczo-przemysłowy - Wojciech Brzozowski	Wojciech Brzozowski	Członek zwyczajny	gospodarczy
64.	Przedsiębiorstwo-Handlowo- Usługowe „ESAM” - Jerzy Sienicki	Jerzy Sienicki	Członek zwyczajny	gospodarczy
65.	Zakład Usług Leśnych - Wiesław Wagner	Wiesław Wagner	Członek zwyczajny	gospodarczy
66.	Agroexpert – Adam Rząca	Adam Rząca	Członek zwyczajny	gospodarczy

W tabeli poniżej wskazano udział procentowy przedstawicieli poszczególnych sektorów w składzie całego Stowarzyszenia.

Tab. Struktura reprezentatywności poszczególnych sektorów w ogólnej liczbie 66 członków LGD

L.p.	Nazwa sektora	Ilość członków reprezentujących dany sektor	Udział poszczególnych sektorów w LGD
1	Społeczny	42	64 %
2	Gospodarczy	13	19%
3	Publiczny	11	17%
Sektor społeczny i gospodarczy razem:		55	83%

Zgodnie ze statutem Stowarzyszenia członkiem może być niepozbawiona praw publicznych osoba fizyczna, posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych i zamieszkała w jednej z wymienionych gmin: Wysokie Mazowieckie, Ciechanowiec, Czyżew, Klukowo, Kulesze Kościelne, Nowe Piekuty, Szepietowo, Rudka, Brańsk, miasto Brańsk lub zamieszkała poza terenem wymienionych gmin, dokumentująca się kwalifikacjami i odpowiednim doświadczeniem zawodowym, która utożsamia się z działalnością Stowarzyszenia oraz aktywnie uczestniczy w pracach nad rozwojem obszaru LGD. Osoba taka musi ponadto złożyć deklarację członkowską. Członkiem stowarzyszenia może być także osoba prawna, z zastrzeżeniem, iż osoba fizyczna ją reprezentująca nie jest już członkiem stowarzyszenia. Nabycie i utrata członkostwa następuje w drodze uchwały przyjętej zwykłą większością głosów Zarządu Stowarzyszenia.

Formuła LGD ma charakter otwarty i na każdym z organizowanych spotkań, w trakcie rozmów z przedsiębiorcami, przedstawicielami instytucji pozarządowych i publicznych oraz mieszkańcami, **wystosowywane jest zaproszenie do podjęcia współpracy, wstąpienia do Stowarzyszenia i działania na rzecz rozwoju terenu LGD, celem jak najlepszego wykorzystania jego zasobów i poprawy jakości życia na naszym obszarze.** Zaproszenie do podjęcia współpracy i warunki wstąpienia do LGD znajdują się także na stronie internetowej (<http://www.krainabobra.eu/>). **LGD Kraina Bobra jest gotowa podejmować współpracę z nowymi podmiotami i osobami. Ideą naszego stowarzyszenia jest nawiązanie współpracy z możliwie największą ilością podmiotów, w tym nie będących członkami stowarzyszenia, ale pragnących włączyć się w realizowane przez nas działania. Naszym podstawowym celem jest bowiem skuteczne wdrażanie strategii, przyczyniające się do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru LGD.**

Gminy, na obszarze których działa LGD stały się członkami Stowarzyszenia. **Potwierdza to chęć współpracy sektora publicznego z nowym aktorem życia lokalnego, jakim jest LGD.** Współpraca między tymi podmiotami jest niezwykle istotna dla optymalnego wykorzystania istniejących szans rozwoju, posiadanych zasobów i poprawy warunków życia mieszkańców. Wynika to z faktu, iż plany strategiczne oraz koncepcje inwestycyjne przyjęte przez gminy nie mogą pozostawać w oderwaniu od polityki LGD – pewne sfery powinny się uzupełniać i wspierać w celu uzyskania jak najlepszych efektów rozwoju regionu, w tym efektu synergii.

W myśl postanowień statutu członkowie zwyczajni Stowarzyszenia zobowiązani są:

- 1) propagować cele Stowarzyszenia i aktywnie uczestniczyć w ich realizacji;
- 2) przestrzegać postanowień Statutu;
- 3) opłacać składki członkowskie;
- 4) brać udział w Walnym Zebraniu Członków.

Ponadto członkowie zwyczajni mają prawo:

- 1) wybierać i być wybieranym do władz Stowarzyszenia;
- 2) składać Zarządowi Stowarzyszenia wnioski dotyczące działalności Stowarzyszenia;
- 3) brać udział w organizowanych przez Stowarzyszenie przedsięwzięciach o charakterze informacyjnym lub szkoleniowym;
- 4) wstępu na imprezy kulturalne organizowane przez Stowarzyszenie.

Skreślenie z listy członków Stowarzyszenia następuje z powodu:

- 1) pisemnej rezygnacji złożonej Zarządowi;
- 2) wykluczenia na podstawie uchwały Zarządu:
 - a) za działalność niezgodną ze Statutem lub uchwałą władz Stowarzyszenia; a w szczególności za nieusprawiedliwioną nieobecność w trzech kolejnych posiedzeniach jego władz,
 - b) za pozbawienie praw publicznych w wyniku prawomocnego orzeczenia sądu;
- 3) śmierci;

Zgodnie ze Statutem nowych członków do Stowarzyszenia przejmuje się uchwałą Zarządu na podstawie złożonej deklaracji członkowskiej.

Od uchwał Zarządu Stowarzyszenia w przedmiocie wykluczenia członków zwykłych Stowarzyszenia przysługuje odwołanie do Walnego Zebrania Członków w terminie 14 dni od dnia doręczenia uchwały Zarządu o wykluczeniu. Uchwała Walnego Zebrania jest ostateczna i jest podejmowana na najbliższym Walnym Zebraniu.

Od początku istnienia Stowarzyszenia, w trakcie spotkań z mieszkańcami regionu zwracano uwagę na potrzebę dalszego, budowania instytucji LGD i poprawy jej funkcjonowania – jak i możliwości rozszerzania składu LGD i otwarcie się na nowych członków. **W efekcie od samego początku funkcjonowania lokalna grupa działania miała w pełni otwarty charakter względem nowych członków, reprezentantów różnych sektorów, zakładając rozszerzanie składu LGD o nowych członków.** Ponadto grupa dba o włączanie do swych działań jak największej rzeszy mieszkańców, poprzez proces konsultowania swoich działań oraz promowanie realizowanych projektów, w celu jak najlepszego wykorzystania zasobów i poprawy jakości życia na opisywanym obszarze. Do współpracy zapraszane są również instytucje i podmioty funkcjonujące na obszarze działania Stowarzyszenia LGD „Kraina Bobra”.

I. IV. Struktura Rady

Ciałem decyzyjnym o kluczowym znaczeniu dla funkcjonowania LGD jest Rada, wchodząca zgodnie z §15 statutu do władz Stowarzyszenia. Przepisy statutu stanowią, że Rada, w co najmniej 50%

składa się z podmiotów, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit b i c rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, – czyli podmiotów **gospodarczych i społecznych** oraz innych odpowiednich podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego oraz podmiotami odpowiedzialnymi za promowanie równości mężczyzn i kobiet – wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie. W skład Rady wchodzi przedstawiciele wszystkich gmin będących członkami LGD.

Większość członków Rady posiada udokumentowaną wiedzę z zakresu rozwoju obszarów wiejskich i podejścia Leader. Ponadto, 11 członków spośród 14 osobowego składu Rady jest zameldowana na pobyt stały na obszarze objętym LSR (przez okres, co najmniej 3 lat). Również większość składu Rady posiada udokumentowane doświadczenie w zakresie realizacji czy rozliczania operacji lub projektów z zakresu rozwoju obszarów wiejskich współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu UE. Kwalifikacje i doświadczenie członków Rady będą w oczywisty sposób rzutować na efektywną pracę Rady. **Informacje na ten temat oraz dokumenty potwierdzające doświadczenie zostaną załączone do wniosku o wybór lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju.**

Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR. Przejrzystość i jawność podejmowania decyzji zapewniona jest m.in. poprzez zastosowanie do głosowania kart oceny zgodności operacji z LSR i kart oceny operacji według kryteriów LGD, które będą dostępne do powszechnego wglądu w biurze LGD dla wszystkich wnioskodawców. Jednocześnie kryteria zawarte w kartach były przedmiotem konsultacji na etapie konstrukcji przedmiotowych kart.

Dodatkowo Rada posiada swój regulamin, który określa procedury jej działania, stanowi o prawach i obowiązkach jej członków oraz Przewodniczącego, zasadach przygotowywania, zwoływania i prowadzenia posiedzeń, w tym demokratycznych zasadach głosowania i podejmowania decyzji. Określa zasady wyłączenia członka Rady od udziału w dokonywaniu wyboru operacji w razie zaistnienia okoliczności mogących wywołać wątpliwości, co do jego bezstronności, a także procedury składania wniosków i zapytań. Członek Rady nie może być zatrudniony w biurze LGD. Statut LGD zawiera między innymi zapis zakazujący łączenia funkcji w organie decyzyjnym z funkcjami w organie zarządczym lub kontrolnym LGD.

Ustalanie liczby członków Rady, a także ich wybór i odwołanie należy do kompetencji Walnego Zebrania członków, podejmującego decyzję bezwzględną większością głosów, przy obecności, co najmniej połowy członków Walnego Zebrania.

Poniższa tabela przedstawia skład Rady.

Tab. Skład Rady LGD „Kraina Bobra”

Lp.	Imię i nazwisko	Sektor	Gmina	Okres zameldowania na obszarze LGD
1.	Stanisław Roch Wyszyński	społeczny	Szepietowo	pow. 3 lata
2.	Anna Kazimierzczuk	publiczny	Czyżew	pow. 3 lata
3.	Helena Uszyńska	społeczny	Kulesze Kościelne	pow. 3 lata
4.	Jerzy Pakieła	społeczny	Czyżew	pow. 3 lata
5.	Małgorzata Brzozowska	społeczny	Nowe Piekuty	pow. 3 lata
6.	Jerzy Gabrysiak	społeczny	Rudka	pow. 3 lata
7.	Alina Adamczyk	społeczny	Brańsk	-
8.	Leopold Kamiński	społeczny	m. Brańsk	pow. 3 lata
9.	Andrzej Lubowicki	społeczny	Klukowo	pow. 3 lata
10.	Joanna Kaczyńska	gospodarczy	Wysokie Mazowieckie	pow. 3 lata
11.	Monika Agata Więzowska	gospodarczy	Ciechanowiec	pow. 3 lata
12.	Józef Wyszyński	społeczny	Wysokie Mazowieckie	-
13.	Agnieszka Kosińska	społeczny	Brańsk	-
14.	Zbigniew Romaniuk	społeczny	m. Brańsk	pow. 3 lata

W skład Rady LGD „Kraina Bobra” wchodzi 14 osób, będących przedstawicielami wszystkich gmin i reprezentujący wszystkie 3 sektory spośród członków Stowarzyszenia, przy czym **przedstawiciele partnerów społecznych i gospodarczych stanowią 85%, a partnerów publicznych 14% składu Rady.**

Tab. Struktura członków organu decyzyjnego - Rady LGD ze względu na sektor jaki reprezentują

L.p.	Nazwa sektora	Ilość członków reprezentujących dany sektor	Udział poszczególnych sektorów w Radzie
1.	Spółeczny	10	72%
2.	Gospodarczy	2	14%
3.	Publiczny	2	14%
Sektor społeczny i gospodarczy razem:		12	85%

Członkom Rady przysługiwać będzie dieta, będąca wynagrodzeniem za udział w wyborze operacji do finansowania, wypłacana na podstawie zasad określonych w Regulaminie Rady. Wysokość tego wynagrodzenia ustala Zarząd Stowarzyszenia.

I.V. Zasady i procedury funkcjonowania LGD

Podstawowym aktem zawierającym przepisy dotyczące funkcjonowania LGD, zapewniającym przejrzystość, demokratyczność oraz jawność podejmowania decyzji, jest statut.

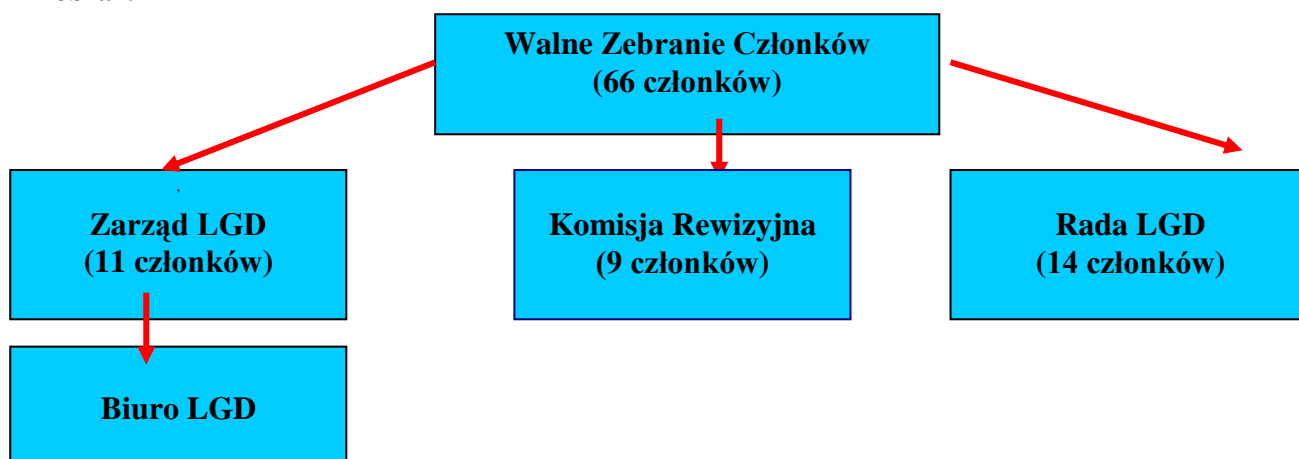
Zgodnie z jego postanowieniami do władz Stowarzyszenia należą **Walne Zebranie Członków, Zarząd, Rada i Komisja Rewizyjna**. Kadencja Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej trwa cztery lata, zaś członkostwa w tych organach nie można łączyć. Co do zasady uchwały władz Stowarzyszenia zapadają zwykłą większością głosów, przy założeniu skutecznego zawiadomienia wszystkich członków uprawnionych do głosowania. Jedynie podjęcie uchwały w sprawie zmiany statutu, odwołania członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej oraz rozwiązania Stowarzyszenia wymaga bezwzględnej większości głosów, przy obecności, co najmniej połowy członków Walnego Zebrania.

Zgodnie z §17 statutu najwyższą władzą Stowarzyszenia jest Walne Zebranie Członków. Zwołuje je Zarząd co najmniej jeden raz na sześć miesięcy lub na pisemny wniosek Komisji Rewizyjnej bądź członków Zarządu, powiadamiając wszystkich członków Stowarzyszenia o jego terminie, miejscu i propozycjach porządku obrad. Powiadomienie to następuje w formie listu lub w każdy inny skuteczny sposób, co najmniej 7 dni przed terminem rozpoczęcia obrad. W Walnym Zebraniu mogą uczestniczyć zwyczajni członkowie Stowarzyszenia oraz z głosem doradczym partnerzy Stowarzyszenia, a także zaproszeni przez Zarząd goście. Każdemu członkowi zwyczajnemu Stowarzyszenia przysługuje na Walnym Zebraniu jeden głos.

Do kompetencji Walnego Zebrania należy w szczególności uchwalanie kierunków i programu działania Stowarzyszenia (w tym LSR), ustalanie liczby członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej i Rady oraz wybór i odwołanie członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej i Rady, rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań Zarządu i Komisji Rewizyjnej, w szczególności dotyczących projektów realizowanych w ramach lokalnej strategii opracowanej przez LGD, udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi oraz uchwalanie zmian Statutu. Walne Zgromadzenie podejmuje ponadto uchwały w sprawie przystąpienia Stowarzyszenia do innych organizacji, rozwiązania Stowarzyszenia, a także rozpatruje odwołania od uchwał Zarządu wniesionych przez członków Stowarzyszenia.

W razie zmniejszenia się składu w organach Stowarzyszenia w czasie trwania kadencji, Zarząd zwołuje Walne Zebranie w celu uzupełnienia ich składu.

Poniżej przedstawiono schemat organizacyjny Stowarzyszenia Lokalna grupa Działania „Kraina Bobra”.

Organem wykonawczym Stowarzyszenia jest Zarząd.

Zarząd składa się z Prezesa, dwóch Wiceprezesów i od 7 do 9 innych członków Zarządu wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie. Zarząd ukonstytuował się na pierwszym po wyborach Zebraniu. Do jego kompetencji należy przyjmowanie nowych członków Stowarzyszenia, reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz i działanie w jego imieniu, kierowanie bieżącą pracą Stowarzyszenia, zwoływanie Walnego Zebrania, ustalanie wysokości składek członkowskich, powoływanie i odwoływanie kierownika Biura Stowarzyszenia (jednostki administracyjnej Stowarzyszenia, kierującej i wykonującej prace organizacyjne i przygotowawcze) oraz zatrudnianie innych pracowników tego Biura. Zarząd ponadto określa wysokość zatrudnienia i zasady wynagradzania pracowników Biura Stowarzyszenia, a także ustala regulamin Biura Stowarzyszenia. Ponadto Zarząd ustala wysokość wynagrodzenia Członków Rady Stowarzyszenia za udział w wyborze operacji do finansowania. Do reprezentowania Stowarzyszenia oraz do zaciągania zobowiązań majątkowych upoważniony jest Prezes i jeden z wiceprezesów, lub dwóch wiceprezesów działających łącznie.

Tab. Członkowie Zarządu LGD

Członkowie Zarządu LGD				
Lp.	Imię i nazwisko	Pełniona funkcja	Nazwa reprezentowanej gminy	Sektor reprezentowany
1.	Katarzyna Śniecińska	Prezes Zarządu	-	społeczny
2.	Ryszard Grodzki	Wiceprezes Zarządu	Szepietowo	społeczny
3.	Mirosław Reczko	Wiceprezes Zarządu	Ciechanowiec	publiczny
4.	Grzegorz Jerzy Sylwestrzuk	Członek Zarządu	Klukowo	publiczny
5.	Krzysztof Jaworowski	Członek Zarządu	Brańsk	publiczny
6.	Andrzej Anusiewicz	Członek Zarządu	Rudka	publiczny
7.	Marek Kaczyński	Członek Zarządu	Nowe Piekuty	publiczny
8.	Anna Bogucka	Członek Zarządu	Czyżew	publiczny
9.	Józef Grochowski	Członek Zarządu	Kulesze Kościelne	publiczny
10.	Krzysztof Murawski	Członek Zarządu	Wysokie Mazowieckie	społeczny
11.	Czesław Sokołowski	Członek Zarządu	m. Brańsk	publiczny

Tab. Struktura członków Zarządu LGD ze względu na sektor jaki reprezentują

Lp.	Nazwa sektora	Ilość członków reprezentujących dany sektor	Udział poszczególnych sektorów w zarządzie
1	Społeczny	3	27%
2	Gospodarczy	0	0%
3	Publiczny	8	73%
Sektor społeczny i gospodarczy razem:		3	27%

Członkowie Zarządu posiadają wieloletnie i różnorodne doświadczenie w realizacji projektów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, i innych projektów o zbliżonej wielkości i tematyce np. przedakcesyjnych (PHARE, SAPARD), jak i strukturalnych (m.in. ZPORR, SPO RO). Spośród projektów o charakterze nieinwestycyjnym, należy przede wszystkim wymienić przedsięwzięcia dotyczące organizacji szkoleń i imprez kulturalnych służących rozwojowi obszarów wiejskich i promocji regionu.

Komisja Rewizyjna składa się z Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego i od 8 do 10 wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków. Członkiem Komisji Rewizyjnej nie może być osoba skazana prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo popełnione umyślnie. Członkowie Komisji Rewizyjnej nie mogą być w związku małżeńskim ani też w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości z tytułu zatrudnienia. Do kompetencji Komisji Rewizyjnej należy kontrola bieżącej działalności Stowarzyszenia, ocena prac i składanie wniosków w przedmiocie udzielenia absolutorium dla Zarządu na Walnym Zebraniu, a także występowanie z wnioskiem o zwołanie Walnego Zebrania.

Tab. Dane członków Komisji Rewizyjnej

Lp.	Imię i nazwisko	Pełniona funkcja	Sektor, którego przedstawicielem jest członek Komisji Rewizyjnej
1.	Sylwia Katarzyna Grochowska	Przewodniczący Komisji Rewizyjnej	społeczny
2.	Marek Wnorowski	Członek Komisji Rewizyjnej	społeczny
3.	Katarzyna Pawlak	Członek Komisji Rewizyjnej	społeczny
4.	Dariusz Piekutowski	Członek Komisji Rewizyjnej	gospodarczy
5.	Paweł Mieczysław Jabłoński	Członek Komisji Rewizyjnej	społeczny
6.	Bogdan Kresso	Członek Komisji Rewizyjnej	społeczny
7.	Kazimierz Krzemień	Członek Komisji Rewizyjnej	społeczny
8.	Marzanna Chwaszczewska	Członek Komisji Rewizyjnej	społeczny
9.	Stanisław Kuźmiński	Członek Komisji Rewizyjnej	gospodarczy

Członkowie Komisji Rewizyjnej w 78% reprezentują sektor społeczny. Sektor gospodarczy stanowi 22% składu Komisji Rewizyjnej.

Rola i zadania Rady

Rada jest organem decyzyjnym, składającym się z 10 do 15 członków. Kadencja Rady wynosi cztery lata. Zgodnie z §21 Statutu Rada w co najmniej 50 % składa się z podmiotów sektora społecznego i gospodarczego. **W skład Rady wchodzi przedstawiciele wszystkich gmin będących członkami LGD.**

Wszelkie zmiany dotyczące składu Rady oraz powoływania nowych członków podejmuje Walne Zgromadzenie LGD poprzez głosowanie jawne.

Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach wdrażania lokalnej strategii rozwoju. Rada jest organem o kluczowym znaczeniu dla sprawnego działania LGD. **Zapewniając rozdział między funkcją decyzyjną i zarządczą w LGD, decyduje o wyborze projektów, które dzięki dofinansowaniu będą wdrażane na obszarze LGD, realizując tym samym przejęte przez lokalną społeczność kierunki rozwoju. Członek Rady nie może być zatrudniony w biurze LGD.**

Wszystkie organy działają z zachowaniem obiektywnych i przejrzystych reguł, zgodnie ze standardami demokratycznego państwa prawnego.

Stowarzyszenie zostało zawiązane na czas nieokreślony, jednakże statut przewiduje, iż może zostać rozwiązane na podstawie uchwały Walnego Zebrania lub w innych przypadkach przewidzianych prawem. Podejmując uchwałę o rozwiązaniu Stowarzyszenia Walne Zebranie określa sposób jego likwidacji oraz przeznaczenie majątku Stowarzyszenia. W sprawach nie uregulowanych statutem mają zastosowanie przepisy Prawa o stowarzyszeniach i ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. z 2007 r. nr 64, poz. 427) oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa uszczegóławiające działalność LGD.

Potencjał administracyjny LGD

Kadra Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra” powinna posiadać uprawnienia, kompetencje, kwalifikacje, doświadczenie zawodowe oraz zakres obowiązków, stosownie do zajmowanych stanowisk. Zarówno uprawnienia, jak i obowiązki mogą zostać zmienione bądź doprecyzowane przez Zarząd oraz mogą zostać zmienione zgodnie z nowymi wymaganiami prawnymi.

Procedura rekrutacji pracowników Stowarzyszenia na określone stanowiska odbywać się będzie w **trybie konkursowym**. Do każdego stanowiska przypisane zostaną wymagania konieczne wobec kandydata oraz pożądane. Kandydaci spełniający wymagania zostaną zaproszeni na rozmowę kwalifikacyjną. Jakakolwiek dyskryminacja ze względu na płeć lub stopień niepełnosprawności jest wykluczona. Osoby rekrutujące przyszłych pracowników kierować się będą tylko i wyłącznie kwalifikacjami oraz doświadczeniem kandydatów. W sytuacji **wystąpienia trudności** w zatrudnieniu pracowników o określonych kwalifikacjach, konkurs zostanie powtórzony. Jeśli trudności ze znalezieniem pracownika powtórzą się wymagania wobec przyszłych kandydatów zostaną zawężone. W takim wypadku warunkiem zatrudnienia będzie pisemne zobowiązanie kandydata do odbycia określonego kursu bądź szkolenia, celem podniesienia swoich kwalifikacji zawodowych. Niemniej **LGD przewidziało niezbędne szkolenia dla pracowników** w celu przygotowania ich do pełnienia obowiązków służbowych związanych z pracą w biurze LGD.

Opis stanowisk

W Biurze LGD planuje się utworzyć **два stanowiska pracy**: dla kierownika biura oraz dla asystenta projektu. Kierownik będzie odpowiedzialny za kierowanie pracami biura oraz koordynację wszelkich działań związanych z pracami biura LGD i realizacją LSR. Asystent projektu wykonuje w szczególności zadania związane ze sprawnym wdrażaniem LSR i funkcjonowaniem biura, wspierając w tym zakresie kierownika biura. Poniżej zostały zaprezentowane szczegółowe opisy stanowisk pracowników biura LGD oraz zakresy ich obowiązków i odpowiedzialności. Pracownicy biura będą wspierani przez obsługę księgową, m.in. w zakresie prowadzenia dokumentacji finansowo-księgowej i rozliczania projektu.

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”	
Nazwa jednostki	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”
Komórka organizacyjna	Biuro Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”
Stanowisko pracy	Kierownik Biura Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”.
Bezpośredni przełożony	Prezes zarządu
Forma umowy	Umowa o pracę
Zakres uprawnień i obowiązków	
Wymagane kwalifikacje i doświadczenia zawodowe.	
Konieczne:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykształcenie wyższe (pożądane kierunki: ekonomia, zarządzanie i marketing, administracja, stosunki międzynarodowe lub pokrewne); 2. Potwierdzone doświadczenie zawodowe w realizacji projektów o podobnym typie i zasięgu; 3. Minimum trzyletnie doświadczenie zawodowe w zakresie w zakresie aplikowania o środki z funduszy unijnych i rozliczania projektów; 4. Znajomość założeń Programu Leader; 5. Doświadczenie w kierowaniu placówką lub zespołem; 6. Doświadczenie przy organizacji i przeprowadzaniu szkoleń; 7. Doświadczenie w zakresie doradztwa związanego z pozyskiwaniem funduszy unijnych; 8. Biegła znajomość oprogramowania MS Office; 9. Bardzo dobra organizacja czasu pracy; 10. Komunikatywność; 	
Pożądane:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Znajomość j. angielskiego lub innego języka roboczego Unii Europejskiej; 2. Znajomość zasad funkcjonowania organizacji pozarządowych; 3. Znajomość zagadnień związanych z funkcjonowaniem JST; 4. Kreatywność; 	
Zakres zadań:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Kierowanie i nadzór nad pracą Biura LGD; 2. Kontrola postępu realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju; 3. Prowadzenie i archiwizacja dokumentacji związanej z projektem; 4. Doradztwo dla beneficjentów w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji; 5. Przygotowywanie dokumentacji dla organów LGD; 6. Pomoc w działaniach związanych z realizacją Lokalnej Strategii Rozwoju; 	

7. Przygotowywanie sprawozdań merytorycznych, finansowych i wniosków o płatność oraz wniosków o pomoc na funkcjonowanie LGD;
8. Koordynacja prac związanych z przygotowaniem projektów współpracy;
9. Pozyskiwanie środków zewnętrznych dotyczących rozwoju obszaru LGD, wpisujących się w cele statutowe LGD i LSR;
10. Realizacja innych zadań zleconych przez Zarząd LGD;
11. Informowanie nt. LGD oraz realizacji LSR.

Zakres odpowiedzialności:

1. Odpowiedzialność za prawidłową pracę Biura LGD;
2. Odpowiedzialność za profesjonalną obsługę organów LGD i beneficjentów;
3. Odpowiedzialność za prawidłową realizację i rozliczanie projektów realizowanych przez LGD;
4. Odpowiedzialność za powierzone wyposażenie biura;
5. Odpowiedzialność za zadania zlecone przez Zarząd LGD.

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”	
Nazwa jednostki	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”
Komórka organizacyjna	Biuro Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”
Stanowisko pracy	Asystent projektu
Bezpośredni przełożony	Kierownik Biura
Forma umowy	Umowa o pracę
Zakres uprawnień i obowiązków	
Kwalifikacje i doświadczenia zawodowe:	
Konieczne:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykształcenie wyższe (pożądane kierunki: ekonomia, zarządzanie i marketing, administracja, stosunki międzynarodowe lub pokrewne); 2. Dobra organizacja pracy; 3. Komunikatywność; 4. Umiejętność samodzielnej pracy; 5. Biegła znajomość oprogramowania MS Office. 	
Pożądane:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobra znajomość (w mowie i piśmie) przynajmniej jednego języka roboczego Unii Europejskiej; 2. Znajomość problematyki w zakresie finansowania i oceny projektów ze środków UE; 3. Znajomość zasad funkcjonowania organizacji pozarządowych 	
Zakres zadań:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowywanie sprawozdań merytorycznych, finansowych oraz wniosków o przyznanie pomocy na funkcjonowanie LGD; 2. Przygotowywanie projektów współpracy; 3. Przygotowywanie wniosków o płatność dla projektów współpracy; 4. Doradztwo dla beneficjentów w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji; 5. Udzielanie informacji nt. LGD oraz realizacji LSR. 	
Zakres odpowiedzialności:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Odpowiedzialność za zadania z zakresu zadań; 2. Odpowiedzialność za sprawne wdrażanie projektu; 	

Księgowość biura

Planuje się, aby obsługa finansowo-księgowa została wydzielona na zewnątrz biura LGD. Ze względów ekonomicznych operacja ta wydaje się bardziej efektywna niż utworzenie odrębnego stanowiska pracy oraz zatrudnienie księgowego o odpowiednich kwalifikacjach. Wyodrębnienie księgowości na zewnątrz jest działaniem, które pozwoli bardziej efektywnie wykorzystywać środki finansowe poprzez uelastycznienie wydatków. Wszelkie zlecane prace księgowe będą ewidencjonowane oraz rozliczane po każdym miesiącu kalendarzowym za pomocą umowy zlecenie, umowy o dzieło lub faktury. Wybór zewnętrznego księgowego zostanie dokonany zgodnie z zapisami procedury naboru pracowników. Główne wymagania, jakie musi spełniać osoba/podmiot wybrana/y do obsługi finansowo-księgowej Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra” zostały wymienione poniżej:

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”	
Nazwa jednostki	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”
Komórka organizacyjna	Biuro Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”
Stanowisko pracy	Obsługa finansowo-księgowa
Bezpośredni przełożony	Kierownik biura Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”

Forma umowy	Umowa o współpracy gospodarczej, umowa zlecenie, umowa o dzieło
Zakres uprawnień i obowiązków	
Kwalifikacje i doświadczenia zawodowe:	
Konieczne:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Kilkuletnie doświadczenie w zakresie prowadzenia księgowości; 2. Wykształcenie, co najmniej średnie; 3. Wiedza i umiejętności udokumentowane dyplomami, zaświadczeniami, świadectwami; 4. Rzetelność i uczciwość; 5. Biegła znajomość obsługi komputera i oprogramowania MS Office oraz programów księgowych; 6. Komunikatywność; 7. Umiejętność samodzielnej pracy. 	
Pożądane:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Mile widziane doświadczenie w przygotowywaniu i rozliczaniu projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej; 2. Mile widziana udokumentowana znajomość języków obcych. 	
Do bezpośrednich zadań pracownika obsługi finansowo-księgowej projektu należy:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Terminowe comiesięczne rozliczanie finansowo-księgowe działalności LGD; 2. Terminowe roczne rozliczanie finansowo-księgowe działalności LGD; 3. Sporządzanie okresowych raportów finansowo-księgowych; 4. Prowadzenie bieżących spraw finansowo-księgowych; 5. Kompletacja oraz archiwizacja dokumentów księgowych; 6. Nadzór nad operacjami finansowymi LGD; 7. Rozliczanie wynagrodzeń pracowników oraz wszelkich zleceń i umów zawartych przez LGD; 8. Prowadzenie spraw kadrowych. 	
Zakres odpowiedzialności:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Należyte wypełnianie powierzonych obowiązków i zadań; 2. Zachowanie tajemnicy służbowej. 	

W celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania LGD zakłada się możliwość ponoszenia przez LGD innych kosztów w zakresie kosztów bieżących, z tytułu wynagrodzenia za wykonanie zlecenia, np. dystrybucja materiałów informacyjnych. Wykonawców w takim przypadku zatrudnia Zarząd zgodnie ze sposobem reprezentacji wskazanym w statucie.

Zasady funkcjonowania biura, w tym warunki techniczne, lokalowe LGD

Siedzibą Stowarzyszenia jest miejscowość Wysokie Mazowieckie, ul. Mickiewicza 1 A, 18-200 Wysokie Mazowieckie w województwie podlaskim. Biuro LGD posiada odpowiednie warunki lokalowe, niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania. W budynku siedziby Stowarzyszenia poza pomieszczeniami przeznaczonymi dla pracowników znajduje się sala konferencyjna, umożliwiająca organizację spotkań. W przypadku wysokiego zainteresowania organizowanymi spotkaniami bądź szkoleniami, LGD „Kraina Bobra” dzięki współpracy ze Starostwem Powiatowym zapewniła sobie możliwość korzystania z nowoczesnie wyposażonego zaplecza konferencyjnego Starostwa. Wyodrębnione pomieszczenia o powierzchni 25,2 m². oraz posiadane zasoby techniczne pozwalają na sprawną organizację pracy i właściwą obsługę interesantów, zaś zajmowana powierzchnia pozwala na archiwizację i przechowywanie dokumentów.

Biuro LGD wyposażone zostało w komputery, faks i telefony. Każdy z pracowników posiada indywidualne stanowisko pracy oraz stałe połączenie z Internetem. **Biuro LGD spełnia funkcje administracyjne, zarządza dokumentacją i obsługuje organy LGD, umożliwiając im prawidłowe wypełnianie nałożonych na nich zadań i obowiązków. Biuro LGD funkcjonuje w oparciu o swój regulamin.** Na zdjęciach poniżej przedstawiono pomieszczenie sali konferencyjnej i pomieszczenie biura LGD.

Dane teleadresowe biura:	
Ulica	Mickiewicza 1 A
Miejscowość	18-200 Wysokie Mazowieckie
Telefon/fax	86 275 74 52
e-mail	krainabobra@wp.pl

I.VI. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład Rady

Członkowie Rady LGD legitymują się odpowiednią wiedzą i doświadczeniem, aby móc sprawować funkcje w tak ważnym organie LGD, jakim jest Rada. Szczegółowe zestawienie wszystkich dyplomów, zaświadczeń o ukończeniu kursów, zaświadczeń lub umów potwierdzających ich doświadczenie we wdrażaniu różnych projektów dofinansowanych przez UE, znajduje się w załączniku nr 11 „Dane wszystkich członków organu decyzyjnego LGD” do wniosku na wybór LGD do realizacji LSR. Osoby wchodzące w skład Rady LGD „Kraina Bobra” brały udział w wielu ciekawych szkoleniach i projektach związanych z tematyką Programu LEADER, PROW oraz innych programów pomocowych Unii Europejskiej. Niektórzy z członków Rady uczestniczyli w szkoleniach bardzo innowacyjnych i ciekawych, z punktu widzenia LSR, takich jak: „Marketing regionalny w ramach klastra w branży spożywczej”, „Stan i standardy europejskie w agroturystyce i turystyce wiejskiej”, „LEADERATORIUM – Platforma Intranetowa”. Jedna osoba wchodząca w skład Rady poza wysokimi kwalifikacjami oraz doświadczeniem posiada również udokumentowaną znajomość języka angielskiego. To zgromadzone doświadczenie oraz nabyta wiedza pozwala twierdzić, iż operacje wdrażane w ramach LSR będą dobierane umiejętnie i skrupulatnie, a całe LGD będzie funkcjonowało sprawnie.

I.VII. Doświadczenie LGD i członków LGD w realizacji projektów

Doświadczenie poszczególnych członków LGD jest również imponujące. Dokładne zestawienie realizowanych przez niektórych członków projektów jest zawarte w załączniku nr 17 do wniosku na wybór LGD do realizacji LSR. Należy podkreślić dużą wszechstronność projektów, w których udział brali poszczególni członkowie LGD. Lista projektów zawiera zarówno projekty „miękkie”, jak i „twarde”. Projekty te były również związane z bardzo różnorodną tematyką, która dotyczyła zarówno infrastruktury drogowej, technicznej, sportowo-rekreacyjnej oraz turystycznej, a także społecznej i kulturowej. Jeden z członków był również Kierownikiem projektu realizowanego w ramach Pilotażowego Programu Leader+ SPO ROL, którego założenia były zbieżne z obecnym Programem Leader. Tak bogate i wszechstronne doświadczenie członków LGD, gwarantuje lepsze zrozumienie zagadnień i procedur związanych z wdrażaną strategią i na pewno się przyczyni do efektywności jej wdrożenia i spożytkowanych na nią środków finansowych.

II. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności

Wykaz gmin wchodzących w skład LGD albo będących jej partnerami

Pod względem administracyjnym obszar Lokalnej Grupy Działania obejmuje dziesięć gmin: **Wysokie Mazowieckie, Ciechanowiec, Czyżew, Klukowo, Kulesze Kościelne, Nowe Piekuty, Szepietowo, Rudka, Brańsk oraz miasto Brańsk**. Wchodzą one w skład dwóch powiatów: powiatu wysokomazowieckiego i powiatu bielskiego leżących na terenie województwa podlaskiego.

Tab. Gminy wchodzące w skład LGD

Gmina	Typ gminy	Identyfikator jednostki podziału terytorialnego kraju
Brańsk	miejska	200302 1
Brańsk	wiejska	200305 2
Rudka	wiejska	200307 2
Ciechanowiec	miejsko-wiejska	201302 3
Czyżew	miejsko-wiejska	201303 2
Klukowo	wiejska	201304 2
Kulesze Kościelne	wiejska	201306 2
Nowe Piekuty	wiejska	201307 2
Szepietowo	miejsko-wiejska	201309 2
Wysokie Mazowieckie	wiejska	201310 2

Źródło: GUS

Wszystkie gminy, których obszar jest objęty LSR nie są członkami ani partnerami innych LGD, które ubiegają się o wybór do realizacji LSR.

1. Uwarunkowania przestrzenne (mapa), geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe

Położenie

Obszar objęty LSR położony jest na terenie południowo-zachodniej części województwa, na Wysoczyźnie Wysokomazowieckiej, wchodzącej w skład Niziny Podlaskiej oraz na Wysoczyźnie Bielskiej, pomiędzy doliną górnej Narwi na północy i na wschodzie a podlaskim przełomem Bugu na południu. Od zachodu teren LGD ogranicza, związana z Międzyrzeczem Łomżyńskim, linia Czerwonego Boru, przechodząc w pradolinę Narwi, otaczającą wysoczyznę od strony północnej i wschodniej. W niewielkiej odległości na północ od obszaru LGD znajduje się Kotlina Biebrzańska, zaś na północny-wschód – Wysoczyzna Białostocka. Poprzez starorzecze Nurca południe mezoregionu graniczy z Wysoczyzną Drohicką i Równiną Bielską. Województwo podlaskie, na terenie, którego znajduje się obszar LGD położone jest na terenie północno-wschodniej Polski i sąsiaduje z województwami; warmińsko-mazurskim, mazowieckim i lubelskim. Podlaskie graniczy z Litwą i Białorusią, stanowiąc tym samym wewnętrzną – z Litwą i zewnętrzną – z Białorusią granicę Unii Europejskiej i gdzie znajduje się 11 przejść granicznych.

Ryc. Położenie LGD względem województwa podlaskiego

Źródło: <http://www.bialystok.uw.gov.pl/>

Ryc. Położenie LGD względem terytorium Polski

Źródło: <http://www.gdynia.mm.pl/>

Geograficznie obszar działania Stowarzyszenia graniczy z trzema innymi LGD, które także położone są na terenie województwa podlaskiego, i tak: od północnego wschodu z LGD „N.A.R.E.W.”, od wschodu z LGD „Puszcza Białowiecka”, a od południa z LGD „Tygiel Doliny Bugu”.

Powierzchnia

Obszar LGD zajmuje teren o łącznej powierzchni 1328 km², co stanowi 6,57% powierzchni całego województwa podlaskiego. Największy udział w ogólnej powierzchni obszaru LGD przypada gminie Brańsk, natomiast gminą o najmniejszej powierzchni jest Rudka, zajmując obszar 70 km².

Tab. Powierzchnia gmin wchodzących w skład LGD

Gmina	Powierzchnia w km ²	Udział powierzchni gmin w powierzchni LGD w %
Miasto Brańsk	32	2,4
Gmina Brańsk	227	17,1
Rudka	70	5,3
Ciechanowiec	202	15,2
Czyżew	130	9,8
Klukowo	124	9,3
Kulesze Kościelne	115	8,7
Nowe Piekuty	110	8,3
Szepietowo	152	11,4
Wysokie Mazowieckie	166	12,5
Razem	1 328	100

Źródło: WUS Białystok 2006

Ukształtowanie powierzchni

Obszar LGD cechuje **jednostajny, lekko pofalowany krajobraz, typowy dla terenów nizinnych**. Morfologicznie teren jest reprezentowany przez typ rzeźby polodowcowej pochodzącej z okresu zlodowacenia środkowopolskiego. Wysoczyznę Wysokomazowiecką cechują lekko faliste równiny bądź płaskie powierzchnie łagodnie rozcięte formami dolinnymi. Późniejsze procesy denudacyjne przekształciły i zniwelowały pierwotny, bardziej urozmaicony, relief. Na północno-wschodniej granicy obszaru LGD krajobraz staje się bardziej zróżnicowany, dzięki licznej występującym niewielkim morenowym wzniesieniom, osiągającym wysokość do 160 m. n.p.m. Na terenie LGD rozciągają się poprzecinane rzekami wysoczyzny: Białostocka, Kolneńska, Wysokomazowiecka i Drohiczyńska, a także Równina Bielska i Wzgórza Sokólskie. Niewielki pas ziem na zachodzie zajmuje fragment Niziny Północnomazowieckiej z częścią Równiny Kurpiowskiej. Od południa ukształtowanie terenu LGD współtworzą dwie wysoczyzny: Wysokomazowiecka i Drohicka. Ponadto część obszaru obejmuje Wysoczyzna Wysokomazowiecka, stanowiąca zdenudowaną powierzchnię moreny dennej płaskiej, wyniesioną na wysokość 125-130 m. n.p.m., przechodzącą stopniowo w kierunku północnym w równinę sandrową. Wyniesiona przeciętnie na wysokość 125-150 m n.p.m. Wysoczyzna Drohicka charakteryzuje się silnie zniszczoną powierzchnią moreny dennej z ostałcowymi formami morenowymi w okolicach Tworkowic i Radziszewa. Wysoczyzna porożciniana jest dolinami małych cieków wodnych stanowiących liczne dopływy Nurca. Naturalną granicą pomiędzy formami wysoczyznowymi jest dolina rzeki Nurzec, który wyznacza jej północną i zachodnią granicę.

Klimat

Warunki klimatyczne na obszarze LGD są charakterystyczne dla północno-wschodniej Polski. Panujący tam klimat umiarkowany przejściowy cechuje wyraźny wpływ czynników kontynentalnych, odznaczających się surowymi warunkami. Związane jest to silnie z peryferyjnym położeniem Niziny Podlaskiej w stosunku do innych regionów Polski, a także południkowym ukształtowaniem powierzchni, umożliwiającym swobodną wędrówkę mas powietrza napływających z Europy Północno-Wschodniej oraz centralnej Rosji. Skutkuje to małą bezwładnością termodynamiczną, niską średnią temperaturą roczną, kształtującą się na poziomie 6,9°C oraz dużą amplitudą jej zmian latem i zimą (22°C). Okres wegetacyjny, ściśle związany z temperaturami dobowymi, wynosi od 200 do 210 dni, trwając od pierwszych dni kwietnia do końca października. Jest on średnio 1-2 tygodnie krótszy od okresu występującego na sąsiednim Mazowszu i Wyżynie Lubelskiej. Relatywnie długie zimy najczęściej są bardzo mroźne. Wysoce niekorzystne dla uprawy roślin są wiosenne przymrozki, mogące występować jeszcze w pierwszej połowie

maja. Okres przymrozkowy jest tu bowiem długi i trwa około 130-140 dni w roku, z czego najwięcej przypada w styczniu. Średnioroczne opady kształtują się na poziomie 560-570 mm, zaś ich największa częstotliwość przypada na okres od kwietnia do września i wynosi 60%. Z agrotechnicznego punktu widzenia jest to korzystne zjawisko, gdyż pozytywnie oddziałuje na potrzeby roślin w okresie wegetacji. Nasilenie opadów odnotowuje się zazwyczaj w lipcu. Korzystną cechą klimatyczną występującą na obszarze LGD jest duże nasłonecznienie. Współczynnik zachmurzenia jest niższy o 0,2 od współczynnika Polski i wynosi 6,4. Dobre usłonecznienie, niskie wskaźniki średniego zachmurzenia nieba świadczą o dużej ilości dni pogodnych i najmniejszą ilością dni pochmurnych w ciągu roku. Zachmurzenia najczęściej przypadają w listopadzie i grudniu. Średnia roczna wilgotność powietrza utrzymuje się w okolicach 80%. Najczęstszymi kierunkami wiatrów są NW, W, SW, na które przypada prawie 50% wszystkich wiejących na terenie LGD wiatrów. Najsilniejsze wiatry występują zimą – średnio 3,8 m/s, a najsłabsze wieją latem około 2,8 m/s.

Gleby

Wysoczyzna Wysokomazowiecka wyróżnia się na tle Niziny Podlaskiej stosunkowo dobrą jakością gleb, skupionych w jej środkowej i południowej części. Gleba głównie złożona jest z glin lekkich, glin zwałowych oraz organicznego humusu, mozaika gleb brunatnych i czarnoziemów kompleksu pszennego dobrego. Tworzy się ona wskutek gęstej sieci dolin rzecznych i obecności piasków dolinowych. Ponadto południowy fragment obszaru LGD bogaty jest w gleby o korzystnych właściwościach agrotechnicznych. Występują tam gleby klasy IIIa i IIIb oraz IVa i IVb. Dużą powierzchnię wykorzystaną pod grunty orne zajmują bardzo dobre gleby 2 kompleksu glebowego. Wschód terenu LGD odznacza się przewagą gleb należących do IV klasy bonitacyjnej. W północnej części obszaru LGD dogodne warunki glebowe stopniowo zanikają na rzecz gleb lekkich i żwirów. Północno-wschodni teren LGD zdominowany jest przez gleby pszenno-żytnie i pszenne dobre, zaliczane do klasy bonitacyjnej IIIa i IIIb. Najczęściej są to gleby biellicowe lub brunatne wytworzone z glin lub utworów pyłowych. Północna część obszaru w głównej mierze obejmuje gleby nie podlegające ochronie przed zmianą użytkowania. Występują tam gleby żytnio-ziemniaczane słabe z niewielkim udziałem zbożowo-pastewnych słabych, należących do V klasy bonitacyjnej. Zaliczają się do nich gleby brunatne i biellicowe, wytworzone z piasków gliniastych, pylastych. W podłożu często można spotkać piaski luźne, ubogie w składniki pokarmowe, łatwo przepuszczalne i wrażliwe na niedobory wilgoci.

Bogactwa naturalne

Obszar LGD, podobnie jak mezoregion oraz całe województwo podlaskie nie posiada żadnych surowców mineralnych. Jedynie gdzieśgdzie zlokalizowane jest złożo kruszywa naturalnego grubego. Kruszywo budowlane pozyskiwane jest z kilku złóż żwirowych o łącznych zasobach ponad 1 000 000 ton. Eksploatacja surowców często ma charakter dorywczy, wykorzystywany na potrzeby lokalnego budownictwa; jednorodzinne i zagrodowe, a także w mniejszym stopniu dla drogownictwa. Na południowym wschodzie obszaru LGD głównymi bogactwami mineralnymi są gliny, piaski i żwiry. W oparciu o te surowce rozwinął się przemysł materiałów budowlanych, zaspokajający potrzeby lokalnego budownictwa, głównie na terenach wiejskich. Ponadto lokalne znaczenie gospodarcze ma torf, występujący m.in. w dolinach pradolinie Narwi, który do lat 70 był eksploatowany dla celów opałowych i rolnictwa, jako nawóz. Innym bogactwem występującym w regionie LGD są wody termalne.

Lesistość

Na obszarze LGD powierzchnia gruntów leśnych stanowi 19,26% ogólnej powierzchni terenu. Udział lasów w całkowitej powierzchni gruntów w poszczególnych gminach wchodzących w skład obszaru objętego projektem jest zróżnicowany. Największa koncentracja terenów leśnych występuje w gminie Ciechanowiec (19,87% wszystkich lasów), zaś najmniejsza w gminie Czyżew (3,74%).

Tab. Lasy na obszarze LGD

Gmina	Powierzchnia gruntów leśnych w ha						Lesistość w %	
	ogółem	w tym lasy	ogółem publiczne					
			razem	własność Skarbu Państwa		własność gmin		
				razem	w zarządzie LP			w zasobie ANR
Miasto i gmina Brańsk	914	912	144	144	144	–	1	28,1

Gmina wiejska Brańsk	3457	3450	658	653	651	2	5	15,2
Rudka	2 818	2 746	2 130	2 128	2 128	0	2	39,1
Ciechanowiec	5 083	5 054	1 574	1 564	1 561	3	10	25,1
Czyżew	959	958	105	94	94	0	11	7,3
Klukowo	1 112	1 112	27	26	23	3	1	9
Kulesze Kościelne	3 067	3 067	50	50	50	0	0	26,6
Nowe Piekuty	1 746	1 744	191	190	190	0	1	15,9
Szepietowo	2 651	2 613	1 488	1 488	1 481	4	0	17,2
Wysokie Mazowieckie	3 772	3 739	1 470	1 470	1 470	0	0	22,5
Razem	25 579	25 395	7 837	7 807	7 792	12	31	

Źródło: GUS 2006

Część terenu LGD należy do obszaru funkcjonalnego Zielonych Płuc Polski, znajdując się w zasięgu występowania dębu bezszypułkowego i sosny. Południowa część terenu – dolina rzeki Nurzec – objęta jest statusem obszaru chronionego krajobrazu. Znajdują się tu siedliska wilgotne i mokre, związane z obniżeniami terenu i doliną rzeki. W dolinie rzeki Nurzec, występuje naturalna roślinność wodna, torfowiskowa i bagienna, zbiorowiska krzewiastych wierzb oraz fragmenty łągów wierzbowo – topolowych.

Z uwagi na rolniczy charakter przeważającej części LGD główne skupiska naturalnej roślinności stanowią lasy zagregowane w niewielkie kompleksy, funkcjonujące na terenach nieprzydatnych do uprawy. Najczęściej są to tereny zawilgocone bądź okresowo zalewane (tzw. lasy łąkowe). Mało użyteczne miejsca pokryte są lasami wielogatunkowymi o charakterze liściastym (tzw. grądy) lub iglastym. Największe skupiska leśne występują na północy obszaru LGD. Poniższa mapa przedstawia lesistość w poszczególnych powiatach wchodzących w skład województwa podlaskiego. Średnia lesistość dla obszaru LGD, obejmującego większość powiatu wysokomazowieckiego (bez jego północno-wschodniej części) oraz północno-zachodnią część powiatu bielskiego wynosi około 20,5%.

Ryc. Lesistość w województwie podlaskim

Źródło: WUS Białystok 2006

Zasoby wodne

Wysoczyzna Wysokomazowiecka stanowi dział wodny Bugu i Narwi. Niedaleko Wysokiego Mazowieckiego swe źródła mają dopływy Narwi (Jabłonka, Ślina, Rokitnica) oraz Bugu (Brok Mały i Duży). Tworzą one lokalną sieć rzeczną, odznaczającą się dosyć dużą gęstością. **Południowy teren LGD swe szczególne walory turystyczne zawdzięcza w głównej mierze znajdującemu się tam przelomowi Bugu i dolinie jego prawobrzeżnego dopływu – Nurca wraz ze starorzeczem.** Nurzec początkowo płynie szeroka doliną, a od Ciechanowca zwęża się aż do ujścia do Bugu. Rzeka ta posiada nieuregulowane koryto wcinające się 2-3 m w terasę zalewową, w obrębie której znajdują się także starorzecza. Wahania stanów

wód rzecznych wynoszą około 2,5 (maksimum 414 cm i minimum 148 cm), wskutek czego w okresach roztopów wiosennych Nurzec występuje z koryta i zalewa powierzchnię terasy. Wysoczyznę odwadniają również mniejsze cieki wodne. Należą do nich Pełchówka, Siennica, Mścichówka i Kukawka. We wschodniej części obszaru LGD występuje dobrze rozwinięta sieć rzek i strumieni. Główną rzekę stanowi rzeczka Tłoczewka oraz jej lewy dopływ Dzierza, biorące swój początek w rejonie wsi Jabłoń Kościelna i Jabłoń Dąbrowa. Wzniesienie w obrębie wsi Jabłoń Kościelna jest działem wodnym pomiędzy dorzeczem rzek Bug i Narew. Rzeka Ślina zbiera wody do rzeki Narew, a rzeka Tłoczewka odprowadza wody do Bugu. Ponadto przez ten teren przepływa rzeczka Markówka. Rzeki Tłoczewka i Markówka są dopływami rzeki Mień. Płyną one naturalnymi korytami tworzącymi liczne zakola i obramowanymi malowniczymi zadrzewieniami, złożonymi z olszy z domieszką wierzb. Naturalne zbiorniki wodne większych rozmiarów na terenie LGD praktycznie nie występują. Często jednak można spotkać oczka śródpolne oraz sztuczne zbiorniki stworzone na użytek mieszkańców. Pod względem warunków hydrogeologicznych południowy obszar LGD podzielony jest na dwa rejony o odmiennych warunkach występowania wód gruntowych. Pierwszy z nich obejmuje dna dolin i obniżeń oraz równinę sandrową, a także niewielki fragment wysoczyzny, gdzie wody gruntowe utrzymują się w łatwo przepuszczalnych utworach piaszczystych o dobrych warunkach infiltracyjnych. Głębokość zalegania ciągłego i swobodnego zwierciadła wód uzależniona jest od wyniesienia terenu oraz intensywności opadów atmosferycznych. Przeważnie występuje ono na głębokości 1 – 4 m p.p.t. W obrębie dolin i obniżeń wody gruntowe zalegają najpłycej (około 1 m), a okresowo pojawiają się na powierzchni terenu w formie podmokłości, stanowiąc ograniczenia dla budownictwa. Poza dolinami zwierciadło wód gruntowych układa się zazwyczaj poniżej 2 m od powierzchni terenu i w miarę wzrostu wysokości bezwzględnych obniża się do głębokości powyżej 4 m. Płytkie zaleganie wód pierwszego poziomu użytkowego oraz możliwość zanieczyszczeń bakteriologicznych przenikających z powierzchni terenu powodują, że wody tego poziomu nie pozwalają na uczynienie z nich źródła zaopatrzenia ludności (sieć studni kopanych). Rejon drugi charakteryzuje się występowaniem wód gruntowych o zwierciadle nieciągłym lub gdzie ciągłość zwierciadła może ulegać zakłóceniom. Zasięg tej strefy związany jest z występowaniem od powierzchni utworów trudniej przepuszczalnych i o gorszych warunkach infiltracyjnych, czyli glin zwałowych charakterystycznych dla obszaru wysoczyznowego. Miejskami w okresie intensywnych opadów oraz wiosennych roztopów w przypowierzchniowych warstwach gruntu mogą tworzyć się tzw. wierzchówki, zwłaszcza w obrębie płaskich powierzchni o utrudnionym odpływie wód gruntowych. Mają one niekorzystny wpływ na zmianę konsystencji glin i powodują ograniczenia budowlane. Zaopatrzenie ludności w wodę pitną oparte jest o międzymorenowy poziom wód występujący na głębokości 46 - 62 m. Jakość wody pod względem bakteriologicznym i fizykochemicznym jest zadowalająca i może zaspokajać potrzeby miejscowej ludności. Zasoby wód podziemnych stanowią główne źródło zasilania w wodę mieszkańców wschodniej części obszaru LGD. Ujmowana woda podziemna charakteryzuje się podwyższoną zawartością żelaza, które jest usuwane w procesie uzdatniania wody. Wody podziemne odznaczają się stosunkowo wysoką jakością.

Ryc. Okolice LGD „Kraina Bobra”

Źródło: <http://www.podlaskiprzelombugu.pl/>

Zanieczyszczenia środowiska

Na terenie LGD wytwarzana jest znaczna ilość ścieków pochodzenia przemysłowego, sytuując ten obszar w czołówce województwa podlaskiego. W całości ścieki te są jednak biologicznie neutralizowane, nie stwarzając w tej formie zagrożenia ekologicznego. Ścieki komunalne są odbierane przez oczyszczalnię, stanowiąc około 1/3 wszystkich utylizowanych nieczystości. Oczyszczalnię obsługują niespełna 20% mieszkańców terenu LGD, podczas gdy pozostała część korzysta z przydomowych zbiorników. Często gospodarstwa domowe, które nie są podłączone do zbiorczego systemu odprowadzania ścieków, płynne

nieczystości odprowadzają do bezodpływowych zbiorników znajdujących się na terenach własnych posesji. Jest to jednak niekorzystny system dla środowiska, gdyż niejednokrotnie nieszczelne szamba zagrażają jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Możliwości utylizacyjne oczyszczalni znajdujących się na obszarze LGD wykorzystywane są w 33% z uwagi na niewielki zasięg sieci kanalizacyjnych. Ponadto wysoka kosztocłonność oraz trudności techniczne związane z przestrzenną zabudową terenów wiejskich poważnie ograniczają ich rozwój. Z ekologicznego punktu widzenia problem stanowi nieregulowana gospodarka odchodami zwierzęcymi na terenach rolniczych. Zwiększenie liczby wysokoprodukcyjnych gospodarstw hodowlanych o skali produkcji nie skorelowanej z ilością użytków rolnych prowadzi do kumulacji niezagospodarowanych odchodów, stwarzając przy tym zagrożenie wybuchu epidemii.

Na terenie LGD istnieje kilka źródeł zanieczyszczeń powietrza. Emisja szkodliwych zanieczyszczeń gazowych dokonywana jest przez funkcjonujące na analizowanym obszarze przedsiębiorstwa, których listę publikuje co roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, a także indywidualne systemy grzewcze w budownictwie jednorodzinym, ciepłownie miejskie oraz środki komunikacji. Emitowane zanieczyszczenia pochodzą głównie z procesów spalania energetycznego, zaś do substancji mających największy w nich udział zaliczyć można dwutlenek i tlenek węgla, dwutlenek siarki, dwutlenek azotu oraz pyły.

Obszary chronione

Na terenie LGD występują dwa obszary chronione: **Obszar Specjalny Ochrony Ptaków Natura 2000 „Dolina Dolnego Bugu”** (zajmuje obszar 1108,4 ha w gm. Ciechanowiec) oraz **Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Bugu i Nurca”**. Znajdują się tu siedliska wilgotne i mokre, związane z obniżeniami terenu i doliną rzeki. Analizowany teren sąsiaduje z Narwiańskim Parkiem Narodowym. Na północy znajduje się Biebrzański Park Narodowy, Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi oraz pięć rezerwatów przyrody. **Na południowej granicy terenu LGD znajduje się jeden rezerwat przyrody. Obszar LGD posiada także wiele pomników przyrody.** Pomnikami przyrody są prawnie chronione pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno – pamiątkowej. Często są to sędziwe, okazałe drzewa lub głązy narzutowe. Jako pomniki są też chronione zabytkowe przydrożne aleje drzew. Przykładem takiego pomnika na obszarze LGD może być dąb szypułkowy, rosnący na terenie Parafii Rzymskokatolickiej przy ulicy Łąkowej w Kuleszach Kościelnych.

Źródło: <http://albros.webpark.pl/>

<http://www.salamandra.org.pl/>

Pod ścisłą ochroną w odniesieniu do fauny analizowanego terenu jest najbardziej charakterystyczny dla rejonu, pospolicie występujący nad wodami, bóbr europejski. Jest to największy przedstawiciel gryzoni na tym obszarze, można go spotkać nie tylko na terenie LGD, ale i w przeważającej części całego województwa podlaskiego. Wielkość populacji bobra szacuje się na około 10 000 sztuk. **Jest to zarówno zagrożenie, jak i szansa dla rozwoju LGD aczkolwiek umiejętne skonstruowanie i realizacja LSR powinny wpłynąć na uzyskiwanie korzyści z występowania bobrów na tym terenie.**

Spójność przyrodnicza

Specyfikę regionu wyraża jednolita budowa geologiczna oraz ukształtowanie powierzchni. Obszar odznacza się typowo nizinny, jednostajnym i lekko tylko pofałdowanym krajobrazem. Bardziej urozmaicona rzeźba terenu występuje jedynie w północno-wschodniej części regionu. **Elementem spójnym, będącym jednocześnie istotnym atutem omawianego obszaru LGD, zwiększającym jego atrakcyjność turystyczną jest występująca tu fauna i flora, charakteryzująca się dużą różnorodnością.** Obszar objęty opracowaniem należy ponadto do regionów bogatych pod względem zasobów wodnych. Cały

obszar LGD odznacza się gęstą siecią hydrograficzną. Niemal na całym analizowanym terenie występują gleby korzystne z agrotechnicznego punktu widzenia, zaliczane do III i IV klasy bonitacyjnej. Jedynie północny teren LGD posiada gleby słabe, żytńio-ziemniaczane z niewielkim udziałem gleb zbożowo-pastewnych, należących do V klasy bonitacyjnej. Poziom lesistości, będący na zbliżonym poziomie niemal w każdej gminie analizowanego obszaru, odróżnia teren LGD od innych regionów województwa podlaskiego. Ponadto w stosunku do innych obszarów województwa, bogatych w unikalne gatunki roślin i zwierząt, teren LGD posiada dwa obszary chronione. Z drugiej strony, **cechą charakterystyczną tego obszaru jest występowanie bobra europejskiego, który jako faunistyczny element środowiska naturalnego, wyróżnia region w skali kraju. Duża populacja nie tylko stanowi wartość, którą należy pielęgnować, ale także świadczy o specyfice terenu LGD.**

Uwarunkowania kulturowe

Obszar LGD, z uwagi na fakt swego położenia w województwie podlaskim, stanowiącym wschodnie rubieże Polski, był na przestrzeni dziejów świadkiem bujnego rozwoju oraz męczeńskiej martyrologii. Od zarania dziejów tereny te były rejonem granicznym i miejscem ścierania się wpływów i interesów polskich, ruskich, litewskich i krzyżackich. Jest to historyczny teren spotkań wielu kultur i religii, które przez wieki wzajemnie się przenikając rodziły tolerancję, czego przykładem jest Obrządek Grekokatolicki, tzw. Unicki. Na tle wydarzeń XX wieku różnice narodowościowe i wyznaniowe stopniowo się zacierają. Obecnie zdecydowanie największą rzeszę wyznawców posiada Kościół Katolicki, towarzyszący mieszkańcom regionu już od X wieku, choć wyznawcy prawosławia i grekokatolicy także dają się wyodrębnić jako bardziej zorganizowane grupy. **Położenie geograficzne i aspekty historyczne sprawiły, że Podlasie a więc również i teren LGD, było miejscem współistnienia różnych narodów i kultur. Wykształcił się tutaj specyficzny pejzaż kulturowy, charakteryzujący się pluralizmem religijnym i bogactwem obrzędów.** Burzliwa historia odcisnęła swe piętno w świadomości mieszkańców, a jej ślady możemy oglądać do dzisiaj. Przykładami przenikania się kultur polskiej, białoruskiej i ruskiej jest występujące najczęściej w sąsiedztwie rzek tradycyjne budownictwo wiejskie oraz liczne kościoły, cerkwie, synagogi, molenny, kapliczki, krzyże, cmentarze i kirkuty. **O atrakcyjności kulturowej LGD świadczy dziedzictwo zachowane w formie materialnej i niematerialnej. Wśród zasobów materialnych można wyróżnić zabytkowe dworki i pałace wraz z przynależnymi do nich parkami, grodziska, kościoły, kapliczki, stare chaty i młyny. Na styku kultur wschodu i zachodu powstał międzynarodowy język esperanto, którego twórcą był Ludwik Zamenhof. Etnograficznie mieszkańcy LGD związani są z kulturą Podlasia, pomimo istnienia elementów innych otaczających ją kultur, jak kurpiowska, białoruska czy litewska. Kulturuje się tutaj tradycje i wykazuje dużą dbałość o zachowanie tożsamości kulturowej i narodowej, nawiązującej do szlacheckiej historii tego zakątka Podlasia, gdzie ponad 50% mieszkańców stanowiła drobna szlachta.** Drobna szlachta podlaska stanowiła podstawę siły zbrojnej dawnej Rzeczypospolitej. Jej patriotyzm i religijność uwidaczniały się w czasie powstań narodowych, w których stanowili oni główną siłę.

Uwarunkowania historyczne

Pradawnymi mieszkańcami północnego Podlasia byli Jaćwingowie. Na przełomie XI i XII wieku w okolicy dzisiejszego miasta Wysokie Mazowieckie pojawili się pierwsi osadnicy z piastowskiego Mazowsza. Byli oni prekursorami osadnictwa na analizowanym obszarze, wznosząc szereg grodów obronnych dla podtrzymania i rozwoju procesów osadniczych. Pomimo licznych sporów politycznych oraz nieustannych sporów o ziemię między Mazowszem, Litwą i południową Rusią, osadnictwo mazowieckie dynamicznie się rozwijało, czego przykładem było tworzenie się wokół grodów pierwszych osad (Wysokie). Rdzenna ludność Wysoczyzny Mazowieckiej wywodzi się z osadnictwa mazowieckiego, którego apogeum przypadło na koniec XIII wieku. Momentem przełomowym było zwycięstwo Leszka Czarnego nad Jaćwingami, po którym doszło do ułożenia stosunków z Litwą. Skutkiem tego był kolejny napływ ludności z Mazowsza oraz przesunięcie linii osadniczej na wschód. Dotychczas strategicznie rozmieszczane grody obronne zaczęły tracić swe znaczenie na rzecz osad. W okolicy dzisiejszego Brańska napływali osadnicy z prawosławnej Rusi, zakładając osiedla wzdłuż linii Nurca. Tak silny rozwój sieci osadniczej doprowadził do powstania nowych zaścianków, ukształtowując sieć małych miejscowości we współcześnie znany sposób. Wzrost liczby ludności, jaki nastąpił na przełomie XIV i XV wieku zainicjował budowę nowych kościołów wraz z parafiami, pełniącymi funkcje duszpasterskie i administracyjne. Osada Wysokie w 1469 roku otrzymała status osady królewskiej, uzyskując w 1492 roku od Kazimierza Jagiellończyka przywilej lokacyjny. Jedenaście lat później, potwierdzając otrzymane przywileje, miasto otrzymało prawo magdeburskie. Wzajemne stosunki w ramach istniejącej różnorodności kulturowej okrzepliły na przestrzeni kolejnych wieków. W pierwszej połowie XVIII wieku nastąpił napływ społeczności żydowskiej, której ludność na początku XX wieku dominowała w małych i średnich miejscowościach, stanowiąc tam od 40 do

90% mieszkańców. Tak liczna reprezentacja dawnych mieszkańców pochodzenia żydowskiego trwale wpisała się w pamięć regionu, funkcjonując do dziś w licznych przekazach i opowiadaniach z okresu Polski międzywojennej i kształtując mentalność współczesnych. II wojna światowa i czasy powojenne zmieniły oblicze regionu, deformując świat pozytywnych wartości postrzegany okiem obywatela oraz niszcząc podstawowe zasady sprawiedliwości dziejowej.

Spójność historyczno-kulturowa

Analizując uwarunkowania historyczno-kulturowe, należy stwierdzić, iż teren LGD odznacza się dużą spójnością. Ugruntowana, wielowiekowa kultura i sztuka regionu, przejawiająca się licznymi tradycjami lokalnymi, stanowi o tożsamości mieszkańców opisywanego obszaru. Pomimo występowania pierwiastków kultury kurpiowskiej, białoruskiej oraz litewskiej, indywidualność lokalnej społeczności jest siłą wyróżniającą teren LGD na tle województwa. Bogate zaplecze kulturowe w postaci licznych śladów dziedzictwa w formie materialnej i niematerialnej umożliwi, dzięki efektywnemu wykorzystaniu posiadanych zasobów, rozwój życia społeczno-kulturalnego oraz ożywienie gospodarcze.

Analizowany obszar cechuje wspólnota losów jego mieszkańców, silnie zakorzeniona tożsamość kulturowa oraz tradycje regionalne, spajające więzi międzyludzkie. Obszar LGD był świadkiem burzliwych wydarzeń historycznych, które wpłynęły na świadomość mieszkańców, kształtując ich mentalność oraz postawy społeczne. **O specyficie terenu świadczy fakt, iż mieszkańcy, w przeważającej większości wyznania katolickiego, na przestrzeni wieków aż po dziś dzień, tolerancyjnie współistnieli z wyznawcami innych religii, w tym prawosławia czy judaizmu.** Ponadto cechą wyróżniającą opisywany obszar jest fakt, iż przeszło połowa jego mieszkańców to potomkowie szlachty zagrodowej, kultywujący liczne szlacheckie tradycje, także architektoniczne w postaci dworców z unikalnymi w skali kraju gankami. Przykładem aktywnie kultywowanej tradycji szlacheckiej jest Zajazd Wysokomazowiecki. Wydarzenie to jest otwartą, plenerową imprezą skierowaną do szerokiego kręgu odbiorców zainteresowanych historią regionu i tradycji szlacheckich. W trakcie imprezy odbywają się pokazy walk, tańców, mody, jazdy konnej. Wydarzeniom tym towarzyszą rozstawiane kramy historyczne oraz liczne konkursy dla publiczności.

Ryc. Zajazd Wysokomazowiecki

Źródło: <http://www.wrotapodlasia.pl/>

Źródło: <http://www.wrotapodlasia.pl/>

Powyższe uwarunkowania przesądzają o spójności całego terenu, umacnianej dodatkowo współpracą mieszkańców w zakresie tworzenia strategii rozwoju oraz przejawianą przez nich aktywnością i coraz

większym zaangażowaniem w projekty dotyczące ich regionu. Zaangażowanie przedstawicieli wszystkich trzech sektorów świadczy o żywotności interesów na obszarze LGD oraz samoświadomości jego mieszkańców zainteresowanych losami miejsca zamieszkania.

Ocena społeczno – gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziom aktywności społecznej

2. Potencjał demograficzny i gospodarczy

Na obszarze LGD zameldowanych 53 660 mieszkańców, co stanowi zaledwie 4,47% populacji całego województwa podlaskiego (1 199 055 zameldowanych w 2006 roku). **Tereny wiejskie zamieszkuje 44 508 osób tj. 83% populacji obszaru, przesądzając tym samym o jego wiejskim charakterze.** Do najludniejszych gmin należy Ciechanowiec zamieszkały przez 9 398 mieszkańców, zaś najmniejsza pod względem ludności jest gmina Rudka, licząca 2 106 mieszkańców. Udział kobiet i mężczyzn zamieszkujących obszar LGD jest stosunkowo równy i wynosi odpowiednio 26 587 oraz 27 073 osób.

Tab. Porównanie liczby ludności zameldowanej na obszarze LGD z podziałem na płeć

Gmina	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Miasto Brańsk	3 846	1 976	1 870
Gmina Brańsk	6 557	3 238	3 319
Rudka	2 106	1 024	1 082
Ciechanowiec	9 398	4 678	4 720
Czyżew	6 660	3 302	3 358
Klukowo	4 772	2 320	2 452
Kulesze Kościelne	3 399	1 672	1 727
Nowe Piekuty	4 072	2 003	2 069
Szepietowo	7 522	3 749	3 773
Wysokie Mazowieckie	5 328	2 625	2 703
Razem	53 660	26 587	27 073

Źródło: WUS Białystok 2006

Gęstość zaludnienia na obszarze LGD kształtuje się na poziomie 43 os/km² i jest nieco niższa od średniej województwa podlaskiego, która wynosi 59 os/km².

Teren LGD pod względem powierzchni jest zbliżony do sąsiednich powiatów, z wyjątkiem powiatu zambrowskiego oraz powiatu białostockiego, których powierzchnia wyraźnie odstaje od średniej regionu. Pod względem liczby ludności obszar LGD sytuuje się pośrodku w stosunku do sąsiednich powiatów, wyraźnie jednak odstając od najliczniej zamieszkanego powiatu białostockiego. Zależności te ukazuje poniższa tabela.

Tab. Porównanie liczby ludności i zagęszczenia na terenie LGD i sąsiednich powiatów

Obszar	Powierzchnia w km ²	Ludność			Gęstość zaludnienia os/km ²
		ogółem	mężczyźni	kobiety	
Teren LGD	1 328	53 660	27 073	26 587	40
Powiat wysokomazow.	1 289	60 035	30 092	29 943	46
Powiat białostocki	2 975	136 972	67 352	69 620	46
Powiat bielski	1 385	60 039	29 539	30 500	43
Powiat siemiatycki	1 459	49 166	24 222	24 944	33
Powiat zambrowski	733	45 109	22 360	22 749	61
Powiat ostrowski	1 218	75 381	37 267	38 114	62

Źródło: WUS Białystok 2006

W 2006 roku na obszarze LGD przyrost naturalny był ujemny i wynosił -185. Odnotowano 528 urodzeń żywych i 713 zgonów. Dodatni przyrost naturalny wystąpił jedynie w mieście Brańsk oraz gminie Kulesze Kościelne i wyniósł on: +1.

Tab. Ruch naturalny ludności na obszarze LGD z podziałem na gminy

Gmina	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
-------	------------	----------------	-------	--------------------

Miasto Brańsk	20	32	31	1
Gmina Brańsk	41	74	103	-29
Rudka	8	14	36	-22
Ciechanowiec	47	78	124	-46
Czyżew	42	63	80	-17
Klukowo	26	55	70	-15
Kulesze Kościelne	28	38	37	1
Nowe Piekuty	31	40	68	-28
Szepietowo	42	68	88	-20
Wysokie Mazowieckie	40	66	76	-10
Razem	325	528	713	-185

Źródło: WUS Białystok 2006

Negatywnym zjawiskiem demograficznym jest ponadto ujemne saldo migracji wewnętrznej, które w 2006 roku wyniosło -126 osób. Na obszarze LGD odnotowano łączny napływ 553 osób z jednoczesnym odpływem 679 mieszkańców. Zarówno w emigracji, jak i imigracji wewnętrznej wystąpiła przewaga kobiet nad mężczyznami.

Tab. Migracje wewnętrzne na obszarze LGD z podziałem na płeć

Gmina	Napływ			Odpływ			Saldo
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	
Miasto Brańsk	61	23	38	55	29	26	6
Gmina Brańsk	46	17	29	81	35	46	-35
Rudka	27	13	14	34	11	23	-7
Ciechanowiec	86	42	44	103	44	59	-17
Czyżew	89	37	52	103	47	56	-14
Klukowo	24	6	18	65	29	36	-41
Kulesze Kościelne	31	10	21	49	18	31	-18
Nowe Piekuty	43	22	21	49	30	19	-6
Szepietowo	81	40	41	68	28	40	13
Wysokie Mazowieckie	65	27	38	72	30	42	-7
Razem	553	237	316	679	301	378	-126

Źródło: WUS Białystok 2006

Struktura wiekowa ludności

Ludność w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym na obszarze LGD stanowiła w 2006 roku 80,2% ogółu ludności terenu objętego LSR. Wysoki wskaźnik ludności będącej w wieku przed- i produkcyjnym jest korzystny z uwagi na możliwości tworzenia nowych miejsc pracy. Najniższy wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym występuje w gminie Ciechanowiec i wynosi 65, zaś najwyższy w gminie Brańsk, kształtując się na poziomie 88,9. Średnia proporcja dla całego LGD jest dość wysoka i wynosi blisko 74,7.

Tab. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym zamieszkała obszar LGD

Gmina	Ogółem	W wieku						Ludność w wieku nieprod. na 100 osób w wieku prod.
		przedprod.		prod.		poprod.		
		razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	
Miasto Brańsk	3 828	864	442	2 286	1 076	678	449	67,5
Brańsk	6 445	1 453	698	3 411	1 459	1 581	1 008	88,9
Rudka	2 176	499	241	1 239	549	438	278	75,6
Ciechanowiec	9 394	2 025	980	5 693	2 633	1 676	1 075	65
Czyżew	6 630	1 531	739	3 905	1 801	1 194	750	69,8
Klukowo	4 657	1 047	511	2 604	1 151	1 006	605	78,8
Kulesze Kościelne	3 381	766	373	1 943	888	672	404	74
Nowe Piekuty	3 986	904	426	2 290	1 050	792	476	74,1
Szepietowo	7 486	1 674	785	4 357	2 002	1 455	938	74,8
Wysokie Mazowieckie	5 241	1 314	644	2 882	1 271	1 045	650	81,9

Razem	53 224	12 077	5 839	30 610	13 880	10 537	6 633	n/d
--------------	---------------	---------------	--------------	---------------	---------------	---------------	--------------	------------

Źródło: WUS Białystok 2006

Struktura wiekowa mieszkańców na terenie LGD jest zróżnicowana. Najliczniejszą grupą są ludzie w wieku 40-59 lat, stanowiąc 24,82% populacji obszaru. Najmniej mieszkańców jest wśród osób między 60 a 64 rokiem życia. Ich udział w ogólnej liczbie ludności stanowi jedynie 4,22%. Liczba osób do czternastego roku życia, osób znajdujących się w przedziale wiekowym 20-29 lat, jak również ludzi po 65 roku życia kształtuje się na zbliżonym poziomie.

Poziom zatrudnienia

Liczba zatrudnionych na obszarze LGD wyniosła w 2006 roku 4 676 osób i była najniższa w porównaniu z sąsiednimi powiatami. Wśród zatrudnionych 2 423 osoby to mężczyźni, co stanowi 51,81% wszystkich zatrudnionych. Wg danych GUS w 2007 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto mieszkańców powiatu wysokomazowieckiego wyniosło 2 389,50 zł, natomiast dla powiatu bielskiego – 2 497,02 zł. Wynagrodzenia mieszkańców terenu LGD są dużo mniejsze od przeciętnego wynagrodzenia brutto dla Polski, które wynosi: 2 866,04 zł.

Tab. Zatrudnienie na obszarze LGD z podziałem na płeć

Gmina	Pracujący		
	ogółem	mężczyźni	kobiety
Gmina miejska Brańsk	612	320	292
Gmina wiejska Brańsk	220	104	116
Rudka	190	88	102
Ciechanowiec	1 069	541	528
Czyżew	1 258	696	562
Klukowo	176	75	101
Kulesze Kościelne	99	32	67
Nowe Piekuty	173	63	110
Szepietowo	720	418	302
Wysokie Mazowieckie	159	86	73
Razem	4 676	2 423	2 253

Źródło: WUS Białystok 2006

W każdej gminie na obszarze LGD wyższe zatrudnienie jest w sektorze prywatnym. Najwięcej ludzi pracuje w branży usługowej (53,97%), najmniej w rolnictwie (3,46%). Statystyki prowadzone przez GUS w tym zakresie nie obejmują podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, a także pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, a to właśnie takie gospodarstwa przeważają na opisywanym obszarze. Strukturę zatrudnienia w poszczególnych gminach tworzących LGD, z uwzględnieniem powyższego zastrzeżenia, ukazuje tabela.

Tab. Zatrudnienie według sektorów w poszczególnych gminach LGD (dane nie obejmują podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie)

Obszar	Pracujący		Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi	
	ogółem	w tym kobiety			rynkowe	nierynkowe
Gmina miejska Brańsk	612	292	13	161	194	244
Gmina wiejska Brańsk	220	116	17	78	26	99
Rudka	190	102	40	0	0	127
Ciechanowiec	1 069	528	23	427	281	338
Czyżew	1 258	562	8	965	95	190
Klukowo	176	101	10	45	38	83
Kulesze Kościelne	99	67	0	0	14	74
Nowe Piekuty	173	110	10	0	62	101
Szepietowo	720	302	26	215	337	142
Wysokie Mazowieckie	159	73	15	65	14	65
Razem	4 676	2 253	162	1 956	1 061	1 463

Źródło: WUS Białystok 2006

Wskaźnik bezrobocia na terenie LGD jest dosyć niski. W 2006 kształtował się na poziomie 5,99% i był niższy od wyników uzyskanych przez sąsiednie powiaty. Wg danych GUS stopa bezrobocia dla powiatu wysokomazowieckiego wyniosła 9,2%, a dla powiatu bielskiego w 2006 roku wyniosła 9,1%. Spośród 1 836 zarejestrowanych bezrobotnych, mężczyźni stanowili 51,25%, zaś kobiety 48,75%.

Tab. Liczba bezrobotnych na obszarze LGD z podziałem na płeć

Gmina	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Miasto Brańsk	122	68	54
Brańsk	76	33	43
Rudka	74	36	38
Ciechanowiec	429	242	187
Czyżew	274	146	128
Klukowo	172	84	88
Kulesze Kościelne	109	50	59
Nowe Piekuty	92	39	53
Szepietowo	336	161	175
Wysokie Mazowieckie	152	82	70
Razem	1 836	941	895

Źródło: GUS 2006

Według Powszechnego Spisu Rolnego na obszarze LGD w 2002 roku znajdowało się 9 436 gospodarstw. Najwięcej było gospodarstw o powierzchni między 5 a 10 ha (25,04%), natomiast najmniejszą liczbę stanowiły niewielkie gospodarstwa o powierzchni do 1 ha (10,61%). Wśród gmin wchodzących w skład LGD zdecydowanie najwięcej gospodarstw znajdowało się w gminie Brańsk, a najmniej w gminie Rudka, gdzie udział gospodarstw w łącznej ich liczbie dla całego LGD stanowił zaledwie 4,03%.

Tab. Struktura gospodarstw na obszarze LGD

Gmina	Powierzchnia					Razem
	0-1 ha	1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	powyżej 15 ha	
Miasto Brańsk	102	182	101	36	24	445
Brańsk (obszar wiejski)	107	275	416	341	406	1545
Rudka	33	153	91	52	52	381
Ciechanowiec	140	390	365	233	251	1 379
Czyżew	213	199	200	183	250	1 045
Klukowo	71	138	294	238	256	997
Kulesze Kościelne	47	85	147	177	211	667
Nowe Piekuty	80	125	198	173	209	785
Szepietowo	94	176	227	216	303	1 016
Wysokie Mazowieckie	115	239	324	261	237	1 176
Razem	1 002	1 956	2 363	1 940	2 175	9 436

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2002

Najwięcej użytków rolnych znajduje się w gminie Brańsk, zaś najmniej w gminie Rudka. We wszystkich gminach zdecydowanie przeważają grunty orne, stanowiąc 69,99% powierzchni wszystkich użytków rolnych. **Porównując ogólną powierzchnię użytków rolnych oraz ilość gospodarstw istniejących na analizowanym obszarze, można przyjąć, iż średnia wielkość gospodarstwa rolnego na terenie LGD wynosi 10,42 ha. Działania zmierzające do zwiększenia powierzchni gospodarstwa są korzystne, bowiem zgodnie ze standardami Unii Europejskiej ekonomicznie uzasadnione jest istnienie gospodarstw o powierzchni przekraczającej 15 ha.**

Poniższa tabela przedstawia powierzchniowy udział użytków rolnych poszczególnych gmin w stosunku do powierzchni użytków rolnych całego obszaru LGD

Tab. Powierzchnia użytków rolnych na terenie LGD

Jednostka terytorialna	powierzchnia	grunty orne	sady	łąki	pastwiska	pozostałe
------------------------	--------------	-------------	------	------	-----------	-----------

	użytków rolnych ogółem w ha	ogółem w ha	ogółem w ha	ogółem w ha	ogółem w ha	grunty i nieużytki
Brańsk (miasto)	2 072	1 343	3	563	163	255
Brańsk (obszar wiejski)	17 746	10 950	55	2 573	4 168	1 423
Rudka	3 627	2 055	2	960	610	540
Ciechanowiec	13 555	8 739	19	3 186	1 611	1 499
Czyżew	11 286	9 302	42	1 152	790	810
Klukowo	10 510	7 404	21	1 660	1 425	691
Kulesze Kościelne	8 061	4 985	1	1 971	1 104	478
Nowe Piekuty	8 720	6 320	15	1 390	995	463
Szepietowo	11 505	9 102	24	1 366	1 013	1 039
Wysokie Mazowieckie	11 940	9 110	30	1 900	900	825
Razem	99 022	69 310	212	16 721	12 779	8 023

Źródło: GUS 2005

Na obszarze LGD w 2006 roku działalność gospodarczą prowadziło 2 233 osób, z czego najwięcej, bo 22,21% było w gminie Brańsk. Najmniejszą aktywność gospodarczą przejawiali mieszkańcy gminy Rudka, gdzie działalność taka prowadzona była przez 74 osoby (3,31%). Najwięcej osób prowadziło działalność handlową oraz związaną z naprawami i konserwacją, zaś hotelarstwo, branża gastronomiczna oraz pośrednictwo finansowe należały do niszowych obszarów aktywności gospodarczej mieszkańców LGD.

Tab. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na obszarze LGD

Gmina	Ogółem	W tym:					
		przetwórstwo przemysłowe	budownictwo	handel i naprawy	hotele i restauracje	pośrednictwo finansowe	obsługa nieruchomości i firm
Gmina miejska Brańsk	305	55	41	119	10	8	11
Gmina wiejska Brańsk	191	39	24	49	2	-	8
Rudka	74	9	11	22	1	3	5
Ciechanowiec	399	40	52	149	7	14	22
Czyżew	336	29	44	111	5	6	47
Klukowo	130	9	32	38	0	2	9
Kulesze Kościelne	103	5	16	38	2	1	16
Nowe Piekuty	156	11	26	57	0	2	14
Szepietowo	344	25	54	110	4	16	24
Wysokie Mazowieckie	195	21	41	49	2	5	24
Razem	2 233	243	341	742	33	57	180

Źródło: WUS Białystok 2006

W 2006 roku na obszarze LGD działało, nie licząc osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne, 2 760 podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON. Najwięcej podmiotów było w gminie Brańsk, najmniej w gminie Rudka. Na całym obszarze LGD występowała zdecydowana przewaga sektora prywatnego, w którym działało aż 94,96% wszystkich przedsiębiorstw.

Tab. Podmioty gospodarki narodowej obszaru LGD zarejestrowane w systemie REGON (dane nie obejmują osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne)

Gmina	Ogółem	Sektor		Podmioty gospodarcze			
		publiczny	prywatny	spółki handlowe	spółki cywilne	spółdzielnie	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne
Gmina wiejska Brańsk	365	15	350	12	16	4	6
Gmina wiejska Brańsk	230	15	215	3	3	-	14
Rudka	99	14	85	0	0	0	5
Ciechanowiec	516	24	492	10	35	5	22

Czyżew	416	24	392	10	21	3	15
Klukowo	166	11	155	2	6	2	11
Kulesze Kościelne	125	7	118	0	4	1	5
Nowe Piekuty	191	10	181	2	7	0	9
Szepietowo	414	13	401	16	14	4	18
Wysokie Mazowieckie	238	6	232	2	0	7	17
Razem	2 760	139	2 621	57	106	26	122

Zródło: WUS Białystok 2006

Porównując powyższe tabele, wyraźnie widać, iż zdecydowaną większość podmiotów działających na obszarze LGD stanowią osoby fizyczne (80,9%).

Wskaźnikiem, dzięki któremu można określać stopień przedsiębiorczości mieszkańców jest tzw. „wskaźnik przedsiębiorczości”, który bada liczbę podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców. **Dla obszaru LGD wskaźnik ten kształtuje się na poziomie 51, natomiast dla całego województwa podlaskiego jest to poziom 74, co pokazuje jak bardzo obszar LGD odbiega w zakresie przedsiębiorczości mieszkańców od średniej wojewódzkiej. Wskaźnik przedsiębiorczości dla województwa podlaskiego jest bardzo niski.**

Stan rozwoju infrastruktury wiejskiej

Infrastruktura społeczna

Prawidłowe funkcjonowanie każdego organizmu społeczno-administracyjnego warunkowane jest nieskrępowanym dostępem mieszkańców do podstawowych środków infrastruktury. W ramach infrastruktury społecznej możemy mówić o usługach sanitarnych i medycznych, jednostkach wsparcia, szybkiego reagowania oraz jednostkach kryzysowych, a także szeroko pojętej bazie edukacyjno-rekreacyjnej.

Według danych GUS z 2006 na obszarze LGD znajdowało się dziesięć aptek (w gminach Brańsk, Rudka, Ciechanowiec, Czyżew, Szepietowo). Najbliższy szpital ogólny i pogotowie ratunkowe znajduje się w Wysokiem Mazowieckim. Działa tam także Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna. W Ciechanowcu znajduje się szpital, oferujący węższy zakres usług medycznych. Na terenie gminy Rudka placówką ochrony zdrowia jest Gminny Ośrodek Zdrowia (ZOZ) w Rudce, posiadający filię w Brańsku. Zapewnia on mieszkańcom dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej (w tym usług stomatologicznych), jednakże – podobnie do pozostałych obszarów wiejskich kraju – dostęp do specjalistycznych usług medycznych jest mocno ograniczony. Najbliżej świadczone są one w Bielsku Podlaskim i Białymstoku. Ponadto na terenie LGD znajduje się kilka niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej. W każdej gminie działa także ośrodek pomocy społecznej.

Na obszarze wszystkich gmin wchodzących w skład LGD działają jednostki straży pożarnej. W Wysokiem Mazowieckim znajduje się Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, zaś na terenie LGD istnieje ponadto szereg jednostek ochotniczej straży pożarnej.

Obszar LGD cechuje niski poziom wykształcenia jego mieszkańców. Zdecydowanie najwięcej jest osób z wykształceniem podstawowym. Stanowią oni 36,7% ludności. Zbliżony jest odsetek osób z wykształceniem średnim i zasadniczym zawodowym (odpowiednio 16% i 18%). Mieszkańcy z wyższym wykształceniem stanowią jedynie 3,22% wszystkich osób.

Tab. Wykształcenie mieszkańców LGD

Gmina	Ogółem						
	Wyższe	Średnie razem	Średnie ogólno- kształcące	Średnie zawodowe	Zasadnicze zawodowe	Podstawowe ukończone	Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia
Brańsk (miasto)	195	795	164	631	714	1 017	263
Brańsk (obszar wiejski)	108	729	154	575	1 032	2 825	786
Rudka	89	300	54	246	268	1 115	173
Ciechanowiec	366	1 587	645	942	1 724	3 232	783
Czyżew	233	1 108	202	906	1 278	2 151	453
Klukowo	94	509	132	377	1 007	1 748	543
Kulesze Kościelne	97	454	82	372	543	1 446	253
Nowe Piekuty	114	592	108	484	786	1 549	317

Szepietowo	280	1 541	331	1 210	1 304	2 490	425
Wysokie Mazowieckie	138	884	173	711	909	1 913	412
Razem	1 714	8 499	2 045	6 454	9 565	19 486	4 408

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2002 - GUS

Na terenie LGD znajdują się przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, licea ogólnokształcące i profilowane oraz szkoły zawodowe. Często placówki stanowią zespół szkół, obejmując kilka różnych ośrodków edukacyjnych. Ponadto na obszarze LGD mieszkańcy mają możliwość kształcenia w szkołach policealnych oraz uzupełniających liceach i technicach, także dla dorosłych. Najbliżej usytuowane placówki szkół wyższych znajdują się w Białymstoku, gdzie istnieje możliwość zdobywania wykształcenia na uniwersytecie bądź w licznych niepublicznych szkołach wyższych. Poza tym większe ośrodki akademickie znajdują się w Warszawie i Olsztynie.

Na terenie LGD działa także kilka klubów sportowych, ośrodków kultury oraz sieć świetlic wiejskich. Niemal powszechnie dostępna jest możliwość korzystania z księgozbiorów lokalnych bibliotek, których wraz z ich filiami jest na obszarze LGD kilkanaście. Jediną stałą placówką muzealną jest Muzeum Rolnictwa im. Ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu.

Często organizowane są festyny oraz imprezy okolicznościowe. Mieszkańcy coraz bardziej doceniają aktywne formy spędzania wolnego czasu. Dużym zainteresowaniem cieszą się zawody sportowe i turystyka rowerowa. Ograniczeniem dla ich rozwoju jest jednak brak lokalnej infrastruktury w postaci ścieżek czy tras rowerowych bądź strzeżonych kąpielisk. Obecnie obiekty tego typu funkcjonują tylko w kilku gminach LGD, na przykład w Ciechanowcu nad rzeką Nurzec czy w Tyborach Kamiance nad sztucznym zbiornikiem.

Ponadto na obszarze LGD istnieje szereg organizacji pozarządowych, odgrywających niebagatelną rolę w życiu kulturalnym gmin. Do najważniejszych z nich należą ochotnicze straże pożarne, koła łowieckie, stowarzyszenia oraz fundacje.

Infrastruktura techniczna

Na obszarze LGD do głównych szlaków komunikacyjnych należą drogi oraz linie kolejowe. Od pierwszej połowy XIX wieku przebiega tędy jedna z najstarszych linii kolejowych w Polsce, tzw. Kolej Warszawsko-Petersburska. Obecnie jest to jeden z głównych węzłów kolejowych, łączących kraje Europy Wschodniej i Północno-Wschodniej z pozostałą częścią kontynentu. Strategiczne położenie tak ważnej linii w okolicach Szepietowa i miasta Wysokie Mazowieckie korzystnie wpływa na wymianę towarową i komunikację z innymi miastami nie tylko w kraju, ale i za granicą. Obecnie połączenie Warszawa – Białystok stanowi oś komunikacyjną regionu, uzupełnianą przez otaczające ją mniejsze ciągi komunikacyjne.

Wysokie Mazowieckie, dzięki swej lokalizacji, jest miastem tranzytowym dla komunikacji południowej części województwa podlaskiego z Warszawą. Transport drogowy obszaru LGD odbywa się bowiem w oparciu o ciąg drogi krajowej E-689 Zambrów-Wysokie Mazowieckie-Szepietowo-Brańsk, co dzięki ponadregionalnemu połączeniu środkowej i południowej części obszaru z drogą międzynarodową E-8, umożliwia komunikację z Warszawą oraz pozostałymi regionami Polski. Uzupełnieniem tego szlaku jest droga wojewódzka E-678, bezpośrednio łącząca miasto Wysokie Mazowieckie z Białymstokiem. Lokalny transport gminny i międzygminny na obszarze LGD obsługuje sieć dróg gminnych i powiatowych, które biorąc pod uwagę techniczne urządzenie struktury komunikacyjno-transportowej, niemal w pełni zaspokajają potrzeby mieszkańców.

Najbardziej rozpowszechnionym nośnikiem energii jest elektryczność. Na terenie LGD znajduje się główna rozdzielnia prądu elektrycznego, dostarczanego z ogólnokrajowej sieci energetycznej za pośrednictwem linii przesyłowej o napięciu 110 kV. Obecny stan poboru stwarza rezerwę, zapewniając tym samym mieszkańcom bezpieczeństwo energetyczne warunkujące inwestycyjny rozwój regionu. Sieć gazownicza jest na początkowym etapie rozwoju. Aktualnie z gazu ziemnego korzysta niewielki odsetek mieszkańców.

Gospodarka wodno-kanalizacyjna leży w gestii poszczególnych gmin wchodzących w skład LGD. Choć potrzeby wodociągowe na terenie LGD zaspokajane są niemal w 100%, jednakże nie tworzą one z oczyszczalniami ścieków układów zamkniętych.

W wyniku konkurowania dwóch operatorów, TP SA oraz Szeptel SA, sieć telekomunikacyjna istniejąca na obszarze LGD jest bardzo dobrze rozwinięta. Realizuje ona wszystkie zgłoszone problemy w sposób przewodowy lub bezprzewodowy, w zależności od uwarunkowań technicznych. Istotnym uzupełnieniem rynku usług telekomunikacyjnych jest sprawnie funkcjonujący system telefonii komórkowej,

opartej na kilku rozmieszczonych na terenie LGD stacjach przekąźnikowych, zapewniając dostęp do usług sieci komórkowej niemal na całej powierzchni obszaru.

Techniczne uzbrojenie obszaru LGD wraz z jego korzystną lokalizacją w strukturze poszczególnych nośników stwarza korzystne warunki do rozwoju społeczno-gospodarczego.

Spójność społeczno-gospodarcza

Spójność gospodarcza obszaru LGD wynika w głównej mierze ze wskaźników ekonomicznych. Cały teren LGD zdominowany jest przez indywidualne gospodarstwa rolne. W większości należą do nich gospodarstwa o powierzchni między 5 a 10 ha. Osoby fizyczne zajmujące się działalnością pozarolniczą we wszystkich częściach analizowanego obszaru zatrudnione są przede wszystkim w branży handlowej i związanej z naprawami i konserwacją maszyn. Zdecydowana większość podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON działa w sektorze prywatnym. **Ponadto na całym obszarze zidentyfikowano szereg specyficznych i charakterystycznych dla niego produktów, mogących stać się silną lokalną i regionalną marką, podnosząc atrakcyjność regionu.**

Pod względem infrastruktury technicznej teren LGD cechuje słaba sieć kanalizacyjna. Mimo iż niemal cały obszar jest zwodociągowany, większość mieszkańców musi korzystać z przydomowych zbiorników, gdyż oczyszczalnie obsługują jedynie około 1/5 ludności. Pozostałe elementy uzbrojenia technicznego regionu są wystarczające dla dalszego, zrównoważonego rozwoju terenu LGD.

3. Specyfika obszaru

Cały obszar LGD cechuje występowanie wielu elementów wspólnych, zarówno w odniesieniu do posiadanych zasobów oraz uwarunkowań geśrodowiskowych, jak również potrzeb oraz oczekiwań mieszkańców, co stanowi o szczególnej specyfice tego terenu, będącej jednocześnie podstawą do podjęcia decyzji o przygotowaniu jednolitej strategii rozwoju. Jak już opisano powyżej, teren LGD jest spójny pod względem przyrodniczym, społeczno-gospodarczym oraz historycznym i kulturowym.

Powyższa analiza obszaru objętego LSR pozwala nam na wyodrębnienie najważniejszych kwestii, które charakteryzują nasz teren. Jego krajobraz oraz szata przyrodnicza wykazuje, więc wiele elementów wspólnych. Cały obszar partnerstwa ze względu na uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe oraz ciekawe tło historyczno-kulturowe posiada silne predyspozycje dla rozwoju turystycznego. Najcenniejszym bogactwem tego regionu jest bogata historia i kultura tych ziem. Wspólne dziedzictwo i losy dziejowe wytworzyły w mieszkańcach tego obszaru poczucie tożsamości kulturowej: wspólnoty doświadczeń oraz wspólnych wartości. Zasoby te zostaną wykorzystane do realizacji zaplanowanych działań w ramach LSR związanych z rozwojem kultury, rekreacji, sportu i turystyki. Analiza obszaru wykazała, iż jednym z głównym problemów jest bardzo uboga baza noclegowa. Tylko w trzech gminach turyści mogą znaleźć zakwaterowanie. Poniższa tabela przedstawia obiekty zbiorowego zakwaterowania w gminie wiejskiej Brańsk, gminie Ciechanowiec i gminie Szepietowo.

Tab. Obiekty zbiorowego zakwaterowania na terenie LGD w 2007

Obiekty zbiorowego zakwaterowania na terenie LGD w 2007 roku						
Gmina	Obiekty ogółem	Obiekty całoroczne	Miejsca noclegowe ogółem	Miejsca noclegowe całoroczne	Korzystający z noclegów ogółem	Turyści zagraniczni korzystający z noclegów
Brańsk	1	1	30	30	336	-
Ciechanowiec	1	1	28	28	56	-
Szepietowo	1	1	98	98	1901	93

Źródło: GUS 2007

W celu poprawy wizerunku obszaru objętym LSR należy wesprzeć działania rozwijające infrastrukturę turystyczną i społeczną. Racjonalne zagospodarowanie i wykorzystanie posiadanych zasobów ludzkich, naturalnych i kulturowych będzie stanowić główny wyznacznik kierunku naszych działań w ramach LSR.

Innym szczególnym elementem charakteryzującym obszar LGD są dobre warunki na pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych. **Nasza LGD zamierza wspierać pomysły i działania wykorzystujące w sposób optymalny zasoby naturalne do wytwarzania „zielonej energii”, a także podjąć działania zwiększające świadomość proekologiczną mieszkańców, co wpłynie pozytywnie na środowisko naturalne i zwiększy atrakcyjność regionu.** Ponadto na terenie LGD występuje problem

zagospodarowania odchodów zwierzęcych, które można wykorzystać do utworzenia biogazownii na terenie indywidualnych gospodarstw rolnych.

Kolejnymi zjawiskami, które dotyczą całego obszaru LGD są: ukryte bezrobocie w rolnictwie, rolniczy charakter regionu, niski wskaźnik przedsiębiorczości oraz duży odpływ ludności. **W celu zwalczania tych problemów nasze LGD zamierza kreować warunki sprzyjające rozwojowi przedsiębiorstw, tworzeniu nowych miejsc pracy, aby obszar naszego działania stał się przyjaznym miejscem do pracy, zamieszkania i rekreacji.**

III. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR

Wyznaczenie celów, określenie kierunków i planowanie zmian w przyszłości jest możliwe dzięki identyfikacji głównych problemów gmin, a także szczegółowej analizie ich słabych i mocnych stron oraz możliwości i zagrożeń, mogących wystąpić w trakcie urzeczywistniania wyrażonych w strategii celów. Analiza SWOT pozwala na zdefiniowanie występujących w gminach problemów, dzięki czemu możliwe jest znalezienie rozwiązań, wykorzystujących potencjał poszczególnych gmin oraz wzajemną między nimi współpracę. Analiza SWOT porządkuje informacje, bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego, jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej.

W celu uporządkowania danych i informacji wyjściowych oraz licznych opinii społeczności lokalnej przeprowadzono analizę SWOT obszaru objętego LSR. Poza usystematyzowaniem posiadanych już danych, istotne było stworzenie pełnego obrazu Partnerstwa „Kraina Bobra” oraz pojawiających się szans i zagrożeń dla mieszkańców współuczestniczących w tworzeniu LSR. Stworzenie arkusza analizy stanowiło znaczący element poznawczy i edukacyjny reprezentantów społeczności lokalnej w procesie prac nad LSR pozwalający im na dostrzeżenie złożoności wielu aspektów determinujących rozwój tego terenu oraz pozycji strategicznej w odniesieniu do otoczenia. **Prace nad stworzeniem arkusza analizy SWOT były także moderowane przez eksperta firmy doradczej. Po określeniu poszczególnych elementów analizy przystąpiono do określenia ich znaczenia i hierarchii ważności, w kontekście specyfiki obszaru, potrzeb mieszkańców, kierunków rozwoju oraz możliwości związanych z Programem Leader.**

Poniżej znajduje się analiza SWOT dla obszaru objętego LSR. Informacje wykorzystane w przedstawionej analizie pochodziły przede wszystkim z następujących źródeł:

1. Strategii rozwoju poszczególnych gmin obszaru LGD;
2. Materiałów uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wysokiem Mazowieckiem oraz w Bielsku Podlaskim
3. Materiałów statystycznych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny;
4. Informacji uzyskanych od władz i ludności gmin wchodzących w skład LGD, podczas licznych spotkań i konsultacji;
5. Informacji z przeprowadzonych wizji lokalnych;
6. Informacji uzyskanych z przeprowadzonych na terenie LGD badań ankietowych wśród mieszkańców.

W trakcie spotkań i konsultacji odbytych z mieszkańcami, przedstawicielami sektorów: publicznego, gospodarczego, społecznego obszaru LGD, z lokalnymi aktywistami tych terenów potwierdziliśmy informacje uzyskane z danych statystycznych. Jednocześnie badania przeprowadzone przez ankietę potwierdzają nam dane uzyskane z urzędów gmin, publikacji GUS, PUP.

Dzięki tak różnorodnym informacjom, które zostały pozyskane do analizy SWOT, analiza ta stała się bardziej kompleksowa i kompletna, ponieważ zawiera z jednej strony informacje i dane uzyskane od różnych instytucji, ale jednocześnie uwzględnia potrzeby i wymagania mieszkańców tych terenów, którzy są bardzo ważnym źródłem cennych informacji. Wszystkim czynnikom zostały przydzielone punkty od 1 do 5. Nie można bowiem założyć, iż wszystkie są równie ważne dla obszaru LGD i lokalnej społeczności. Zasady punktacji przewidują przyznawanie większej ilości punktów (5) dla czynników najważniejszych, a mniejszej (1) dla tych mniej istotnych. Punktacja została przyznana poszczególnym kryteriom w oparciu o wyniki spotkań konsultacyjnych oraz badań ankietowych wśród mieszkańców. W poniższej analizie zawarto tylko te czynniki, które uzyskały ocenę od 3 punktów wzwyż, ponieważ uznano je za najistotniejsze dla obszaru LGD, a tym samym analiza stała się czytelna i przejrzysta. Wyniki przeprowadzonej analizy przedstawia poniższa tabela.

Poniższa analiza uwzględnia przedstawione wyżej wymienione uwarunkowania oraz specyfikę obszaru LGD, które mają ścisłe przełożenie na sformułowanie odpowiednich celów ogólnych i szczegółowych, a także na dobór odpowiednich operacji, które będą realizowane w ramach LSR.

Tab. Analiza SWOT dla obszaru LGD

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">▪ Szlacheckie korzenie i tradycje mieszkańców (5 pkt)▪ Dobre warunki do pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych (5 pkt)▪ Atrakcje turystyczne (5 pkt)▪ Liczne obiekty historyczne, miejsca pamięci narodowej, zabytki (5 pkt)	<ul style="list-style-type: none">▪ Monofunkcyjna gospodarka (5 pkt)▪ Słaby stan infrastruktury społecznej, kulturowej, historycznej i sportowo-rekreacyjnej (m.in.: niewystarczająca ilość sal gimnastycznych, boisk, strzeżonych kąpielisk) (5 pkt)▪ Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura turystyczna:

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bogate dziedzictwo kulturowe: <ul style="list-style-type: none"> - kultywowanie tradycji lokalnej - bogate tradycje kulinarne - cykliczne imprezy lokalne, regionalne i kulturalne - liczne zespoły regionalne - organizacje pozarządowe wspierające zachowanie tożsamości kulturowej (5 pkt) ▪ Występowanie Obszaru Specjalnie Chronionych Ptaków Natura 2000 („Dolina Dolnego Bugu”) oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Bugu i Nurca” (5 pkt) ▪ Wysoka lesistość („Zielone Płuca Polski”) (4 pkt.) ▪ Malownicze kręte rzeki (4 pkt.) ▪ Unikalne w skali kraju gatunki zwierząt (bóbr, czapla) (4pkt.) ▪ Aktywna postawa społeczeństwa w życiu kulturalnym i społecznym (4 pkt) ▪ Rozwinięte przetwórstwo mleczarskie (4 pkt) ▪ Poczucie tożsamości i przynależności lokalnej (4 pkt) ▪ Wysoki wskaźnik osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym (4 pkt) ▪ Gleby o korzystnych walorach agrotechnicznych (3 pkt) 	<ul style="list-style-type: none"> - nieliczne i słabo oznakowane szlaki turystyczne - niewystarczająco rozwinięta baza noclegowa - słaba dostępność informacji turystycznej - słaba dostępność usług dla turystów - niewystarczająca baza usług gastronomicznych, (5 pkt) ▪ Niski stopień integracji gmin (5 pkt) ▪ Mała liczba zrealizowanych projektów ze środków UE, w tym projektów integrujących cały obszar LGD (5 pkt) ▪ Słaby wskaźnik przedsiębiorczości społeczeństwa (5 pkt) ▪ Brak jezior i naturalnych zbiorników wodnych (4 pkt) ▪ Brak zorganizowanej gospodarki odpadami i ściekami (4 pkt) ▪ Słaba jakość promocji regionu (4 pkt) ▪ Ukryte bezrobocie w rolnictwie (4 pkt) ▪ Niski poziom innowacyjnych rozwiązań (4 pkt) ▪ Słaba znajomość języków obcych wśród mieszkańców (3 pkt) ▪ Niski poziom wykształcenia społeczeństwa (3 pkt) ▪ Niski poziom dochodów mieszkańców (3 pkt)
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Korzystne zmiany preferencji turystów <ul style="list-style-type: none"> - moda na turystykę wiejską i zdrowy styl życia - popularność regionalizmu i turystyki kulturowej - rosnący popyt na ofertę turystyki aktywnej (5 pkt) ▪ Środki finansowe przyznawane z UE (5 pkt) ▪ Dywersyfikacja działalności rolniczo-gospodarczej na obszarach wiejskich, w tym w oparciu o naturalne i kulturalne walory (5 pkt) ▪ Zwiększenie atrakcyjności turystycznej przez renowację i wyeksponowanie zabytków (5 pkt) ▪ Stworzenie infrastruktury umożliwiającej efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych (5 pkt) ▪ Możliwość utworzenia klastrów, efektem czego nastąpi wzrost innowacyjności oraz konkurencyjności podmiotów gospodarczych oraz powstanie nowych miejsc pracy (5 pkt) ▪ Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych sposobem na uzyskiwanie dochodów (5 pkt) ▪ Adekwatność operacji LSR z lokalnymi Strategiami szansą na uzyskanie efektu synergii działań na obszar LGD (5 pkt) ▪ Bliskość rynków Białegostoku i Warszawy stwarzająca możliwość znalezienia odbiorców na oferowane przez gminy produkty regionalne, a także potencjalne źródło czerpania korzyści z turystyki (turystyka weekendowa) (4 pkt) ▪ Otwartość mieszkańców i gotowość do zmian (4 pkt) ▪ Nowe rynki dla towarów przedsiębiorstw 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak umiejętności wykorzystywania środków finansowych przyznawanych z UE (5 pkt) ▪ Ograniczona ilość środków z Programu LEADER (5 pkt) ▪ Niska jakość wniosków na pozyskiwanie środków z UE z obszaru LGD (w tym brak dochowania terminu składania wniosków, brak dochowania terminu rozliczania projektów, błędy formalne i merytoryczne w wypełnionych wnioskach, brak wymaganych załączników do wniosku) (5 pkt) ▪ Możliwość wystąpienia epidemii w związku z dużym pogłowiem bydła mlecznego (4 pkt) ▪ Słaba promocja posiadanych zasobów (4 pkt) ▪ Bogata oferta i silna konkurencja na innych obszarach (4 pkt) ▪ Niekorzystne zmiany demograficzne: - niski przyrost naturalny; - migracja młodych mieszkańców obszaru do miast (4 pkt) ▪ Trudne problemy społeczne: - wzrost przestępczości, zagrożenie patologiami (4 pkt) ▪ Hamujące rozwój bariery formalno-prawne: - biurokracja; -skomplikowane procedury pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych (4 pkt) ▪ Brak środków na rewitalizację, rozwój i promocję regionu (4 pkt) ▪ Mała baza usług dla potrzeb rolnictwa i mieszkańców wsi (4 pkt) ▪ Niechęć inwestorów do lokowania kapitału na obszarach wiejskich, w tym w sektorze

regionalnych (4 pkt) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Efektywna współpraca administracji publicznej, trzeciego sektora i sektora prywatnego w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego (4 pkt) ▪ Rozwój sektora rolno-spożywczego, zwłaszcza w dziedzinie przetwórstwa (4 pkt) ▪ Możliwość utworzenia ścieżek rowerowych i wytyczenia szlaków turystycznych (4 pkt) ▪ Wzrastająca rola organizacji pozarządowych w działaniach o charakterze społecznym (3 pkt) 	pozarolniczym (4 pkt)
---	-----------------------

Mocne i słabe strony mają charakter wewnętrzny, są cechami partnerstwa, na które mamy wpływ i możemy je kształtować. Szanse i zagrożenia natomiast mają charakter zewnętrzny, nie zawsze mamy na nie wpływ, możemy się jedynie zabezpieczać przed zagrożeniami i kształtować posiadane zasoby w celu wykorzystania pojawiających się szans. Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT opisującej w sposób syntetyczny diagnozę sytuacji obecnej obszaru LGD ustalone zostały misja oraz cele i działania do realizacji na przyszłość.

Po przeprowadzeniu analizy SWOT można wysnuć następujące wnioski:

1. Wykorzystując w optymalnym zakresie bogactwo przyrodnicze, historyczne i kulturowe obszaru LGD utworzyć można znakomite warunki dla rozwoju turystyki, agroturystyki i całej infrastruktury około turystycznej.
2. Wypromowanie lokalnych produktów turystycznych oraz promocja regionu tworzy znaczący element działań wzmacniający wizerunek i rozwój regionu.
3. Poprzez wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości, tworzenie warunków pod inwestycje istnieje możliwość wykorzystania zarówno potencjału naturalno – kulturowego jak i przede wszystkim społecznego. Kulturowanie tradycji, wykorzystanie miejsc historycznych; promowanie i wytwarzanie ekologicznej żywności – to sfery aktywności lokalnej, które przełożyć należy na regionalny rozwój turystyki, agroturystyki i całej infrastruktury z tym związanej.
4. Od pomysłowości i zaangażowania mieszkańców oraz warunków koniunktury gospodarczej w regionie i w kraju zależeć będzie, na jaką skalę ten potencjał i zapotrzebowanie zostanie wykorzystane do poprawy jakości życia i rozwój regionu.
5. Zwiększenie oferty kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej oraz zmodernizowanie świetlic pozwoli na uatrakcyjnienie gmin należących do LGD oraz przyczyni się do ożywienia i aktywizacji mieszkańców.

Wskutek zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, pobudzania przedsiębiorczości i działalności pozarolniczej, ze szczególnym uwzględnieniem tworzenia nowych miejsc pracy wokół produkcji i przetwórstwa mleka, przy wykorzystaniu posiadanych zasobów naturalnych i kulturowych, możliwa jest poprawa estetyki i wizerunki wsi, a tym samym zapewnienie godnych warunków życia mieszkańców oraz rozwój społeczno-kulturalny, zachowując istniejący stan środowiska naturalnego.

Przewaga silnych stron i szans w dalszym rozwoju umożliwi przyjęcie **aktywnych i ofensywnych strategii** działania dla realizacji LSR. Istotny dla możliwości obszaru jest fakt, iż szanse rozwoju posiadają większy potencjał niż silne strony, co oznacza, że przy właściwym wdrażaniu strategii, szanse mogą przekształcić się w silne strony analizowanego obszaru. Duże znaczenie dla realizacji celów LSR ma lokalizacja obszaru, jego walory turystyczne i przyrodnicze oraz możliwość pozyskiwania funduszy zewnętrznych, w tym środków unijnych.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawione zostało podsumowanie punktów dla każdego elementu analizy SWOT. Wyniki jednoznacznie wskazują na przewagę silnych stron nad słabościami oraz szans nad zagrożeniami.

Tab. Punktacja dla poszczególnych ćwiartek analizy SWOT

Silne strony	Słabe strony
61	59
67	51
Szanse	Zagrożenia

Porównanie sum odpowiednich ćwiartek macierzy pozwala znaleźć odniesienie sytuacji LGD „Kraina Bobra” w macierzy wyborów strategicznych. Poniżej prezentujemy macierz wyborów strategicznych, która powstała poprzez zsumowanie wcześniej obliczonych wartości, zgodnie z obliczeniami zawartymi w komórce krzyżującej Szanse i Silne strony.

Tab. Macierz wyborów strategicznych - punktacja

Macierz wyborów strategicznych podsumowanie	Silne strony	Słabe strony
Szanse	128 (61+67)	126 (59+67)
Zagrożenia	112 (61+51)	110 (59+51)

Tab. Wybór strategii działania

Macierz wyborów strategicznych	Silne strony	Słabe strony
Szanse	Wykorzystanie szans przy pomocy silnych stron STRATEGIA DYNAMICZNA	Przewycięzanie słabości w celu wykorzystania szans STRATEGIA KONKURENCYJNA
Zagrożenia	Wykorzystanie silnych stron, aby poradzić sobie z zagrożeniami STRATEGIA KONSERWATYWNA	Redukcja lub likwidacja STRATEGIA DEFENSYWNA

Z powyższych tabel wynika, że strategia, jaka powinna zostać wybrana do realizacji LSR to strategia dynamiczna. Na potrzeby realizacji LSR zostanie wykorzystana hybryda strategii dynamicznej z elementami strategii konkurencyjnej. Strategia dynamiczna polega w szczególności na wykorzystywaniu silnych stron i cennych zasobów do wykorzystywania szans stwarzanych przez otoczenie. Strategia konkurencyjna natomiast przewiduje eliminację słabych stron poprzez działania naprawcze i w ten sposób pozwala wykorzystać nadarzające się szanse.

Podczas analizy jako **najważniejsze spośród silnych stron** obszaru LGD zostały wskazane przez mieszkańców w badaniach ankietowych następujące czynniki: obecność na terenie LGD ciekawych miejsc i zabytków historycznych, szlacheckie korzenie i tradycje mieszkańców Podlasia, atrakcje turystyczne, malownicze i kręte rzeki oraz rozwinięte przetwórstwo mleczarskie. Ponadto do silnych stron regionu można zaliczyć istnienie odpowiednich warunków do pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych.

Do **najslabszych stron obszaru LGD**, nad którymi zdaniem miejscowej ludności należy popracować, są przede wszystkim: słaby stan infrastruktury kulturowej, sportowo-rekreacyjnej, zaniedbane i zniszczone zabytki regionu, brak innowacyjnych rozwiązań, słaby wskaźnik przedsiębiorczości społeczeństwa, niskie dochody ludności gminy, monofunkcyjna gospodarka oraz ukryte bezrobocie w rolnictwie, niskie kwalifikacje ludności i poziom wykształcenia, brak infrastruktury turystycznej, gastronomicznej, hotelowej oraz szlaków rowerowych i pieszych. Podczas spotkań służących przygotowaniu analizy SWOT liderzy lokalni gmin po stronie słabych stron wymieniali również niski stopień integracji gmin oraz małą ilość zrealizowanych projektów ze środków UE.

Szansą na rozwój obszaru LGD jest pomoc związana z pozyskaniem środków finansowych, które można otrzymać z Programów UE oraz uzyskanie „efektu synergii” dzięki adekwatności i spójności Lokalnej Strategii Rozwoju ze strategiami gmin należących do LGD. Dzięki temu możliwe będzie znaczne przyspieszenie korzystnych przemian na obszarze objętym LSR. Zdaniem mieszkańców, szanse upatrywane są również w: modzie na turystykę, agroturystykę i związaną z tym infrastrukturę umożliwiającą

wykorzystanie zasobów naturalnych, pozyskiwanie energii z źródeł odnawialnych oraz utworzenie klastrów, które przyczynią się do wzrostu zatrudnienia i przedsiębiorczości w regionie.

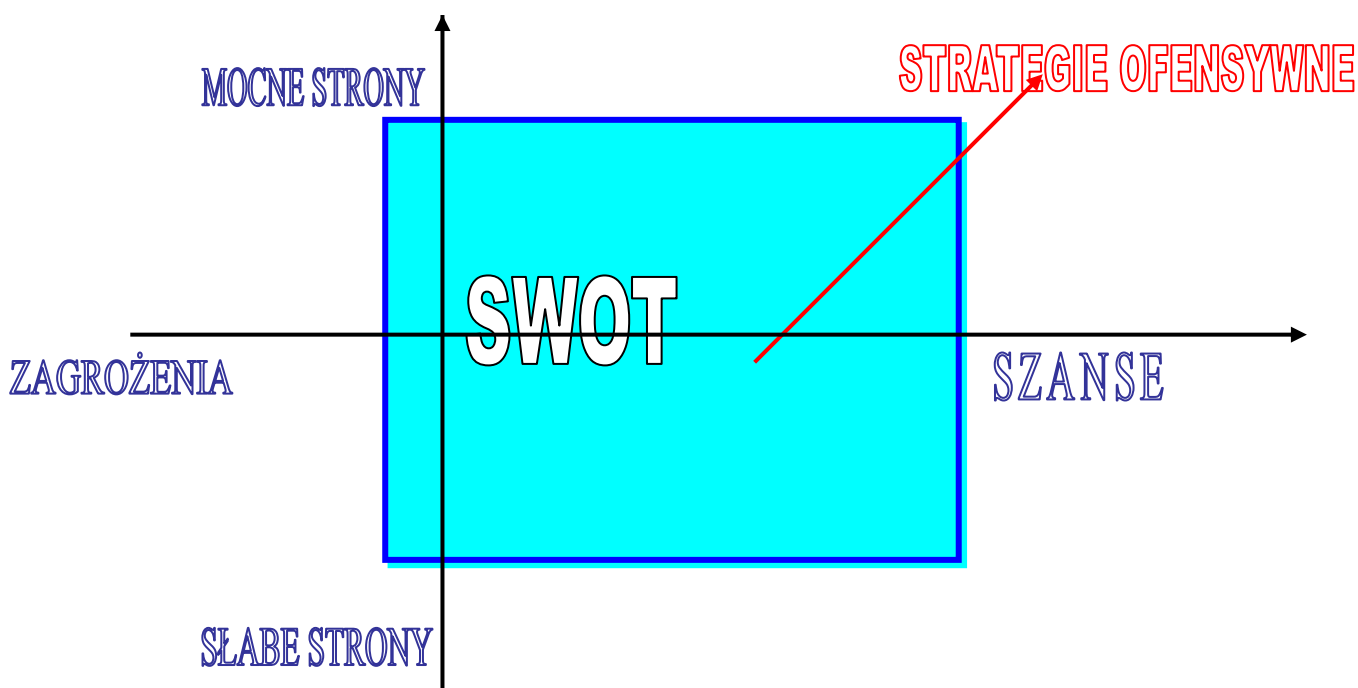
Zagrożeniem dla rozwoju obszaru LGD może stać się niewystarczająca ilość środków finansowych przeznaczonych na działania w ramach Programu Leader. Kolejnym zdiagnozowanym podczas spotkań zagrożeniem jest niska jakość składanych wniosków o pomoc w dofinansowaniu operacji powodowana niską wiedzą i kwalifikacjami wnioskodawców z terenu LGD, która może skutkować dużą liczbą odrzuconych wniosków oraz doprowadzić do niepełnego wykorzystania środków finansowych.

Jako **najważniejsze źródła zagrożeń** dla obszaru LGD, wskazywane przez mieszkańców są: problemy społeczne: - wzrost przestępczości, zagrożenie patologiami, hamujące rozwój bariery formalno-prawne: - biurokracja; -skomplikowane procedury pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych oraz brak środków na rewitalizację, rozwój i promocję regionu.

Powyżej zostały przedstawione główne czynniki wyszczególnione w analizie SWOT. Widać wyraźnie, że niektóre z silnych stron zdecydowanie korelują ze słabymi stronami oraz szansami i zagrożeniami. Dla przykładu można wskazać istnienie ciekawych miejsc i zabytków historycznych, które jest niewątpliwie silną stroną terenów objętych LSR, lecz stan techniczny tych zabytków oraz brak odpowiedniego ich wyeksponowania i promowania ciekawych miejsc można zaliczyć z kolei do słabych stron. Jednak po przeprowadzeniu prac związanych z renowacją oraz promocją tych obiektów/miejsc może się okazać, iż staną się szansą na przyciągnięcie większej ilości turystów na te tereny, a więc przyczynią się do rozwoju regionu.

Zaprezentowana wyżej analiza SWOT obejmuje najistotniejsze aspekty mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Było to podstawą do graficznego sporządzenia kierunku wdrażania LSR dla tego obszaru.

Ryc. Wnioski płynące z analizy SWOT

Wdrażając plan działania dla LSR, na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT, można przyjąć tzw. **Blue Ocean Strategy**. Tworzenie Błękitnych Oceanów to nowe pojęcie, lecz działania te znane nam są już od dawna. Przestrzeń rynkowa, jaka nie została jeszcze zagospodarowana, a która otwiera nowe możliwości wykorzystania naszych produktów lub usług to właśnie Błękitne Oceany, których każda organizacja powinna stale poszukiwać dla zwiększenia swojej konkurencyjności w dłuższym okresie. W myśl tej koncepcji przestrzeń Błękitnego Oceanu to rynki, które jeszcze nie są odkryte, klienci, turyści, którzy jeszcze nas nie znają oraz konkurenci pozostawieni daleko w tyle. W tej przestrzeni odbywa się większość ruchów biznesowych, które definiują charakter Stowarzyszenia i obszaru na całe lata, zapewniając długotrwałą

korzystny rozwój. Co ciekawe, Błękitne Oceany można odkrywać również w branży, która jest już nasycona. To właśnie kamień węgielny *Blue Ocean Strategy*. **Zestawiając powyższe z realizacją celów LGD „Kraina Bobra”, podczas wdrażania LSR należy promować i uwypuklić znaczenie unikalnych, o charakterze ponadregionalnym, a nawet krajowym, walorów przyrodniczych i turystycznych, które świadczą o niepowtarzalności obszaru działania LGD, a tym samym wyróżnią je na tle oferty konkurencyjnych obszarów i regionów.** Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań produktowych i usługowych (zwłaszcza o charakterze kompleksowym) umożliwi pozyskanie większej liczby turystów. Działania te wymagają jednak odpowiedniego dostosowania oferty produktowej do standardów funkcjonowania bazy turystycznej. Działania związane z wdrażaniem strategii muszą być skorelowane z szeroko realizowaną kampanią promocyjną i integracyjną. Niski poziom wykształcenia społeczności lokalnej oraz przedsiębiorczości to główne bariery utrudniające osiągnięcie sukcesu. **Jednakże, dokonana analiza SWOT dowodzi, iż dzięki innowacyjnemu podejściu oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej, możliwe jest przełamanie trudności i wyeliminowanie istniejących na obszarze LGD problemów.**

Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT opisującej w sposób syntetyczny diagnozę sytuacji obecnej obszaru LGD oraz badań ankietowych i konsultacji społecznych ustalone zostały misja oraz cele i działania do realizacji na przyszłość.

IV. Cele ogólne i szczegółowe LSR oraz planowane do realizacji przedsięwzięcia

Jedną z głównych cech odróżniających LSR od innych strategii jest to, że nie dotyczy ona całego spektrum rozwoju danego obszaru, lecz skupia się na określonych obszarach strategicznych, kluczowych z punktu widzenia lokalnych uwarunkowań i możliwości realizacji przedsięwzięć w ramach Programu Leader.

Podczas przeprowadzonych warsztatów z reprezentantami społeczności naszego Stowarzyszenia, **na podstawie uspołecznionej diagnozy obecnej sytuacji obszaru LGD oraz wyodrębnionej analizy SWOT wspólnie dokonano wyznaczenia celów głównych Strategii**. Ustalone cele wynikają nie tylko z rezultatów diagnozy obszaru i analizy SWOT, tj. mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń obszaru LGD. Na terenie Stowarzyszenia zostało przeprowadzone badanie z wykorzystaniem kwestionariusza ankietowego, w celu uzyskania informacji na temat postrzegania obszaru LGD przez mieszkańców, którzy posiadają specyficzną i bardzo wartościową wiedzę. Wiedza ta wynika z codziennego i bezpośredniego stykania się z problemami występującymi na obszarze objętym LSR i dotyczącymi jego mieszkańców. Reasumując **wyboru celów ogólnych i szczegółowych dokonano w oparciu o analizę danych statystycznych zebranych na etapie diagnozy, wyników i wniosków wynikających z analizy SWOT oraz konsultacji społecznych**. W efekcie wyznaczone kierunki rozwoju strategicznego wynikają z lokalnych uwarunkowań, stanowią wizję rozwoju obszaru LGD reprezentantów trzech sektorów: społecznego, publicznego i gospodarczego, dzięki czemu stanowią porozumienie interesów całego społeczeństwa Stowarzyszenia. Biorąc pod uwagę wszystkie powyższe uwarunkowania **wyznaczono następujące cele główne do realizacji:**

- 1. Stworzenie warunków powstawania miejsc pracy poprzez wykorzystanie zasobów z obszaru Stowarzyszenia,**
- 2. Rozwój funkcji turystycznej poprzez poprawę wizerunku obszaru oraz efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów,**
- 3. Ożywienie życia kulturalnego i sportowego obszaru LGD.**

Cel ogólny 1. - *Stworzenie warunków powstawania miejsc pracy poprzez wykorzystanie zasobów z obszaru Stowarzyszenia* - został zdefiniowany na podstawie diagnozy i analizy SWOT, dane dotycząca niskiego wskaźnika przedsiębiorczości na terenie LGD, wysokiego ukrytego w rolnictwie wskaźnika bezrobocia, niskiego poziomu wykształcenia lokalnego społeczeństwa, wysokiego ujemnego salda migracji, wysokiego udziału społeczeństwa rolniczego na terenie LGD, cennych kulturowych i naturalnych zasobów.

Cel ogólny 2. - *Rozwój funkcji turystycznej poprzez poprawę wizerunku obszaru oraz efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów* - społeczność lokalna wyznaczyła ten cel na podstawie analizy związanej ze środowiskiem naturalnym oraz zasobami kulturalnymi na obszarze LGD. Na terenie Stowarzyszenia istnieją rezerваты przyrody, obszary chronione i obszary należące do Natura 2000, a także interesujące obiekty dziedzictwa kulturowego z bogatą tradycją. Społeczność poprzez rozwój turystyki widzi możliwość rozwoju, polepszenia warunków życia. Jednak, aby tego dokonać należy poprawić stan infrastruktury gastronomicznej, hotelowej, kulturowej i sportowo-rekreacyjnej, wypromować teren, a także wykonać renowację wielu obiektów kulturalnych znajdujących się na obszarze objętym LSR.

Cel ogólny 3. - *Ożywienie życia kulturalnego i sportowego obszaru LGD* – wynika z jednej strony z niskiej jakości życia ludności terenów LGD, a z drugiej strony z bogatej tradycji i kultury naszych obszarów, kultywowania tradycji, regionalnych potraw i wielu innych walorów tych ziem.

W ramach celów ogólnych wyróżniono cele szczegółowe. Cele szczegółowe są mierzalne, konkretne i określone w czasie. Cel ogólny nr 1 będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- 1.1. Zwiększenie poziomu wiedzy mieszkańców nt. możliwości realizacji zawodowej na obszarze LGD**
- 1.2. Rozwój działalności pozarolniczej**

Cel szczegółowy 1.1. *Zwiększenie poziomu wiedzy mieszkańców nt. możliwości realizacji zawodowej na obszarze LGD* - został zdefiniowany na podstawie diagnozy obszaru LGD oraz analizy SWOT w oparciu o słabe strony i możliwości rozwoju.

Cel jest mierzalny. Miarą jest wzrost wiedzy i świadomości społeczności lokalnej poprzez realizację szkoleń, konferencji, seminariów i konsultacji nt. możliwości realizacji zawodowej na obszarach wiejskich.

Termin osiągnięcia założeń celu. Realizacja założeń tego celu będzie prowadzona we wszystkich działaniach objętych przedmiotową LSR. Cel zostanie osiągnięty do 2015 r., czyli do końca terminu wdrażania założeń Strategii.

Cel szczegółowy 1.2. *Rozwój działalności pozarolniczej* - został zdefiniowany na podstawie diagnozy obszaru LGD oraz analizy SWOT - słabych stron i możliwości rozwoju.

Cel jest mierzalny. Miarą jest powstawanie nowych firm, czyli zwiększenie wskaźnika przedsiębiorczości, a tym samym zmniejszenie ukrytego w rolnictwie wskaźnika bezrobocia na terenie LGD. Dzięki malowniczym krajobrazom, walorom przyrodniczym i kulturowym możliwe jest rozwinięcie usług okołoturystycznych np. bazy noclegowej, gastronomicznej, itp.

Termin osiągnięcia założeń celu. Realizacja założeń tego celu będzie prowadzona we wszystkich działaniach objętych przedmiotową LSR. Cel zostanie osiągnięty do 2015 r., czyli do końca terminu wdrażania założeń Strategii. Cel ten będzie zrealizowany poprzez działania inwestycyjne podjęte przez obecnych rolników chcących rozpocząć działalność w kierunku nierolniczym.

Cel ogólny nr 2 będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

2.1. Podniesienie świadomości mieszkańców nt. szans rozwoju turystyki na obszarze LGD

2.2. Poprawa ilości i jakości infrastruktury turystycznej oraz promocja posiadanych walorów obszaru LGD

Cel szczegółowy 2.1. *Podniesienie świadomości mieszkańców nt. szans rozwoju turystyki na obszarze LGD* - został wykreowany na podstawie diagnozy obszaru, analizy SWOT oraz konsultacji społecznych wraz z ankietami.

Cel jest mierzalny. Miarą będą wyniki analizy poznawczej terenu LGD – diagnoza zasobów naturalnych i kulturalnych.

Termin osiągnięcia założeń celu. Realizacja założeń tego celu będzie prowadzona we wszystkich działaniach objętych przedmiotową LSR. Cel zostanie osiągnięty do 2015 r., czyli do końca terminu wdrażania założeń Strategii.

Cel szczegółowy 2.2. *Poprawa ilości i jakości infrastruktury turystycznej oraz promocja posiadanych walorów obszaru LGD* – został wykreowany na podstawie diagnozy obszaru, analizy SWOT, konsultacji społecznych oraz ankiet.

Cel jest mierzalny. Miarą jest powstanie i rozwój usług turystycznych na terenie LGD m.in. powstanie baz gastronomicznych, hotelarskich, wpisy na listę produktów regionalnych i lokalnych potraw kulinariów z obszaru Stowarzyszenia. Poprzez realizację tego celu zmniejszy się wskaźnik bezrobocia na terenie LGD.

Termin osiągnięcia założeń celu. Realizacja założeń tego celu będzie prowadzona we wszystkich działaniach objętych przedmiotową LSR. Cel zostanie osiągnięty do 2015 r., czyli do końca terminu wdrażania założeń Strategii.

Cel ogólny nr 3 będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

3.1. Aktywizacja mieszkańców poprzez inicjatywy społeczne

3.2. Zwiększenie dostępności do infrastruktury służącej społeczności lokalnej

Cel szczegółowy 3.1. *Aktywizacja mieszkańców poprzez inicjatywy społeczne* – został wykreowany na podstawie diagnozy obszaru, analizy SWOT, konsultacji społecznych oraz ankiet.

Cel jest mierzalny. Miarą jest liczba zbudowanych i rozbudowa już istniejącej infrastruktury kulturowej i sportowo-rekreacyjnej. Będą to świetlice wiejskie, szlaki turystyczne, boiska i place zabaw oraz inne obiekty.

Termin osiągnięcia założeń celu. Realizacja założeń tego celu będzie prowadzona we wszystkich działaniach objętych przedmiotową LSR. Cel zostanie osiągnięty do 2015 r., czyli do końca terminu wdrażania założeń Strategii.

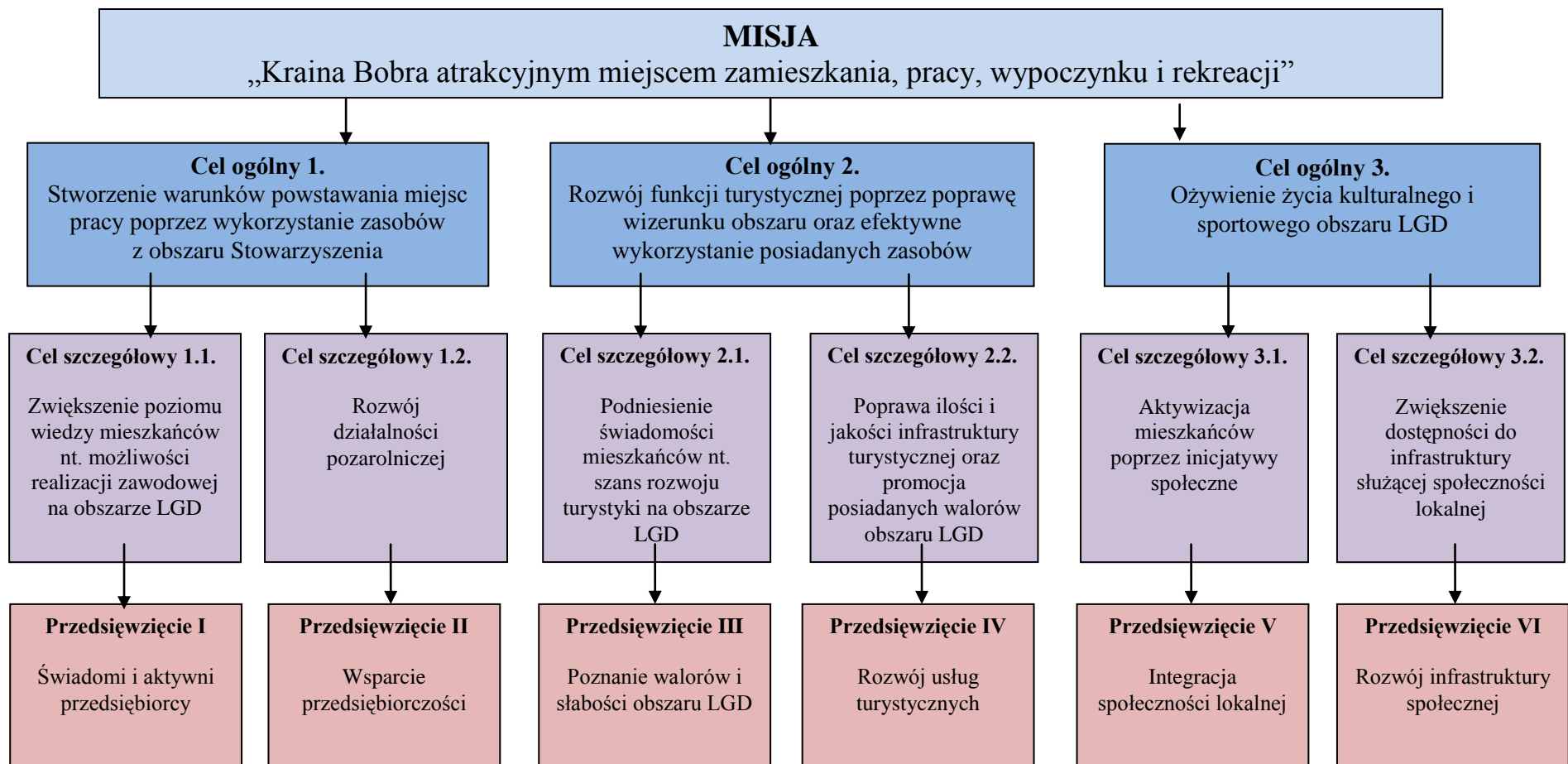
Cel szczegółowy 3.2. *Zwiększenie dostępności do infrastruktury służącej społeczności lokalnej* – został wykreowany na podstawie diagnozy obszaru, analizy SWOT oraz konsultacji społecznych i ankiet.

Cel jest mierzalny. Miarą jest liczba imprez na terenie LGD, a tym samym zwiększenie poczucia spójności, atrakcyjności regionu.

Termin osiągnięcia założeń celu. Realizacja założeń tego celu będzie prowadzona we wszystkich działaniach objętych przedmiotową LSR. Cel zostanie osiągnięty do 2015 r., czyli do końca terminu wdrażania założeń Strategii.

W efekcie wyznaczone kierunki rozwoju strategicznego wynikają z lokalnych uwarunkowań, stanowią wizję rozwoju obszaru LGD reprezentantów sektora społecznego, publicznego i gospodarczego, dzięki czemu stanowią konsensus interesów całego społeczeństwa lokalnego. Wpływa to na synergię podejmowanych przedsięwzięć, przyczyniających się poprzez swój interdyscyplinarny charakter do stymulowania i rozwoju w różnych sferach życia obszaru objętego LSR, w tym gospodarczej, społecznej, środowiskowej, infrastrukturalnej i innych.

Poniższy wykres oraz karty przedsięwzięć przedstawiają adekwatność misji, celów ogólnych, szczegółowych i przedsięwzięć na obszarze Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”.

Realizacja celów LSR nastąpi poprzez wdrażanie konkretnych przedsięwzięć. Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji wynikają z uwarunkowań i specyfiki obszaru LGD zidentyfikowanych w diagnozie i wskazanych w analizie SWOT oraz będą przyczyniały się do osiągnięcia celów LSR. Przedsięwzięcia oraz ich powiązanie ze specyfiką obszaru LGD i wpływ na osiągnięcie celów LSR został przedstawiony w dalszej części niniejszego rozdziału.

Przedsięwzięcie I – Świadomi i aktywni przedsiębiorcy	
Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów: Cel ogólny 1: Stworzenie warunków powstawania miejsc pracy poprzez wykorzystanie zasobów z obszaru Stowarzyszenia Cel szczegółowy 1.1: Zwiększenie poziomu wiedzy mieszkańców nt. możliwości realizacji zawodowej na obszarze LGD	
Uzasadnienie	Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika, że średnie dochody mieszkańców są małe, a wskaźnik przedsiębiorczości dla terenu LGD jest o ok. 1/3 niższy niż dla województwa podlaskiego. Dlatego też Stowarzyszenie będzie wspierało powstawanie nowych miejsc pracy, by poprawić sytuację finansową gospodarstw domowych oraz zapobiec ujemnej migracji „za chlebem” mieszkańców objętych LSR. Dodatkowo LGD będzie wspierać osoby, które zaangażują się w rozwój funkcji turystycznych. Turystyka jest kolejnym źródłem dochodu, dlatego utworzenie spójnej markowej oferty turystycznej, miejsc noclegowych, rozwiniętej gastronomii warunkuje rozwój gospodarczy terenu LGD.
Grupy docelowe beneficjentów	Zgodnie z definicją beneficjentów dla poszczególnych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Lista rekomendowanych operacji z działań osi 4 Leader	Odnowa i rozwój wsi
	-
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
	-
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
	-
	Małe projekty
	-
	Projekty współpracy
	-
	Nabywanie umiejętności i aktywizacja
	Pożądane są operacje w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> - informowania o obszarze działania LGD oraz o LSR - aktywizowania społeczności lokalnej poprzez spotkania, szkolenia - analiz i badań nad obszarem LGD - planów i studiów wykonalności - wsparcia doradczego

Przedsięwzięcie II – Wsparcie przedsiębiorczości	
Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów: Cel ogólny 1. Stworzenie warunków powstawania miejsc pracy poprzez wykorzystanie zasobów z obszaru Stowarzyszenia Cel szczegółowy 1.2. Rozwój działalności pozarolniczej	
Uzasadnienie	Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika, że średnie dochody mieszkańców są małe, a wskaźnik przedsiębiorczości dla terenu LGD jest o ok. 1/3 niższy niż dla województwa podlaskiego. Dlatego też Stowarzyszenie będzie wspierało powstawanie nowych miejsc pracy, by poprawić sytuację finansową gospodarstw domowych oraz zapobiec ujemnej migracji „za chlebem” mieszkańców objętych LSR. Dodatkowo LGD będzie wspierać osoby, które zaangażują się w rozwój funkcji turystycznych. Turystyka jest kolejnym źródłem dochodu, dlatego utworzenie spójnej markowej oferty turystycznej, miejsc noclegowych, rozwiniętej gastronomii warunkuje rozwój gospodarczy terenu LGD.
Grupy docelowe beneficjentów	Zgodnie z definicją beneficjentów dla poszczególnych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Lista rekomendowanych	Odnowa i rozwój wsi

operacji z działań osi 4 Leader	-
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
	Pożądaną są operacje w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> - usług turystycznych - produktów i usług markowych, a w tym kulinarnych, rękodzielniczych, przetwórstwa płodów rolnych i leśnych - wykorzystania energii odnawialnej - i innych
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
	Pożądaną są operacje w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> - bazy gastronomicznej, - produktów i usług markowych, a w tym kulinarnych, rękodzielniczych, przetwórstwa płodów rolnych i leśnych, i innych - wykorzystania energii odnawialnej - i innych
	Małe projekty
	-
	Projekty współpracy
	-
	Nabywanie umiejętności i aktywizacja
-	

Przedsięwzięcie III – Poznanie walorów i słabości obszaru LGD	
Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów: Cel ogólny 2. Rozwój funkcji turystycznej poprzez poprawę wizerunku obszaru oraz efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów Cel szczegółowy 2.1. Podniesienie świadomości mieszkańców nt. szans rozwoju turystyki na obszarze LGD	
Uzasadnienie	Największym walorem naszego Stowarzyszenia jest dziedzictwo historyczno- kulturowe. Ponadto atrakcją na terenie naszego Stowarzyszenia jest bór europejski, który występuje tu w największej ilości. Obszar jest idealny do rozwoju turystyki, zarówno do wypoczynku jak i aktywnego spędzania czasu. Wykonana na potrzeby LSR analiza SWOT wykazała zły stan infrastruktury turystycznej oraz jej częściowy brak na terenie Stowarzyszenia, takie jak: szlaki turystyczne i obiekty turystyczne. Niedostateczne wyeksponowanie walorów krajobrazowych sprawia, że to co najcenniejsze w regionie nie jest do końca wykorzystane. Dofinansowania wymaga również infrastruktura około turystyczna tj. gastronomiczna, noclegowa, itp.
Grupy docelowe beneficjentów	Zgodnie z definicją beneficjentów dla poszczególnych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Lista rekomendowanych operacji z działań osi 4 Leader	Odnowa i rozwój wsi
	-
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
	-
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
	-
	Małe projekty
	Pożądaną są operacje w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> - identyfikowania i promocji walorów turystycznych obszaru - aktywizowania społeczności do podejmowania działalności w branży turystycznej
	Projekty współpracy
	Pożądaną są operacje w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> - identyfikowania i promocji walorów turystycznych obszaru - wymiana doświadczeń w zakresie rozwoju turystyki w Polsce i za granicą
Nabywanie umiejętności i aktywizacja	

	<p>Pożądaną są operacje w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informowania o obszarze działania LGD oraz o LSR - aktywizowania społeczności lokalnej poprzez spotkania - analiz i badań nad obszarem LGD - planów i studiów wykonalności - wsparcia doradczego
--	--

Przedsięwzięcie IV – Rozwój usług turystycznych

Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów:
Cel ogólny 2. Rozwój funkcji turystycznej poprzez poprawę wizerunku obszaru oraz efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów
Cel szczegółowy 2.2. Poprawa ilości i jakości infrastruktury turystycznej oraz promocja posiadanych walorów obszaru LGD

Uzasadnienie	<p>Największym walorem naszego Stowarzyszenia jest dziedzictwo historyczno-kulturowe. Ponadto atrakcją na terenie naszego Stowarzyszenia jest bór europejski, który występuje tu w największej ilości. Obszar jest idealny do rozwoju turystyki, zarówno do wypoczynku jak i aktywnego spędzania czasu.</p> <p>Wykonana na potrzeby LSR analiza SWOT wykazała zły stan infrastruktury turystycznej oraz jej częściowy brak na terenie Stowarzyszenia, takie jak: szlaki turystyczne i obiekty turystyczne. Niedostateczne wyeksponowanie walorów krajobrazowych sprawia, że to co najcenniejsze w regionie nie jest do końca wykorzystane. Dofinansowania wymaga również infrastruktura około turystyczna tj. gastronomiczna, noclegowa, itp.</p>
Grupy docelowe beneficjentów	Zgodnie z definicją beneficjentów dla poszczególnych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Lista rekomendowanych operacji z działań osi 4 Leader	Odnowa i rozwój wsi
	-
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
	<p>Pożądaną są operacje w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - agroturystyki - turystyki - bazy noclegowej i gastronomicznej
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
	<p>Pożądaną są operacje w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - turystyki - bazy noclegowej i gastronomicznej
	Małe projekty
	<p>Pożądaną są operacje w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - punktów informacji turystycznych
	Projekty współpracy
	-
Nabywanie umiejętności i aktywizacja	
-	

Przedsięwzięcie V – Integracja społeczności lokalnej

Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów:
Cel ogólny 3. Ożywienie życia kulturalnego i sportowego obszaru LGD.
Cel szczegółowy 3.1. Aktywizacja mieszkańców poprzez inicjatywy społeczne

Uzasadnienie	<p>Nasze Stowarzyszenie pragnie stworzyć region atrakcyjny turystycznie, czyli taki, w którym dba się o infrastrukturę i atrakcje turystyczne, ale również dba się o życie społeczne i kulturalne. Podniesienie świadomości społecznej mieszkańców wsi przyczynia się do zwiększenia poziomu zaangażowania ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, dbałość o zasoby kulturowe, historyczne i przyrodnicze. Przez swe zaangażowanie mogą wpływać na rozwój gospodarczy regionu, czy też na podniesienie atrakcyjności turystycznej swoich miejscowości.</p>
--------------	---

Grupy docelowe beneficjentów	Zgodnie z definicją beneficjentów dla poszczególnych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Lista rekomendowanych operacji z działań osi 4 Leader	Odnowa i rozwój wsi
	-
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
	-
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
	-
	Małe projekty
	Pożądaną są operacje w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> - organizacji imprez kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych - promocji i rozwoju lokalnej aktywności - zagospodarowania zasobów kulturowych i naturalnych - zakupu strojów, eksponatów i innego wyposażenia dla rozwoju kultury i sportu - i innych
	Projekty współpracy
	-
Nabywanie umiejętności i aktywizacja	
Pożądaną są operacje w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> - informowania o obszarze działania LGD oraz o LSR - szkoleń kadry biorącej udział we wdrażaniu LSR - aktywizowania społeczności lokalnej poprzez spotkania - analiz i badań nad obszarem LGD - planów i studiów wykonalności - wsparcia doradczego 	

Przedsięwzięcie VI – Rozwój infrastruktury społecznej	
Przedsięwzięcie przyczyni się do realizacji celów: Cel ogólny 3. Ożywienie życia kulturalnego i sportowego obszaru LGD Cel szczegółowy 3.2. Zwiększenie dostępności do infrastruktury służącej społeczności lokalnej	
Uzasadnienie	Nasze Stowarzyszenie pragnie stworzyć region atrakcyjny turystycznie, czyli taki, w którym dba się o infrastrukturę i atrakcje turystyczne, ale również dba się o życie społeczne i kulturalne. Podniesienie świadomości społecznej mieszkańców wsi przyczynia się do zwiększenia poziomu zaangażowania ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, dbałość o zasoby kulturowe, historyczne i przyrodnicze. Przez swe zaangażowanie mogą wpływać na rozwój gospodarczy regionu, czy też na podniesienie atrakcyjności turystycznej swoich miejscowości.
Grupy docelowe beneficjentów	Zgodnie z definicją beneficjentów dla poszczególnych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Lista rekomendowanych operacji z działań osi 4 Leader	Odnowa i rozwój wsi
	Pożądaną są operacje w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> - budowy, modernizacji infrastruktury sportowej, kulturalnej, w tym ścieżek, szlaków, świetlic wiejskich, boisk i innych obiektów, - budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów służących promocji obszaru LGD
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
	-
	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
	-
Małe projekty	

	Pożądane są operacje w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> - budowy/odbudowy małej infrastruktury społecznej - zakupu wyposażenia świetlic wiejskich i ich remontu - wzrostu atrakcyjności charakterystycznego budownictwa LGD - i innych
	Projekty współpracy
	-
	Nabywanie umiejętności i aktywizacja
	-

Poniżej prezentujemy matryce logiczne opisujące przedsięwzięcia w kontekście realizacji celów ogólnych i celów szczegółowych oraz rodzaj i zakres operacji planowanych w ramach przedsięwzięć. **Operacje realizowane w ramach działań: „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”, „Wdrażanie projektów współpracy”, „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania” oraz poszczególnych przedsięwzięć przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR, co w sposób mierzalny odzwierciedlają matryce logiczne zamieszczone w dalszej części niniejszego rozdziału. Wskazuje to na adekwatność przedsięwzięć do celów LSR.**

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia I

Przedsięwzięcie I – Świadomi i aktywni przedsiębiorcy			
	Opis	Wskaźnik realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	1. Stworzenie warunków powstawania miejsc pracy poprzez wykorzystanie zasobów z obszaru Stowarzyszenia	Wskaźnik oddziaływania**: 1. wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na obszarze LGD o 20% do końca 2014 roku	- dane statystyczne publikowane przez GUS - dane z urzędów gmin
Cel szczegółowy realizowany przez przedsięwzięcie	1.1. Zwiększenie poziomu wiedzy mieszkańców nt. możliwości realizacji zawodowej na obszarze LGD	Wskaźnik rezultatu*: 1. liczba osób, które zapoznały się z opracowaniami, badaniami, analizami do końca 2014 roku 2. liczba osób przeszkolonych do końca 2014 roku	- dane w siedzibie LGD na podstawie oświadczeń złożonych przez beneficjentów - listy obecności
Działania PROW w ramach 4 osi Leader			
Operacja w zakresie:	- nabywania umiejętności i aktywizacji	Wskaźniki produktu*: - liczba wykonanych opracowań, badań, analiz do końca 2014 roku - liczba przeprowadzonych szkoleń do końca 2014 roku - liczba godzin udzielonego doradztwa do końca 2014 roku	- dane własne LGD - listy obecności - karty doradztwa

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia II

Przedsięwzięcie II – Wsparcie przedsiębiorczości			
	Opis	Wskaźnik realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	1. Stworzenie warunków powstawania miejsc pracy poprzez wykorzystanie zasobów z obszaru Stowarzyszenia	Wskaźnik oddziaływania**: 1. wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na obszarze LGD o 20% do końca 2014 roku	- dane statystyczne publikowane przez GUS - dane z urzędów gmin

Cel szczegółowy realizowany przez przedsięwzięcie	1.2. Rozwój działalności pozarolniczej	Wskaźnik rezultatu*: 1. liczba utworzonych lub zachowanych miejsc pracy do końca 2014 roku	– dane w siedzibie LGD na podstawie oświadczeń złożonych przez beneficjentów
Działania PROW w ramach 4 osi Leader			
Operacja w zakresie:	– działania <i>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej</i> – działania <i>Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw</i>	Wskaźniki produktu*: 1. liczba założonych lub rozwiniętych działalności gospodarczych do końca 2014 roku	– dane w siedzibie LGD na podstawie oświadczeń złożonych przez beneficjentów – dane z urzędów gmin – dane własne LGD

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia III

Przedsięwzięcie III – Poznanie walorów i słabości obszaru LGD			
	Opis	Wskaźnik realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	2. Rozwój funkcji turystycznej poprzez poprawę wizerunku obszaru oraz efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów	Wskaźnik oddziaływania**: 1. wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LGD o 2 % rocznie do końca 2014 roku	– dane statystyczne publikowane przez GUS – dane z urzędów gmin, ośrodków kultury – dane z podmiotów turystycznych i okołoturystycznych – dane w siedzibie LGD na podstawie oświadczeń złożonych przez beneficjentów – dane własne LGD
Cel szczegółowy realizowany przez przedsięwzięcie	2.1. Podniesienie świadomości mieszkańców nt. szans rozwoju turystyki na obszarze LGD	Wskaźnik rezultatu*: 1. liczba osób, które zapoznały się z opracowaniami, badaniami, analizami do końca 2014 roku 2. liczba osób przeszkolonych do końca 2014 roku	– dane w siedzibie LGD na podstawie oświadczenia złożonego przez beneficjenta – listy obecności – dane własne LGD
Działania PROW w ramach 4 osi Leader			
Operacja w zakresie:	– działania <i>Małe projekty</i> – działania <i>Wdrażanie projektów współpracy</i> – nabywania umiejętności i aktywizacji	Wskaźniki produktu*: 1. liczba wykonanych opracowań, badań, analiz do końca 2014 roku 2. liczba przeprowadzonych szkoleń do końca 2014 roku 3. liczba godzin udzielonego doradztwa do końca 2014 roku	– dane własne LGD – listy obecności – karty doradztwa

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia IV

Przedsięwzięcie IV – Rozwój usług turystycznych			
	Opis	Wskaźnik realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	2. Rozwój funkcji turystycznej poprzez poprawę wizerunku obszaru oraz efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów	Wskaźnik oddziaływania**: 1. wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LGD o 2 % rocznie do końca 2014 roku	– dane statystyczne publikowane przez GUS – dane z urzędów gmin, ośrodków kultury – dane w siedzibie LGD na podstawie oświadczeń złożonych przez beneficjentów – dane własne LGD

Cel szczegółowy realizowany przez przedsięwzięcie	2.2. Poprawa ilości i jakości infrastruktury turystycznej oraz promocja posiadanych walorów obszaru LGD	Wskaźnik rezultatu*: 1. liczba nowych osób korzystających z utworzonych lub zmodernizowanych obiektów turystycznych do końca 2014 roku	– dane w siedzibie LGD na podstawie oświadczenia złożonego przez beneficjenta – dane własne LGD
Działania PROW w ramach 4 osi Leader			
Operacja w zakresie:	– działania <i>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej</i> – działania <i>Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw</i> – działania <i>Małe projekty</i>	Wskaźniki produktu*: 1. liczba utworzonych lub zmodernizowanych obiektów turystycznych do końca 2014 roku	– dane w siedzibie LGD na podstawie oświadczeń złożonych przez beneficjentów – dane z urzędów gmin – dane własne LGD

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia V

Przedsięwzięcie V – Integracja społeczności lokalnej			
	Opis	Wskaźnik realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	3. Ożywienie życia kulturalnego i sportowego obszaru LGD	Wskaźnik oddziaływania**: 1. wzrost liczby grup formalnych na obszarze LGD o 5 % do końca 2014 roku	– dane statystyczne publikowane przez GUS – dane z urzędów gmin, starostw powiatowych – dane własne LGD
Cel szczegółowy realizowany przez przedsięwzięcie	3.1. Aktywizacja mieszkańców poprzez inicjatywy społeczne	Wskaźnik rezultatu*: 1. liczba osób uczestniczących w inicjatywach do końca 2014 roku 2. liczba osób przeszkolonych do końca 2014 roku 3. liczba osób, które zapoznały się z opracowaniami, badaniami, analizami do końca 2014 roku	– dane w siedzibie LGD na podstawie oświadczeń złożonych przez beneficjentów – listy obecności – dane własne LGD
Działania PROW w ramach 4 osi Leader			
Operacja w zakresie:	– działania <i>Małe projekty</i> – nabywania umiejętności i aktywizacji	Wskaźniki produktu*: 1. liczba zrealizowanych inicjatyw do końca 2014 roku 2. liczba przeprowadzonych szkoleń do końca 2014 roku 3. liczba wykonanych opracowań, badań, analiz do końca 2014 roku 4. liczba godzin udzielonego doradztwa do końca 2014 roku	– dane na podstawie oświadczeń złożonych przez beneficjentów – listy obecności – dane własne LGD – karty doradztwa

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia VI

Przedsięwzięcie VI – Rozwój infrastruktury społecznej			
	Opis	Wskaźnik realizacji przedsięwzięcia	Źródła weryfikacji
Cel ogólny realizowany przez przedsięwzięcie	3. Ożywienie życia kulturalnego i sportowego obszaru LGD	Wskaźnik oddziaływania**: 1. wzrost liczby grup formalnych na obszarze LGD o 5 % do końca 2014 roku	– dane statystyczne publikowane przez GUS – dane z urzędów gmin, starostw powiatowych – dane własne LGD

Cel szczegółowy realizowany przez przedsięwzięcie	3.2. Zwiększenie dostępności do infrastruktury służącej społeczności lokalnej	Wskaźnik rezultatu*: 1. liczba osób korzystających z utworzonych i zmodernizowanych obiektów do końca 2014 roku 2. liczba zorganizowanych spotkań w utworzonych i zmodernizowanych obiektach do końca 2014 roku	– dane w siedzibie LGD na podstawie oświadczeń złożonych przez beneficjentów – dane własne LGD
Działania PROW w ramach 4 osi Leader			
Operacja w zakresie:	– działania <i>Małe projekty</i> – działania <i>Odnowa i rozwój wsi</i>	Wskaźniki produktu*: 1. liczba utworzonych i zmodernizowanych obiektów do końca 2014 roku	– dane w siedzibie LGD na podstawie oświadczeń złożonych przez beneficjentów – dane własne LGD

* dotyczy wskaźników produktów i rezultatów osiągniętych w ramach operacji: Wdrażanie LSR, Projekty współpracy, Funkcjonowanie Lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja

** dotyczy wskaźników oddziaływania osiągniętych na obszarze realizacji LSR

Wartości (początkowe i docelowe) wskaźników LSR

Cel ogólny	Wskaźniki oddziaływania	Stan początkowy	Stan docelowy	Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Stan początkowy	Stan docelowy	Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Stan początkowy	Stan docelowy	
1. Stworzenie warunków powstawania miejsc pracy poprzez wykorzystanie zasobów z obszaru Stowarzyszenia	wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na obszarze LGD o 20% do końca 2014 roku	2600	3271	1.1. Zwiększenie poziomu wiedzy mieszkańców nt. możliwości realizacji zawodowej na obszarze LGD	Liczba osób, które zapoznały się z opracowaniami, badaniami, analizami do końca 2014 roku	0	750	I. Świadomi i aktywni przedsiębiorcy	liczba wykonanych opracowań, badań, analiz do końca 2014 roku	0	3	
					Liczba osób przeszkolonych do końca 2014 roku	0	220		liczba przeprowadzonych szkoleń do końca 2014 roku	0	11	
									liczba godzin udzielonego doradztwa do końca 2014 roku	0	600	
				1.2. Rozwój działalności pozarolniczej	Liczba utworzonych lub zachowanych miejsc pracy do końca 2014 roku	0	11	II. Wsparcie przedsiębiorczości	liczba założonych lub rozwijanych działalności gospodarczych do końca 2014 roku	0	11	
2. Rozwój funkcji turystycznej poprzez poprawę wizerunku obszaru oraz efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów	wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LGD o 2% rocznie do końca 2014 roku	50 000	56 456	2.1. Podniesienie świadomości mieszkańców nt. szans rozwoju turystyki na obszarze LGD	Liczba osób, które zapoznały się z opracowaniami, badaniami, analizami do końca 2014 roku	0	26 310	III. Poznanie walorów i słabości obszaru LGD	liczba wykonanych opracowań, badań, analiz	0	26	
						Liczba osób przeszkolonych do końca 2014 roku	0		214	liczba przeprowadzonych szkoleń do końca 2014 roku	0	15
									liczba godzin udzielonego doradztwa do końca 2014 roku	0	300	
					2.2. Poprawa ilości i jakości infrastruktury turystycznej oraz promocja posiadanych walorów obszaru LGD	Liczba nowych osób korzystających z utworzonych lub zmodernizowanych obiektów turystycznych do końca 2014 roku	0	2 300	IV. Rozwój usług turystycznych	liczba utworzonych lub zmodernizowanych obiektów turystycznych do końca 2014 roku	0	9
3. Ożywienie życia kulturalnego i sportowego obszaru LGD	wzrost liczby grup formalnych na obszarze LGD o 5 % do końca 2014 roku	154	166	3.1. Aktywizacja mieszkańców poprzez inicjatywy społeczne	Liczba osób uczestniczących w inicjatywach do końca 2014 roku	0	44 700	V. Integracja społeczności lokalnej	liczba zrealizowanych inicjatyw do końca 2014 roku	0	83	
						Liczba osób przeszkolonych do końca 2014 roku	0		178	liczba przeprowadzonych szkoleń do końca 2014 roku	0	11
						Liczba osób, które zapoznały się z opracowaniami, badaniami, analizami do końca 2014 roku	0		29 750	liczba wykonanych opracowań, badań, analiz do końca 2014 roku	0	13
									liczba godzin udzielonego doradztwa do końca 2014 roku	0	485	
					3.2. Zwiększenie dostępności do infrastruktury służącej społeczności lokalnej	Liczba osób korzystających z utworzonych i zmodernizowanych obiektów do końca 2014 roku	0	11 467	VI. Rozwój infrastruktury społecznej	liczba utworzonych i zmodernizowanych obiektów do końca 2014 roku	0	111
	Liczba zorganizowanych spotkań w utworzonych i zmodernizowanych obiektach do końca 2014 roku	0	460									

Poniższa tabela zawiera pakiet operacji przewidzianych do realizacji w ramach LSR.

Tab. Operacje przewidziane do realizacji w ramach wdrażania LSR.

Lp.	Nazwa działania	Opis działania
1.	Wykonanie analizy możliwości wykorzystania nowoczesnych technologii teleinformatycznych na obszarze LGD	Zadanie ma na celu opracowanie analizy obecnego stanu infrastruktury teleinformatycznej na terenie objętym LSR oraz stworzenie koncepcji rozwoju usług oraz infrastruktury związanej z Internetem. Działanie to jest spójne z polityką rozwoju społeczeństwa informacyjnego i może się przyczynić do wzrostu informatyzacji obszaru LGD oraz zastosowania innowacyjnych rozwiązań i integrowania zasobów. Działanie to jest również powiązane z wirtualną platformą, mającą powstać na terenie LGD, która przyczyni się do polepszenia wymiany wiedzy i informacji pomiędzy mieszkańcami, turystami, przedsiębiorcami oraz władzami, zintegruje zasoby i będzie stanowić znaczącą formę promocji.
2.	Przeprowadzenie analizy stanu środowiska i zasobów naturalnych obszaru LGD	Analiza ta będzie zawierała zestawienie wszelkich zasobów naturalnych znajdujących się na obszarze LGD oraz informacje o stanie tych zasobów. W analizie zostanie szczegółowo omówiony stan poszczególnych elementów środowiska naturalnego oraz trendy zmian. Ponadto analiza będzie zawierać możliwości wykorzystania zasobów środowiskowych dla rozwoju funkcji turystycznych, rekreacyjnych oraz możliwości różnicowania dochodów ludności zamieszkującej obszar LGD.
3.	Wykonanie analizy „miękkich” zasobów kulturowych (stroje, zwyczaje, tradycja, sztuka, kultura muzyka, taniec)	Zadanie ma na celu zebranie informacji na temat zasobów dziedzictwa niematerialnego naszego obszaru i zapisanie w celu uchronienia ich przed zapomnieniem. Zebrane zostaną także informacje z m.in. muzyki, kultury, sztuki, ludowych strojów, tańca, zwyczajów, świąt, dań serwowanych na tym obszarze w latach minionych, legend, mitów, podań, itd. - na podstawie wszystkich dostępnych źródeł, dokumentów archiwalnych, wywiadów środowiskowych i innych opracowań. Uzyskane podczas analizy informacje zostaną wykorzystane dla promowania regionu oraz rozwoju funkcji turystycznej. Zebrane w ten sposób zasoby zostaną również użyte w innych działaniach zawartych w LSR.
4.	Wykonanie analizy „twardych” zasobów kulturowych i historycznych	Opracowanie ma za zadanie określenie dokładnego stanu ilościowego i jakościowego posiadanych zasobów kulturowych, w szczególności ich stan techniczny, zakres koniecznych do wykonania prac, możliwość zabezpieczenia lub nadania obiektom nowych funkcji związanych z rozwojem turystyki lub innych dziedzin społeczno-gospodarczych. Dzięki opracowaniu możliwe będzie określenie koncepcji renowacji obiektów, poprzedzonej analiza atrakcyjności i przydatności obiektów dla wykorzystania w procesie rozwoju LGD. Dzięki analizie możliwe będzie określenie, które z obiektów powinny być objęte renowacją priorytetowo – ze względu na stan techniczny lub ich atrakcyjność dla rozwoju turystyki. Przy opracowaniu przewiduje się przeprowadzenie konsultacji konserwatorskich.
5.	Przeprowadzenie analizy możliwości wykorzystania energii odnawialnej na terenie LGD	Działanie to będzie polegało na zdiagnozowaniu możliwości pozyskania i wykorzystania energii odnawialnej na obszarze LGD. Analiza może się przyczynić do wzrostu wykorzystania energii wiatrowej, słonecznej, wodnej, geotermalnej oraz energii z biomasy, a także podnieść atrakcyjność turystyczną i osiedleńczą obszaru LGD. Działanie to wpisuje się w politykę energetyczną państwa i Unii Europejskiej.
6.	Szkolenie dla Rady LGD z zakresu innowacyjnych rozwiązań na terenach wiejskich oraz ciekawych projektów realizowanych w innych LGD lub gminach w Europie „Innowacje na wsi” - ocena projektów innowacyjnych	Szkolenie będzie zawierało przegląd najciekawszych i najbardziej innowacyjnych działań przeprowadzonych przez inne gminy w Polsce lub zagranicą. Ponadto zawarty będzie opis etapów wdrażania projektów oraz problemów występujących podczas implementacji. Szkolenie dla rady będzie uwzględniało problemy podczas oceny i wyboru projektów do realizacji. Dane dotyczące szkolenia: Czas trwania – 7 godzin

		Liczba uczestników – 15 osób
7.	Szkolenie dla Zarządu LGD z zakresu innowacyjnych rozwiązań na terenach wiejskich oraz ciekawych projektów realizowanych w innych LGD lub gminach w Europie „Innowacje na wsi” - wdrażanie i nadzór projektów innowacyjnych	Szkolenie będzie zawierało przegląd najciekawszych i najbardziej innowacyjnych działań przeprowadzonych przez inne gminy w Polsce lub zagranicą. Ponadto zawarty będzie opis etapów wdrażania projektów oraz problemów występujących podczas implementacji. Dane dotyczące szkolenia: Czas trwania – 7 godzin Liczba uczestników – 11 osób
8.	Szkolenie Rady „Przepisy prawa dla LGD” - odnoszące się do organu decyzyjnego - Rady	Szkolenie będzie dotyczyło zagadnień prawnych związanych w szczególności z rozporządzeniami: „Wdrażania lokalnej strategii rozwoju”. Dane dotyczące szkolenia: Czas trwania – 7 godzin Liczba uczestników – 15 osób
9.	Szkolenie Zarządu „Przepisy prawa dla LGD” - odnoszące się do Zarządu	Szkolenie będzie dotyczyło zagadnień prawnych związanych w szczególności z rozporządzeniami: „Wdrażanie projektów współpracy”, „Wdrażania lokalnej strategii rozwoju”. Dane dotyczące szkolenia: Czas trwania – 7 godzin Liczba uczestników – 11 osób
10.	Szkolenie Pracowników „Przepisy prawa dla LGD” - odnoszące się do pracowników	Szkolenie będzie dotyczyło zagadnień prawnych związanych w szczególności z rozporządzeniami: „Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania”. Dane dotyczące szkolenia: Czas trwania – 7 godzin Liczba uczestników – 2 osoby
11.	Szkolenie Rady LGD „Stosowanie procedur oraz kryteriów dotyczących wyboru operacji przez LGD”	Szkolenie będzie obejmowało swoim zakresem tematykę związaną z wyborem operacji. Omawiane podczas szkolenia będą w szczególności zagadnienia związane z oceną zgodności operacji z kryteriami LGD. Dane dotyczące szkolenia: Czas trwania – 7 godzin Liczba uczestników – 15 osób
12.	Szkolenie Zarządu LGD „Efektywne zarządzanie organizacją i wdrażanie strategii”	Szkolenie obejmowało będzie wybrane teorie oraz metody dotyczące efektywnego zarządzania organizacją, formułowania strategii oraz elementów nadzoru i kontroli nad realizacją wcześniej ustalonej strategii. Szkolenie będzie miało na celu podniesienie wiedzy Zarządu w tej tematyce i powinno wpłynąć pozytywnie na efektywność wdrażanej strategii. Dane dotyczące szkolenia: Czas trwania – 7 godzin Liczba uczestników – 11 osób
13.	Szkolenie dla Pracowników LGD „Zasady organizacji pracy własnej i biura”	Szkolenie to przewidziane jest dla pracowników biura LGD w celu podniesienia ich wiedzy i umiejętności praktycznych w dziedzinie organizacji pracy. W ramach szkolenia zorganizowane zostaną również warsztaty, na których pracownicy będą mogli wykorzystać zdobytą wiedzę i zasady w praktyce. Szkolenie powinno przyczynić się do poprawy organizacji pracy pracowników biura i pozytywnie wpłynąć na efektywność wydatkowanych na biuro środków finansowych. Dane dotyczące szkolenia: Czas trwania – 7 godzin Liczba uczestników – 2 osoby
14.	Szkolenie dla Pracowników LGD „Innowacje na wsi” - tworzenie i realizacji innowacyjnych projektów	Szkolenie będzie dotyczyło najciekawszych i najbardziej innowacyjnych działań przeprowadzonych przez inne gminy w Polsce lub zagranicą. Ponadto zawarty będzie opis etapów wdrażania projektów oraz problemów występujących podczas implementacji, ale również omówiony na tych przykładach będzie sposób pomocy doradczej dla beneficjentów wdrażających projekty innowacyjne. Dane dotyczące szkolenia: Czas trwania – 7 godzin Liczba uczestników – 2 osoby
15.	Szkolenie Pracowników LGD w zakresie doradztwa i sporządzania wniosków o dotację – „Przygotowanie wniosków”	Szkolenie to będzie dotyczyło tematyki związanej z wypełnianiem wniosków o dotacje z UE. Pracownicy w ramach tego szkolenia nabydą niezbędną wiedzę teoretyczną oraz praktyczną, związaną z obsługą różnorodnych wniosków o dofinansowanie projektów. Oprócz części

		<p>teoretycznej pracownicy na zorganizowanych warsztatach nabeą również umiejętności praktyczne niezbędne do sporządzania zróżnicowanych wniosków o dotację. Dane dotyczące szkolenia: Czas trwania – 7 godzin Liczba uczestników – 2 osób</p>
16.	Opracowanie materiałów informacyjnych - Mapa turystyczna obejmująca wyznaczenie szlaków turystycznych dla obszaru LGD, uwzględniających najciekawsze zasoby oraz infrastrukturę turystyczną	<p>Zadanie ma na celu opracowanie sieci atrakcyjnych szlaków turystycznych, wykorzystujących istniejące na terenie LGD zasoby, tj. liczne zabytki, piękne krajobrazy i infrastrukturę turystyczną. Zakłada się na podstawie zdiagnozowanych zasobów wytyczenie szlaków tematycznych, tras pieszych, rowerowych, konnych, wodnych, które zostaną wykorzystane do promocji obszaru i będą umożliwiały zwiedzania oraz wypoczynku na tym terenie turystom i mieszkańcom. Założeniem gmin skupionych w ramach LGD jest przygotowanie kompleksowej mapy wszystkich tras i ciekawostek turystycznych oraz elementów infrastruktury turystycznej takich jak: noclegi, lokale gastronomiczne, rozrywkowe, kąpieliska, przystanie kajakowe, zabytki, i wiele innych umiejscowionych na tym obszarze.</p>
17.	Wydruk materiałów informacyjnych - Mapa turystyczna obejmująca wyznaczenie szlaków turystycznych dla obszaru LGD, uwzględniających najciekawsze zasoby oraz infrastrukturę turystyczną	<p>Zadanie to obejmuje wydruk 20 map, opracowanych na podstawie działania (16). Mapy te zostaną rozwieszane w specjalnych gablotach, w miejscach najczęściej odwiedzanych przez turystów, tak aby informowały turystów oraz mieszkańców o wszelkich trasach i atrakcjach turystycznych i pobudzały do aktywnego spędzania czasu.</p>
18.	Opracowanie materiałów informacyjnych – „Przewodnik turystyczny dla obszaru LGD”	<p>Opracowanie obejmować ma zasoby naturalne oraz kulturowe materialne i niematerialne obszaru, a więc przegląd pięknych malowniczych terenów, wspaniałych zabytków, legendy, mity, podania, zwyczaje, produkty regionalne (kulinarne i rękodzielnicze). Opracowanie tego materiału poprzedzone będzie szczegółową analizą wszystkich zasobów ciekawych turystycznie, które są zlokalizowane na obszarze Stowarzyszenia. W opracowaniu ma być jednocześnie zawarta informacja o bazie noclegowej i gastronomicznej wraz z informacjami teled adresowymi, będąca pewną formą reklamy. Przewodnik ma również zawierać mapę opracowaną w działaniu (16) w formie papierowej i elektronicznej (na płycie) z zaznaczonymi zasobami oraz szlakami tematycznymi (przyrodnicze, szlak pałaców, kapliczek, itd.), szlakami rowerowymi, pieszymi, wodnymi, informacje jak dotrzeć w dane miejsce, propozycje, w jakiej kolejności zwiedzać nasz teren. Przewodnik ma także zawierać informacje jak skorzystać z Lokalnych Punktów Informacji Turystycznej i przewodników turystycznych, którzy chętnie oprowadzą turystów oraz zorganizują im czas, co nawiązuje bezpośrednio do zadania 25. Szacuje się, iż tak sporządzony materiał informacyjno-promocyjny przyczyni się do wzrostu atrakcyjności turystycznej regionu.</p>
19.	Wydruk materiałów informacyjnych - „Przewodnik turystyczny dla obszaru LGD”	<p>Zadanie przewiduje wydruk opracowanego przewodnika przewidzianego do bezpłatnej dystrybucji. Zakłada się, że dzięki dystrybucji przewodnika nastąpi rozpowszechnienie Lokalnej Grupy Działania oraz wspaniałych zasobów naturalnych i kulturowych. Zakłada się dystrybucję w miejscach będących potencjalnym źródłem napływu ruchu turystycznego na ten obszar. Planuje się wydruk ok. 1100 egzemplarzy wraz z mapą i płytą.</p>
20.	Opracowanie materiałów informacyjnych - „Zbiór kulinarny” specyficznych produktów/potraw kulinarnych wyróżniających region LGD	<p>Celem zadania jest podniesienie świadomości mieszkańców w sferze produktów lokalnych i możliwości ich wykorzystania dla osiągania dochodu oraz przede wszystkim podniesienie umiejętności wybranej grupy osób w zakresie umiejętności kulinarnych i przygotowywania atrakcyjnych potraw nawiązujących do tradycyjnych dań serwowanych na naszym terenie. Potrawy będą przygotowywane w oparciu o sposoby i receptury przekazywane z pokolenia na pokolenie w gospodarstwach na Podlasiu. Celem zadania jest także zebranie przepisów przygotowywania potraw, aby uniknąć ich zapomnienia i zatarcia. Zestawienie działań dodatkowych dla operacji:</p>

		<p>- spotkanie precyzujące receptury i przepisy dla wybranych specyficznych produktów (3 godziny) spis produktów i receptur oraz spotkanie zamykające (czas w zależności od potrzeb) na którym zostałyby zakupione produkty i sporządzanie potrawy według wcześniej przygotowanej listy i receptur. Wszystkie potrawy zostaną opisane i sfotografowane.</p> <p>Powstałe w wyniku spotkań potrawy będą wykorzystywane w trakcie trwania imprez lokalnych i będą służyły promowaniu podlaskich produktów kulinarnych oraz naszego Partnerstwa. Będą one niewątpliwie ogromną atrakcją dla mieszkańców i turystów. Zadanie ma na celu zachowanie i przywrócenie bogactwa kulturowego, występującego w postaci potraw kulinarnych, dawnych dań serwowanych na dworach i pałacach oraz w gospodarstwach domowych przez mieszkańców. Opracowanie będzie zawierało zbiór najciekawszych potraw wraz z przepisami jak je przyrządzić oraz zdjęciami – będzie to niewątpliwie pomocne dla właścicieli hoteli czy gospodarstwach agroturystycznych w uatrakcyjnieniu oferty i pobytu turystów. Opracowanie zbioru tradycyjnych potraw przyczyni się także do zachowania cennego dziedzictwa, które jest stopniowo zatracane i zapominane z biegiem lat. Będzie ono także przydatne przy przygotowywaniu potraw na imprezy lokalne promujące teren objęty LSR.</p>
21.	Wydruk materiałów informacyjnych - „Zbiór kulinarny” specyficznych produktów/potraw kulinarnych wyróżniających region LGD	<p>Wydanie zbioru potraw kulinarnych będzie podsumowaniem prac zawartych w działaniu 20.</p> <p>W ramach zadania przewidziano wydruk do bezpłatnej dystrybucji zbioru podlaskich potraw kulinarnych w ilości 1100 egzemplarzy,</p>
22.	Wykonanie analizy i badań dotyczące opracowania wspólnej marki obszaru LGD	<p>Zadanie to polegać będzie na przeprowadzeniu kilku etapowych prac analityczno- badawczych zmierzających do ustalenia spójnej marki regionu objętego działaniem LGD. Prace te będą polegały w szczególności na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diagnozie obecnej sytuacji obszaru LSR, - przeprowadzeniu badań ankietowych i wywiadów z ludnością obszaru, - ustaleniu USP, czyli unikalnych cech terenu, na których można oprzeć budowanie marki, - wyznaczenie kierunków i filozofii strategii, - opracowanie celów, działań szczegółowych oraz systemu nadzoru i kontroli realizacji strategii.
23.	Opracowanie „Analizy obszaru LGD w zakresie możliwości powstania klastrów wraz z koncepcją biznesową klastra jako innowacyjnego elementu stymulującego rozwój gospodarczy terenu objętego LSR”	<p>Analiza, która powstanie w ramach tego działania zakładać będzie rozwój klastrów branżowych będących innowacyjnym przedsięwzięciem realizowanym na obszarze LGD. Opracowana analiza zawierać będzie diagnozę możliwości wdrożenia klastrów w poszczególnych branżach reprezentowanych na obszarze LGD wraz z planem wdrożenia oraz możliwościami rozwoju danego klastra w przyszłości. Działanie to poprzez swoją innowacyjność będzie również silnym bodźcem do rozwoju gospodarki, zmniejszeniu bezrobocia, rozwoju przedsiębiorczości oraz integracji przedsiębiorstw danego obszaru.</p>
24.	Opracowanie „Planu rozwoju przedsiębiorczości” na obszarze LGD	<p>Działanie to będzie miało na celu opracowanie spójnego, dla wszystkich gmin skupionych w naszym Stowarzyszeniu, planu rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców, a co za tym idzie również wzrostu aktywności i dochodów ludności. Plan zostanie poprzedzony szeregiem analiz, dzięki którym powstanie dokładnie zdiagnozowana obecna sytuacja obszaru LGD oraz wyznaczone zostaną kierunki i działania na przyszłość.</p>
25.	Spotkania aktywizujące z zakresu agroturystyki dla osób prowadzących lub chcących rozpocząć tą działalność, zmierzające do rozwoju funkcji turystycznej	<p>Zadanie obejmuje organizację szkoleń dla mieszkańców LGD z zakresu agroturystyki. Planuje się organizację spotkań w każdej gminie, w celu zaktywizowania tej dziedziny działalności, wskazania mieszkańcom, jakie są możliwości związane z agroturystyką, a jednocześnie w celu podniesienia ich wiedzy, aby mogli z sukcesem prowadzić tego typu</p>

		<p>działalność. Działalność agroturystyczna jest doskonałym sposobem różnicowania w kierunku działalności nierolniczej. Szkolenia rozpoczną się od przedstawienia dobrych przykładów gospodarstw agroturystycznych i podstawowych zasad i reguł, jakie związane są z prowadzeniem tego typu działalności, a następnie omówione zostaną szczegóły prowadzenia tego biznesu i możliwości zarabiania. Spotkania zostały podzielone na cztery bloki tematyczne, które będą dotyczyć: aspektów prawnych, marketingowych, finansowych oraz techniczno-organizacyjnych. Zadanie nawiązuje do zidentyfikowanych w diagnozie znacznych możliwości rozwoju LGD, w tym zakresie w oparciu o wspaniałe zasoby naturalne i kulturowe, czyste środowisko, korzystne położenie i gościnność mieszkańców. Celem zadania jest m.in. zwiększenie wielofunkcyjnego charakteru gospodarstw rolnych na naszym obszarze. W ramach zadania zostaną przeprowadzone spotkania tematyczne w każdej gminie, po 3-4 godziny każde. Przewiduje się udział po ok. 10 osób w każdym z 10 szkoleń. Na etapie wstępnym szkolenia zostaną poprzedzone akcją promocyjno/informacyjną – plakaty w każdej wsi, ogłoszenie w lokalnej prasie oraz zostaną wysłane zaproszenia do wytypowanych uczestników szkoleń. Zostanie również stworzona baza danych uczestników, która będzie podstawą do monitorowania efektów i rezultatów realizacji zadania. W ramach zadania wliczony jest też wynajem sal, wynagrodzenie osoby szkolącej, poczęstunek, materiały szkoleniowe oraz inne koszty organizacyjne.</p>
26.	Stworzenie i obsługa bazy danych - Wirtualna platforma informacyjna dla mieszkańców, przedsiębiorców i turystów	<p>W ramach tego działania zostanie stworzona wirtualna baza danych dotycząca całego obszaru LGD, która to powstanie na bazie analizy przeprowadzonej w ramach zadania nr 1. Wirtualna platforma będzie jednoczyła mieszkańców oraz przedsiębiorców z obszaru LGD, a także będzie doskonałym informatorem dla turystów. Baza danych będzie integrowała również trzy sektory opisywane w LSR, czyli prywatny, publiczny oraz społeczny. Informacje zawarte w Wirtualnej platformie będą dotyczyć wszelkich działań realizowanych przez LGD oraz gminy na obszarze LSR, poza tym znajdowały będą się w niej wszelkie informacje i ogłoszenia dotyczące życia kulturowego oraz zawodowego mieszkańców i przedsiębiorców. Ponadto dostępne będą wszelkie dane dla turystów. Platforma dzięki swojej formie, konstrukcji oraz zasięgowi oddziaływania stanie się bardzo innowacyjnym narzędziem zwiększającym dostępność informacji i wiedzy dla wszystkich zainteresowanych oraz może przyczynić się do rozwoju gospodarczego, kulturowego i turystycznego obszaru LGD.</p>
27.	Opracowanie analizy potrzeb w zakresie życia kulturalnego mieszkańców LGD	<p>Celem zadania jest określenie potrzeb mieszkańców, co do sposobów spędzania wolnego czasu. Wyniki badania zostaną wykorzystane również do innych zadań. W wyniku badania uzyska się opinię społeczeństwa na temat potrzeb w zakresie kultury, spędzania wolnego czasu i pożądanymi przez mieszkańców możliwości wykorzystania infrastruktury kulturalnej, m.in. świetlic wiejskich. Planuje się objęcie badaniem ok. 100 osób z terenu każdej gminy, reprezentujących różne grupy społeczeństwa. Zadanie obejmuje także opracowanie ankiety przez ekspertów, prace ankietników oraz opracowanie wyników badania. Analiza stanie się punktem wyjścia do prac nad ożywieniem życia kulturalnego mieszkańców obszaru.</p>
28.	Wykonanie analizy w zakresie spójnych oznakowań zasobów na terenie LGD	<p>Projekt przewidziany do wspólnej realizacji wszystkich gmin należących do LGD w celu podobnego oznakowania zasobów, a jednocześnie stworzenia dla turystów przejrzystego systemu informacji o zasobach naturalnych i kulturowych naszych terenów. W ramach tego działania powstanie projekt wizualizacji najważniejszych znaków, tablic.</p>
29.	Spotkania aktywizujące w zakresie prowadzenia lub rozpoczynania własnego biznesu	<p>Zadanie ma na celu zaktywizowanie mieszkańców LGD w sferze gospodarczej, zmobilizowanie do tworzenia nowych podmiotów, szczególnie w sektorze mikro i małych przedsiębiorstw wokół wykorzystania cennych walorów przyrodniczych oraz kulturowych.</p>

		Szkolenie będzie skierowane również do rolników, którzy chcieliby spróbować swoich sił w biznesie lub przekwalifikować i rozwinąć swoje gospodarstwa. Dzięki szkoleniom mieszkańcy zdobędą wiedzę jak zaistnieć na rynku, jak prowadzić księgowość, planować politykę sprzedaży, promować się, pozyskiwać środki zewnętrznego finansowania, elementów negocjacji oraz wiele innych praktycznych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej. Szkolenia będą prowadzone przez specjalistów w danej dziedzinie oraz praktyków życia gospodarczego. Planuje się przeprowadzenie 10 spotkań na terenie LGD, spotkania w gminie w wymiarze 4-5 godzin na spotkanie. Szacuje się udział w każdym spotkaniu ok. 20 osób. Zadanie obejmuje wynajem sal, wynagrodzenie szkoleniowca, przygotowanie materiałów informacyjno-szkoleniowych, poczęstunek. Zadanie to łączy się również z innymi działaniami realizowanymi w ramach LSR, takimi jak doradztwo w zakresie przygotowywania wniosków o dotacje, różnicowanie działalności.
30.	Doradztwo w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji w ramach wdrażania LSR	Zadanie przewiduje prowadzenie bezpłatnego doradztwa w zakresie pozyskiwania dofinansowania i tworzenia związanej z tym dokumentacji. Zakłada się przeprowadzenie w każdej z gmin usług doradczych przy aplikowaniu o środki. Każda usługa doradcza przypisana do jednego projektu będzie składała się z konsultacji, Kumulacja usług doradczych została przewidziana na pierwsze 2-3 lata funkcjonowania programu LEADER Szkolenia będą prowadzone przez ekspertów w zakresie zarządzania projektami oraz pozyskiwania środków pomocowych. Przewidziana jest także promocja projektu w formie plakatów informujących o istniejącej możliwości uzyskania porady ekspertów.
31.	Wykonanie studiów wykonalności dla infrastruktury technicznej i społecznej służącej mieszkańcom i turystom	Celem zadania jest poprawa dostępu mieszkańców i turystów do infrastruktury turystycznej, sportowo-rekreacyjnej oraz ożywienie życia sportowo-kulturalnego na terenie LGD. Zadanie wpisuje się w obszary priorytetowe działania naszej Grupy, a sam dostęp do kultury, sportu i rekreacji uznaje się za jeden z bardzo istotnych elementów warunkujących jakość życia na danym terenie. Zadanie jest przykładem współpracy LGD z sektorem publicznym. W efekcie podjęcia wspólnej inicjatywy LGD i Urzędów Gmin z naszego obszaru, poprzez wsparcie tworzenia dokumentacji dla inwestycji, przez LGD zostaną stworzone obiekty infrastruktury turystycznej sportowo-rekreacyjnej oraz kulturowej. Inwestorem wszystkich inwestycji będą Gminy. Z realizacji zadania wyniknie ogromna korzyść dla mieszkańców i turystów w postaci poprawy dostępu do infrastruktury wysokiej jakości oraz możliwości spędzania aktywnie wolnego czasu. Dzięki temu, nastąpi niewątpliwie także poprawa zdrowia mieszkańców, będący wynikiem wzrostu ilości osób uprawiających sport. Ożywieniu ulegnie z całą pewnością życie kulturalne. Obiekty będą stanowić również atrakcję dla turystów odwiedzających nasz teren, co wpłynie na kreowanie pozywanego wizerunku obszaru LGD w ich oczach. Działanie to będzie skumulowane w pierwszych trzech latach aby jak najszybciej utworzyć niezbędną infrastrukturę procentującą w przyszłości.
32.	Opracowanie materiałów informacyjnych o obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz działalności LGD - foldery informacyjne	Działanie to zakłada opracowanie szablonów dla materiałów informacyjnych dla ludności na temat obszaru objętego LSR, wdrażania LSR oraz działalności LGD. Materiały te mają pełnić funkcję informacyjną oraz promocyjną i będą przeznaczone do bezpłatnej dystrybucji.
33.	Wydruk materiałów informacyjnych o obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz działalności LGD - folderów informacyjnych	Działanie to zakłada wydruk materiałów informacyjnych opracowanych w punkcie 33. Wydruk będzie obejmował ulotki lub foldery informacyjne w ilości 13 000 szt..
34.	Opracowanie materiałów związanych z aktywizowaniem społeczności lokalnej - foldery aktywizujące	Działanie to zakłada opracowanie szablonów do materiałów aktywizujących dla ludności o tematyce związanej z możliwościami zmiany kwalifikacji zawodowych ludności, zachęcanie do otwierania

		własnej działalności gospodarczej oraz aktywizujących do uczestnictwa w imprezach lub wydarzeniach kulturalno-rozrywkowych.
35.	Wydruk materiałów związanych z aktywizowaniem społeczności lokalnej - foldery aktywizujące	Działanie to zakłada a wydruk materiałów aktywizujących opracowanych w punkcie 35. Wydruk będzie obejmował ulotki lub foldery aktywizujące społeczność lokalną, w ilości 6 000 szt.
36.	Zamieszczanie materiałów prasowych w prasie	W działaniu tym planuje się zamieszczanie dużych ogłoszeń prasowych formatu A5 w lokalnej prasie. Ogłoszenie zamieszczane będą przed ogłaszaniem konkursami na nabór wniosków oraz przed planowanymi do realizacji zadaniami o charakterze informacyjno-rekreacyjno-kulturowym. Planuje się emisję około 20 ogłoszeń rozłożonych na lata od 2009-2015.
37.	Cykl imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych pod wspólnym szyldem LGD „Kraina Bobra”	W ramach działania przewiduje się organizację imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych aktywizujących mieszkańców obszaru LGD. Planuje się organizację około 30 imprez w latach 2010, 2011, 2012 Każda gmina zorganizuje w tych latach po 3 imprezy.
38.	Ewaluacja (ex-post) wdrażania LSR, Projektów współpracy i Funkcjonowania LGD	Ewaluacja planowana jest po każdym roku kalendarzowym, pierwsza ma się odbyć w 2010 roku, ostatnia natomiast w 2015. Przeprowadzenie niektórych ewaluacji będzie zlecone zewnętrznej firmie doradczej. Zagwarantuje to większy obiektywizm oceny działań LGD i postępu prac wdrożeniowych. Zakres ewaluacji będzie dostosowany do realizowanych w danym roku operacji, a zwieńczeniem będzie kompleksowy raport końcowy zawierający wyniki ewaluacji oraz wnioski z jej przeprowadzenia. Ilość dokumentów, jaka powstanie w tym działaniu to 6 szt.
39.	Aktualizacja Lokalnej Strategii Rozwoju	Aktualizacja LSR polegała na dostosowaniu strategii do zmieniającego się otoczenia zewnętrznego oraz zmian wewnętrznych obszaru objętego LSR. Aktualizacja będzie również uwzględniała wyniki przeprowadzonej po danym roku ewaluacji.
40.	Projekty współpracy	Celem zadania jest podniesienie świadomości, wiedzy i umiejętności członków LGD co do możliwości realizacji różnorodnych projektów, w oparciu o wizyty w innych Partnerstwach w kraju i zagranicą – które wybrały zbieżne z nami cele i realizują projekty podobnego typu. Zadanie obejmuje wyjazdy reprezentantów naszego Stowarzyszenia do innych gmin w Polsce oraz ich zagranicznych odpowiedników, w celu zaadaptowania najlepszych praktyk i rozwiązań innowacyjnych na obszarze LGD. Dzięki wyjazdom nastąpi istotny wzrost wiedzy członków naszej grupy, będziemy mieli okazję podpatrywać Grupy partnerskie z UE, które dzięki kilkuletniej działalności miały już okazję zrealizować wiele interesujących projektów, z których będziemy mogli brać pozytywne przykłady. Będzie to niewątpliwie pomocne dla prowadzonej przez nas działalności i wpłynie na jej wyższą efektywność.
41.	Wsparcie inwestycyjne w ramach działania "Małe projekty"	Wsparcie inwestycyjne operacji zgodnych z LSR i kryteriami lokalnymi.
42.	Wsparcie inwestycyjne w ramach "Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw"	Wsparcie inwestycyjne operacji zgodnych z LSR i kryteriami lokalnymi.
43.	Wsparcie inwestycyjne w ramach działania "Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej"	Wsparcie inwestycyjne operacji zgodnych z LSR i kryteriami lokalnymi.
44.	Wsparcie inwestycyjne w ramach działania "Odnowa i rozwój wsi"	Wsparcie inwestycyjne operacji zgodnych z LSR i kryteriami lokalnymi.

V. Misja LGD

Na podstawie diagnozy obszaru LGD, silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń mieszkańcy poszczególnych gmin Partnerstwa uświadomili sobie, jakie walory i problemy łączą społeczności całego obszaru. Wybrana misja oraz określone w jej ramach cele ogólne i szczegółowe wynikają wprost ze zidentyfikowanych uwarunkowań oraz przeprowadzonej analizy SWOT. Wybór dokonany został w oparciu o szereg konsultacji prowadzonych podczas spotkań z mieszkańcami obszaru Stowarzyszenia.

Misja stanowi cel nadrzędny, długofalowy i perspektywiczny. Jej realizacji służyć mają cele strategiczne, którym podporządkowane są cele szczegółowe, doprecyzowane przez poszczególne przedsięwzięcia, przyczyniające się do osiągnięcia założonych rezultatów. W przypadku naszego Stowarzyszenia myślą przewodnią opracowywanej strategii jest:

***„Kraina Bobra atrakcyjnym miejscem zamieszkania, pracy,
wypoczynku i rekreacji”***

Wyznaczona w ten sposób misja rozwoju obszaru LGD nawiązuje bezpośrednio do zidentyfikowanego przez mieszkańców kierunku rozwoju i pożądanego stanu tego obszaru w przyszłości. Podlasie to obszar o bogatych walorach przyrodniczych i kulturalnych, które zostały zdiagnozowane w diagnozie i silnych stronach analizy SWOT. Jednocześnie LGD widzi potrzebę rozwoju obszaru oraz poprawy warunków infrastruktury turystycznej i społecznej. Dlatego też jest to jednym z kierunków działań na przyszłość. Wskazana misja przyczyni się również do poprawy jakości życia mieszkańców naszego Stowarzyszenia, co jest niezwykle istotnym wyzwaniem w dobie pogarszającej się sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarach wiejskich i kryzysu finansowego świata. Spadek liczby miejsc pracy i zmniejszenie dochodowości w rolnictwie oraz związany z tym brak perspektyw na przyszłość znacznie utrudnia rozwój, spychając na margines mieszkańców, nie będących w stanie poradzić sobie z trudnymi sytuacjami. **Powstała w ten sposób misja rozwoju nawiązuje tym samym do głównych rozpoznanych potrzeb i kierunków rozwoju regionu oraz stanu docelowego, jaki jest porządny przez mieszkańców w przyszłości.**

VI. Spójność specyfiki obszaru z celami LSR

W rozdziale IV zdefiniowane zostały ogólne i szczegółowe cele Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania „Kraina Bobra”. Ich realizacja, w ostatecznym rozrachunku, ma się przyczynić do poprawy jakości życia na terenie LGD. Aby tak się stało, cele te muszą odpowiadać na konkretne potrzeby mieszkańców i służyć przewyciężaniu realnych barier i zagrożeń związanych z rozwojem obszaru LGD. Potrzeby i bariery wynikają zaś bezpośrednio ze specyfiki tego obszaru, która została przedstawiona w drugim rozdziale LSR. Poniższa analiza ma na celu wykazanie, że cele LSR są z nią spójne.

Konieczność realizacji celu nr 1: **Stworzenie warunków powstawania miejsc pracy poprzez wykorzystanie zasobów z obszaru Stowarzyszenia** wynika bezpośrednio ze słabej kondycji gospodarczej obszaru LGD. Niski wskaźnik przedsiębiorczości, ukryte bezrobocie w rolnictwie, charakter gospodarki typowo rolniczy, wszystkie te czynniki uzasadniają konieczność podjęcia działań ukierunkowanych na poprawę sytuacji w tym zakresie. Polepszenie sytuacji ekonomicznej lokalnej społeczności pomoże przeciwdziałać zaobserwowanemu w ostatnich latach odpływowi ludności z terenu LGD i tym samym przyczyni się do wyhamowywania niekorzystnych przemian w strukturze demograficznej regionu, które zostały wykazane w rozdziale drugim.

Cel numer 1 realizowany będzie poprzez dwa cele szczegółowe:

1.1. Zwiększenie poziomu wiedzy mieszkańców nt. możliwości realizacji zawodowej na obszarze LGD

1.2. Rozwój działalności pozarolniczej;

Uzasadnieniem pierwszego z nich jest bardzo niekorzystna struktura wykształcenia lokalnej społeczności oraz niski poziom wiedzy i kwalifikacji, niezbędnych do zwiększenia poziomu przedsiębiorczości na terenie LGD. Drugi cel szczegółowy wynika ze wspomnianej już zdecydowanej dominacji rolnictwa. Monofunkcyjna gospodarka nie sprzyja rozwojowi gospodarczemu regionu, a co za tym idzie, nie przyczynia się do poprawy sytuacji finansowej jego mieszkańców. Tymczasem opisane w rozdziale drugim zasoby geograficzne, przyrodnicze i historyczno-kulturowe Podlasia stwarzają niepowtarzalną okazję do uczynienia terenu LGD atrakcyjnym obszarem turystycznym o ponadregionalnym zasięgu oddziaływania. Rozwój turystyki wiąże się z możliwością rozwoju wielu różnorodnych podmiotów gospodarczych, również w takich branżach, jak: hotelarstwo, gastronomia, agroturystyka, usługi sportowo-rekreacyjne i wiele innych. Stanowi to realną szansę na zdywersyfikowanie źródeł dochodów mieszkańców i polepszenie ich sytuacji finansowej. Zasoby terenu LGD mogą posłużyć jednak nie tylko celom turystycznym, ale także środowiskowym. Jak wspomniano w opisie specyfiki regionu, tereny LGD stwarzają dobre warunki dla rozwoju alternatywnych źródeł pozyskiwania energii.

Dotychczasowy brak efektywnego wykorzystania wspomnianych powyżej zasobów dla potrzeb rozwoju obszaru LGD stanowi jeden z głównych argumentów uzasadniających potrzebę realizacji celu nr 2: **Rozwój funkcji turystycznej poprzez poprawę wizerunku obszaru oraz efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów**. Oczywiście, aby nastąpiła poprawa wizerunku obszaru oraz aby owe zasoby mogły zostać efektywnie wykorzystane dla rozwoju funkcji turystycznej, muszą być one najpierw dobrze zidentyfikowane i przeanalizowane pod kątem drzemiącego w nich potencjału. Dlatego pierwszym celem szczegółowym jest „**Podniesienie świadomości mieszkańców nt. szans rozwoju turystyki na obszarze LGD**”. Ilość placówek prezentujących ofertę kulturalną i sportową dla mieszkańców regionu jest nieliczna. Poważne są także ich braki pod względem jakościowym. Po pierwsze, infrastruktura jest często zaniedbana, jej stan techniczny pozostawia wiele do życzenia. Wymaga więc doinwestowania. Po drugie przedstawiana przez te placówki oferta kulturalna i rekreacyjna jest zbyt wąska, by zainteresować i przyciągnąć turystów - stąd konieczność realizacji celu szczegółowego **Poprawa ilości i jakości infrastruktury turystycznej oraz promocja posiadanych walorów obszaru LGD**.

W działaniach podejmowanych w tym zakresie poważnym atutem będzie istniejąca na terenie LGD silna tożsamość regionalna mieszkańców. Jej ochrona oraz kultywowanie i promocja tradycji związanych z tą tożsamością pozwolą nie tylko wyróżnić się obszarowi LGD i stać się bardziej atrakcyjnym dla turystów, ale również zwiększą spójność tego obszaru i integrują jeszcze bardziej jego mieszkańców.

Należy podkreślić, że jest to przede wszystkim problem braku funduszy, a nie chęci, ze strony lokalnych władz. Infrastruktura turystyczna, o czym dobitnie przekonują dane przedstawione w opisie terenu LGD, prawie w ogóle nie jest rozwinięta. Istnieje tu więc ogromne pole do popisu dla władz LGD i przedsiębiorczych osób z tego terenu.

Wspomniany w poprzednim akapicie dotychczasowy brak efektywnego wykorzystania posiadanych zasobów, które, jak wykazano w drugim rozdziale LSR, zasługują na zdecydowanie większe zainteresowanie

pod kątem ich wykorzystania dla rozwoju gospodarczego obszaru LGD, uzasadnia również realizację trzeciego celu ogólnego: **Ożywienie życia kulturalnego i sportowego obszaru LGD.** Teren LGD charakteryzuje niska jakość życia ludności, a z drugiej strony bogata tradycja i kultura naszych obszarów, kultywowanie tradycji, regionalne potrawy i wiele innych walorów tych ziemi. W ramach trzeciego celu będą realizowane następujące cele szczegółowe:

3.1. Aktywizacja mieszkańców poprzez inicjatywy społeczne

3.2. Zwiększenie dostępności do infrastruktury służącej społeczności lokalnej

Wykorzystując zasoby ludzkie, naturalne i kulturalne można stworzyć atrakcyjną ofertę dla mieszkańców oraz turystów, przyczyniając się tym samym do aktywizacji społeczności lokalnej.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach działań: „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”, „Wdrażanie projektów współpracy”, „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania” przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR. Wszystkie przedsięwzięcia, realizowane w ramach LSR, są adekwatne do specyfiki obszaru LGD. Uwzględniają one istniejące na terenie problemy i wykorzystują w sposób optymalny zasoby regionalne: ludzkie, kulturowe i naturalne, by przeciwdziałać tym problemom i stymulować rozwój obszaru LGD.

VII. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Integracja powinna obejmować możliwie cały obszar działania LGD, pobudzając do współpracy wszystkie sektory oraz łącząc różne zasoby. Operacje, inwestycje i przedsięwzięcia są w wyniku tego logicznie powiązane i wzajemnie na siebie oddziałują, co umożliwia wykorzystanie całego potencjału dostępnego na danym terenie, dając efekt synergii. Spójne i zintegrowane realizowanie wielu operacji wywołuje również efekt dźwigni, który zwiększa efektywność. Podejście zintegrowane w Lokalnej Strategii Rozwoju realizowanej na terenie LGD „Kraina Bobra” dotyczy w szczególności:

- **Wzajemnego powiązania i spójności celów, przedsięwzięć oraz operacji**, dzięki czemu ich wzajemne oddziaływanie tworzy efekt synergii i skutkuje uzyskaniem większych korzyści dla całego naszego obszaru.
- **Związków między różnymi podmiotami oraz aktorami lokalnymi, biorącymi udział w realizacji LSR.**

We wdrażaniu strategii uczestniczą przedstawiciele wszystkich trzech sektorów – społecznego, publicznego i gospodarczego, a realizowane przez nich poszczególne operacje przyczyniają się do osiągnięcia wspólnych celów i tworzą jedną spójną całość. W przypadku Stowarzyszenia LGD „Kraina Bobra” przykładem zintegrowanego podejścia w tym zakresie może być promocja i rozwój turystyki realizowana przez wszystkie trzy sektory. **Sektor publiczny** realizuje przedsięwzięcia związane z poprawą lub rozbudową infrastruktury turystycznej poprzez, wytyczanie szlaków turystycznych po najciekawszych miejscach i zabytkach regionu, tworzenie kąpielisk i małej architektury turystycznej w postaci ławek, miejsc do grillowania, tworzenie ścieżek rowerowo-piesznych, renowację zabytków, organizację imprez przyciągających turystów i promujących obszar realizacji LSR. **Sektor gospodarczy** również przyczynia się do rozwoju funkcji turystycznych regionu dzięki tworzeniu gospodarstw agroturystycznych lub innych obiektów hotelowych, rozwojowi usług gastronomicznych i handlowych wokół infrastruktury turystycznej, świadczeniu innych usług dla turystów. **Sektor społeczny** dzięki organizacjom społecznym i mieszkańcom będzie również mógł zaproponować organizację spektakli oraz różnych atrakcji (np.: potrawy regionalne) podczas organizowanych imprez, które ukazują kulturę obszaru i poszerzają wiedzę o obszarze wśród turystów. W ramach swoich działań LSR integruje więc również wiele **sektorów gospodarki** regionu, **sektor usługowy** (wypożyczalnie rowerów, kajaków, usługi noclegowe, przewozowe, usługi przewodników po terenie oraz wiele innych usług), **sektor gastronomiczny** (sprzedaż posiłków i innych produktów gastronomicznych, takich jak lody, napoje wokół miejsc turystycznych), **sektor rolny** (produkcja ekologicznych i tradycyjnych produktów rolnych chętnie kupowanych lub spożywanych przez turystów), **sektor handlowy** (sprzedaż upominków, map turystycznych). Właśnie takie powiązania świadczą o pełnej współpracy i integracji wszystkich sektorów podczas działań związanych z realizacją strategii. Uznać można również, iż wszystkie opisane sektory (publiczny, gospodarczy i społeczny) będą również **beneficjentami działań realizowanych w ramach strategii oraz jej efektów.**

Strategia ma zintegrowany charakter dla beneficjentów z wszystkich trzech sektorów, uwzględnia również wszelkie zasoby naturalne, kulturowe i historyczne dostępne na obszarze LGD i wykorzystywane do realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Wymieniane wcześniej trzy sektory (społeczny, gospodarczy i publiczny) dzięki Strategii i zawartych w niej celach, przedsięwzięciach i operacjach będzie mógł stworzyć niezbędne elementy, które w przyszłości będą się składały na ofertę całego LGD i świadczyły o zintegrowanym charakterze. W ramach planowanych w LSR przedsięwzięć powstaną bowiem lokale gastronomiczne, agroturystyczne i usługowe – utworzone przez **sektor gospodarczy i społeczny**, zostaną przygotowane elementy infrastruktury turystycznej (renowacja zabytków, utworzenie atrakcji turystycznych, promocja regionu) utworzone przez **sektor publiczny.**

- **Komplementarności zasobów naturalnych, historycznych i kulturowych zlokalizowanych na terenie objętym LSR.**

Korzyści wynikające z posiadania tych zasobów powinny wiązać się razem i wpływać na realizację celów szczegółowych i ogólnych. Zasoby również są wykorzystywane w sposób łączny co zostało wykazane powyżej podczas omawiania zintegrowanego charakteru celów i sektorów. Przykładem mogą być przytoczone wcześniej imprezy, na których to łączone są zasoby kulturowe związane z folklorem i tradycją (degustacje potraw, występy lokalnych zespołów i artystów) z zasobami przyrodniczymi i historycznymi (imprezy plenerowe, inscenizacje bitew). Rozwój turystyki, który się przeplata w celach i przedsięwzięciach również łączy i wykorzystuje lokalne zasoby. Turystyka bowiem opiera się na pięknych widokach terenu lub na jego innych walorach, takich jak rzeki czy jeziora i związanych z nimi atrakcji (kąpieliska, plaże, spływy

kajakowe lub inne imprezy). Kultura i historia jest również często wykorzystywana dla rozwoju turystyki i przyciągnięcia odwiedzających, głównie chodzi tu o zabytki obszaru oraz bogatą kulturę szlachecką i związane z nią tradycje, potrawy, obrzędy, które również będą przez nas wykorzystywane do przyciągnięcia turystów na teren naszego LGD.

VIII. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Innowacyjność należy rozumieć w tym przypadku w szerokim tego słowa znaczeniu. Może ona oznaczać wprowadzenie nowego produktu, nowy proces, nową organizację, rynek lub nowy sposób wykorzystania zasobów. Innowacyjność jest z założenia wpisana w eksperymentalny charakter programu LEADER. U źródeł tej zasady tkwi przeświadczenie o tym, że do osiągnięcia rzeczywistego postępu w rozwoju danego obszaru najczęściej potrzebne są nowe idee, pomysły i metody. Niniejsza strategia stara się zachęcać społeczności wiejskie do podejmowania ryzyka. Eksperyment, nawet jeśli skończy się niepowodzeniem, pozwala mieszkańcom lepiej lub inaczej zareagować w przyszłości. Dlatego właśnie LSR realizowana na obszarze LGD „Kraina Bobra” prezentuje nowatorskie podejście do rozwoju danego terytorium. Niniejsza strategia ma umożliwić m.in. stworzenie z tego obszaru laboratorium, w którym powstawałyby i były testowane innowacyjne sposoby rozwoju obszarów wiejskich. Nie należy jednak zapominać, że innowacją zgodnie z podejściem typu Leader będzie też twórcze zaadaptowanie rozwiązań, które sprawdziły się w innych regionach Europy, będące efektem sieciowania i wymiany doświadczeń.

Definiowany obszar ze względu na swoją niewielką gęstość zaludnienia i stosunkowo niski poziom zasobów ludzkich, posiada słabsze związki z ośrodkami badawczo-rozwojowymi i może mieć problemy z wykreowaniem lokalnych innowacji. W związku z tym innowacja wprowadzana na teren LGD może oznaczać transfer i adaptację rozwiązań opracowanych gdzie indziej, modernizację tradycyjnych form technologii (know-how) oraz znajdowanie nowych rozwiązań dla stałych problemów wsi i miasteczek, których inne środki interwencyjne polityki nie były w stanie rozwiązać w sposób zadawalający i trwały.

Innowacyjne podejście dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć cechuje przede wszystkim działanie zakładające tworzenie, wspieranie oraz rozwój klastrów branżowych, które do tej pory nie funkcjonowały na obszarze LGD. Klaster branżowy skupia podmioty gospodarcze w ramach jednej branży lub w ramach jednego produktu czy usługi. Podmioty w ramach klastra tworzą jeden większy organizm, którego poszczególne elementy specjalizują się na wytworzeniu specyficznej usługi lub półproduktu, który składa się na jedną całość. Klasytry poprzez swoją budowę pozwalają na osiągnięcie efektu synergii, dzięki temu są bardziej konkurencyjne kosztowo i jakościowo od innych podmiotów oraz posiadają większą i bardziej specjalistyczną wiedzę, przez co mogą działać efektywniej jako jedna całość. Na terenie objętym LSR planowane jest przeprowadzenie analizy możliwości utworzenia klastrów branżowych, która będzie bazowała na lokalnych zasobach naturalnych, społecznych, kulturowych oraz innych, które mogą zostać wykorzystane podczas tworzenia klastrów. Analiza ma pomóc w zapoczątkowaniu tego procesu poprzez określenie możliwości i zasadności utworzenia klastrów w różnych branżach (takich jak: rolnictwo, turystyka, usługi). Przykładem klastra, który może w przyszłości działać na terenie LGD „Kraina Bobra” może być współpraca w sektorze rolno-spożywczym, będącym **istotnym zasobem** opisywanego obszaru. Która będzie skupiała rolników posiadających bydło mleczne, dojarnie, producentów żywności dla bydła, przewoźników mleka, producentów mleka, dystrybutorów i sprzedawców mleka, firmy promujące mleko. **Czynności te są innowacyjnym pomysłem na rozwój nie tylko rolnictwa, ale również funkcji turystycznych oraz przedsiębiorczości na tym obszarze i jest to pierwsze tego typu przedsięwzięcie. Jeżeli osiągnie ono sukces na terenie LGD może zostać transferowane do innych ośrodków terytorialnych.**

Rozwój funkcji turystycznych i agroturystycznych również jest pewnego rodzaju novum na terenie objętym LSR, ponieważ turystyka na tym obszarze do tej pory praktycznie nie istniała, choć uwarunkowania naturalne i kulturowe (**zwierzęta, rzeki, dziewiczy teren, niski wskaźnik zaludnienia, kultura i tradycja**) opisane w części diagnostycznej doskonale predysponują ten obszar do tej funkcji, dlatego operacje zaplanowane w ramach realizacji strategii mają ten stan rzeczy zmienić. Powstałe gospodarstwa agroturystyczne będą mogły realizować wyspecjalizowane usługi rehabilitacyjne, rekreacyjno-sportowe lub poznawcze. W gospodarstwach tych mogłyby powstać nowe usługi związane z dogoterapią, hipoterapią, ekstremalnymi torami do jazdy na quadach, motorach crosowych czy rowerach górskich.

Rozwój turystyki na tym obszarze ma następować poprzez szereg działań. Jednym z tych działań są szkolenia dla ludzi (**zasoby ludzkie**) chcących otworzyć gospodarstwa agroturystyczne oraz dla przewodników turystycznych w tym regionie. Kolejnym będą projekty związane z różnicowaniem w kierunku nierolniczej działalności, mające skutkować powstaniem gospodarstw agroturystycznych, które są doskonałą szansą na różnicowanie dochodów ludności. Następnym działaniem, które jest nowatorskie i ma się przyczynić do rozwoju funkcji turystycznej jest wytyczenie szlaków turystycznych i utworzenie przewodników dla turystów z opisem wszystkich atrakcji regionalnych (**zasoby infrastruktury turystycznej**) wraz z mapą. Z tym działaniem ściśle związana jest operacja polegająca na opracowaniu spójnego systemu oznakowania atrakcji turystycznych na terenie LGD, którego do tej pory nie było. Ponadto planowane jest opracowanie zbioru potraw kulinarnych (**zasoby kulturowe**), bazujących na bogatej tradycji tych ziem, a który również będzie swego rodzaju atrakcją turystyczną. Planowane jest również podjęcie próby zarejestrowania niektórych produktów jako produkty tradycyjne tych ziem, co byłoby zupełnie nowym pomysłem na promocję turystyczną regionu. **Tak szerokiego, wszechstronnego i wykorzystującego lokalne zasoby podejścia do rozwoju turystyki nie spotykano wcześniej na terenie naszego LGD, dlatego uważany to za przejaw innowacyjności.**

Kolejną innowacyjną operacją ma być utworzenie wirtualnej platformy informacyjnej, wykorzystującej **zasoby wiedzy** oraz **istniejącą lub przyszłą infrastrukturę**, która będzie pierwszym takim projektem na tym obszarze. Platforma ma służyć mieszkańcom, przedsiębiorcom oraz turystom i dzięki swojej konstrukcji i zawartości będzie doskonałym miejscem pozyskiwania wiedzy i wymiany informacji. Na platformie planowane jest umieszczanie informacji o: działaniach Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”, imprezach organizowanych na danym obszarze i ich terminów, szczegółowych ofertach firm działających na tym terenie oraz informacji biznesowych, bazie turystycznej i wszelkich atrakcjach turystycznych, dotacjach i możliwościach pozyskania środków z UE, możliwości załatwienia różnych spraw w urzędach i instytucjach, możliwościach zmiany kwalifikacji zawodowych i informacji o szkoleniach, a także wiele innych takich jak fora dyskusyjne czy bloki tematyczne. **Projekt jest na tyle innowacyjny, że jeżeli sprawdzi się na obszarze realizacji LSR może zostać wykorzystany również na innych obszarach terytorialnych Polski.**

Planowane jest również w ramach niniejszej strategii zapoczątkowanie innowacyjnych działań związanych z wykorzystywaniem i pozyskaniem energii ze źródeł odnawialnych, takich jak: energia wiatrowa, słoneczna, wodna, geotermalna oraz energia z biomasy. Przedsięwzięcie to będzie wykorzystywało lokalne zasoby, ponieważ to dzięki nim będzie możliwe pozyskanie tej energii. Planowane jest wykorzystanie wiedzy rolniczej i dobrych gleb w celu produkcji roślin energetycznych (wierzba energetyczna), a następnie produkcji z nich brykietu, który będzie spalany w gospodarstwach domowych jako substytut węgla i drewna. Raport powinien zawierać również plan rozwoju pozyskania i wykorzystywania energii z innych źródeł, takich jak: rzeki, kanały – elektrownie wodne, wiatr – wiatraki, słońce – systemy solarne, ciepło ziemi – energia geotermalna, biogaz produkowany z odchodów zwierzęcych. Te wszystkie źródła na razie nie są wykorzystywane na opisywanym terenie, dlatego uważane jest to za działanie innowacyjne oraz wykorzystujące lokalne zasoby. Opracowana w ramach strategii analiza ma zapoczątkować rozwój tej dziedziny na terenie realizacji LSR.

Reasumując, Lokalna Grupa Działania, wykorzystując podejście Leader, stwarza doskonałe możliwości dla inicjowania procesów społecznych, gospodarczych, mentalnych i kulturowych, mogących w znaczący sposób podnieść poziom atrakcyjności gospodarczej i integracji społecznej regionu. Wzajemna współpraca podmiotów tworzących Lokalną Grupę Działania jest procesem innowacyjnym, niewykorzystywanym dotychczas w Polsce w procesie wzajemnej integracji regionów i podnoszenia ich konkurencyjności. O wysokim poziomie innowacyjności opracowanej LSR świadczy dobór instrumentów i działań przewidzianych do realizacji, a obejmujących **wykorzystanie lokalnych zasobów** poprzez wspieranie tworzenia klastrów branżowych, rozwoju turystyki, energii odnawialnej oraz budowę wirtualnej platformy transferu wiedzy i informacji na temat podejmowanych przez LGD działań i możliwości uzyskiwania dochodów/korzyści przez mieszkańców. Warto również podkreślić, iż tego typu inicjatywy są doskonałym narzędziem pobudzania aktywności zawodowej i poprawy wykształcenia mieszkańców tych regionów.

IX. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 21 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, kryteriów, na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR, oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów

Poniżej przedstawiono procedury związane z oceną zgodności operacji przeznaczonych do dofinansowania z lokalną strategią rozwoju i kryteriami LGD. Przedstawiony opis procedur został oparty o zapisy Regulaminu organizacyjnego Rady Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”. Konstruując procedury oraz kryteria wyboru LGD kierowano się założeniami by stworzyć przejrzyste, obiektywne i niedyskryminujące zasady umożliwiające wyborów operacji do dofinansowania, które najlepiej sprzyjają wdrażaniu LSR.

W celu stworzenia sprawnego i czytelnego dla potencjalnych wnioskodawców systemu przyznawania wsparcia, opracowano następujący zestaw procedur:

- procedurę naboru wniosków o przyznanie pomocy
- procedurę wyłączenia członka Rady
- procedurę oceny zgodności operacji z LSR
- procedurę oceny zgodności operacji według kryteriów LGD
- procedurę zmiany lokalnych kryteriów wyboru operacji
- procedurę odwołania od rozstrzygnięć Rady w sprawie wyboru operacji
- procedurę postępowania w przypadku uzyskania przez operację tej samej liczby punktów.

Procedura naboru wniosków o przyznanie pomocy

Zarząd Stowarzyszenia podejmuje uchwałę w sprawie ogłoszenia i rozpoczęcia naboru wniosków o dofinansowanie przyznanie pomocy w ramach środków przewidzianych na realizację LSR. Ogłoszenie terminu oparte jest na przedstawionym w LSR harmonogramie.

Rozpoczęcie naboru wniosków będzie spełniało następujące warunki:

1. W terminie co najmniej 44 dni przed dniem rozpoczęcia naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” LGD występuje do Samorządu Województwa z wnioskiem o podanie do publicznej wiadomości informacji o możliwości składania za jej pośrednictwem wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” w zakresie:
 - 1) operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”; lub
 - 2) małych projektów, tj. operacji, które nie odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działań osi 3 ale przyczyniających się do osiągnięcia celów tej osi; lub
 - 3) operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”; lub
 - 4) operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”.

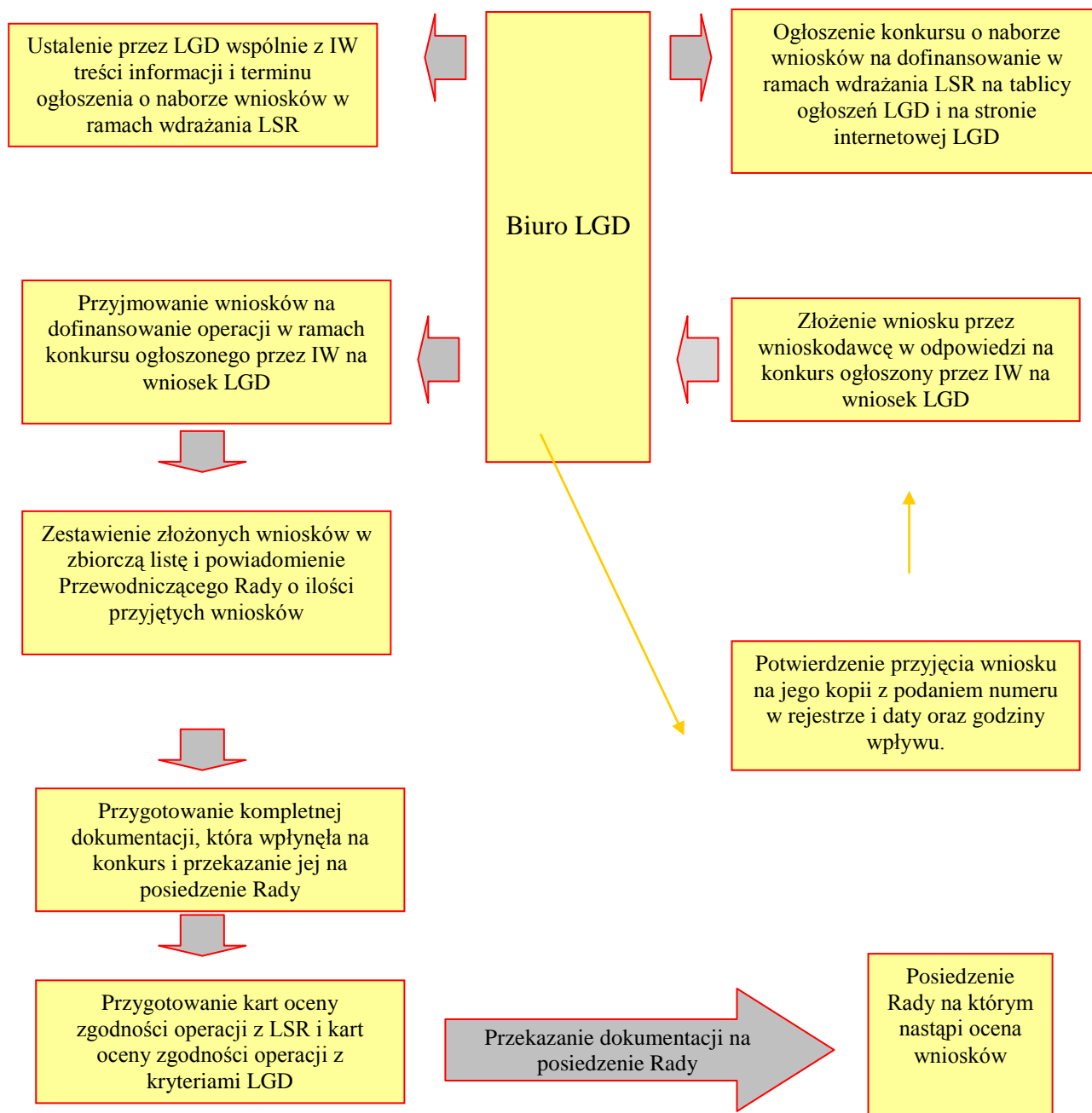
We wniosku o którym mowa powyżej, LGD określa planowany termin składania wniosków o przyznanie pomocy w ramach ww. działań.

2. W terminie co najmniej 24 dni przed dniem rozpoczęcia naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” LGD przekazuje dokumenty, niezbędne do podania do publicznej wiadomości informacji o możliwości składania wniosków o przyznanie pomocy w ramach ww. działania.
3. Informacja, o której mowa w pkt. 1 zawiera w szczególności:
 - a) termin składania wniosków o przyznanie pomocy:
 - nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 30 dni;
 - który jednocześnie może się rozpocząć nie wcześniej niż po upływie 14 dni od dnia podania do publicznej wiadomości informacji o naborze;

- b) miejsce składania wniosków o przyznanie pomocy wraz z informacją o konieczności bezpośredniego złożenia wniosku
 - c) miejsce udostępnienia:
 - wzoru formularza wniosku o przyznanie pomocy;
 - wykazu dokumentów niezbędnych do weryfikacji spełnienia kryteriów wyboru operacji przez LGD, określonych w LSR, a w przypadku, gdy dokumenty te są sporządzane na formularzach udostępnionych przez LGD również wzory tych formularzy;
 - kryteriów wyboru operacji przez LGD, określonych w LSR, w tym kryteriów, na podstawie których ocenia się uzasadnienie realizację operacji w ramach LSR;
 - d) limit dostępnych środków
 - e) minimalnych wymagań, których spełnienie jest niezbędne do wyboru operacji przez LGD,
4. Informacja oraz dokumenty, o których mowa w pkt.3, lit. c) udostępnione będą:
- 1) w Urzędzie Marszałkowskim
 - 2) w biurze LGD
 - 3) na stronie internetowej
 - a) Urzędu Marszałkowskiego
 - b) LGD
 - c) ARiMR w przypadku gdy nabór dotyczy operacji, o których mowa w pkt. 1 ppkt. 3) i 4
 - 4) w oddziałach regionalnych ARiMR (tylko formularz wniosku) w przypadku gdy nabór dotyczy operacji, o których mowa w pkt. 1 ppkt. 3) i 4).
5. Miejszem składania wniosków jest Biuro LGD.
6. Wnioski przyjmowane są w formie papierowej.
7. Pracownik biura LGD potwierdza przyjęcie wniosku na kopii papierowej wniosku,
8. Na pierwszej stronie wniosku pracownik biura przystawia pieczęć LGD i wpisuje datę, godzinę i minutę przyjęcia oraz numer wniosku taki sam, jak w rejestrze przyjmowanych wniosków,
9. Po zakończeniu terminu składania wniosków (wskazanym w treści ogłoszenia o naborze wniosków) następuje sporządzenie listy zbiorczej wniosków i podpisanie przez upoważnione osoby (pracownik biura LGD) oraz przygotowanie pełnej dokumentacji, która wpłynęła na ogłoszony nabór,
10. Biuro LGD przygotowuje czyste karty oceny operacji pod względem zgodności z LSR i czyste karty oceny zgodności pod względem zgodności z kryteriami LGD
11. Biuro LGD przekazuje przygotowaną listę zbiorczą wniosków wraz z załącznikami na posiedzenie Rady i przekazuję ją Przewodniczącemu Rady.

Przekazanie ww. dokumentacji kończy procedurę naboru wniosków i rozpoczyna się procedura oceny zgodności operacji z Lokalną Strategią Rozwoju.

Poniżej przedstawiono procedurę przyjmowania wniosków w sposób graficzny.

Poniżej przedstawiono w sposób tabelaryczny procedurę przyjmowania wniosków o dofinansowanie operacji.

Procedura naboru wniosków o przyznanie pomocy			
Cel procedury		Nabór wniosków	
Nadzór		Zarząd	
Etap	Czynność	Osoba odpowiedzialna	Dokument
1.	Ustalenie przez LGD wspólnie z IW treści <i>Informacji</i> i terminu ogłoszenia o naborze wniosków w ramach wdrażania LSR	Pracownik biura LGD	Projekt ogłoszenia o naborze wniosków o przyznanie pomocy w ramach wdrażania LSR
2.	Ogłoszenie naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach wdrażania LSR na tablicy ogłoszeń LGD i na stronie internetowej. Udostępnienie dokumentacji związanej z naborem wniosków w Biurze LGD.	Pracownik biura LGD	Ogłoszenie naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach wdrażania LSR oraz dokumenty związane z naborem.
3.	Przyjmowanie wniosków o przyznanie pomocy w ramach ogłoszonego naboru. Wpisanie do rejestru według kolejności wpływu wraz z podaniem daty oraz godziny i minuty wpisu.	Pracownik biura LGD	Rejestr przyjmowanych wniosków
4.	Potwierdzenie przyjęcia wniosku na jego kopii z podaniem numeru w rejestrze, daty oraz godziny i minuty wpływu wniosku do biura.	Pracownik biura LGD	Kopia wniosku o przyznanie pomocy
5.	Zestawienie złożonych wniosków w zbiorczą listę według kolejności przyjmowanych wniosków i powiadomienie Przewodniczącego Rady o ilości przyjętych wniosków	Pracownik biura LGD	Lista zbiorcza wniosków
6.	Przygotowanie kompletnej dokumentacji, która wpłynęła na ogłoszony nabór wniosków i przekazanie jej na posiedzenie Rady	Pracownik biura LGD	Lista zbiorcza wniosków i wnioski wraz z załącznikami
7.	Przygotowanie czystych kart oceny zgodności operacji z LSR i czystych kart oceny zgodności operacji z kryteriami LGD	Pracownik biura LGD	1. karty oceny zgodności operacji z LSR 2. karty oceny zgodności operacji z kryteriami LGD

Procedura wyłączenia członka Rady

1. Przed rozpoczęciem procedury oceny wniosku członkowie Rady podpisują listę obecności i DEKLARACJĘ BEZSTRONNOŚCI I POUFNOŚCI. Członków Rady, którzy nie złożą DEKLARACJI BEZSTRONNOŚCI I POUFNOŚCI, Przewodniczący Rady wyłącza z udziału w rozpatrywaniu danego wniosku. Na tym etapie sprawdzane jest też quorum.

2. Członek Rady podlega wyłączeniu od udziału w podejmowaniu decyzji w sprawie wyboru projektu do finansowania, jeżeli:

- a) sam jest wnioskodawcą,
- b) jest współmałżonkiem, krewnym w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej (dziadek-ojciec-syn-wnuk) oraz w linii bocznej do drugiego stopnia pokrewieństwa (rodzeństwo),
- c) związany jest z wnioskodawcą z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli,
- d) jest przedstawicielem wnioskodawcy bądź przedstawicielem jest jedna z osób wymienionych w punkcie b lub c,
- e) wnioskodawcą jest osoba pozostająca wobec niego w stosunku nadrzędności służbowej.
- f) wszczęto przeciw niemu dochodzenie służbowe, postępowanie dyscyplinarne lub karne.

3. Przewodniczący Rady jest zobowiązany na żądanie zainteresowanego bądź innego członka Rady albo z urzędu wyłączyć go od udziału w postępowaniu, jeżeli zostanie uprawdopodobnione istnienie okoliczności innych niż wymienione w pkt.2, które mogą wywołać wątpliwość, co do bezstronności członka Rady. Wyłączony członek Rady nie bierze udziału w wyborze operacji, której dotyczy wyłączenie.

Procedura oceny zgodności operacji z LSR

1. **Procedura oceny zgodności operacji z LSR polega na dokonaniu oceny zgodności celów i zakresu operacji z celami ogólnymi, szczegółowymi i przedsięwzięciami zapisanymi w LSR. Po ogłoszeniu**

przez Przewodniczącą Rady procedury oceny zgodności operacji z LSR wszyscy obecni na posiedzeniu członkowie Rady rozpoczynają wypełnianie KART OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR zgodnie z instrukcją zamieszczoną w karcie.

2. Ocena zgodności z LSR jest dokonywana indywidualnie przez każdego członka Rady poprzez wypełnienie KART OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR
3. W karcie oceny zgodności operacji z LSR, członkowie Rady wskazują najpierw jakiemu działaniu w ramach wdrażania LSR odpowiadają wniosek:
 - a) Małe projekty,
 - b) Odnowa i rozwój wsi,
 - c) Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
 - d) Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
4. W karcie oceny zgodności operacji z LSR, członkowie Rady odpowiadają na pytania:
 - a) Czy realizacja projektu przyczyni się do osiągnięcia celów ogólnych LSR?
 - b) Czy realizacja projektu przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych LSR?
 - c) Czy realizacja projektu jest zgodna z przedsięwzięciami zaplanowanymi w LSR?
5. Dokonując oceny zgodności operacji z LSR członkowie Rady LGD są zobowiązani wypełnić kartę oceny operacji w przeznaczonych do tego sekcjach zgodnie z instrukcją wypełniania. Polega to na udzieleniu odpowiedzi na pytania od 1 do 3 zawarte w KARCIE OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR oraz zaznaczeniu Tak albo Nie w polu „Uznaję, operacja jest zgodna z LSR”.
6. **Operacja zostanie uznana za zgodną z LSR jeżeli będzie zgodna z:**
 - a) co najmniej jednym celem ogólnym,
 - b) co najmniej jednym celem szczegółowym,
 - c) co najmniej jednym przedsięwzięciem zapisanym w LSR.
7. **Instrukcja ogólna wypełniania karty:**
 Kartę należy wypełniać w sposób trwały np. długopisem, piórem, pisząc tylko na białych polach. W pierwszej kolejności należy do karty wpisać dane identyfikacyjne wnioskodawcy i wniosku. Wypełniając kolejne wiersze karty należy stosować się do szczegółowych instrukcji dla każdego pytania, zawartych w wierszu pod każdym pytaniem.
8. Ocenę w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR wykonuje się przez zaznaczenie odpowiedniego pola (Tak albo Nie) i stwierdzenie, że „Uznaję, że operacja jest zgodna z LSR”. Pozostawienie lub skreślenie obu opcji (Tak albo Nie) uważa się za głos nieważny.
9. Karta oddana przez członka Rady jest nieważna, jeżeli zachodzi, co najmniej jedna z poniższych okoliczności:
 - na karcie brakuje imienia i nazwiska lub podpisu członka Rady,
 - na karcie brakuje informacji pozwalającej zidentyfikować operację (numer wniosku, tytuł lub cel projektu, nazwa wnioskodawcy),

Poniżej przedstawiono KARTĘ OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR wraz z instrukcją jej wypełniania.

KARTA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR STOWARZYSZENIA LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „KRAINA BOBRA”	
Numer wniosku:	
Imię i nazwisko/ nazwa:	
Tytuł/cel operacji:	

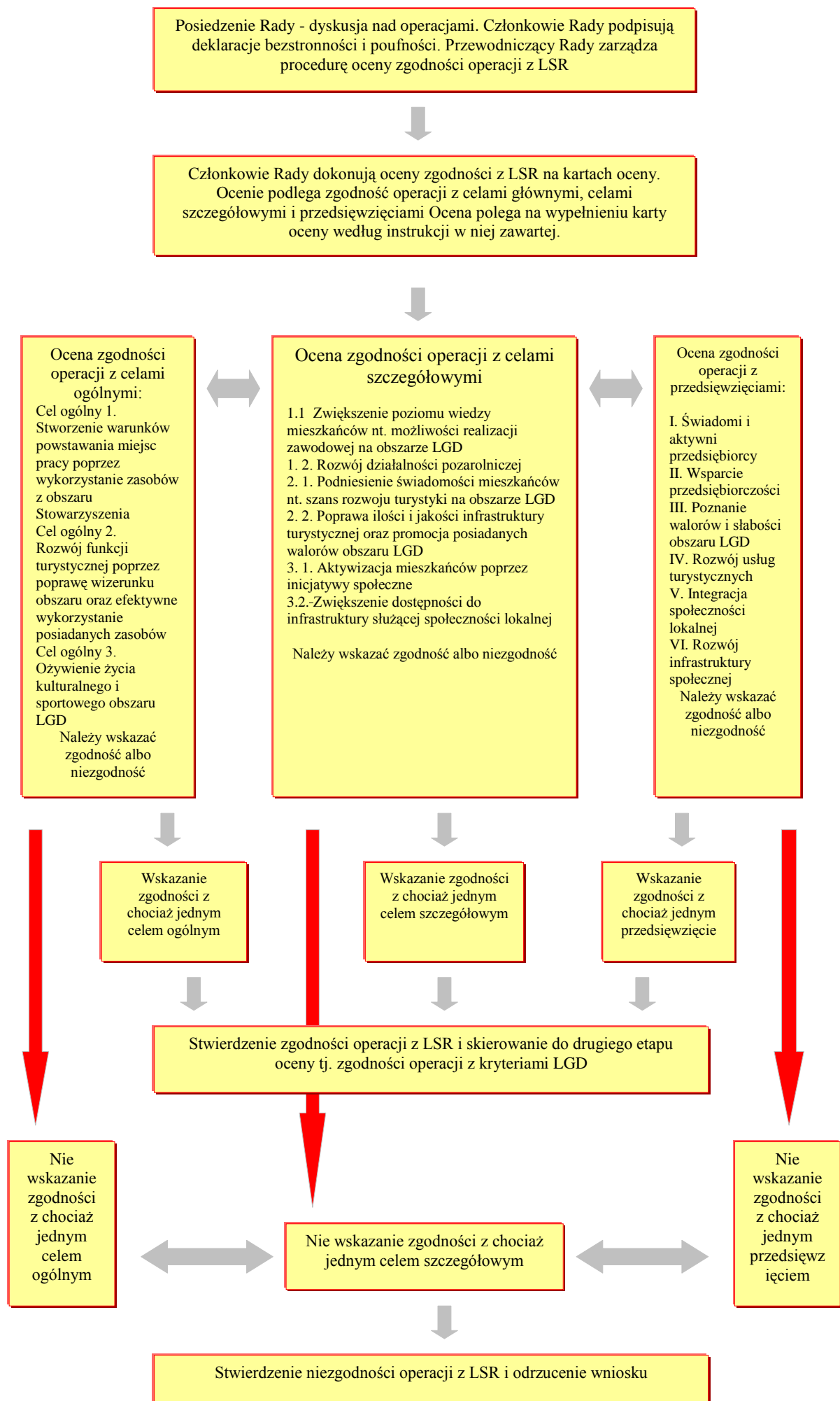
Instrukcja wypełniania: 1. Należy wstawić znak x w odpowiednim polu (☐) zaznaczając odpowiednie działanie w ramach wdrażania LSR, którego dotyczy złożony wniosek.		
Działanie w ramach IV osi PROW:		
1. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	☐	
2. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	☐	
3. Odnowa i rozwój wsi	☐	
4. Małe projekty	☐	
Pyt. 1 Czy realizacja operacji przyczynia się do osiągnięcia, co najmniej jednego celu ogólnego LSR?	Tak* ☐	Nie*
Instrukcja wypełniania: * 1. Odpowiadając na pytanie należy najpierw ocenić, czy operację można przypisać do poniżej przedstawionych celów ogólnych i wstawić znak x w odpowiednim polu (☐) przy celach ogólnych. 2. Postawienie znaku x przy chociaż jednym celu ogólnym oznacza, że w odpowiedzi na pytanie 1 należy zaznaczyć odpowiedź Tak. W innym przypadku należy zaznaczyć odpowiedź Nie.		
Cel ogólny 1. Stworzenie warunków powstawania miejsc pracy poprzez wykorzystanie zasobów z obszaru Stowarzyszenia	☐	
Cel ogólny 2. Rozwój funkcji turystycznej poprzez poprawę wizerunku obszaru oraz efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów	☐	
Cel ogólny 3. Ożywienie życia kulturalnego i sportowego obszaru LGD	☐	
Pyt. 2 Czy realizacja operacji przyczynia się do osiągnięcia, co najmniej jednego celu szczegółowego LSR?	Tak* ☐	Nie* ☐
Instrukcja wypełniania: * 1. Odpowiadając na pytanie należy najpierw ocenić, czy operację można przypisać do poniżej przedstawionych celów szczegółowych i wstawić znak x w odpowiednim polu (☐) przy celach szczegółowych. 2. Postawienie znaku x przy chociaż jednym celu szczegółowym oznacza, że w odpowiedzi na pytanie 2 należy zaznaczyć odpowiedź Tak. W innym przypadku należy zaznaczyć odpowiedź Nie.		
W ramach celu ogólnego 1. Stworzenie warunków powstawania miejsc pracy poprzez wykorzystanie zasobów z obszaru LGD „Kraina Bobra”		
Cel szczegółowy 1.1. Zwiększenie poziomu wiedzy mieszkańców nt. możliwości realizacji zawodowej na obszarze LGD	☐	
Cel szczegółowy 1.2. Rozwój działalności pozarolniczej	☐	
W ramach celu ogólnego 2. Rozwój funkcji turystycznej poprzez efektywne wykorzystanie i wypromowanie posiadanych zasobów naturalnych i kulturowych		
Cel szczegółowy 2.1. Podniesienie świadomości mieszkańców nt. szans rozwoju turystyki na obszarze LGD	☐	
Cel szczegółowy 2.2. Poprawa ilości i jakości infrastruktury turystycznej oraz promocja posiadanych walorów obszaru LGD	☐	
W ramach celu ogólnego 3. Ożywienie życia kulturalnego i sportowego obszaru LGD		
Cel szczegółowy 3.1. Aktywizacja mieszkańców poprzez inicjatywy społeczne	☐	
Cel szczegółowy 3.2. Zwiększenie dostępności do infrastruktury służącej społeczności lokalnej	☐	
Pyt. 3 Czy operacja jest zgodna, z co najmniej jednym przedsięwzięciem planowanym w ramach LSR?	Tak* ☐	Nie* ☐
Instrukcja wypełniania: * 1. Odpowiadając na pytanie należy najpierw ocenić, czy operację można przypisać do poniżej przedstawionych przedsięwzięć i wstawić znak x w odpowiednim polu (☐) przy przedsięwzięciach. 2. Postawienie znaku x przy chociaż jednym przedsięwzięciu oznacza, że w odpowiedzi na pytanie 3 należy zaznaczyć odpowiedź Tak. W innym przypadku należy zaznaczyć odpowiedź Nie.		

<p style="text-align: center;">Przedsięwzięcie I - Świadomi i aktywni przedsiębiorcy</p> <p style="text-align: center;">Pożądane są operacje w zakresie:</p> <p>Nabywanie umiejętności i aktywizacja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informowania o obszarze działania LGD oraz o LSR - aktywizowania społeczności lokalnej poprzez spotkania, szkolenia - analiz i badań nad obszarem LGD - planów i studiów wykonalności - wsparcia doradczego 	□
<p style="text-align: center;">Przedsięwzięcie II - Wsparcie przedsiębiorczości</p> <p style="text-align: center;">Pożądane są operacje w zakresie:</p> <p>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - usług turystycznych - produktów i usług markowych, a w tym kulinarnych, rękodzielniczych, przetwórstwa płodów rolnych i leśnych - wykorzystania energii odnawialnej - i innych <p>Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bazy gastronomicznej, - produktów i usług markowych, a w tym kulinarnych, rękodzielniczych, przetwórstwa płodów rolnych i leśnych, i innych - wykorzystania energii odnawialnej - i innych 	□
<p style="text-align: center;">Przedsięwzięcie III - Poznanie walorów i słabości obszaru LGD</p> <p style="text-align: center;">Pożądane są operacje w zakresie:</p> <p>Małe projekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikowania i promocji walorów turystycznych obszaru - aktywizowania społeczności do podejmowania działalności w branży turystycznej <p>Projekty współpracy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikowania i promocji walorów turystycznych obszaru - wymiana doświadczeń w zakresie rozwoju turystyki w Polsce i za granicą <p>Nabywanie umiejętności i aktywizacja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informowania o obszarze działania LGD oraz o LSR - aktywizowania społeczności lokalnej poprzez spotkania, szkolenia - analiz i badań nad obszarem LGD - planów i studiów wykonalności - wsparcia doradczego 	□
<p style="text-align: center;">Przedsięwzięcie IV - Rozwój usług turystycznych</p> <p style="text-align: center;">Pożądane są operacje w zakresie:</p> <p>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - agroturystyki - turystyki - bazy noclegowej i gastronomicznej <p>Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw:</p> <ul style="list-style-type: none"> - turystyki - bazy noclegowej i gastronomicznej <p>Małe projekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> - punktów informacji turystycznych 	□

<p style="text-align: center;">Przedsięwzięcie V - Integracja społeczności lokalnej</p> <p style="text-align: center;">Pożądane są operacje w zakresie:</p> <p>Małe projekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizacji imprez kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych - promocji i rozwoju lokalnej aktywności - zagospodarowania zasobów kulturowych i naturalnych - zakupu strojów, eksponatów i innego wyposażenia dla rozwoju kultury i sport - i innych <p>Nabywanie umiejętności i aktywizacja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informowania o obszarze działania LGD oraz o LSR - szkoleń kadry biorącej udział we wdrażaniu LSR - aktywizowania społeczności lokalnej poprzez spotkania - analiz i badań nad obszarem LGD - planów i studiów wykonalności - wsparcia doradczego 		☐
<p style="text-align: center;">Przedsięwzięcie VI - Rozwój infrastruktury społecznej</p> <p style="text-align: center;">Pożądane są operacje w zakresie:</p> <p>Odnowa i rozwój wsi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowy, modernizacji infrastruktury sportowej, kulturalnej, w tym ścieżek, szlaków, świetlic wiejskich, boisk i innych obiektów, - budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów służących promocji obszaru LGD <p>Małe projekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowy/odbudowy małej infrastruktury społecznej - zakupu wyposażenia świetlic wiejskich i ich remontu - wzrostu atrakcyjności charakterystycznego budownictwa LGD - i innych 		☐
<p style="text-align: center;">Uzasadnienie zgodności operacji z zaznaczonymi celami głównymi, szczegółowymi i przedsięwzięciami LSR.</p>		
<p>Instrukcja wypełniania: W polu poniżej należy podać krótkie uzasadnienie dla rekomendowania operacji jako zgodnej z zaznaczonymi celami głównymi, szczegółowymi i przedsięwzięciami LSR.</p>		
<p>Instrukcja wypełniania: * Zaznaczenie odpowiedzi „Tak” przy każdym z 3 pytań oznacza, że <u>operacja zostaje uznana za zgodną z LSR.</u> Zaznaczenie odpowiedzi „Nie” przy chociaż jednym pytaniu oznacza, że <u>operacja jest niezgodna z LSR.</u></p>		
<p><u>Uznaję, że operacja jest zgodna z LSR</u></p>	<p>Tak* ☐</p>	<p>Nie* ☐</p>
<p>..... (data, miejsce i czytelny podpis członka Rady)</p>		

10. Uznanie operacji za zgodną z LSR następuje zwykłą większością głosów i skutkuje przekazaniem operacji do dalszej oceny według kryteriów wyboru LGD.
11. Operacja, która zostanie uznana za niezgodną z LSR nie podlega dalszej ocenie i wnioskodawca zostaje poinformowany o terminie i możliwości odwołania się od decyzji Rady.

Poniżej przedstawiono procedurę oceny operacji z LSR w wersji graficznej.

Poniżej przedstawiono procedurę zgodności operacji z LSR w wersji tabelarycznej.

Lp.	Etap	Osoba odpowiedzialna	Czynność	Rodzaj dokumentu
1.	Posiedzenie Rady etap I oceny operacji pod względem zgodności z LSR	Przewodniczący Rady	Rozpoczęcie posiedzenia obrad Rady i podpisanie listy obecności	Lista obecności
			Podpisanie deklaracji bezstronności i poufności oraz sprawdzenie quorum. Brak podpisanej deklaracji bezstronności i poufności powoduje wykluczenie członka Rady z oceny operacji. Procedura wykluczenia członka Rady może też mieć miejsce w innych przypadkach § 18 regulaminu Rady	Deklaracja bezstronności i poufności
			W przypadku braku quorum Przewodniczący zamyka posiedzenie i wyznacza datę nowego posiedzenia	Protokół z posiedzenia Rady
			W przypadku stwierdzenia quorum następuje wybór sekretarza posiedzenia, którzy tworzą jednocześnie Komisję Skrutacyjną i omówienie porządku obrad	Protokół z posiedzenia Rady
		Rada	Omówienie wniosków	Protokół z posiedzenia Rady
		Komisja skrutacyjna	Rozdanie kart oceny zgodności operacji z LSR	Karta oceny zgodności operacji z LSR
		Rada	Rozpoczęcie oceny zgodności operacji z LSR i wydanie kart oceny Członkom Rady	Karta oceny zgodności operacji z LSR
		Komisja skrutacyjna	Zebranie kart oceny i sprawdzenie poprawności wypełnienia wszystkich pól w karcie oraz obliczenie ilości głosów o zgodności albo o niezgodności operacji z LSR	Karta oceny zgodności operacji z LSR
		Rada	Podjęcie decyzji o zgodności albo niezgodności operacji z LSR	Protokół z posiedzenia Rady
		Rada	W przypadku zgodności operacji z LSR wniosek zostaje poddany drugiemu etapowi oceny tj. zgodności operacji z kryteriami LGD	Karta oceny zgodności operacji z kryteriami LGD
Przewodniczący Rady	W przypadku niezgodności operacji z LSR wniosek zostaje odrzucony i trafia na listę operacji niewybranych do dofinansowania	Protokół z posiedzenia Rady		
Koniec oceny zgodności operacji z LSR i skierowanie bądź nieskierowanie do dalszej oceny pod względem zgodności z LSR				

Procedura oceny zgodności operacji według kryteriów LGD

Procedura oceny operacji na podstawie kryteriów LGD polega na dokonaniu oceny operacji zakwalifikowanych wcześniej, jako zgodnych z LSR. Zasadniczym celem tej procedury jest wybór operacji, które w największym stopniu mogą realizować założenia lokalnej strategii rozwoju.

Wybór operacji przez Lokalną Grupę Działania zostanie przeprowadzona przez członków Rady na podstawie kryteriów wyboru opracowanych przez LGD. Ocena będzie miała charakter punktowy i w ramach każdego z kryteriów wskazywana będzie liczba możliwych do uzyskania punktów. Suma punktów decyduje o wyniku oceny danej operacji a w rezultacie o pozycji operacji na liście z operacjami wybranymi i niewybranymi przesłanymi do właściwej instytucji wdrażającej. Zdefiniowanie kryteriów wyboru operacji,

według których LGD ocenia operacje przeprowadzane w trakcie odbywających się konsultacji ze społecznością lokalną oraz członkami LGD.

Ustalając kryteria wyboru operacji w ramach danego działania brano pod uwagę szczególnie możliwość ukierunkowania operacji w obszary priorytetowe dla LGD.

Ponadto:

1. kryteria powinny być obiektywne i niedyskryminujące dając możliwość przejrzystej oceny operacji,
2. kryteria powinny być mierzalne,
3. kryteria powinny być adekwatne do przedstawionej w LSR analizy SWOT. Powinny też wpływać na wzmocnienie, wykorzystanie mocnych stron i szans rozwoju obszaru objętego LSR lub decydować o zniwelowaniu, osłabieniu słabych stron i zagrożeń dla rozwoju LGD.
4. kryteria powinny sprzyjać realizacji założonych celów ogólnych i szczegółowych wyznaczonych w LSR tak aby wybrane operacje były oceniane pod kątem stopnia realizacji tych celów,

Mając na uwadze powyższe założenia dla każdego z działań w ramach wdrażania LSR:

1. Małe Projekty,
2. Odnowa i rozwój wsi,
3. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
4. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw,

wypracowano katalog kryteriów oceny operacji wyrażono wartościami punktowymi, które decydują o wyborze operacji i kolejności na liście. Opracowując katalog kryteriów przyjęto założenie, że powinny one spełniać wszystkie wymienione powyżej założenia. W ten sposób każde ze wskazanych kryteriów wyboru operacji w ramach każdego z działań jest adekwatne do analizy SWOT i mierzalne. Poniżej opisano każde z kryteriów wraz z punktacją oraz uzasadnieniem jego wpływu na wyborze operacji zgodnej LSR.

Poniżej przedstawiono kryteria wyboru operacji dla każdego z działań:

Małe Projekty

Lp.	KRYTERIA WYBORU Małe Projekty	Punktacja	Ocena
1.	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów z udziałem środków UE	0 albo 10	
2.	Wnioskowana kwota dofinansowania wynosi:	0 -10	
	- poniżej 5.000 PLN	10	
	- od 5.000 do 10.000 PLN	5	
	- powyżej 10.000 PLN	0	
3.	Korzyści lub oddziaływanie operacji dotyczą obszaru:	0 -10	
	- całej LGD	10	
	- co najmniej 5 gmin objętych LSR	6	
	- 1 gminy objętej LSR	4	
4.	- jednej miejscowości objętej LSR	0	
	Wnioskowany poziom dofinansowania w stosunku do kosztów całkowitych operacji wynosi:	0 – 10	
	- do 20%	10	
	- od 21% do 30%	8	
	- od 31% do 40%	6	
	- od 41% do 70%	0	
5.	Wnioskodawca złożył projekt, którego koszty, kwalifikowalne poniesione zostaną do 31 grudnia 2014 r.	0 albo 10	
6.	Wnioskodawca wykazał zgodność operacji ze strategią gminy, na terenie, której będzie realizowana operacja	0 albo 20	

Minimalne wymaganie, których spełnienie jest niezbędne do wyboru operacji do dofinansowania przez LGD.

Aby operacja została wybrana do dofinansowania, musi uzyskać w wyniku oceny operacji według kryteriów wyboru określonych przez LGD, co najmniej 40 pkt.

Uzasadnienie kryteriów:

1. Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów z udziałem środków UE 0 albo 10 pkt.

W ramach kryterium oceniane będzie doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze środków UE np.: ZPORR, SAPARD, PHARE, SPOROL, SPOWKP, PROW, RPOWP, POIG, POIŚ, POKL. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (wniosku i załączników) wnioskodawca wykaże doświadczenie w realizacji co najmniej 1 tego typu projektu otrzyma za to kryterium 10 pkt. W przypadku braku doświadczenia beneficjenta w realizacji tego typu projektów otrzymuje on 0 punktów. Przy wyborze tego kryterium LGD kierowano się potrzebą jak najbardziej efektywnego wykorzystania środków pochodzących z UE (zidentyfikowanych jako szansa w analizie SWOT) przez wnioskodawców i sprawnej realizacji założonych do finansowania operacji. Jak wskazuje analiza SWOT zagrożeniem jest także niska jakość wniosków na pozyskiwanie środków z UE. Wychodząc naprzeciw tym zapisom analizy SWOT premiowane będą operacje realizowane przez wnioskodawców mających doświadczenie w ich realizacji i rozliczaniu, a tym samym zapewniający ich realizowanie zgodnie z zasadami danego działania. **Kryterium jest zatem całkowicie adekwatne do analizy SWOT i w pełni mierzalne, pozwalające na precyzyjne określenie liczby zrealizowanych operacji w ramach wymienionych programów.**

2. Wnioskowana kwota dofinansowania wynosi: 0 – 10 pkt.

a) poniżej 5.000 PLN	10 pkt.
b) od 5.000 do 10.000 PLN	5 pkt.
c) powyżej 10.000 PLN	0 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje, które będą ubiegały się o kwotę dofinansowanie mniejszą od maksymalnej kwoty dofinansowania w ramach działania małe projekty tj. 25 tys. zł. W tym zakresie ustalono 3 przedziały wielkości wnioskowanego dofinansowania, o jaką może ubiegać się wnioskodawca. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (wniosku i załączników) wnioskodawca wskaże wartość dofinansowania operacji, to zostaną mu przyznane punkty według założonych przedziałów. Przyjęte założenia pozwalają wyżej punktować operacje, które ubiegają się o mniejszą kwotę dofinansowania. Kryterium to przyczynia się do możliwości rozdzielenia posiadanych środków finansowanych na większą liczbę operacji, a tym samym wsparcie większej liczby beneficjentów w ramach działania. Fakt ten wynika z jednej strony z ograniczonych środków finansowych zapewnionych na wdrażania LSR, a z drugiej ze znacznego zainteresowania możliwością wsparcia planowanych do realizacji operacji ze strony potencjalnych wnioskodawców. Przyznawanie wsparcia w maksymalnych dopuszczonych wysokościach dofinansowania doprowadziłoby do szybkiego wyczerpania środków w ramach programu i objęcia nim niewielkiej ilości wnioskodawców, co w efekcie doprowadziłoby do małego oddziaływania na obszar objęty LSR i brak akceptacji społecznej działań LGD. Taki sposób podziału środków jest nieakceptowany społecznie i jest dużym zagrożeniem dla programu Leader. Stąd, wychodząc na przeciw tym potrzebom zdecydowano się na zastosowanie kryterium premiującego mniejszy poziom dofinansowania operacji umożliwiający wsparcie większej ilości operacji i zapewnienie szerszego oddziaływania programu Leader na obszar objęty LSR. Kryterium to wychodzi także na przeciw zapisom analizy SWOT, mówiącym o słabej stronie obszaru LGD w postaci małej liczby realizowanych projektów ze środków UE, zagrożeniu dotyczącym ograniczonej ilości środków z Programu Leader i szansie na rozwój polegającej na możliwości wsparcia realizowanych operacji ze środków funduszy UE.

Kryterium to jest zatem adekwatne do analizy SWOT i mierzalne. Pozwala na precyzyjne określenie, o jaką pomoc ubiega się wnioskodawca i jaka z tego tytułu przysługuje mu liczba punktów w ramach oceny operacji.

3. Korzyści lub oddziaływanie operacji dotyczą obszaru: 0 – 10 pkt.

a) całej LGD	10 pkt.
b) co najmniej 5 gmin objętych LSR	6 pkt.
c) 1 gminy objętej LSR	4 pkt.
d) jednej miejscowości objętej LSR	0 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje o większym zasięgu oddziaływania terytorialnego, wykraczającym poza obszar jednej miejscowości. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (wniosku i załączników) wnioskodawca wykaże, że zasięg planowanej do realizacji operacji ogranicza się do obszaru 1 miejscowości to uzyska za to kryterium 0 punktów. Jeśli wnioskodawca wskaże, że operacja obejmie swoim zasięgiem 1 gminę to otrzyma 4 pkt. I dalej jeśli obejmie, co najmniej 5 gmin objętych LSR

to otrzymuje 6 pkt., a w przypadku oddziaływania na cały obszar LGD otrzymuje 10 pkt. Kryterium to wychodzi na przeciw potrzebie wsparcia operacji obejmujących swoim zasięgiem większy obszar, a jednocześnie integrujących obszar LGD. Jak wykazuje analiza SWOT jedną ze słabych stron obszaru LGD jest niewielka ilość zrealizowanych projektów o charakterze ponadlokalnym, które obejmują swoim zasięgiem większy obszar i zwiększająca integrację obszaru LGD. W ramach tego kryterium operacje, które swoim zasięgiem obejmują obszar większy niż 1 miejscowość są dodatkowo wyżej punktowane, aby pobudzić integrację i współdziałanie społeczności lokalnej na rzecz rozwoju regionu.

Kryterium to jest w efekcie adekwatne do analizy SWOT i mierzalne, pozwalające przypisać operacji określoną ilość punktów w zależności od zakresu oddziaływania.

4. Wnioskowany poziom dofinansowania w stosunku do kosztów całkowitych operacji wynosi: 0 – 10 pkt.

a) do 20%	10 pkt.
b) od 21% do 30%	8 pkt.
c) od 31% do 40%	6 pkt.
d) od 41% do 70%	0 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje, które będą ubiegały się o poziom dofinansowanie mniejsze od maksymalnego poziomu dofinansowania w ramach działania małe projekty tj. 70%. W zakresie tym wyznaczono 4 przedziały wielkości wnioskowanego dofinansowania o jaką ubiega się wnioskodawca na realizację operacji.

Przyjęte założenia pozwalają wyżej punktować operacje, które ubiegają się o mniejszy poziom dofinansowania i dodatkowo premiuje większy udział wkładu własnego wnioskodawcy. Kryterium to przyczynia się do możliwości rozdzielania posiadanych środków finansowanych na większą liczbę operacji, a tym samym wsparcie większej liczby wnioskodawców w ramach wdrażania LSR. Fakt ten wynika z jednej strony z ograniczonych środków finansowych zapewnionych na to działanie, a z drugiej ze znacznego zainteresowania możliwością wsparcia planowanych do realizacji operacji ze strony potencjalnych wnioskodawców. Stąd wychodząc na przeciw tym potrzebom zdecydowano się na zastosowanie kryterium premiującego mniejszy poziom dofinansowania i większy udział środków własnych wnioskodawcy. Umożliwia to wsparcie większej ilości operacji i zapewnienie szerszego oddziaływania programu Leader. Podział środków według przydzielania maksymalnego poziomu wsparcia dla operacji, tak jak w przypadku przydzielania maksymalnej wnioskowanej kwoty dofinansowania wpłynąłby na zmniejszenie liczby potencjalnych beneficjentów i brak akceptacji społecznej działań LGD. Przyjęcie takiego modelu rozdysponowania środków zagraża szerokiemu oddziaływaniu programu Leader na obszar objęty LSR i akceptacji LGD przez mieszkańców.

Kryterium to wykazuje adekwatność do zapisów analizy SWOT, w tym słabej strony obszaru LGD w postaci małej liczby realizowanych projektów ze środków UE, zagrożenia w postaci ograniczonej ilości środków z Programu Leader oraz szansy na rozwój polegającej na możliwości wsparcia realizowanych operacji ze środków funduszy UE.

Reasumując, kryterium to jest adekwatne do analizy SWOT i mierzalne. Pozwala na precyzyjne określenie, o jaki poziom dofinansowania ubiega się wnioskodawca i jaka z tego tytułu przysługuje mu liczba punktów w ramach oceny operacji.

5. Wnioskodawca złożył projekt, którego koszty, kwalifikowalne poniesione zostaną do 31 grudnia 2014 r. 0 albo 10 pkt.

W ramach kryterium oceniana będzie data poniesienia kosztów kwalifikowalnych, która będzie porównywana do daty 31.12.2014 r. Data ta jest dniem, do którego koszty takie można ponieść by koszty te można było uznać za koszty kwalifikowalne. Ocena nastąpi na podstawie złożonego wniosku wraz z załącznikami. Jeżeli wnioskodawca wskaże, że koszty takie poniesie przed 31.12.2014 to uzyskuje 10 pkt. Jeśli z wniosku i załączników nie będzie to wynikało, to wnioskodawca otrzyma 0 pkt.

Przy wyborze tego kryterium LGD kierowała się potrzebą jak najbardziej efektywnego wykorzystania środków dostępnych w ramach ogłaszanych konkursów na wdrażanie LSR. Operacje, których koszty zostaną poniesione po tej dacie zostaną zakwalifikowane przez IW jako koszty niekwalifikowalne. Dla LGD jest to podstawowa sprawa, ponieważ dopuszczenie do powstawania takich kosztów skutkuje z kolei ograniczeniem pomocy dla samej Lokalnej Grupy Działania oraz może także doprowadzić do zagrożenia realizacji programu Leader na obszarze objętym LSR i niewykorzystania środków z Programu Leader. Kryterium koreluje z zapisami analizy SWOT, w szczególności z zagrożeniem dotyczącym niskiej jakości wniosków i

częstych uchybień formalnych, m.in. nieterminowego składania wniosków i braku dochowywania terminów rozliczeń projektów oraz zagrożeniem traktującym o braku umiejętności wykorzystania środków. Kryterium wykazuje także adekwatność do szansy jaka są środki finansowe przyznawane z UE, poprzez premiowanie projektów obszaru LGD, które mogą być dofinansowywane z tychże środków.

Wychodząc naprzeciw tym tendencjom premiowane będą wnioski na wybór operacji, których koszty kwalifikowalne będą ponoszone przed wskazaną datą 31.12.2014 r.

Kryterium jest adekwatne do analizy SWOT i w pełni mierzalne pozwalając na precyzyjne porównanie terminu poniesienia kosztów kwalifikowanych i daty granicznej 31.12.2014 r.

6. Wnioskodawca wykazał zgodność operacji ze strategią gminy, na terenie, której będzie realizowana operacja. 0 albo 20 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje zgodne ze strategiami lokalnych samorządów objętych LSR. W ramach kryterium preferowane będą operacje, które w możliwie najlepszy sposób przyczyniają się do wdrażania LSR. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (wniosku i załączników, w tym oświadczenia gminy o zgodności operacji ze strategią gminy) wnioskodawca wykaże, że planowana do realizacji operacji jest zgodna ze strategią samorządu lokalnego, na terenie której będzie realizowana to uzyska 20 pkt. W przypadku, gdy nie wykaże takiej zgodności uzyska 0 pkt. Kryterium to wychodzi na przeciw potrzebie wsparcia operacji, które z uwagi na zgodność ze strategią samorządu terytorialnego i LSR będzie wywoływało efekt synergii. Rozdrobnienie operacji i nie powiązanie jej ze strategią samorządową spowoduje mniejsze i słabsze oddziaływanie operacji na obszar objęty LSR. Jak wykazuje analiza SWOT szansą dla obszaru LGD jest zgodność operacji realizowanych w ramach wdrażania LSR z lokalnymi strategiami, co w efekcie jest szansą na osiągnięcie synergii działań na obszarze LGD. Zapisy te świadczą jednocześnie o adekwatności tegoż kryterium z analizą SWOT.

W efekcie kryterium to jest adekwatne do analizy SWOT i mierzalne, pozwalające przypisać operacji określoną ilość punktów na podstawie dokumentacji (wniosku i załączników).

Odnowa i rozwój wsi

Lp.	KRYTERIA WYBORU Odnowa i rozwój wsi	Punktacja	Ocena
1.	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów z udziałem środków UE	0 albo 10	
2.	Korzyści lub oddziaływanie operacji dotyczą obszaru:	0 -10	
	- całej LGD	10	
	- co najmniej 5 gmin objętych LSR	6	
	- 1 gminy objętej LSR	4	
	- jednej miejscowości objętej LSR	0	
3.	Wnioskodawca złożył projekt, którego koszty, kwalifikowalne poniesione zostaną do 31 grudnia 2014 r.	0 albo 10	
4.	Wnioskodawca wykazał zgodność operacji ze strategią gminy, na terenie, której będzie realizowana operacja	0 albo 20	

Minimalne wymaganie, których spełnienie jest niezbędne do wyboru operacji do dofinansowania przez LGD.

Aby operacja została wybrana do dofinansowania, musi uzyskać w wyniku oceny operacji według kryteriów wyboru określonych przez LGD, co najmniej 40 pkt.

Uzasadnienie kryteriów:

1. Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów z udziałem środków UE 0 albo 10 pkt.

W ramach kryterium oceniane będzie doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze środków UE np.: ZPORR, SAPARD, PHARE, SPOROL, SPOWKP, PROW, RPOWP, POIG, POIS, POKL. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (wniosku i załączników) wnioskodawca wykaże doświadczenie w realizacji co najmniej 1 tego typu projektu otrzyma za to kryterium 10 pkt. W przypadku braku doświadczenia beneficjenta w realizacji tego typu projektów otrzymuje on 0 punktów. Przy wyborze tego kryterium LGD kierowano się potrzebą jak najbardziej efektywnego wykorzystania środków pochodzących z UE (zidentyfikowanych jako szansa w analizie SWOT) przez

wnioskodawców i sprawnej realizacji założonych do finansowania operacji. Jak wskazuje analiza SWOT zagrożeniem jest także niska jakość wniosków na pozyskiwanie środków z UE. Wychodząc naprzeciw tym zapisom analizy SWOT premiowane będą operacje realizowane przez wnioskodawców mających doświadczenie w ich realizacji i rozliczaniu, a tym samym zapewniający ich realizowanie zgodnie z zasadami danego działania. **Kryterium jest zatem całkowicie adekwatne do analizy SWOT i w pełni mierzalne, pozwalające na precyzyjne określenie liczby zrealizowanych operacji w ramach wymienionych programów.**

2. Korzyści lub oddziaływanie operacji dotyczą obszaru: 0 – 10 pkt.

a) całej LGD	10 pkt.
b) co najmniej 5 gmin objętych LSR	6 pkt.
c) 1 gminy objętej LSR	4 pkt.
d) jednej miejscowości objętej LSR	0 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje o większym zasięgu oddziaływania terytorialnego, wykraczającym poza obszar jednej miejscowości. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (wniosku i załączników) wnioskodawca wykaże, że zasięg planowanej do realizacji operacji ogranicza się do obszaru 1 miejscowości to uzyska za to kryterium 0 punktów. Jeśli wnioskodawca wskaże, że operacja obejmie swoim zasięgiem 1 gminę to otrzyma 4 pkt. I dalej jeśli obejmie, co najmniej 5 gmin objętych LSR to otrzymuje 6 pkt., a w przypadku oddziaływania na cały obszar LGD otrzymuje 10 pkt. Kryterium to wychodzi na przeciw potrzebie wsparcia operacji obejmujących swoim zasięgiem większy obszar, a jednocześnie integrujących obszar LGD. Jak wykazuje analiza SWOT jedną ze słabych stron obszaru LGD jest niewielka ilość zrealizowanych projektów o charakterze ponadlokalnym, które obejmują swoim zasięgiem większy obszar i zwiększająca integrację obszaru LGD. W ramach tego kryterium operacje, które swoim zasięgiem obejmują obszar większy niż 1 miejscowość są dodatkowo wyżej punktowane, aby pobudzić integrację i współdziałanie społeczności lokalnej na rzecz rozwoju regionu.

Kryterium to jest w efekcie adekwatne do analizy SWOT i mierzalne, pozwalające przypisać operacji określoną ilość punktów w zależności od zakresu oddziaływania.

3. Wnioskodawca złożył projekt, którego koszty, kwalifikowalne poniesione zostaną do 31 grudnia 2014 r. 0 albo 10 pkt.

W ramach kryterium oceniana będzie data poniesienia kosztów kwalifikowalnych, która będzie porównywana do daty 31.12.2014 r. Data ta jest dniem, do którego koszty takie można ponosić by koszty te można było uznać za koszty kwalifikowalne. Ocena nastąpi na podstawie złożonego wniosku wraz z załącznikami. Jeżeli wnioskodawca wskaże, że koszty takie poniesie przed 31.12.2014 to uzyskuje 10 pkt. Jeśli z wniosku i załączników nie będzie to wynikało, to wnioskodawca otrzyma 0 pkt.

Przy wyborze tego kryterium LGD kierowała się potrzebą jak najbardziej efektywnego wykorzystania środków dostępnych w ramach ogłaszanych konkursów na wdrażanie LSR. Operacje, których koszty zostaną poniesione po tej dacie zostaną zakwalifikowane przez IW jako koszty niekwalifikowalne. Dla LGD jest to podstawowa sprawa ponieważ dopuszczenie do powstawania takich kosztów skutkuje z kolei ograniczeniem pomocy dla samej Lokalnej Grupy Działania oraz może także doprowadzić do zagrożenia realizacji programu Leader na obszarze objętym LSR i niewykorzystania środków z Programu Leader. Kryterium koreluje z zapisami analizy SWOT, w szczególności z zagrożeniem dotyczącym niskiej jakości wniosków i częstych uchybień formalnych, m.in. nieterminowego składania wniosków i braku dochowywania terminów rozliczeń projektów oraz zagrożeniem traktującym o braku umiejętności wykorzystania środków. Kryterium wykazuje także adekwatność do szansy jaka są środki finansowe przyznawane z UE, poprzez premiowanie projektów obszaru LGD, które mogą być dofinansowywane z tychże środków.

Wychodząc naprzeciw tym tendencjom premiowane będą wnioski na wybór operacji, których koszty kwalifikowalne będą ponoszone przed wskazaną datą 31.12.2014 r.

Kryterium jest adekwatne do analizy SWOT i w pełni mierzalne pozwalając na precyzyjne porównanie terminu poniesienia kosztów kwalifikowanych i daty granicznej 31.12.2014 r.

4. Wnioskodawca wykazał zgodność operacji ze strategią gminy, na terenie, której będzie realizowana operacja. 0 albo 20 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje zgodne ze strategiami lokalnych samorządów objętych LSR. W ramach kryterium preferowane będą operacje, które w możliwie najlepszy sposób przyczyniają się do wdrażania LSR. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (wniosku i załączników, w tym oświadczenia gminy o zgodności operacji ze strategią gminy) wnioskodawca wykaże, że

planowana do realizacji operacji jest zgodna ze strategią samorządu lokalnego, na terenie której będzie realizowana to uzyska 20 pkt. W przypadku, gdy nie wykaże takiej zgodności uzyska 0 pkt. Kryterium to wychodzi na przeciw potrzebie wsparcia operacji, które z uwagi na zgodność ze strategią samorządu terytorialnego i LSR będzie wywoływało efekt synergii. Rozdrobnienie operacji i nie powiązanie jej ze strategią samorządową spowoduje mniejsze i słabsze oddziaływanie operacji na obszar objęty LSR. Jak wykazuje analiza SWOT szansą dla obszaru LGD jest zgodność operacji realizowanych w ramach wdrażania LSR z lokalnymi strategiami, co w efekcie jest szansą na osiągnięcie synergii działań na obszarze LGD. Zapisy te świadczą jednocześnie o adekwatności tegoż kryterium z analizą SWOT.

W efekcie kryterium to jest adekwatne do analizy SWOT i mierzalne, pozwalające przypisać operacji określoną ilość punktów na podstawie dokumentacji (wniosku i załączników).

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej

Lp.	KRYTERIA WYBORU Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Punktacja	Ocena
1.	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów z udziałem środków UE	0 albo 10	
2.	Wnioskowana kwota dofinansowania wynosi:	0 - 10	
	- poniżej 10.000 PLN	10	
	- od 10.000 do 20.000 PLN	5	
	- powyżej 20.000 PLN	0	
3.	Realizacja operacji spowoduje powstanie	0 - 12	
	- 3 stałych miejsc pracy	12	
	- 2 stałych miejsc pracy	9	
	- 1 stałego miejsca pracy	3	
	- żadnego stałego miejsca pracy	0	
4.	Wnioskowany poziom dofinansowania w stosunku do kosztów całkowitych operacji wynosi:	0 - 10	
	- do 20%	10	
	- od 21% do 30%	8	
	- od 31% do 40%	6	
	- od 41% do 80%	0	
5.	Wnioskodawca złożył projekt, którego koszty, kwalifikowalne poniesione zostaną do 31 grudnia 2014 r.	0 albo 10	
6.	Wnioskodawca wykazał zgodność operacji ze strategią gminy, na terenie, której będzie realizowana operacja	0 albo 20	

Minimalne wymaganie, których spełnienie jest niezbędne do wyboru operacji do dofinansowania przez LGD.

Aby operacja została wybrana do dofinansowania, musi uzyskać w wyniku oceny operacji według kryteriów wyboru określonych przez LGD, co najmniej 40 pkt.

Uzasadnienie kryteriów:

1. Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów z udziałem środków UE 0 albo 10 pkt.

W ramach kryterium oceniane będzie doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze środków UE np.: ZPORR, SAPARD, PHARE, SPOROL, SPOWKP, PROW, RPOWP, POIG, POIŚ, POKL. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (wniosku i załączników) wnioskodawca wykaże doświadczenie w realizacji co najmniej 1 tego typu projektu otrzyma za to kryterium 10 pkt. W przypadku braku doświadczenia beneficjenta w realizacji tego typu projektów otrzymuje on 0 punktów. Przy wyborze tego kryterium LGD kierowano się potrzebą jak najbardziej efektywnego wykorzystania środków pochodzących z UE (zidentyfikowanych jako szansa w analizie SWOT) przez wnioskodawców i sprawnej realizacji założonych do finansowania operacji. Jak wskazuje analiza SWOT zagrożeniem jest także niska jakość wniosków na pozyskiwanie środków z UE. Wychodząc naprzeciw tym zapisom analizy SWOT premiiowane będą operacje realizowane przez wnioskodawców mających doświadczenie w ich realizacji i rozliczaniu, a tym samym zapewniający ich realizowanie zgodnie z zasadami danego działania. **Kryterium jest zatem całkowicie adekwatne do analizy SWOT i w pełni mierzalne**,

pozwalające na precyzyjne określenie liczby zrealizowanych operacji w ramach wymienionych programów.

2. Wnioskowana kwota dofinansowania wynosi: 0 – 10 pkt.

a) poniżej 10.000 PLN	10 pkt.
b) od 10.000 do 20.000 PLN	5 pkt.
c) powyżej 20.000 PLN	0 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje, które będą ubiegały się o kwotę dofinansowanie mniejszą od maksymalnej kwoty dofinansowania w ramach działania Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej. W tym zakresie ustalono 3 przedziały wielkości wnioskowanego dofinansowania, o jaką może ubiegać się wnioskodawca. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (wniosku i załączników) wnioskodawca wskaże wartość dofinansowania operacji, to zostaną mu przyznane punkty według założonych przedziałów.

Przyjęte założenia pozwalają wyżej punktować operacje, które ubiegają się o mniejszą kwotę dofinansowania. Kryterium to przyczynia się do możliwości rozdzielania posiadanych środków finansowanych na większą liczbę operacji, a tym samym wsparcie większej liczby beneficjentów w ramach działania. Fakt ten wynika z jednej strony z ograniczonych środków finansowych zapewnionych na wdrażania LSR, a z drugiej ze znacznego zainteresowania możliwością wsparcia planowanych do realizacji operacji ze strony potencjalnych wnioskodawców. Przyznawanie wsparcia w maksymalnych dopuszczonych wysokościach dofinansowania doprowadziłoby do szybkiego wyczerpania środków w ramach programu i objęcia nim niewielkiej ilości wnioskodawców, co w efekcie doprowadziłoby do małego oddziaływania na obszar objęty LSR i brak akceptacji społecznej działań LGD. Taki sposób podziału środków jest nieakceptowany społecznie i jest dużym zagrożeniem dla programu Leader. Stąd, wychodząc na przeciw tym potrzebom zdecydowano się na zastosowanie kryterium premiującego mniejszy poziom dofinansowania operacji umożliwiający wsparcie większej ilości operacji i zapewnienie szerszego oddziaływania programu Leader na obszar objęty LSR. Kryterium to wychodzi także na przeciw zapisom analizy SWOT, mówiącym o słabej stronie obszaru LGD w postaci małej liczby realizowanych projektów ze środków UE, zagrożeniu dotyczącym ograniczonej ilości środków z Programu Leader i szansie na rozwój polegającej na możliwości wsparcia realizowanych operacji ze środków funduszy UE.

Kryterium to jest zatem adekwatne do analizy SWOT i mierzalne. Pozwala na precyzyjne określenie, o jaką pomoc ubiega się wnioskodawca i jaka z tego tytułu przysługuje mu liczba punktów w ramach oceny operacji.

3. Realizacja operacji spowoduje powstanie 0 – 12 pkt.

a) 3 stałych miejsc pracy	12 pkt.
b) 2 stałych miejsc pracy	9 pkt.
c) 1 stałego miejsca pracy	3 pkt.
d) żadnego stałego miejsca pracy	0 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje, które przyczynią się do powstania nowych stałych miejsc pracy. W tym zakresie ustalono 4 przedziały wielkości, w zależności od ilości nowych miejsc wskazanych przez wnioskodawcę. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (wniosku i załączników – ekonomiczny plan operacji pkt II. Charakterystyka planowanej operacji, II.2.c. Analiza potrzeb i korzyści, Liczba planowanych do utworzenia stałych miejsc pracy/Osoby) wnioskodawca wskaże, że powstaną 3 miejsca pracy to uzyska 12 pkt. Jeśli wskaże, że powstaną 2 miejsca pracy to uzyska 9 pkt. W przypadku wskazania 1 miejsca pracy uzyska 3 pkt. Jeśli z dokumentacji (wniosku i załączników) nie będzie wynikało, że powstanie miejsce pracy to wnioskodawca uzyska 0 pkt.

Przyjęte założenia pozwalają wyżej punktować operacje, które pozwolą na powstanie miejsc pracy. Kryterium to wychodzi na przeciw zapisom analizy SWOT, mówiącym o słabej stronie obszaru LGD w postaci wysokiego bezrobocia, zagrożenia w postaci dalszego wzrostu bezrobocia na skutek dekoniunktury, zagrożenia w postaci emigracji młodych mieszkańców w celach zarobkowych, słabej strony w postaci niskich dochodów ludności, zagrożenia w postaci dalszego ubożenia mieszkańców.

Kryterium to jest zatem adekwatne do analizy SWOT i mierzalne. Pozwala na precyzyjne określenie jaka ilość miejsc pracy powstanie i jaka z tego tytułu przysługuje mu liczba punktów w ramach oceny operacji.

4. Wnioskowany poziom dofinansowania w stosunku do kosztów całkowitych operacji wynosi: 0 – 10 pkt.

a) do 20%	10 pkt.

b) od 21% do 30%	8 pkt.
c) od 31% do 40%	6 pkt.
d) od 41% do 80%	0 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje, które będą ubiegały się o poziom dofinansowania mniejsze od maksymalnego poziomu dofinansowania w ramach działania Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej tj. 80%. W zakresie tym wyznaczono 4 przedziały wielkości wnioskowanego dofinansowania o jaką ubiega się wnioskodawca na realizację operacji.

Przyjęte założenia pozwalają wyżej punktować operacje, które ubiegają się o mniejszy poziom dofinansowania i dodatkowo premią większy udział wkładu własnego wnioskodawcy. Kryterium to przyczynia się do możliwości rozdzielania posiadanych środków finansowanych na większą liczbę operacji, a tym samym wsparcie większej liczby wnioskodawców w ramach wdrażania LSR. Fakt ten wynika z jednej strony z ograniczonych środków finansowych zapewnionych na to działanie, a z drugiej ze znacznego zainteresowania możliwością wsparcia planowanych do realizacji operacji ze strony potencjalnych wnioskodawców. Stąd wychodząc na przeciw tym potrzebom zdecydowano się na zastosowanie kryterium premiującego mniejszy poziom dofinansowania i większy udział środków własnych wnioskodawcy. Umożliwia to wsparcie większej ilości operacji i zapewnienie szerszego oddziaływania programu Leader. Podział środków według przydzielania maksymalnego poziomu wsparcia dla operacji, tak jak w przypadku przydzielania maksymalnej wnioskowanej kwoty dofinansowania wpłynąłby na zmniejszenie liczby potencjalnych beneficjentów i brak akceptacji społecznej działań LGD. Przyjęcie takiego modelu rozdysponowania środków zagraża szerokiemu oddziaływaniu programu Leader na obszar objęty LSR i akceptacji LGD przez mieszkańców.

Kryterium to wykazuje adekwatność do zapisów analizy SWOT, w tym słabej strony obszaru LGD w postaci małej liczby realizowanych projektów ze środków UE, zagrożenia w postaci ograniczonej ilości środków z Programu Leader oraz szansy na rozwój polegającej na możliwości wsparcia realizowanych operacji ze środków funduszy UE.

Reasumując, kryterium to jest adekwatne do analizy SWOT i mierzalne. Pozwala na precyzyjne określenie, o jaki poziom dofinansowania ubiega się wnioskodawca i jaka z tego tytułu przysługuje mu liczba punktów w ramach oceny operacji.

5. Wnioskodawca złożył projekt, którego koszty, kwalifikowalne poniesione zostaną do 31 grudnia 2014 r. 0 albo 10 pkt.

W ramach kryterium oceniana będzie data poniesienia kosztów kwalifikowalnych, która będzie porównywana do daty 31.12.2014 r. Data ta jest dniem, do którego koszty takie można ponosić by koszty te można było uznać za koszty kwalifikowalne. Ocena nastąpi na podstawie złożonego wniosku wraz z załącznikami. Jeżeli wnioskodawca wskaże, że koszty takie poniesie przed 31.12.2014 to uzyskuje 10 pkt. Jeśli z wniosku i załączników nie będzie to wynikało, to wnioskodawca otrzyma 0 pkt.

Przy wyborze tego kryterium LGD kierowała się potrzebą jak najbardziej efektywnego wykorzystania środków dostępnych w ramach ogłaszanych konkursów na wdrażanie LSR. Operacje, których koszty zostaną poniesione po tej dacie zostaną zakwalifikowane przez IW jako koszty niekwalifikowalne. Dla LGD jest to podstawowa sprawa ponieważ dopuszczenie do powstawania takich kosztów skutkuje z kolei ograniczeniem pomocy dla samej Lokalnej Grupy Działania oraz może także doprowadzić do zagrożenia realizacji programu Leader na obszarze objętym LSR i niewykorzystania środków z Programu Leader. Kryterium koreluje z zapisami analizy SWOT, w szczególności z zagrożeniem dotyczącym niskiej jakości wniosków i częstych uchybień formalnych, m.in. nieterminowego składania wniosków i braku dochowywania terminów rozliczeń projektów oraz zagrożeniem traktującym o braku umiejętności wykorzystania środków. Kryterium wykazuje także adekwatność do szansy, jaką są środki finansowe przyznawane z UE, poprzez premiowanie projektów obszaru LGD, które mogą być dofinansowywane z tychże środków.

Wychodząc naprzeciw tym tendencjom premiowane będą wnioski na wybór operacji, których koszty kwalifikowalne będą ponoszone przed wskazaną datą 31.12.2014 r.

Kryterium jest adekwatne do analizy SWOT i w pełni mierzalne pozwalając na precyzyjne porównanie terminu poniesienia kosztów kwalifikowanych i daty granicznej 31.12.2014 r.

6. Wnioskodawca wykazał zgodność operacji ze strategią gminy, na terenie, której będzie realizowana operacja. 0 albo 20 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje zgodne ze strategiami lokalnych samorządów objętych LSR. W ramach kryterium preferowane będą operacje, które w możliwie najlepszy sposób przyczyniają się do wdrażania LSR. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (wniosku i

załączników, w tym oświadczenia gminy o zgodności operacji ze strategią gminy) wnioskodawca wykaże, że planowana do realizacji operacji jest zgodna ze strategią samorządu lokalnego, na terenie której będzie realizowana to uzyska 20 pkt. W przypadku, gdy nie wykaże takiej zgodności uzyska 0 pkt. Kryterium to wychodzi na przeciw potrzebie wsparcia operacji, które z uwagi na zgodność ze strategią samorządu terytorialnego i LSR będzie wywoływało efekt synergii. Rozdrobnienie operacji i nie powiązanie jej ze strategią samorządową spowoduje mniejsze i słabsze oddziaływanie operacji na obszar objęty LSR. Jak wykazuje analiza SWOT szansą dla obszaru LGD jest zgodność operacji realizowanych w ramach wdrażania LSR z lokalnymi strategiami, co w efekcie jest szansą na osiągnięcie synergii działań na obszarze LGD. Zapisy te świadczą jednocześnie o adekwatności tegoż kryterium z analizą SWOT.

W efekcie kryterium to jest adekwatne do analizy SWOT i mierzalne, pozwalające przypisać operacji określoną ilość punktów na podstawie dokumentacji (wniosku i załączników).

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw

Lp.	KRYTERIA WYBORU Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Punktacja	Ocena
1.	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów z udziałem środków UE	0 albo 10	
2.	Wnioskowana kwota dofinansowania wynosi:	0 - 10	
	- poniżej 10.000 PLN	10	
	- od 10.000 do 20.000 PLN	5	
	- powyżej 20.000 PLN	0	
3.	Realizacja operacji spowoduje powstanie (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne):	0 - 12	
	- 3 miejsc pracy	12	
	- 2 miejsc pracy	9	
	- 1 miejsca pracy	3	
	- żadnego miejsca pracy	0	
4.	Wnioskowany poziom dofinansowania w stosunku do kosztów całkowitych operacji wynosi:	0 - 10	
	- do 20%	10	
	- od 21% do 30%	8	
	- od 31% do 40%	6	
	- od 41% do 50%	0	
5.	Wnioskodawca złożył projekt, którego koszty, kwalifikowalne poniesione zostaną do 31 grudnia 2014 r.	0 albo 10	
6.	Wnioskodawca wykazał zgodność operacji ze strategią gminy, na terenie, której będzie realizowana operacja	0 albo 20	

Minimalne wymaganie, których spełnienie jest niezbędne do wyboru operacji do dofinansowania przez LGD.

Aby operacja została wybrana do dofinansowania, musi uzyskać w wyniku oceny operacji według kryteriów wyboru określonych przez LGD, co najmniej 40 pkt.

Uzasadnienie kryteriów:

1. Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów z udziałem środków UE 0 albo 10 pkt.

W ramach kryterium oceniane będzie doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze środków UE np.: ZPORR, SAPARD, PHARE, SPOROL, SPOWKP, PROW, RPOWP, POIG, POIS, POKL. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (wniosku i załączników) wnioskodawca wykaże doświadczenie w realizacji co najmniej 1 tego typu projektu otrzyma za to kryterium 10 pkt. W przypadku braku doświadczenia beneficjenta w realizacji tego typu projektów otrzymuje on 0 punktów. Przy wyborze tego kryterium LGD kierowano się potrzebą jak najbardziej efektywnego wykorzystania środków pochodzących z UE (zidentyfikowanych jako szansa w analizie SWOT) przez wnioskodawców i sprawnej realizacji założonych do finansowania operacji. Jak wskazuje analiza SWOT

zagrożeniem jest także niska jakość wniosków na pozyskiwanie środków z UE. Wychodząc naprzeciw tym zapisom analizy SWOT premiowane będą operacje realizowane przez wnioskodawców mających doświadczenie w ich realizacji i rozliczaniu, a tym samym zapewniający ich realizowanie zgodnie z zasadami danego działania. **Kryterium jest zatem całkowicie adekwatne do analizy SWOT i w pełni mierzalne, pozwalające na precyzyjne określenie liczby zrealizowanych operacji w ramach wymienionych programów.**

2. Wnioskowana kwota dofinansowania wynosi:

0 – 10 pkt.

a) poniżej 10.000 PLN	10 pkt.
b) od 10.000 do 20.000 PLN	5 pkt.
c) powyżej 20.000 PLN	0 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje, które będą ubiegały się o kwotę dofinansowanie mniejszą od maksymalnej kwoty dofinansowania w ramach działania Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw. W tym zakresie ustalono 3 przedziały wielkości wnioskowanego dofinansowania, o jaką może ubiegać się wnioskodawca. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (wniosku i załączników) wnioskodawca wskaże wartość dofinansowania operacji, to zostaną mu przyznane punkty według założonych przedziałów.

Przyjęte założenia pozwalają wyżej punktować operacje, które ubiegają się o mniejszą kwotę dofinansowania. Kryterium to przyczynia się do możliwości rozdzielania posiadanych środków finansowanych na większą liczbę operacji, a tym samym wsparcie większej liczby beneficjentów w ramach działania. Fakt ten wynika z jednej strony z ograniczonych środków finansowych zapewnionych na wdrażania LSR, a z drugiej ze znacznego zainteresowania możliwością wsparcia planowanych do realizacji operacji ze strony potencjalnych wnioskodawców. Przyznawanie wsparcia w maksymalnych dopuszczonych wysokościach dofinansowania doprowadziłoby do szybkiego wyczerpania środków w ramach programu i objęcia nim niewielkiej ilości wnioskodawców, co w efekcie doprowadziłoby do małego oddziaływania na obszar objęty LSR i brak akceptacji społecznej działań LGD. Taki sposób podziału środków jest nieakceptowany społecznie i jest dużym zagrożeniem dla programu Leader. Stąd, wychodząc na przeciw tym potrzebom zdecydowano się na zastosowanie kryterium premiującego mniejszy poziom dofinansowania operacji umożliwiający wsparcie większej ilości operacji i zapewnienie szerszego oddziaływania programu Leader na obszar objęty LSR. Kryterium to wychodzi także na przeciw zapisom analizy SWOT, mówiącym o słabej stronie obszaru LGD w postaci małej liczby realizowanych projektów ze środków UE, zagrożeniu dotyczącym ograniczonej ilości środków z Programu Leader i szansie na rozwój polegającej na możliwości wsparcia realizowanych operacji ze środków funduszy UE.

Kryterium to jest zatem adekwatne do analizy SWOT i mierzalne. Pozwala na precyzyjne określenie, o jaką pomoc ubiega się wnioskodawca i jaka z tego tytułu przysługuje mu liczba punktów w ramach oceny operacji.

3. Realizacja operacji spowoduje powstanie (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne): 0 – 12 pkt.

a) 3 miejsc pracy	12 pkt.
b) 2 miejsc pracy	9 pkt.
c) 1 miejsca pracy	3 pkt.
d) żadnego miejsca pracy	0 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje, które przyczynią się do powstania nowych miejsc pracy. W tym zakresie ustalono 4 przedziały wielkości, w zależności od ilości nowych miejsc wskazanych przez wnioskodawcę. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (wniosku i załączników) wnioskodawca wskaże, że powstaną 3 miejsca pracy to uzyska 12 pkt. Jeśli wskaże, że powstaną 2 miejsca pracy to uzyska 9 pkt. W przypadku wskazania 1 miejsca pracy uzyska 3 pkt. Jeśli z dokumentacji (wniosku i załączników) nie będzie wynikało, że powstaną miejsca pracy to wnioskodawca uzyska 0 pkt.

Przyjęte założenia pozwalają wyżej punktować operacje, które pozwolą na powstanie miejsc pracy. Kryterium to wychodzi na przeciw zapisom analizy SWOT, mówiącym o słabej stronie obszaru LGD w postaci wysokiego bezrobocia, zagrożenia w postaci dalszego wzrostu bezrobocia na skutek dekonjunkury, zagrożenia w postaci emigracji młodych mieszkańców w celach zarobkowych, słabej strony w postaci niskich dochodów ludności, zagrożenia w postaci dalszego ubożenia mieszkańców.

Kryterium to jest zatem adekwatne do analizy SWOT i mierzalne. Pozwala na precyzyjne określenie jaka ilość miejsc pracy powstanie i jaka z tego tytułu przysługuje mu liczba punktów w ramach oceny operacji.

4. Wnioskowany poziom dofinansowania w stosunku do kosztów całkowitych operacji wynosi: 0 – 10 pkt.

a) do 20%	10 pkt.
b) od 21% do 30%	8 pkt.
c) od 31% do 40%	6 pkt.
d) od 41% do 50%	0 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje, które będą ubiegały się o poziom dofinansowania mniejsze od maksymalnego poziomu dofinansowania w ramach Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw tj. 50%. W zakresie tym wyznaczono 4 przedziały wielkości wnioskowanego dofinansowania o jaką ubiega się wnioskodawca na realizację operacji.

Przyjęte założenia pozwalają wyżej punktować operacje, które ubiegają się o mniejszy poziom dofinansowania i dodatkowo premią większy udział wkładu własnego wnioskodawcy. Kryterium to przyczynia się do możliwości rozdzielania posiadanych środków finansowanych na większą liczbę operacji, a tym samym wsparcie większej liczby wnioskodawców w ramach wdrażania LSR. Fakt ten wynika z jednej strony z ograniczonych środków finansowych zapewnionych na to działanie, a z drugiej ze znacznego zainteresowania możliwością wsparcia planowanych do realizacji operacji ze strony potencjalnych wnioskodawców. Stąd wychodząc na przeciw tym potrzebom zdecydowano się na zastosowanie kryterium premiującego mniejszy poziom dofinansowania i większy udział środków własnych wnioskodawcy. Umożliwia to wsparcie większej ilości operacji i zapewnienie szerszego oddziaływania programu Leader. Podział środków według przydzielania maksymalnego poziomu wsparcia dla operacji, tak jak w przypadku przydzielania maksymalnej wnioskowanej kwoty dofinansowania wpłynąłby na zmniejszenie liczby potencjalnych beneficjentów i brak akceptacji społecznej działań LGD. Przyjęcie takiego modelu rozdysponowania środków zagraża szerokiemu oddziaływaniu programu Leader na obszar objęty LSR i akceptacji LGD przez mieszkańców.

Kryterium to wykazuje adekwatność do zapisów analizy SWOT, w tym słabej strony obszaru LGD w postaci małej liczby realizowanych projektów ze środków UE, zagrożenia w postaci ograniczonej ilości środków z Programu Leader oraz szansy na rozwój polegającej na możliwości wsparcia realizowanych operacji ze środków funduszy UE.

Reasumując, kryterium to jest adekwatne do analizy SWOT i mierzalne. Pozwala na precyzyjne określenie, o jaki poziom dofinansowania ubiega się wnioskodawca i jaka z tego tytułu przysługuje mu liczba punktów w ramach oceny operacji.

5. Wnioskodawca złożył projekt, którego koszty, kwalifikowalne poniesione zostaną do 31 grudnia 2014 r.
0 albo 10 pkt.

W ramach kryterium oceniana będzie data poniesienia kosztów kwalifikowalnych, która będzie porównywana do daty 31.12.2014 r. Data ta jest dniem, do którego koszty takie można ponosić by koszty te można było uznać za koszty kwalifikowalne. Ocena nastąpi na podstawie złożonego wniosku wraz z załącznikami. Jeżeli wnioskodawca wskaże, że koszty takie poniesie przed 31.12.2014 to uzyskuje 10 pkt. Jeśli z wniosku i załączników nie będzie to wynikało, to wnioskodawca otrzyma 0 pkt.

Przy wyborze tego kryterium LGD kierowała się potrzebą jak najbardziej efektywnego wykorzystania środków dostępnych w ramach ogłaszanych konkursów na wdrażanie LSR. Operacje, których koszty zostaną poniesione po tej dacie zostaną zakwalifikowane przez IW jako koszty niekwalifikowalne. Dla LGD jest to podstawowa sprawa ponieważ dopuszczenie do powstawania takich kosztów skutkuje z kolei ograniczeniem pomocy dla samej Lokalnej Grupy Działania oraz może także doprowadzić do zagrożenia realizacji programu Leader na obszarze objętym LSR i niewykorzystania środków z Programu Leader. Kryterium koreluje z zapisami analizy SWOT, w szczególności z zagrożeniem dotyczącym niskiej jakości wniosków i częstych uchybień formalnych, m.in. nieterminowego składania wniosków i braku dochowywania terminów rozliczeń projektów oraz zagrożeniem traktującym o braku umiejętności wykorzystania środków. Kryterium wykazuje także adekwatność do szansy jaką są środki finansowe przyznawane z UE, poprzez premiowanie projektów z obszaru LGD, które mogą być dofinansowywane z tychże środków.

Wychodząc naprzeciw tym tendencjom premiowane będą wnioski na wybór operacji, których koszty kwalifikowalne będą ponoszone przed wskazaną datą 31.12.2014 r.

Kryterium jest adekwatne do analizy SWOT i w pełni mierzalne pozwalając na precyzyjne porównanie terminu poniesienia kosztów kwalifikowanych i daty granicznej 31.12.2014 r.

6. Wnioskodawca wykazał zgodność operacji ze strategią gminy, na terenie, której będzie realizowana operacja.
0 albo 20 pkt.

W ramach kryterium preferowane będą operacje zgodne ze strategiami lokalnych samorządów objętych LSR. W ramach kryterium preferowane będą operacje, które w możliwie najlepszy sposób przyczyniają się do wdrażania LSR. Jeśli na podstawie zapisów złożonej dokumentacji (wniosku i załączników, w tym oświadczenia gminy o zgodności operacji ze strategią gminy) wnioskodawca wykaże, że planowana do realizacji operacji jest zgodna ze strategią samorządu lokalnego, na terenie której będzie realizowana to uzyska 20 pkt. W przypadku, gdy nie wykaże takiej zgodności uzyska 0 pkt. Kryterium to wychodzi na przeciw potrzebie wsparcia operacji, które z uwagi na zgodność ze strategią samorządu terytorialnego i LSR będzie wywoływało efekt synergii. Rozdrobnienie operacji i nie powiązanie jej ze strategią samorządową spowoduje mniejsze i słabsze oddziaływanie operacji na obszar objęty LSR. Jak wykazuje analiza SWOT szansą dla obszaru LGD jest zgodność operacji realizowanych w ramach wdrażania LSR z lokalnymi strategiami, co w efekcie jest szansą na osiągnięcie synergii działań na obszarze LGD. Zapisy te świadczą jednocześnie o adekwatności tegoż kryterium z analizą SWOT.

W efekcie kryterium to jest adekwatne do analizy SWOT i mierzalne, pozwalające przypisać operacji określoną ilość punktów na podstawie dokumentacji (wniosku i załączników).

Procedura oceny zgodności z kryteriami przebiega zgodnie z następującym schematem:

1. Oceny zgodności operacji z kryteriami LGD i wyboru operacji do dofinansowania dokonuje Rada LGD „Kraina Bobra”, która jest jedynym organem LGD uprawnionym do dokonywania oceny.

Zasady postępowania z wnioskiem i sposób oceny szczegółowo określa Regulamin Rady i procedura oceny według kryteriów LGD. Ocena według kryteriów LGD jest drugim etapem oceny i następuje po pozytywnym przejściu pierwszego etapu polegającego na ocenie zgodności z LSR. Przed rozpoczęciem pierwszego etapu oceny podpisywane są DEKLARACJE BEZSTRONNOŚCI I POUFNOŚCI, więc drugi etap oceny nie wymaga powtórnego podpisywania deklaracji.

2. Podczas rozpatrywania wniosku Przewodniczący udziela głosu członkom Rady, członkom Zarządu oraz osobom zaproszonym do udziału w posiedzeniu.

3. Po zarządzeniu oceny wg kryteriów LGD każdy członek Rady dokonuje indywidualnie oceny operacji poprzez wypełnienie „KARTY OCENY OPERACJI WEDŁUG KRYTERIÓW LGD” odpowiedniej dla danego działania i wcześniej wskazanego podczas pierwszego etapu oceny. Ocena operacji przez członka Rady polega na przyznaniu punktów za poszczególne kryteria, a następnie ich zsumowaniu i wpisaniu obliczonej sumy łącznej w pozycji formularza „suma punktów”.

4. Po zebraniu wypełnionych „KART OCENY OPERACJI WEDŁUG KRYTERIÓW WYBORU LGD” komisja skrutacyjna sprawdza poprawność wypełnienia kart i ustala wynik oceny w taki sposób, że sumuje oceny łączne wyrażone na ważnych kartach w pozycji „suma punktów” i dzieli przez liczbę oceniających. Liczba będąca wynikiem tego działania jest oceną Rady dotyczącą spełniania kryteriów wyboru LGD przez daną operację.

5. Niezwłocznie po dokonaniu oceny operacji pod względem zgodności z LSR oraz spełniania kryteriów wyboru, lecz nie później niż 21 dnia od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy, LGD sporządza listę ocenionych operacji, zawierającą:

- operacje niezgodne z LSR,
- operacje zgodne z LSR.

Operacje zgodne z LSR uwzględnione są na liście wybranych operacji w kolejności ustalonej według liczby punktów w ramach oceny operacji pod względem zgodności z LSR oraz spełniania kryteriów wyboru.

5a. Operacje niezgodne z LSR, operacje niemieszczące się w limicie lub złożone nie w miejscu i terminie uwzględnione są na liście operacji niewybranych.

5b. Na podstawie ww. list Rada na pierwszym posiedzeniu podejmuje uchwały warunkowe o wybraniu bądź niewybraniu operacji do finansowania.

5c. Po terminie przewidzianym na odwołania w przypadku braku odwołań uchwały warunkowe stają się skuteczne

6. Z posiedzenia Rady sporządza się protokół zawierający, co najmniej:

- datę i miejsce odbycia posiedzenia,
- wykaz członków Rady uczestniczących w posiedzeniu,
- zatwierdzony porządek posiedzenia,
- opis przebiegu posiedzenia,
- treść decyzji i uchwał podjętych przez Radę.

Do protokołu dołącza się listę obecności, podjęte uchwały, wraz z kartami do głosowania oraz inne dokumenty złożone na ręce Przewodniczącego Rady w trakcie posiedzenia.

Protokół podpisuje Przewodniczący Rady.

7. Nie później niż 21 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy LGD przesyła każdemu wnioskodawcy listę ocenionych operacji, informując ich na piśmie o:
 - zgodności operacji z LSR, albo jej niezgodności z LSR (wskazując przyczyny niezgodności)
 - liczbie uzyskanych punktów w ramach tej oceny lub miejscu na liście ocenionych
 - możliwości złożenia odwołania od wyników tej oceny zgodnie z procedurą określoną w LSR,
 - tym, czy dana operacja mieści się w ramach dostępnego limitu środków, w ramach danego konkursu.
8. Projektodawca po otrzymaniu pisemnej informacji, o której mowa w pkt.7 może złożyć odwołanie od decyzji Rady w ciągu 3 dni roboczych.

Sporządzenie przez LGD list z operacjami wybranymi/niewybranymi i przekazanie ich do Instytucji Wdrażającej zamyka możliwość składania i rozpatrywania odwołań, ponieważ przepisy regulujące funkcjonowanie LGD nie dopuszczają możliwości wpisania operacji na listę operacji wybranych do dofinansowania po tym terminie.

Odwołanie wnoszone jest do Rady, która jest organem właściwym do jego rozpatrzenia.

9. Rada rozpatruje odwołania niezwłocznie. Decyzja Rady podjęta w procedurze odwoławczej jest ostateczna.

9a. Jeśli w ramach naboru nie wpłynęły żadne odwołania uchwały warunkowe podjęte przez Radę na pierwszym posiedzeniu stają się skuteczne. W takim przypadku odbywa się tylko jedno posiedzenie Rady, na którym dokonana jest ocena zgodności z LSR, ocena zgodności z kryteriami lokalnymi oraz podjęcie uchwał o wybraniu lub niewybraniu operacji do finansowania.

10. W terminie 45 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy, LGD:

- sporządza listy operacji:
 - 1) wybranych do dofinansowania, według liczby punktów, uzyskanych w trakcie oceny spełniania kryteriów wyboru operacji, które zawierają dodatkowo informację o tym czy dana operacja mieści się w limicie dostępnych środków w ramach danego konkursu,
 - 2) nie wybranych do dofinansowania, która zawiera dodatkowo wskazanie operacji, które:
 - w wyniku oceny operacji według zgodności z LSR, zostały uznane za zgodne lub niezgodne z LSR,
 - nie zostały złożone w miejscu i terminie wskazanym w ogłoszeniu, o możliwości składania wniosków o przyznanie pomocy, w ramach danego konkursu.
- przekazuje właściwemu podmiotowi wdrażającemu (ARiMR/SW) listy operacji wybranych i niewybranych wraz z uchwałami oraz wszystkie złożone wnioski.

W przypadku, gdy nabór dotyczy operacji z działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” i „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” wszystkie listy (wyłącznie listy) przekazywane są dodatkowo do wiadomości Samorządu Województwa.

Ponadto, w piśmie wysłanym do wnioskodawcy, w przypadku niewybrania jego operacji do dofinansowania z dz. „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” oraz „Odnowa i rozwój wsi”, informuje się go o możliwości złożenia wniosku o przyznanie pomocy, bezpośrednio do Instytucji Wdrażającej dane działania, tj. ARiMR, SW.

11. Uchwały i listy muszą zawierać informacje, które pozwolą w sposób jednoznaczny zidentyfikować operacje w ramach przekazywanych wniosków o przyznanie pomocy, w szczególności:

- nazwę/imię i nazwisko Wnioskodawcy
- kwotę pomocy, o jaką ubiegał się wnioskodawca, zgodną z podaną we wniosku
- tytuł operacji określony we wniosku o przyznanie pomocy dla operacji z działania „Odnowa i rozwój wsi i „Małe projekty” lub cel operacji określony we wniosku o przyznanie pomocy z działań „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” oraz „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”
- indywidualne oznaczenie sprawy nadane każdemu wnioskowi przez LGD, wpisane na wniosku o przyznanie pomocy w polu Potwierdzenie przyjęcie przez LGD
- lokalizację operacji/miejsce realizacji operacji
- numer identyfikacyjny Wnioskodawcy nadany zgodnie z ustawą a dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, podanych we wniosku o płatności o przyznanie pomocy
- NIP Wnioskodawcy

12. Lista operacji wybranych do finansowania musi zawierać również:

- dane umożliwiające identyfikację operacji

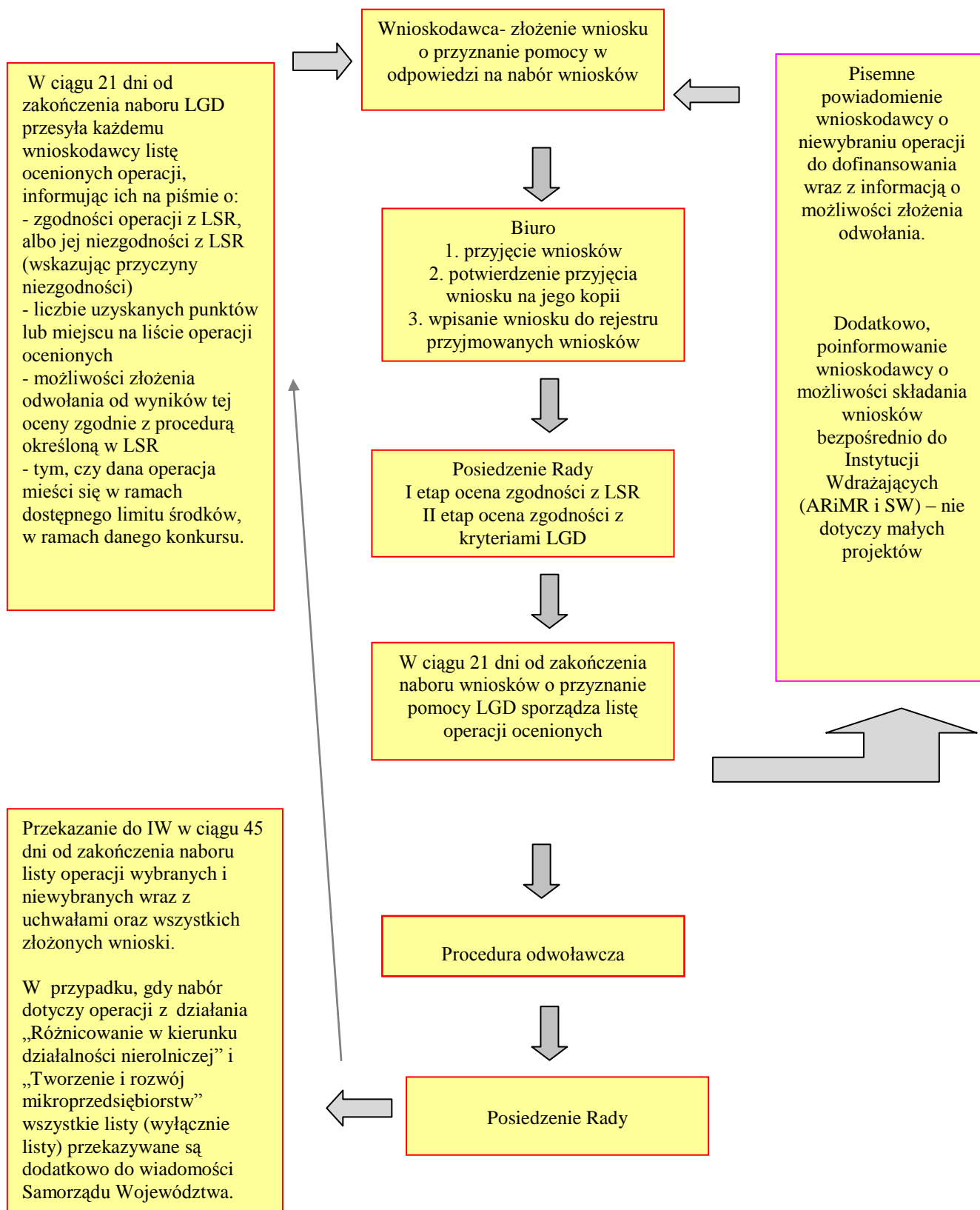
- w przypadku *ostatniego naboru w perspektywie finansowej 2007-2013* – wskazanie operacji, które mieszczą się w limicie dostępnych środków określonym w *Informacji o naborze*.
13. Lista operacji niewybranych do finansowania musi zawierać również:
- dane umożliwiające identyfikację operacji
 - wskazanie operacji, które w wyniku oceny pod względem zgodności z LSR zostały uznane za: zgodne z LSR, ale nie zostały wybrane lub niezgodne z LSR
 - wskazanie operacji, które nie podlegały ocenie pod względem zgodności z LSR, gdyż nie zostały złożone w miejscu i terminie wskazanym w *Informacji o naborze* lub nie wskazano adresu Wnioskodawcy i nie ma możliwości ustalenia tego adresu
14. Uchwała musi zawierać również:
- informację w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR,
 - informację w sprawie oceny operacji według kryteriów LGD – liczbę przyznanych punktów
 - informację o finansowaniu lub nie finansowaniu operacji
15. LGD publikuje listę wybranych operacji do dofinansowania na swojej stronie internetowej, nie później niż w dniu jej przekazania do właściwego Samorządu Województwa.

Poniżej przedstawiono procedurę oceny zgodności operacji z kryteriami LGD w formie tabelarycznej

Etap	Osoba odpowiedzialna	Czynność	Rodzaj dokumentu
Posiedzenie Rady etap II oceny operacji pod względem zgodności z kryteriami LGD	Przewodniczący Rady	Podczas rozpatrywania wniosku Przewodniczący udziela głosu członkom Rady, ewentualnie zaproszonym członkom Zarządu oraz innym osobom zaproszonym do udziału w posiedzeniu.	Protokół z posiedzenia Rady
	Rada	Omówienie wniosków	Lista zbiorcza wniosków. Wnioski o przyznanie pomocy wraz z załącznikami
	Przewodniczący Rady	Rozpoczęcie oceny zgodności operacji z kryteriami LGD i wydanie czystych kart oceny członkom Rady	Karta oceny zgodności operacji z kryteriami LGD
	Komisja skrutacyjna	Zebranie kart oceny i sprawdzenie poprawności wypełnienia wszystkich pól w karcie oraz obliczenie liczby punktów	Karta oceny zgodności operacji z kryteriami LGD
	Przewodniczący Rady	Podaje do protokołu sumę obliczonych punktów przez komisję skrutacyjną	Protokół z posiedzenia Rady
	Rada	Podjęcie uchwał w sprawie wybrania/niewybrania operacji do dofinansowania w ramach LSR	Uchwała o wybraniu/niewybraniu operacji do dofinansowania w ramach LSR
	Przewodniczący Rady	Sporządzenie protokołu z posiedzenia Rady	Protokół z posiedzenia Rady Lista wybranych/niewybranych operacji
	Pracownik LGD	Informacja dla Wnioskodawców (nie później niż 21 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy)	1. Lista ocenionych, wybranych/niewybranych operacji 2. Informacja o: - zgodności operacji z LSR, albo jej niezgodności z LSR (wskazując przyczyny niezgodności) - liczbie uzyskanych punktów lub miejsce na liście operacji ocenionych - możliwości złożenia odwołania od wyników tej oceny zgodnie z procedurą określoną w LSR - tym, czy dana operacja mieści się w ramach dostępnego limitu środków, w ramach

			danego konkursu
	Rada	Procedura odwoławcza	Wnioski, karty oceny, odwołania od decyzji Rady
	Pracownik Biura	Przekazanie dokumentacji dotyczącej naboru wniosków właściwemu podmiotowi wdrażającemu (ARiMR/SW) (w terminie 45 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy)	Listy operacji wybranych i niewybranych wraz z uchwałami oraz wszystkie złożone wnioski. W przypadku, gdy nabór dotyczy operacji z działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” i „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” wszystkie listy (wyłącznie listy) przekazywane są dodatkowo do wiadomości Samorządu Województwa.
Koniec oceny zgodności operacji z kryteriami LGD			

Graficzne przedstawienie procedury dotyczącej wyboru operacji

Poniżej przedstawiono karty oceny zgodności operacji z kryteriami przyjętymi przez LGD wraz z instrukcjami ich wypełniania dla każdego z działań w ramach wdrażania LSR.

KARTA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z KRYTERIAMI STOWARZYSZENIA LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „KRAINA BOBRA”			
MAŁE PROJEKTY			
Numer wniosku:			
Imię i nazwisko/ nazwa:			
tytuł operacji:			
Lp.	KRYTERIA WYBORU	Punktacja	Ocena
1.	Instrukcja wypełniania: W ramach tego kryterium ocenia się doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze środków UE. Preferuje się wnioskodawców mających doświadczenie z uwagi na to, że dają oni większą pewność prawidłowej realizacji i rozliczania operacji, co z kolei znacząco wpływa na funkcjonowanie samej LGD i w rezultacie na wdrażanie LSR. Jeśli we wniosku lub załącznikach wnioskodawca wskaże, co najmniej jeden z programów, takich jak np ZPORR, SAPARD, PHARE, SPOROL, SPOWKP, PROW, RPOWP, POIG, POIS, POKL wraz z nr umowy na realizację, co najmniej 1 projektu z tego programu otrzyma 10 pkt. W przypadku braku doświadczenia wnioskodawcy w realizacji projektów otrzymuje 0 punktów.		
	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów z udziałem środków UE	0 albo 10	
2.	Instrukcja wypełniania: W ramach tego kryterium wskazano 3 przedziały wielkości wnioskowanej pomocy, o jaką ubiega się wnioskodawca i ustalono dla danego przedziału wartości punktowe. Jeśli we wniosku lub załącznikach wnioskodawca wskaże wysokość kwoty dofinansowania to uzyska określoną ilość punktów. Preferowane będą operacje których wartość dofinansowania będzie mniejsza od maksymalnej określonej dla działanie małe projekty tj. 25 tys. zł.		
	Wnioskowana kwota dofinansowania wynosi:	0 -10	
	- poniżej 5.000 PLN	10	
	- od 5.000 do 10.000 PLN	5	
	- powyżej 10.000 PLN	0	
3.	Instrukcja wypełniania: W ramach tego kryterium wskazano 4 przedziały oddziaływania operacji i ustalono dla danego przedziału wartości punktowe. Preferowane będą operacje oddziaływujące na więcej niż jedna miejscowości. Jeśli na podstawie wniosku lub załączników wnioskodawca wykaże oddziaływanie operacji na określony obszar to zostaną operacji przypisane punkty z określonego przedziału.		
	Korzyści lub oddziaływanie operacji dotyczą obszaru:	0 -10	
	- całej LGD	10	
	- co najmniej 5 gmin objętych LSR	6	
	- 1 gminy objętej LSR	4	
- jednej miejscowości objętej LSR	0		
4.	Instrukcja wypełniania: W ramach kryterium wskazano 4 przedziały i ustalono dla danego przedziału wartości punktowe, które będą oceniane na podstawie wniosku lub załączników. Preferowani będą wnioskodawcy aplikujący o niższy poziom dofinansowania w stosunku do kosztów całkowitych operacji z uwagi na niedostateczną ilość środków, jakimi dysponuje LGD w stosunku do oczekiwań. Wartości wyrażone ułamkiem należy zaokrąglić do liczb całkowitych (0,5 i powyżej w górę do całości)		
	Wnioskowany poziom dofinansowania w stosunku do kosztów całkowitych operacji wynosi:	0 -10	
	- do 20%	10	
	- od 21% do 30%	8	
	- od 31% do 40%	6	

	- od 41% do 70%	0	
5.	Instrukcja wypełniania: W ramach kryterium ocenia się czy operacja będzie zakończona pod względem finansowym w zakresie ponoszenia kosztów kwalifikowanych do 31.12.2014 r. Jest to bardzo ważne kryterium, ponieważ ma bardzo duży wpływ na funkcjonowanie LGD w kontekście finansowym i znacząco może wpłynąć na wysokość środków, jakimi dysponować będzie LGD na swoją działalność. W przypadku, gdy z wniosku lub załączników wynika, że poniesienie kosztów nastąpi do 31.12.2014 operacja uzyskuje, 10 pkt. W przypadku, gdy z wniosku lub załączników wynika, że koszty nie będą poniesione do 31.12.2014 r. operacja uzyskuje 0 pkt.		
	Wnioskodawca złożył projekt, którego koszty, kwalifikowalne poniesione zostaną do 31 grudnia 2014 r.	0 albo 10	
6.	Instrukcja wypełniania: W ramach kryterium ocenia się czy operacja jest zgodna ze strategią gminy objętą LSR. Zgodność ze strategią gminy potwierdzać będzie oświadczenie podpisane przez wójta/burmistrza o zgodności operacji ze strategią gminy na terenie, której operacja będzie realizowana. W przypadku, gdy z wniosku lub załączników wynika, że wnioskodawca zamierza realizować operację zgodną ze strategią gminy uzyskuje 20 pkt. W przypadku, gdy z wniosku i załączników nie wynika, że wnioskodawca będzie realizował operację zgodną ze strategią gminy uzyskuje 0 pkt.		
	Wnioskodawca wykazał zgodność operacji ze strategią gminy, na terenie, której będzie realizowana operacja	0 albo 20	
Instrukcja wypełniania: Należy podsumować punkty z wszystkich białych pól.			
			Suma punktów:
..... <i>(data miejsce i czytelny podpis członka RADY)</i>			

KARTA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z KRYTERIAMI STOWARZYSZENIA LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „KRAINA BOBRA”			
ODNOWA I ROZWÓJ WSI			
Numer wniosku:			
Imię i nazwisko/ nazwa:			
tytuł operacji:			
Lp.	KRYTERIA WYBORU	Punktacja	Ocena
1.	Instrukcja wypełniania: W ramach tego kryterium ocenia się doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze środków UE. Preferuje się wnioskodawców mających doświadczenie z uwagi na to, że dają oni większą pewność prawidłowej realizacji i rozliczenia operacji, co z kolei znacząco wpływa na funkcjonowanie samej LGD i w rezultacie na wdrażanie LSR. Jeśli we wniosku lub załącznikach wnioskodawca wskaże, co najmniej jeden z programów takich jak np.: ZPORR, SAPARD, PHARE, SPOROL, SPOWKP, PROW, RPOWP, POIG, POIS, POKL wraz z nr umowy na realizację, co najmniej 1 projektu z tego programu otrzyma 10 pkt. W przypadku braku doświadczenia wnioskodawcy w realizacji projektów otrzymuje 0 punktów.		
	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów z udziałem środków UE	0 albo 10	
2.	Instrukcja wypełniania: W ramach tego kryterium wskazano 5 przedziałów oddziaływania operacji i ustalono dla danego przedziału wartości punktowe. Preferowane będą operacje oddziaływujące na więcej niż jedna miejscowości. Jeśli na podstawie wniosku lub załączników wnioskodawca wykaże oddziaływanie operacji na określony obszar to zostaną operacji przypisane punkty z określonego przedziału.		
	Korzyści lub oddziaływanie operacji dotyczą obszaru:	0 -10	
	- całej LGD	10	
	- co najmniej 5 gmin objętych LSR	6	
	- 1 gminy objętej LSR	4	

	- jednej miejscowości objętej LSR	0	
3.	Instrukcja wypełniania: W ramach kryterium ocenia się czy operacja będzie zakończona pod względem finansowym w zakresie ponoszenia kosztów kwalifikowanych do 31.12.2014 r. Jest to bardzo ważne kryterium, ponieważ ma bardzo duży wpływ na funkcjonowanie LGD w kontekście finansowym i znacząco może wpłynąć na wysokość środków, jakimi dysponować będzie LGD na swoją działalność. Jeśli z wniosku lub załączników wynika, że poniesienie kosztów nastąpi do 31.12.2014 Operacja uzyskuje, 10 pkt. W przypadku, gdy z wniosku lub załączników wynika, że koszty nie będą poniesione do 31.12.2014 r. operacja uzyskuje 0 pkt.		
	Wnioskodawca złożył projekt, którego koszty, kwalifikowalne poniesione zostaną do 31 grudnia 2014 r.	0 albo 10	
4.	Instrukcja wypełniania: W ramach kryterium ocenia się czy operacja jest zgodna ze strategią gminy objętą LSR. Zgodność ze strategią gminy potwierdzać będzie oświadczenie podpisane przez wójta/burmistrza o zgodności operacji ze strategią gminy na terenie, której będzie realizowana. W przypadku, gdy z wniosku lub załączników wynika, że wnioskodawca zamierza realizować operację zgodną ze strategią gminy uzyskuje 20 pkt. W przypadku, gdy z wniosku lub załączników nie wynika, że wnioskodawca będzie realizował operację zgodną ze strategią gminy uzyskuje 0 pkt.		
	Wnioskodawca wykazał zgodność operacji ze strategią gminy, na terenie, której będzie realizowana operacja	0 albo 20	
Instrukcja wypełniania: Należy podsumować punkty z wszystkich białych pól.			
			Suma punktów:
<p>.....</p> <p>(data miejsce i czytelny podpis członka RADY)</p>			

KARTA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z KRYTERIAMI STOWARZYSZENIA LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „KRAINA BOBRA”			
RÓŻNICOWANIE W KIERUNKU DZIAŁALNOŚCI NIEROLNICZEJ			
Numer wniosku:			
Imię i nazwisko/ nazwa:			
cel operacji:			
Lp.	KRYTERIA WYBORU	Punktacja	Ocena
1.	Instrukcja wypełniania: W ramach tego kryterium ocenia się doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze środków UE. Preferuje się wnioskodawców mających doświadczenie z uwagi na to, że dają oni większą pewność prawidłowej realizacji i rozliczenia operacji, co z kolei znacząco wpływa na funkcjonowanie samej LGD i w rezultacie na wdrażanie LSR. Jeśli we wniosku lub załącznikach wnioskodawca wskaże, co najmniej jeden z programów, takich jak np: ZPORR, SAPARD, PHARE, SPOROL, SPOWKP, PROW, RPOWP, POIG, POIS, POKL wraz z nr umowy na realizację, co najmniej 1 projektu z tego programu otrzyma 10 pkt. W przypadku braku doświadczenia wnioskodawcy w realizacji projektów otrzymuje 0 punktów.		
	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów z udziałem środków UE	0 albo 10	
2.	Instrukcja wypełniania: W ramach tego kryterium wskazano 3 przedziały wielkości wnioskowanej pomocy, o jaką ubiega się wnioskodawca i ustalono dla danego przedziału wartości punktowe. Jeśli we wniosku lub załącznikach wnioskodawca wskaże wysokość kwoty dofinansowania to uzyska określoną ilość punktów. Preferowane będą operacje których wartość dofinansowania będzie mniejszą od maksymalnej pomocy określonej dla działania.		
	Wnioskowana kwota dofinansowania wynosi:	0 - 10	
	- poniżej 10.000 PLN	10	
	- od 10.000 do 20.000 PLN	5	
	- powyżej 20.000 PLN	0	

3.	Instrukcja wypełniania: W ramach kryterium wskazano 4 przedziały i ustalono dla danego przedziału wartości punktowe. Preferowane będą operacje, które będą przyczyniały się do powstawania nowych stałych miejsc pracy. Jeśli na podstawie wniosku lub załączników wnioskodawca wykaże, że powstaną nowe miejsca pracy to zostaną operacji przypisane punkty z określonego przedziału.	
	Realizacja operacji spowoduje powstanie	0 - 12
	- 3 stałych miejsc pracy	12
	- 2 stałych miejsc pracy	9
	- 1 stałego miejsca pracy	3
	- żadnego stałego miejsca pracy	0
4.	Instrukcja wypełniania: W ramach kryterium wskazano 4 przedziały i ustalono dla danego przedziału wartości punktowe, które będą oceniane na podstawie wniosku lub załączników. Preferowani będą wnioskodawcy aplikujący o niższy poziom dofinansowania w stosunku do kosztów całkowitych operacji z uwagi na niedostateczną ilość środków, jakimi dysponuje LGD w stosunku do oczekiwań. Wartości wyrażone ułamkiem należy zaokrąglić do liczb całkowitych (0,5 i powyżej w górę do całości)	
	Wnioskowany poziom dofinansowania w stosunku do kosztów całkowitych operacji wynosi:	0 - 10
	- do 20%	10
	- od 21% do 30%	8
	- od 31% do 40%	6
	- od 41% do 80%	0
5.	Instrukcja wypełniania: W ramach kryterium ocenia się czy operacja będzie zakończona pod względem finansowym w zakresie ponoszenia kosztów kwalifikowanych do 31.12.2014 r. Jest to bardzo ważne kryterium, ponieważ ma bardzo duży wpływ na funkcjonowanie LGD w kontekście finansowym i znacząco może wpłynąć na wysokość środków, jakimi dysponować będzie LGD na swoją działalność. W przypadku, gdy z wniosku lub załączników wynika, że poniesienie kosztów nastąpi do 31.12.2014 operacja uzyskuje, 10 pkt. W przypadku, gdy z wniosku i załączników wynika, że koszty nie będą poniesione do 31.12.2014 r. operacja uzyskuje 0 pkt.	
	Wnioskodawca złożył projekt, którego koszty, kwalifikowalne poniesione zostaną do 31 grudnia 2014 r.	0 albo 10
6.	Instrukcja wypełniania: W ramach kryterium ocenia się czy operacja jest zgodna ze strategią gminy objętą LSR. Zgodność ze strategią gminy potwierdzać będzie oświadczenie podpisane przez wójta/burmistrza o zgodności operacji ze strategią gminy na terenie, której będzie realizowana. W przypadku, gdy z wniosku lub załączników wynika, że wnioskodawca zamierza realizować operację zgodną ze strategią gminy uzyskuje 20 pkt. W przypadku, gdy z wniosku i załączników nie wynika, że wnioskodawca będzie realizował operację zgodną ze strategią gminy uzyskuje 0 pkt.	
	Wnioskodawca wykazał zgodność operacji ze strategią gminy, na terenie, której będzie realizowana operacja	0 albo 20
Instrukcja wypełniania: Należy podsumować punkty z wszystkich białych pól.		
		Suma punktów:
<p>.....</p> <p>(data miejsce i czytelny podpis członka RADY)</p>		

**KARTA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z KRYTERIAMI STOWARZYSZENIA LOKALNA GRUPA
DZIAŁANIA „KRAINA BOBRA”**

TWORZENIE I ROZWÓJ MIKROPRZEDSIĘBIORSTW

Numer wniosku:	
Imię i nazwisko/ nazwa:	
cel operacji:	

Lp.	KRYTERIA WYBORU	Punktacja	Ocena
1.	Instrukcja wypełniania: W ramach tego kryterium ocenia się doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów współfinansowanych ze środków UE. Preferuje się wnioskodawców mających doświadczenie z uwagi na to, że dają oni większą pewność prawidłowej realizacji i rozliczania operacji, co z kolei znacząco wpływa na funkcjonowanie samej LGD i w rezultacie na wdrażanie LSR. Jeśli we wniosku lub załącznikach wnioskodawca wskaże, co najmniej jeden z programów, takich jak np: ZPORR, SAPARD, PHARE, SPOROL, SPOWKP, PROW, RPOWP, POIG, POIS, POKL wraz z nr umowy na realizację, co najmniej 1 projektu z tego programu otrzyma 10 pkt. W przypadku braku doświadczenia wnioskodawcy w realizacji projektów otrzymuje 0 punktów.		
	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów z udziałem środków UE	0 albo 10	
2.	Instrukcja wypełniania: W ramach tego kryterium wskazano 3 przedziały wielkości wnioskowanej pomocy, o jaką ubiega się wnioskodawca i ustalono dla danego przedziału wartości punktowe. Jeśli we wniosku lub załącznikach wnioskodawca wskaże wysokość kwoty dofinansowania to uzyska określoną ilość punktów. Preferowane będą operacje których wartość dofinansowania będzie mniejszą od maksymalnej pomocy określonej dla działania.		
	Wnioskowana kwota dofinansowania wynosi:	0 - 10	
	- poniżej 10.000 PLN	10	
	- od 10.000 do 20.000 PLN	5	
	- powyżej 20.000 PLN	0	
3.	Instrukcja wypełniania: W ramach kryterium wskazano 4 przedziały i ustalono dla danego przedziału wartości punktowe. Preferowane będą operacje, które będą przyczyniały się do powstawania nowych miejsc pracy. Jeśli na podstawie wniosku lub załączników wnioskodawca wykaże, że powstaną nowe miejsca pracy to zostaną operacji przypisane punkty z określonego przedziału.		
	Realizacja operacji spowoduje powstanie (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne):	0 - 12	
	- 3 miejsc pracy	12	
	- 2 miejsc pracy	9	
	- 1 miejsca pracy	3	
4.	Instrukcja wypełniania: W ramach kryterium wskazano 4 przedziały i ustalono dla danego przedziału wartości punktowe, które będą oceniane na podstawie wniosku lub załączników. Preferowani będą wnioskodawcy aplikujący o niższy poziom dofinansowania w stosunku do kosztów całkowitych operacji z uwagi na niedostateczną ilość środków, jakimi dysponuje LGD w stosunku do oczekiwań. Wartości wyrażone ułamkiem należy zaokrąglać do liczb całkowitych (0,5 i powyżej w górę do całości)		
	Wnioskowany poziom dofinansowania w stosunku do kosztów całkowitych operacji wynosi:		
	- do 20%	10	
	- od 21% do 30%	8	
	- od 31% do 40%	6	
- od 41% do 50%	0		
5.	Instrukcja wypełniania: W ramach kryterium ocenia się czy operacja będzie zakończona pod względem finansowym w zakresie ponoszenia kosztów kwalifikowanych do 31.12.2014 r. Jest to bardzo ważne kryterium, ponieważ ma bardzo duży wpływ na funkcjonowanie LGD w kontekście finansowym i znacząco może wpłynąć na wysokość środków, jakimi dysponować będzie LGD na swoją działalność. W przypadku, gdy z wniosku lub załączników wynika, że poniesienie kosztów nastąpi do 31.12.2014 operacja uzyskuje, 10 pkt. W przypadku, gdy z wniosku i załączników wynika, że koszty nie będą poniesione do 31.12.2014 r. operacja uzyskuje 0 pkt.		
	Wnioskodawca złożył projekt, którego koszty, kwalifikowalne poniesione zostaną do 31 grudnia 2014 r.	0 albo 10	

6.	Instrukcja wypełniania: W ramach kryterium ocenia się czy operacja jest zgodna ze strategią gminy objętą LSR. Zgodność ze strategią gminy potwierdzać będzie oświadczenie podpisane przez wójta/burmistrza o zgodności operacji ze strategią gminy na terenie, której będzie realizowana. W przypadku, gdy z wniosku i załączników wynika, że wnioskodawca zamierza realizować operację zgodną ze strategią gminy uzyskuje 20 pkt. W przypadku, gdy z wniosku lub załączników nie wynika, że wnioskodawca będzie realizował operację zgodną ze strategią gminy uzyskuje 0 pkt.		
	Wnioskodawca wykazał zgodność operacji ze strategią gminy, na terenie, której będzie realizowana operacja	0 albo 20	
Instrukcja wypełniania: Należy podsumować punkty z wszystkich białych pól.			
			Suma punktów:
<p>.....</p> <p>(data miejsce i czytelny podpis członka RADY)</p>			

Procedura zmiany lokalnych kryteriów wyboru operacji

1. Uprawnienia do wystąpienia o zmianę lokalnych kryteriów wyboru ma Rada, Zarząd, członkowie LGD lub Samorząd Województwa.
2. Wszyscy uprawnieni zgłaszają pisemnie propozycje zmian kryteriów wraz ze szczegółowym uzasadnieniem.
3. Propozycje zmian są rozpatrywane na najbliższym walnym zebraniu członków, gdzie podejmuje się uchwałę o przyjęciu bądź odrzuceniu proponowanych zmian w kryteriach, według, których są oceniane operacje.
4. W przypadku zmiany lokalnych kryteriów wyboru, będą one obowiązywać dla konkursów ogłoszonych po dniu zatwierdzenia zmian przez Walne zebranie członków. Jeśli na podstawie umowy o warunkach i sposobie realizacji lokalnej strategii rozwoju Samorząd Województwa będzie wymagał uzgodnienia zmienianych kryteriów, to LGD dokona stosownych uzgodnień przed Walnym zebraniem członków.
5. W przypadku zmiany kryteriów Biuro LGD przygotowuje nowe karty oceny zgodności operacji z kryteriami LGD w oparciu o wprowadzone zmiany.

Procedura odwołania od rozstrzygnięć Rady w sprawie wyboru operacji:

1. Po otrzymaniu listy ocenionych operacji, wraz z informacją o:
 - zgodności operacji z LSR, albo jej niezgodności z LSR (wskazując przyczyny niezgodności)
 - liczbie uzyskanych punktów w ramach tej oceny lub miejscu na liście ocenionych
 - możliwości złożenia odwołania od wyników tej oceny zgodnie z procedurą określoną w LSR,
 - tym, czy dana operacja mieści się w ramach dostępnego limitu środków, w ramach danego konkursu.
- Wnioskodawca ma prawo odwołać się od decyzji Rady, dotyczącej jego operacji, w terminie 3 dni roboczych.
2. **Odwołanie, o którym mowa w ust. 1 wnoszone jest do Rady, za pośrednictwem Biura LGD, na formularzu dostępnym na stronie internetowej LGD i w siedzibie Biura LGD.**
 3. Rada rozpatruje odwołania niezwłocznie.
 - 3a. Jeśli wpłyną odwołania od wnioskodawców to zwołane zostaje drugie posiedzenie Rady.
 - 3b. Jeżeli odwołanie rozpatrzone na korzyść wnioskodawcy, a liczba uzyskanych przez wnioskodawcę punktów kwalifikuje wniosek do wpisania na listę operacji wybranych do finansowania, Rada podejmuje stosowną uchwałę i umieszcza wniosek na liście operacji wybranych do dofinansowania.
 - 3c. W stosunku do operacji, wobec której przyjęto odwołanie i kwalifikuje się do finansowania oraz operacji, która na skutek uwzględnienia przedmiotowego odwołania nie kwalifikuje się do finansowania Rada podejmuje uchwały.
 - 3d. Uchwała warunkowa podjęta na pierwszym posiedzeniu dotycząca wniosku, który rozpatrywano ponownie lub wniosku, który po uwzględnieniu odwołania nie kwalifikuje się do finansowania staje się bezskuteczna i zostaje zastąpiona uchwałą podjęto na drugim posiedzeniu.
 - 3e. Jeśli zachodzi potrzeba Rada aktualizuje listy operacji wybranych lub niewybranych.
 4. Odwołanie od decyzji Rady pozostaje bez rozpatrzenia w przypadku gdy możliwość składania i rozpatrywania odwołań, ponieważ przepisy regulujące funkcjonowanie LGD nie dopuszczają innych możliwości.
 - a) zostało wniesione po upływie terminu wskazanego w pkt 1,
 - b) zostało wniesione przez nieuprawniony podmiot, tzn. nie będący wnioskodawcą, którego wniosek o

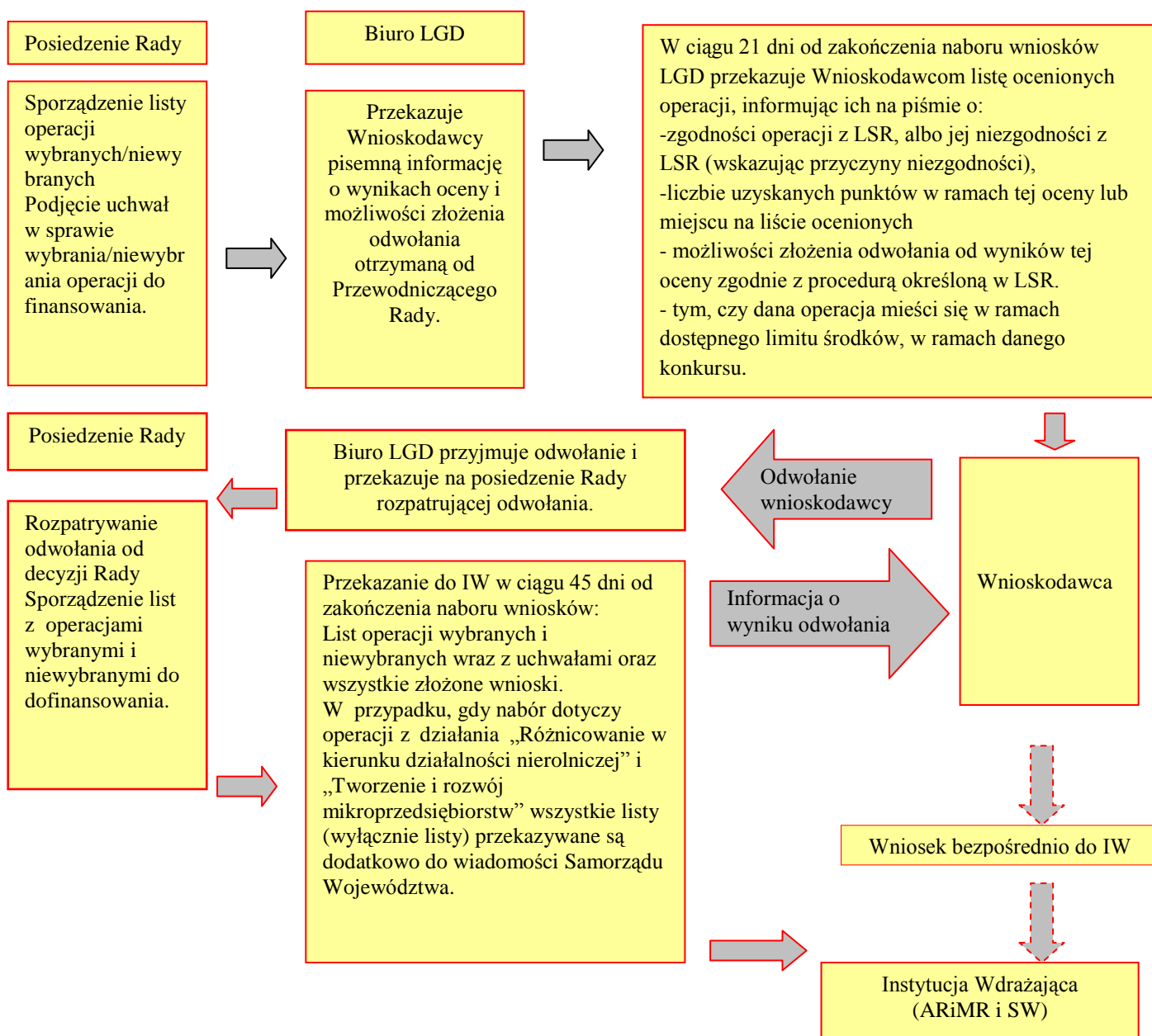
przyznanie pomocy podlegał ocenie,
c) nie zawierało szczegółowego pisemnego uzasadnienia.

5. W momencie rozpatrywania odwołania członkowie Rady rozpatrują wnioski na podstawie kryteriów obowiązujących w danym naborze i tylko w tych jego elementach, których dotyczy uzasadnienie podane przez wnioskodawcę.
6. Odwołanie od decyzji rady w sprawie konkretnej operacji może zostać złożone tylko jeden raz.
7. O wynikach rozpatrzenia odwołania wnioskodawca zostaje poinformowany w terminie 7 dni od dnia posiedzenia Rady, na którym odwołanie było rozpatrywane.
8. **Decyzja Rady podjęta w procedurze odwoławczej jest ostateczna.**

Poniżej przedstawiono procedurę odwołania od rozstrzygnięć Rady w sprawie wyboru operacji w sposób tabelaryczny.

Etap	Osoba odpowiedzialna	Czynność	Rodzaj dokumentu
Zakończenie oceny wniosków	Przewodniczący Rady	Sporządzenie listy operacji wybranych / niewybranych Podjęcie uchwał w sprawie wybrania/ niewybrania operacji do finansowania	Protokół z posiedzenia Rady. Lista operacji wybranych /niewybranych Uchwały Rady w sprawie wybrania/ niewybrania operacji do finansowania.
	Biuro LGD	Przekazanie Wnioskodawcy pisemnej informacji o wynikach oceny	Lista ocenionych operacji, wraz z informacją o: – zgodności operacji z LSR, albo jej niezgodności z LSR (wskazując przyczyny niezgodności) – liczbie uzyskanych punktów w ramach tej oceny lub miejscu na liście ocenionych małych projektów, – możliwości złożenia odwołania od wyników tej oceny zgodnie z procedurą określoną w LSR, – tym, czy dana operacja mieści się w ramach dostępnego limitu środków, w ramach danego konkursu
	Biuro LGD	Przyjęcie odwołania i przekazanie na posiedzenie Rady rozpatrującej odwołania.	Odwołanie od decyzji Rady
Posiedzenie Rady	Rada LGD	Rozpatrywanie odwołania od decyzji Rady.	Odwołanie od decyzji Rady Wniosek o przyznanie pomocy
	Przewodniczący Rady	Sporządzenie protokołu z posiedzenia Rady. Sporządzenie list z operacjami wybranymi i niewybranymi do finansowania.	Protokół z posiedzenia. Wszystkie wnioski o dofinansowanie wraz z załącznikami. Lista operacji wybranych (wraz z uchwałami). Lista operacji niewybranych (wraz z uchwałami).
Przekazanie informacji	Biuro LGD	Przekazanie do Instytucji Wdrażającej (ARiMR/SW) wymaganych informacji z naboru wniosków o przyznanie pomocy-w nieprzekraczalnym terminie 45 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy.	Listy operacji wybranych i niewybranych wraz z uchwałami oraz wszystkie złożone wnioski. W przypadku, gdy nabór dotyczy operacji z działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” i „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” wszystkie listy (wyłącznie listy) przekazywane są dodatkowo do wiadomości Samorządu Województwa.
	Biuro LGD	O wynikach rozpatrzenia odwołania wnioskodawca zostaje poinformowany pisemnie w terminie 7 dni od dnia posiedzenia Rady, na którym odwołanie było rozpatrywane.	Pismo o wyniku rozpatrzenia odwołania.

Graficzne przedstawienie procedury odwołania od rozstrzygnięć Rady w sprawie wyboru operacji

Procedura postępowania w przypadku uzyskania przez operację tej samej liczby punktów.

W przypadku, gdy podczas oceny operacji według zgodności z LSR i kryteriami LGD operacje uzyskują tą samą liczbę punktów, to o kolejności zadecyduje:

- z terenu danej gminy w obecnym konkursie żadna operacja nie otrzymała dofinansowania – wyżej umieszczona zostanie operacja, z gminy, z której w obecnym konkursie żadna operacja nie otrzymała dofinansowania
- wnioskowana kwota – wyżej umieszczona zostanie operacja, z niższą wnioskowaną kwotą
- stosunek wnioskowanej kwoty do kosztów całkowitych operacji – wyżej umieszczona zostanie operacja o niższym ilorazie.

X. Budżet LGD dla każdego roku realizacji LSR

Budżet Lokalnej Grupy Działania zapewnia realizację zaplanowanych działań zawartych w Lokalnej Strategii Rozwoju. LGD „Kraina Bobra” obejmuje swoją Lokalną Strategią Rozwoju obszar z liczbą mieszkańców wynoszącą **53 660 i na realizację LSR może się ubiegać o przyznanie środków w wysokości **7.941.680 zł** ($53.660 \times 148 = 7.941.680$), w tym:**

- kwota przypadająca na wdrażanie LSR wynosi **6.224.560 zł** ($53\ 660 \times 116$ zł)
- kwota przypadająca na wdrażanie projektów współpracy wynosi **160.980 zł** ($53\ 660 \times 3$ zł)
- kwota przypadająca na funkcjonowanie LGD, wynosi **1.556.140 zł** ($53\ 660 \times 29$ zł).

Poniżej został zaprezentowany harmonogram realizacji operacji oraz tabela budżetowa.

Tab. Harmonogram realizacji przedsięwzięć w okresach półrocznych

Lp.	Wyszczególnienie	2009				2010				2011		2012		2013		2014	
		I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	I	II	I	II		
1	Operacje spełniające warunki przyznania pomocy dla działania:	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej					X			X		X					
2		Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw					X			X		X					
3		Odnowa i rozwój wsi				X	X			X		X		X		X	
4		małe projekty					X			X	X	X	X	X	X	X	

Tab. Budżet LGD „Kraina Bobra”

Budżet LSR		Wdrażanie LSR				Projekty współpracy	Funkcjonowanie LGD		Razem
Rok	Rodzaj kosztu	4.1.3. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	4.1.3. Odnowa i rozwój wsi	4.1.3. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	4.1.3. Małe projekty	4.2.1. Projekty współpracy	4.3.1. Koszty bieżące LGD	4.3.1. Nabywanie umiejętności i aktywizacja	Suma
2009	Całkowite	0,00	1 018 882,00	0,00	0,00	0,00	79 969,29	248 370,79	1 347 222,08
	Kwalifikowalne	0,00	1 018 882,00	0,00	0,00	0,00	79 969,29	248 370,79	1 347 222,08
2010	Całkowite	60 204,00	913 784,19	0,00	280 242,34	0,00	115 632,32	299 764,94	1 669 627,79
	Kwalifikowalne	60 204,00	913 784,19	0,00	280 242,34	0,00	115 632,32	299 764,94	1 669 627,79
2011	Całkowite	310 717,50	672 321,74	99 000,00	615 678,56	0,00	102 725,39	138 535,89	1 938 979,08
	Kwalifikowalne	310 717,50	672 321,74	99 000,00	615 678,56	0,00	102 725,39	138 535,89	1 938 979,08
2012	Całkowite	217 425,00	1 026 776,89	0,00	298 781,92	37 352,27	109 429,81	133 403,96	1 823 169,85
	Kwalifikowalne	217 425,00	1 026 776,89	0,00	298 781,92	37 352,27	109 429,81	133 403,96	1 823 169,85
2013	Całkowite	0,00	272 424,88	0,00	239 150,34	85 761,20	110 362,80	16 816,40	724 515,62
	Kwalifikowalne	0,00	272 424,88	0,00	239 150,34	85 761,20	110 362,80	16 816,40	724 515,62
2014	Całkowite	0,00	98 315,64	0,00	100 855,00	37 866,53	121 216,00	8 028,00	366 281,17
	Kwalifikowalne	0,00	98 315,64	0,00	100 855,00	37 866,53	121 216,00	8 028,00	366 281,17
2015	Całkowite	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	62 884,41	9 000,00	71 884,41
	Kwalifikowalne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	62 884,41	9 000,00	71 884,41
razem kwalifikowalne		588 346,50	4 002 505,34	99 000,00	1 534 708,16	160 980,00	702 220,02	853 919,98	7 941 680,00
						160 980,00	1 556 140,00		

Budżet dla Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra” został ustalony w oparciu o poniższe założenia:

- Liczba ludności przyjęta do obliczeń to 53 660 osób, a kwota przypadająca na mieszkańca: 148 zł;
- Maksymalna kwota o jaką może się ubiegać Stowarzyszenie na realizację LSR wynosi – 7 941 680 zł. Algorytm obliczania (53 660 osób x 148 zł)
- 6 224 560 zł może zostać przeznaczone na wdrażanie LSR (53 660 osób x 116 zł);
- 160 980 zł, może zostać przeznaczone na wdrażanie projektów współpracy (53 660 osób x 3 zł);
- 1 556 140 zł, może zostać przeznaczone na „Funkcjonowanie LGD” - (53 660 osób x 29 zł);
- Wysokość środków na operacje przygotowania projektów współpracy wynosić może nie więcej niż 53 660 zł (53 660 osób x 1 zł);
- Koszty bieżące LGD stanowią 8,15 % ogółu budżetu. Koszty bieżące LGD zostały ustalone na bezpiecznym poziomie w relacji do całego budżetu LGD, w związku z czym budżet jest oparty o **zasadę proporcjonalności**.

Uzasadnienie konstrukcji budżetu:

Konstrukcja budżetu została oparta o model regresywny a jednocześnie **zrównoważony /systematyczny**, tzn. założono iż w początkowych latach wydatkowane będą wyższe kwoty na realizację operacji oraz w kolejnych latach kwoty te będą stopniowo ulegały zmniejszeniu. Jednocześnie założono, że operacje powinny być wspierane w całym okresie o horyzoncie czasowym 2009-2015, przy uwzględnieniu terminu końcowego kwalifikowalności kosztów w ramach PROW. Alokacja relatywnie dużych środków w początkowych latach wynika z oczekiwanego efektu wartości dodanej i synergii działań podejmowanych przez LGD. Wsparcie operacji związanych z odnową wsi, które przejawia się utworzeniem lub modernizacją infrastruktury kulturowej, społecznej, turystycznej i sportowo-rekreacyjnej pozwoli na wzrost atrakcyjności turystycznej, osiedleńczej, inwestycyjnej i zamieszkiwania na terenie LGD. W efekcie wywołany zostanie mechanizm synergii, przejawiający się np. tym że dzięki działaniu w ramach odnowy wsi poza infrastruktura uzyskamy wzrost atrakcyjności turystycznej, wzrośnie ruch turystyczny, konieczna będzie obsługa turystów, w ramach noclegów, gastronomii, usług. Docelowo powstaną nowe miejsca pracy i źródła dochodu dla mieszkańców. Pojawi się także dodatkowy efekt pozwalający na wykorzystanie infrastruktury do realizacji innych operacji, np. imprez kulturalnych, spotkań aktywizujących itd. Odłożenie tego rodzaju inwestycji w czasie byłoby zasadniczo nieuzasadnione i mogłoby wpłynąć na opóźnienie możliwego dynamicznego rozwoju obszaru LGD.

Podobnie założono w przypadku innych działań, tj. różnicowania w kierunku działalności nierolniczej, tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw, małych projektów, nabywania umiejętności i aktywizacji. Operacje przewidziane i pożądane do realizacji ze sobą powiązane przez co oczekuje się zaistnienia efektu synergii i integracji.

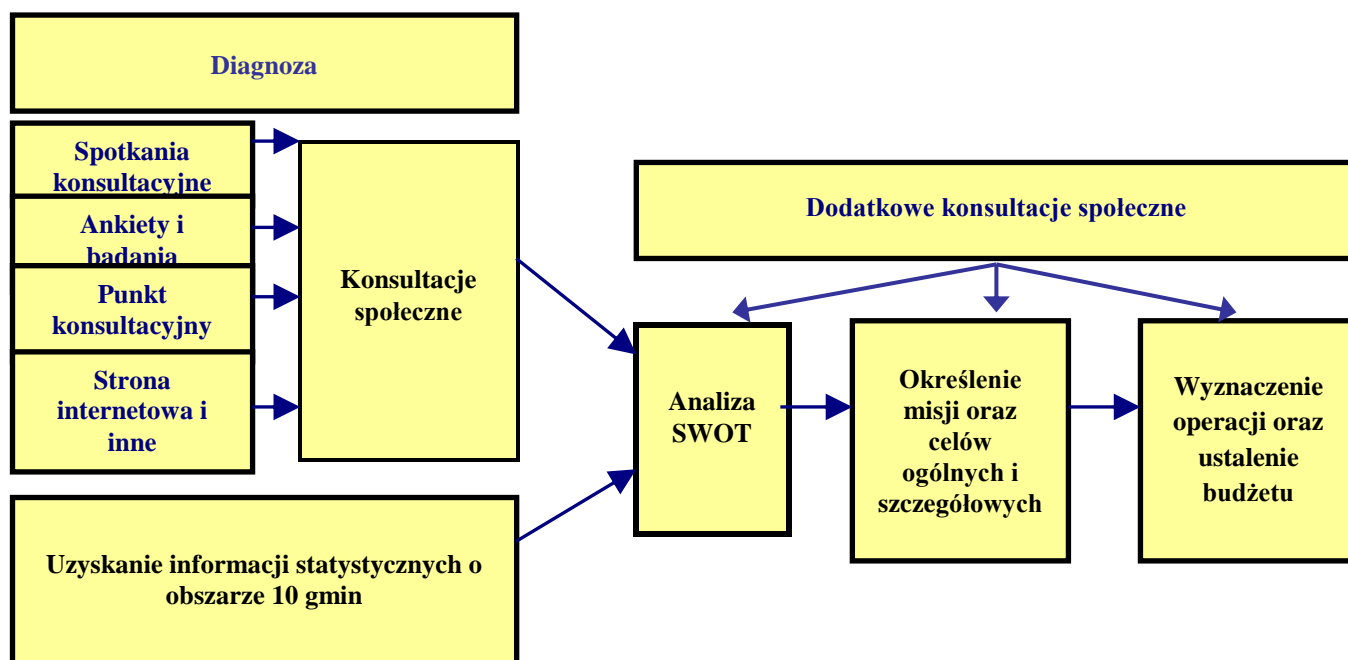
Konieczne jest również aktywizowanie i nabywanie umiejętności, w tym przeszkolenie w pierwszych latach członków Rady i Zarządu oraz pracowników Stowarzyszenia LGD „Kraina Bobra” oraz jak największej liczby mieszkańców, wykonania analiz i badań oraz studiów wykonalności i planów rozwoju aby można było w pełni i optymalnie wykorzystać środki finansowe w ramach wdrażania LSR oraz możliwości z nich płynące dla wspólnego i równomiernego rozwoju obszaru LGD. W ramach tych działań przeprowadzone będą również usługi doradcze oraz różnego rodzaju analizy dotyczące obszaru, które w kolejnych latach staną się bazą do inwestycji różnych podmiotów z obszaru LGD, w tym finansowanych z udziałem innych środków niż Program Leader. Działania te skoncentrowane w pierwszych latach mają doprowadzić do jak najwcześniejszego zaktywizowania i pobudzenia rozwoju zrównoważonego LGD. Zakłada się, że w ostatnich trzech latach będzie następował stopniowy spadek zarówno działań inwestycyjnych jak i tych związanych z pozyskiwaniem wiedzy i umiejętności finansowanych z Programu Leader. Zgodnie z założeniami **gospodarki opartej na wiedzy** oraz uwzględniając szczególną rolę zasobów ludzkich i ich wiedzy w aspekcie rozwoju zakłada się, że pomimo spadku środków inwestycyjnych mieszkańcy z terenu LGD będą aktywnie, efektywnie i sprawnie funkcjonować na płaszczyźnie społeczno-gospodarczej dzięki podniesieniu kwalifikacji, wiedzy, rozszerzeniu horyzontów co do możliwości realizacji w sferze osobistej i zawodowej oraz wsparciu inwestycyjnemu ich samych i ich otoczenia. Nastąpi to właśnie dzięki zintensyfikowanemu finansowaniu operacji w pierwszych latach realizacji LSR.

Dodatkowym bardzo ważnym elementem realizacji LSR są projekty współpracy, które będą realizowane równomiernie w latach 2010-2013, dzięki czemu możliwe będzie czerpanie doświadczeń i pomysłów dla działań realizowanych na obszarze LGD, w tym innowacyjnych, z innych rozwiązań na obszarach w kraju i zagranicą. Jednocześnie możliwe będzie podjęcie działań zmierzających do podjęcia współpracy w zakresie promocji obszaru LGD, lokalnych produktów i usług oraz innych.

XI. Opis procesu przygotowania LSR

Przygotowanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostało poprzedzone szeregiem działań, pozwalających na zidentyfikowanie problemów obszaru, co umożliwiło późniejsze zdefiniowanie celów, których realizacja będzie prowadzić do poprawy jakości życia i eliminacji barier, ograniczających dalszy rozwój. Główną rolę w opracowywaniu strategii dla danego regionu odegrali lokalni liderzy osoby, reprezentujące sektor publiczny, gospodarczy i społeczny oraz przedstawiciele biznesu, Ośrodka Doradztwa Rolniczego i stowarzyszeń, aktywnie uczestniczące w budowaniu Lokalnej Strategii Rozwoju brały udział w licznych warsztatach oraz spotkaniach i konsultacjach, których celem było wypracowanie wspólnego stanowiska, co do istniejących problemów obszaru oraz propozycji ich rozwiązania. Swoje wnioski i uwagi wносиła także miejscowa ludność, podczas licznych spotkań oraz poprzez badania ankietowe. Rolę moderatora odegrał przedstawiciel firmy doradczej, który kierował dyskusją, porządkował i systematyzował wypowiedzi oraz utrzymywał wyniki dyskusji. Podczas tworzenia LSR starano się włączyć w proces jej budowania jak największą grupę miejscowej ludności, aby dopasować możliwie jak najlepiej strategię do specyfiki otoczenia.

Poniższy schemat prezentuje główne etapy procesu przygotowania strategii.

Zgodnie z powyższym schematem podstawą do przygotowania LSR były konsultacje społeczne oraz uzyskanie informacji statystycznych i liczbowych o obszarze.

Informacje statystyczne zostały pozyskane z dokumentów strategicznych każdej z gmin oraz Urzędu Statystycznego, Urzędu Pracy oraz innych instytucji mogących dostarczyć wszelkich danych liczbowych lub opisowych.

Dążąc do umożliwienia jak najszerszemu gronu mieszkańców udziału w dyskusjach, ustalono również harmonogram spotkań we wszystkich gminach wchodzących w skład LGD. Harmonogram miał informować mieszkańców o możliwości wypowiedzenia się, co do głównych zasobów oraz barier w rozwoju, identyfikacji celów, możliwości współpracy pomiędzy gminami i czynnego zainteresowania udziałem w rozwoju gmin. Na **proces konsultacji społecznych** składało się kilka elementów, z których najistotniejsze to **spotkania prowadzone z mieszkańcami, przedstawicielami trzech sektorów**, badania ankietowe, punkt informacyjno-konsultacyjny oraz strona internetowa i tablice informacyjne w każdej z gmin.

Spotkania konsultacyjne z mieszkańcami oraz lokalnymi liderami miały **charakter otwarty** i były **powtarzane cyklicznie**, podczas każdego etapu procesu tworzenia LSR. W spotkaniach brali

udział **członkowie wszystkich sektorów: społecznego, publicznego i gospodarczego**. Podczas spotkań omawiana była tematyka związana z diagnozą obszaru, analizą SWOT, misją i celami oraz szczegółowymi operacjami i budżetem. Poruszane i omawiane podczas spotkań oczywiście były również inne, bardziej szczegółowe kwestie, takie jak zmiany w Statucie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra” dostosowujące Statut do zapisów ustawy z 7 marca 2007 r., procedury i regulaminy. Spotkania odbywały się od początku roku 2008 i obejmowały swoim zakresem wszystkie gminy wchodzące w skład Stowarzyszenia. Dzięki spotkaniom miejscowa ludność mogła dokładniej zapoznać się z tematyką i głównymi założeniami opracowanej wspólnie strategii.

Opracowywanie celów w ramach LSR było stopniowym procesem, którego pierwszym etapem była konferencja otwarcia, umożliwiająca przyszłym partnerom zgłaszanie propozycji wspólnych działań oraz poszukiwanie płaszczyzn współpracy. Na początku 2008 r. w każdej z gmin tworzących LGD odbył się cykl szkoleń obejmujących prezentację założeń programu, przedstawiającą charakterystykę trójsektorowego partnerstwa oraz szanse, jakie dla rozwoju obszarów wiejskich stwarza uczestnictwo w programie. Następnie miały miejsce spotkania szkoleniowo-informacyjne, podczas których przedstawiciele trzech sektorów z każdej, wchodzącej w skład LGD, gminy zgłaszali pierwsze propozycje dotyczące wizji oraz kierunku rozwoju. Zdiagnozowano ponadto podstawowe problemy występujące na opisywanym obszarze, a także dokonywano pierwszych prób określenia celów i propozycji działań. W spotkaniach tych wzięli udział przedstawiciele wszystkich gmin biorących udział w projekcie m.in. samorządy, przedsiębiorcy, już działające stowarzyszenia i organizacje pozarządowe oraz media.

W ramach konsultacji społecznych przeprowadzono również badania ankietowe wśród mieszkańców obszaru LGD, w których uczestniczyło 915 osób. Mieszkańcy mieli możliwość wypowiedzenia się co do głównych zasobów oraz barier w rozwoju, identyfikacji celów, możliwości współpracy pomiędzy gminami i czynnego zainteresowania udziałem w rozwoju gmin. Z przeprowadzonej ankiety wynika, że aż 85,50% mieszkańców za główną przyczynę braku rozwoju obszaru uważa brak kapitału. Brak atrakcyjnych ofert dla potencjalnych inwestorów wskazało 79,00% ankietowanych, opuszczanie wsi przez młodych 70,90%, słabą infrastrukturę 54,50%, zaś brak chęci do zmian 51,40%. Pozytywnym wynikiem jest wiara mieszkańców w rozwój regionu. Aż 78,00% ankietowanych uważa rozwój za możliwy, a przeciwnego zdania jest zaledwie 3,40% badanych. Wśród zasobów regionu, których wykorzystanie może przyczynić się do jej rozwoju 81,60% ankietowanych uważa ogół zasobów naturalnych, 82,90% najbardziej docenia zasoby materialne, 62,50% zasoby gospodarcze, zaś 65,60% zasoby ludzkie. Blisko 75% ankietowanych jest zdania, iż wykorzystanie zasobów naturalnych gminy może wpłynąć na jej rozwój gospodarczy, a przeciwnego zdania jest 8,70% badanych. Istotna jest opinia mieszkańców na temat współpracy międzygminnej. 85,00% ankietowanych uważa, iż współdziałanie gmin zwiększy szanse rozwoju regionu i może pozytywnie wpłynąć na jego atrakcyjność. Najlepszym i realnym pomysłem na rozwój gminy jest, według mieszkańców, wzrost poziomu małej i średniej przedsiębiorczości (72,40%) oraz promocja i rozwój turystyki wiejskiej i agroturystyki (78,60%), które wraz z budową szlaków rowerowych, pieszych i promowanie walorów rekreacyjnych obszaru (59,20%) oraz wykorzystaniem bogactw naturalnych i materialnych (51,90%) stanowią zakres głównych celów działania zdefiniowanych w LSR.

Na terenie LGD w czasie trwania **konsultacji funkcjonował również punkt informacyjno-konsultacyjny**, który miał jeszcze bardziej poszerzyć krąg osób biorących udział w budowie strategii. Punkt działał w miejscowości Wysokie Mazowieckie. W miejscu tym dystrybuowane były ulotki informacyjne dotyczące tematyki LSR oraz rozdawane do wypełniania mieszkańcom ankiety. Ponadto każdy obywatel mógł w punkcie zacerpnąć informacji ustnej dotyczącej LSR. Pracownicy punktu zachęcali również mieszkańców do czynnego uczestnictwa w konsultacjach społecznych.

W ramach innych **dotatkowych działań** związanych z procesem przygotowywania LSR można wymienić **stronę internetową oraz tablice informacyjne w urzędach gmin**. Te elementy konsultacji społecznych również przyczyniły się do znacznego rozpowszechnienia wiedzy o LSR i prowadzonych w związku z tym konsultacjach społecznych. Strona internetowa (**Błąd! Nieprawidłowy odsyłacz typu hiperłącze.**), była wykorzystywana podczas konsultacji społecznych jako kanał dystrybucji informacji oraz źródło wiedzy dla mieszkańców. Wszyscy mieszkańcy za pomocą Internetu mieli możliwość zapoznania się na bieżąco z postępem prac nad strategią. Na

stronie internetowej były opisywane wszelkie spotkania konsultacyjne odbywające się na terenie LGD. Poprzez stronę mieszkańcy mogli również wypełnić ankietę w wersji elektronicznej oraz przesłać do punktu konsultacyjnego za pomocą e-maila. Na tablicach informacyjnych były natomiast wywieszane wszelkie ważne informacje dotyczące konsultacji społecznych, w szczególności terminy i miejsca spotkań konsultacyjnych, informacje o stronie internetowej oraz krótki opis związany z tematyką LSR.

Tak przeprowadzone konsultacje społeczne dały możliwość ciągłego oraz szerokiego uczestnictwa wszystkich zainteresowanych mieszkańców w procesie powstawania LSR.

Materiały i informacje zgromadzone podczas przeprowadzonych konsultacji społecznych posłużyły do utworzenia analizy SWOT obszaru LGD oraz w późniejszej fazie do wyznaczenia misji, celów i operacji. Prowadzone podczas tych etapów były również konsultacje dodatkowe, z lokalnymi liderami, których celem było doprecyzowanie i czasami uszczegółowienie niektórych informacji oraz weryfikacja dotychczasowych zapisów zawartych w LSR.

Opisane powyżej etapy oraz sposoby ich realizacji i konsultacji doprowadziły do powstania niniejszej strategii.

XII. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

Program Leader zakłada udział lokalnej społeczności w kształtowaniu polityki regionu, dlatego bardzo istotnym elementem wdrażania i aktualizacji strategii, jest proces informowania jak największego grona mieszkańców obszaru o wszelkich działaniach z tym związanych. System informowania mieszkańców o wszelkich wydarzeniach związanych z wdrażaniem oraz aktualizowaniem powinien być oparty o zasady jawności, aktualności, dostępności oraz systematyczności. Dzięki takiemu podejściu zapewniony będzie równy dostęp do informacji dla wszystkich mieszkańców obszaru LGD. Poniżej zostaną opisane kanały i sposoby dystrybucji informacji, które będą wykorzystywane w procesie wdrażania i aktualizacji strategii.

Dokument LSR będzie wydrukowany w kilkunastu egzemplarzach i udostępniony do wglądu dla mieszkańców w biurze LGD oraz w punkcie konsultacyjno-informacyjnym. Ponadto mieszkańcy będą mogli zapoznać się z całą strategią dzięki stronie internetowej LGD. Na stronie internetowej LGD oraz stronach internetowych wszystkich uczestniczących w niej gmin, będzie dostępny plik strategii w formacie PDF, który każdy zainteresowany będzie mógł pobrać na swój komputer lub otworzyć on-line i przeczytać.

LGD zamierza informować mieszkańców o wszelkich działaniach związanych z **aktualizacją i wdrażaniem** poprzez:

Spotkania z miejscową ludnością – na których będą omawiane zagadnienia związane z wdrażaniem strategii, w szczególności dotyczyć to będzie możliwych do realizacji operacji w ramach każdego działania, kryteriów oceny operacji, informacji dotyczących kwot wnioskowanych w ramach poszczególnych działań. Spotkania spełniałyby również funkcję informacyjną dla mieszkańców o postępach prac i działań LGD dotyczących wdrażania strategii. Na spotkaniach może być również omawiany sposób, zakres oraz częstotliwość dokonywania aktualizacji. Podczas spotkań mieszkańcy mieliby możliwość zaproponowania zmian, które mogłyby zostać zawarte w zaktualizowanym dokumencie. Spotkania organizowane byłyby w każdej gminie co najmniej raz w roku.

Funkcjonowanie biura LGD oraz punktu konsultacyjno-informacyjnego – biuro LGD będzie informowało o działaniach Stowarzyszenia i promowało jego dorobek a w konsekwencji zachęcało mieszkańców do zainteresowania Programem Leader i wykorzystaniem szans jakie stwarza Lokalna Strategia Rozwoju. Przez cały okres wdrażania LSR, biuro LGD będzie dostępne dla mieszkańców, a pracownicy będą udzielali wszelkich informacji o funkcjonowaniu LGD oraz informowali beneficjentów o działaniach związanych z wdrażaniem i aktualizacją LSR. Każdy obywatel chcący pozyskać informacje dotyczące możliwości wnioskowania o przyznanie dotacji będzie otrzymywał wszelkie wyjaśnienia oraz pomoc doradczą w tym zakresie. Na terenie LGD będzie również działał punkt konsultacyjno-informacyjny, który podobnie jak Biuro LGD, w trakcie trwania poszczególnych naborów wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Strategii będzie również świadczył bezpłatne usługi doradcze dla beneficjentów poszczególnych działań dotyczące

projektowania operacji lub przygotowywania wniosków i załączników w ramach ubiegania się beneficjentów o wsparcie. W trakcie wdrażania LSR możliwe będzie uzyskanie profesjonalnego wsparcia w często skomplikowanych projektach i wnioskach. Takie wsparcie zapewnią eksperci firm doradczych, którzy w miarę potrzeb będą zapraszani do biura lub punktu konsultacyjnego.

W biurze lub punkcie konsultacyjnym mieszkańcy będą mogli również zgłaszać swoje uwagi dotyczące Strategii, które będą archiwizowane przez pracowników, a następnie posłużą podczas przeprowadzania aktualizacji LSR.

Wszelkie **informacje o wdrażaniu** Strategii oraz o **procesie aktualizacji** będą również zamieszczane na **stronie internetowej LGD** i wszystkich gmin, a w późniejszym czasie na nowej wirtualnej platformie internetowej, który ma zastąpić stronę LGD. Planuje się umieścić dwie oddzielne zakładki na stronie dotyczące „**Aktualizacji LSR**” i „**Wdrażania LSR**”. W tych zakładkach będą się znajdowały wszelkie informacje dla mieszkańców związane z tą tematyką. Zakładka dotycząca aktualizacji będzie zawierała w szczególności takie dane jak: zakres aktualizacji, opis sposobu aktualizacji, termin rozpoczęcia aktualizacji, formę zgłaszania sugestii zmian w Strategii, będzie również załączony formularz na którym każdy internauta będzie mógł zamieścić proponowane zmiany. Podobnie będzie wyglądała zakładka dotycząca wdrażania, z tą jednak różnicą, że zawarte w niej informacje będą raczej dotyczyły harmonogramu i trybu naboru wniosków, kryteriów oceny wniosków, możliwości uzyskania wsparcia doradczego, będą zamieszczone wzory wniosków i wiele innych rzeczy.

Kolejnym sposobem informowania o procesie aktualizacji oraz wdrażaniu LSR będą ogłoszenia w **lokalnej prasie oraz rozgłośniach radiowych**. Planowane jest zamieszczanie ogłoszeń w gazetkach lokalnych wydawanych przez poszczególne gminy oraz jednej gazecie o większym zakresie terytorialnym, która jest najchętniej czytana na obszarze LGD. W miarę możliwości informacje będą ogłaszane przez lokalne rozgłoszenie radiowe. Informacje w mediach będą się ukazywały w szczególności przed ogłaszaniem konkursów na nabór wniosków. Pozwoli to na dotarcie nawet do tych mieszkańców, którzy nie śledzą strony internetowej, nie odwiedzają punktu konsultacyjnego czy biura LGD. Informacje w mediach będą lakoniczne, ale będą przykuwały uwagę mieszkańców oraz wskazywały na miejsca, w których można się dowiedzieć więcej i informowały o terminach.

Tablice informacyjne rozmieszczone na terenie LGD oraz plakaty i ulotki będą również bardzo powszechnie wykorzystywane w procesie informowania społeczeństwa o działaniach nakierowanych na aktualizację oraz wdrażanie LSR. Te elementy przekazu będą skierowane dla ludzi, którzy nie wykorzystują Internetu i komputera w codziennym życiu oraz dla tych, którzy nie uczestniczą aktywnie w spotkaniach i nie odwiedzają punktu konsultacyjnego lub biura. Na tablicach informacyjnych w urzędach lub innych instytucjach publicznych będą systematycznie zamieszczane informacje o wszelkich spotkaniach, pracach lub innych działaniach które będą istotne z punktu widzenia mieszkańców. Informacje zamieszczane na tablicach będą również dotyczyły tematyki aktualizacji i wdrażania LSR. Poza tym na terenie LGD będą drukowane i dystrybuowane ulotki oraz plakaty informacyjne. Ulotki będą dostępne w biurze LGD i punkcie konsultacyjnym oraz będą dystrybuowane wśród ludności na terenie LGD. Plakaty informacyjne będą również wywieszane na słupach informacyjnych oraz tablicach. Wszystkie te materiały będą miały na celu informowanie jak najszerszego grona ludności o działaniach związanych z aktualizacją oraz wdrażaniem LSR.

Materiały, które zostaną zebrane w formie uwag i sugestii zmian od mieszkańców oraz po przeprowadzeniu ewaluacji własnej będą archiwizowane przez pracowników biura i zostaną wykorzystane podczas aktualizacji Strategii. Za przeprowadzenie aktualizacji odpowiedzialny jest Zarząd. Pierwsza aktualizacja Strategii planowana jest w roku 2011, chyba że zaistnieją przesłanki do szybszej aktualizacji. Jeżeli zajdzie taka potrzeba Strategia będzie aktualizowana po raz kolejny. Na potrzeby aktualizacji mogą zostać przeprowadzone dodatkowe badania ankietowe, które odbędą się przed planowaną zmianą dokumentu. Informacja o aktualizacji będzie rozpowszechniona zgodnie z powyższym opisem kanałów dystrybucji informacji (prasa, strona LGD, punkt konsultacyjny, biuro LGD, plakaty ewentualnie media lokalne). **Forma informowania o aktualizacji powinna być adekwatna do zakresu zmian, musi jednak zapewniać mieszkańcom równy i powszechny dostęp do informacji. Informacje zawierane w powyższych formach przekazu powinny ukazywać się systematycznie i być aktualne.**

Nadzór nad wdrażaniem LSR będzie możliwy dzięki okresowemu i systematycznemu dokonywaniu oceny stopnia wdrożenia, celem zwiększenia efektywności oraz poprawy skuteczności implementacji LSR. Proces wdrażania i realizacji LSR będzie monitorowany. Na proces monitorowania składać się będą następujące elementy:

- Analiza celów projektu – zakładająca wykorzystanie matrycy logicznej ułatwiającej monitorowanie poprzez weryfikację przyjętych zależności między zdefiniowanymi w strategii celami i służącymi ich realizacji działaniami a oczekiwanymi rezultatami. Wzór matrycy znajduje się w niniejszej strategii w rozdziale czwartym.
- Przegląd procedur wdrażania – aktualizacja wszystkich procedur dotyczących LSR przeprowadzana będzie raz w roku. O zwiększeniu częstotliwości aktualizacji będzie decydował Zarząd LGD jeżeli uzna, że istnieją przesłanki aktualizacji. Organem, który będzie zatwierdzał zaktualizowane procedury będzie Walne Zebranie Członków.
- Przegląd wskaźników matrycy logicznej – przegląd i aktualizacja wskaźników matrycy logicznej będzie następował co najmniej raz na dwa lata, chyba że Zarząd postanowi inaczej. Należy pamiętać przy zmianie wskaźników podczas aktualizacji, aby były one mierzalne. Organem, który będzie zatwierdzał zaktualizowane wskaźniki będzie Walne Zebranie Członków.
- Sposoby raportowania postępu prac – system raportowania postępów prac będzie polegał na sporządzaniu pisemnych raportów przez Zarząd. Raport będzie obejmował wyszczególnienie wszelkich wdrażanych operacji wraz z podaniem postępu realizacji każdej operacji a także szczegółowego opisu wykonanych i planowanych prac, problemów, wskaźników oraz możliwych terminów ich realizacji. Raport będzie sporządzany raz na 6 miesięcy i będzie przedstawiany Walnemu Zebraniu Członków.

XIII. Zasady i sposób dokonywania ewaluacji własnej

Ewaluacja – inaczej nazywana oceną sukcesu projektu jest bardzo ważnym elementem mającym wpływ na prawidłowe wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju. Założone w LSR priorytety i cele podlegać będą systematycznej ocenie według założonego przez LGD planu.

Plan ewaluacji pozwoli na metodyczną ocenę realizacji LSR i będzie stanowił główne narzędzie umożliwiające reakcję na pojawiające się rozbieżności od przyjętych założeń tak aby w optymalny sposób realizować założone cele LSR i w jak najbardziej efektywny sposób wykorzystać środki będące do dyspozycji Lokalnej Grupy Działania przeznaczone na wdrażanie LSR, Projekty współpracy i Funkcjonowanie.

Punktem wyjścia jest ewaluacja metodą *ex-ante*, która jest narzędziem szacowania i miała szerokie zastosowanie w konstruowaniu założeń Lokalnej Strategii Rozwoju. Analizując mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia obszaru LGD, ocena *ex-ante* była podstawą do sformułowania założeń wieloletniej strategii rozwoju jaką jest LSR. Ocena *ex-ante* koncentrowała się wyłącznie na operacjach znajdujących się w fazie planowania i będzie punktem wyjścia dla ewaluacji prowadzonej w ramach planu, metodą *ex-post*.

Plan ewaluacji obejmuje prowadzenie ewaluacji metodą *ex-post* dla każdego zakończonego roku kalendarzowego. Ocena ta będzie obejmowała analizę zrealizowanych w danym okresie działań i operacji pod kątem określenia ich efektów oraz wpływu jakie miała ich realizacja na osiągnięcie założonych celów i przedsięwzięć w ramach LSR. W trakcie przeprowadzania ewaluacji uwzględnione zostaną wskaźniki oddziaływania i rezultatu (policzalne) w odniesieniu do poszczególnych przedsięwzięć.

Ewaluacja będzie bazować na wskaźnikach zidentyfikowanych dla poszczególnych celów i przedsięwzięć stanowiących ich kwalifikację ilościową, rozumianą w kategoriach oczekiwanych efektów rozwoju obszaru objętego LSR.

W ramach LSR wskazano 6 przedsięwzięć które realizowane są poprzez wdrażanie poszczególnych celów ogólnych i szczegółowych:

Realizację przedsięwzięcia **I. Świadomi i aktywni przedsiębiorcy** oparto o realizację: celu ogólnego:

1. Stworzenie warunków powstawania miejsc pracy poprzez wykorzystanie zasobów z obszaru Stowarzyszenia

celu szczegółowego:

1.1. Zwiększenie poziomu wiedzy mieszkańców nt. możliwości realizacji zawodowej na obszarze LGD

Weryfikację oparto na następującym wskaźniku oddziaływania:

- wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na obszarze LGD o 20% do końca 2014 roku

Weryfikację oparto na następujących wskaźnikach rezultatu:

- liczba osób, które zapoznały się z opracowaniami, badaniami, analizami do końca 2014 roku
- liczba osób przeszkolonych do końca 2014 roku

Realizację przedsięwzięcia **II. Wsparcie przedsiębiorczości** oparto o realizację:

celu ogólnego:

1. Stworzenie warunków powstawania miejsc pracy poprzez wykorzystanie zasobów z obszaru Stowarzyszenia

celu szczegółowego:

1.2 Rozwój działalności pozarolniczej

Weryfikację oparto na następującym wskaźniku oddziaływania:

- wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na obszarze LGD o 20% do końca 2014 roku

Weryfikację oparto na następującym wskaźniku rezultatu:

- liczba utworzonych lub zachowanych miejsc pracy do końca 2014 roku

Realizację przedsięwzięcia **III. Poznanie walorów i słabości obszaru LGD** oparto o realizację:

celu ogólnego:

2. Rozwój funkcji turystycznej poprzez poprawę wizerunku obszaru oraz efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów

celu szczegółowego:

2.1 Podniesienie świadomości mieszkańców nt. szans rozwoju turystyki na obszarze LGD

Weryfikację oparto na następującym wskaźniku oddziaływania:

- wzrost liczby turystów rocznie odwiedzających obszar LGD o 2 % do końca 2014 roku

Weryfikację oparto na następujących wskaźnikach rezultatu:

- liczba osób, które zapoznały się z opracowaniami, badaniami, analizami do końca 2014 roku
- liczba osób przeszkolonych do końca 2014 roku

Realizację przedsięwzięcia **IV. Rozwój usług turystycznych** oparto o realizację:

celu ogólnego:

2. Rozwój funkcji turystycznej poprzez poprawę wizerunku obszaru oraz efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów

celu szczegółowego:

2.2 Poprawa ilości i jakości infrastruktury turystycznej oraz promocja posiadanych walorów obszaru LGD

Weryfikację oparto na następującym wskaźniku oddziaływania:

- wzrost liczby turystów rocznie odwiedzających obszar LGD o 2 % do końca 2014 roku

Weryfikację oparto na następującym wskaźniku rezultatu:

- liczba nowych osób korzystających z utworzonych lub zmodernizowanych obiektów turystycznych do końca 2014 roku

Realizację przedsięwzięcia **V. Integracja społeczności lokalnej** oparto o realizację:

celu ogólnego:

3. Ożywienie życia kulturalnego i sportowego obszaru LGD

celu szczegółowego:

3.1 Aktywizacja mieszkańców poprzez inicjatywy społeczne

Weryfikację oparto na następującym wskaźniku oddziaływania:

- wzrost liczby grup formalnych na obszarze LGD o 5 % do końca 2014 roku

Weryfikację oparto na następujących wskaźnikach rezultatu:

- liczba osób uczestniczących w inicjatywach do końca 2014 roku
- liczba osób przeszkolonych do końca 2014 roku
- liczba osób, które zapoznały się z opracowaniami, badaniami, analizami do końca 2014 roku

Realizację przedsięwzięcia **VI. Rozwój infrastruktury społecznej** oparto o realizację:
celu ogólnego:

3. Ożywienie życia kulturalnego i sportowego obszaru LGD

celu szczegółowego:

3.2. Zwiększenie dostępności do infrastruktury służącej społeczności lokalnej

Weryfikację oparto na następującym wskaźniku oddziaływania:

- wzrost liczby grup formalnych na obszarze LGD o 5 % do końca 2014 roku

Weryfikację oparto na następujących wskaźnikach rezultatu:

- liczba osób korzystających z utworzonych i zmodernizowanych obiektów do końca 2014 roku
- liczba zorganizowanych spotkań w utworzonych i zmodernizowanych obiektach do końca 2014 roku

Ewaluacja określi czy w ramach wdrażanych operacji udało się zrealizować przedsięwzięcia i cele LSR oraz:

- Czy osiągnięto pożądane wskaźniki wyznaczonych wcześniej mierników?
- Jakimi kosztami udało się zrealizować cel?
- Czy działania podjęte w ramach realizacji tego celu objęły wszystkie grupy docelowe?
- Czy działania przyniosły długotrwały efekt?
- Czy działania te przyczyniły się do poprawy sytuacji w pozostałych obszarach docelowych?

Dodatkowo proces dokonywania ewaluacji własnej może zostać poszerzony o przeprowadzenie ankiety, która umożliwi sformułowanie oceny społecznej dotyczącej wskaźników niepoliczalnych takich jak poprawa życia mieszkańców w ich indywidualnym poczuciu oraz poprawa świadomości mieszkańców, co do wartości kulturowej oraz bogactwa zasobów naturalnych obszaru. Ewaluacją objęte będzie również funkcjonowanie LGD i procedury, którymi się posługuje. Ewaluacja określi czy w ramach wdrażania LSR przyjęto prawidłowy model funkcjonowania LGD oraz:

- Czy przyjęte procedury wyboru operacji do dofinansowania zostały prawidłowo skonstruowane i pozwalają na obiektywną oceną?
- Czy przyjęta procedura odwołania od decyzji Rady pozwala na skuteczne odwołanie się wnioskodawcy?
- Czy przyjęte przez LGD kryteria oceny gwarantują wyborów najlepszych operacji?
- Czy przyjęte przez LGD kryteria oceny gwarantują obiektywny i przejrzysty wyborów operacji?
- Czy sposób informowania o naborze wniosków do dofinansowania zapewnia równy i niedyskryminujący dostęp wnioskodawcom z całego obszaru LGD?
- Jakie są powody nie wybierania operacji do dofinansowania w kontekście ilościowym i przyczynowym?
- Jaki jest stopień przygotowania wnioskodawców do naborów prowadzonych przez LGD w ramach poszczególnych działań (Odnowa wsi, Małe projekty, Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw)?

Wszystkie uzyskane w wyniku oceny informacje będą zebrane i poddane szczegółowej analizie. Każdy kolejny raport ewaluacyjny będzie uwzględniał stopień wykonania założeń z lat poprzedzających i w efekcie raport dotyczący ostatniego roku wdrażania LSR i funkcjonowania LGD będzie raportem końcowym, zawierającym podsumowanie ogółu działań w ramach wdrażania lokalnej strategii rozwoju.

W celu przeprowadzenia obiektywnej oceny przyjęto wykonanie ewaluacji przez specjalistów zewnętrznych. Organem upoważnionym do współpracy przy tworzeniu raportu ewaluacyjnego będzie Komisja Rewizyjna. Raport z ewaluacji powinien być wykonany po zakończeniu roku kalendarzowego. Raport z ewaluacji wdrażania LSR, Projektów współpracy i funkcjonowania LGD będzie przedstawiany na Walnym Zebraniu Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania

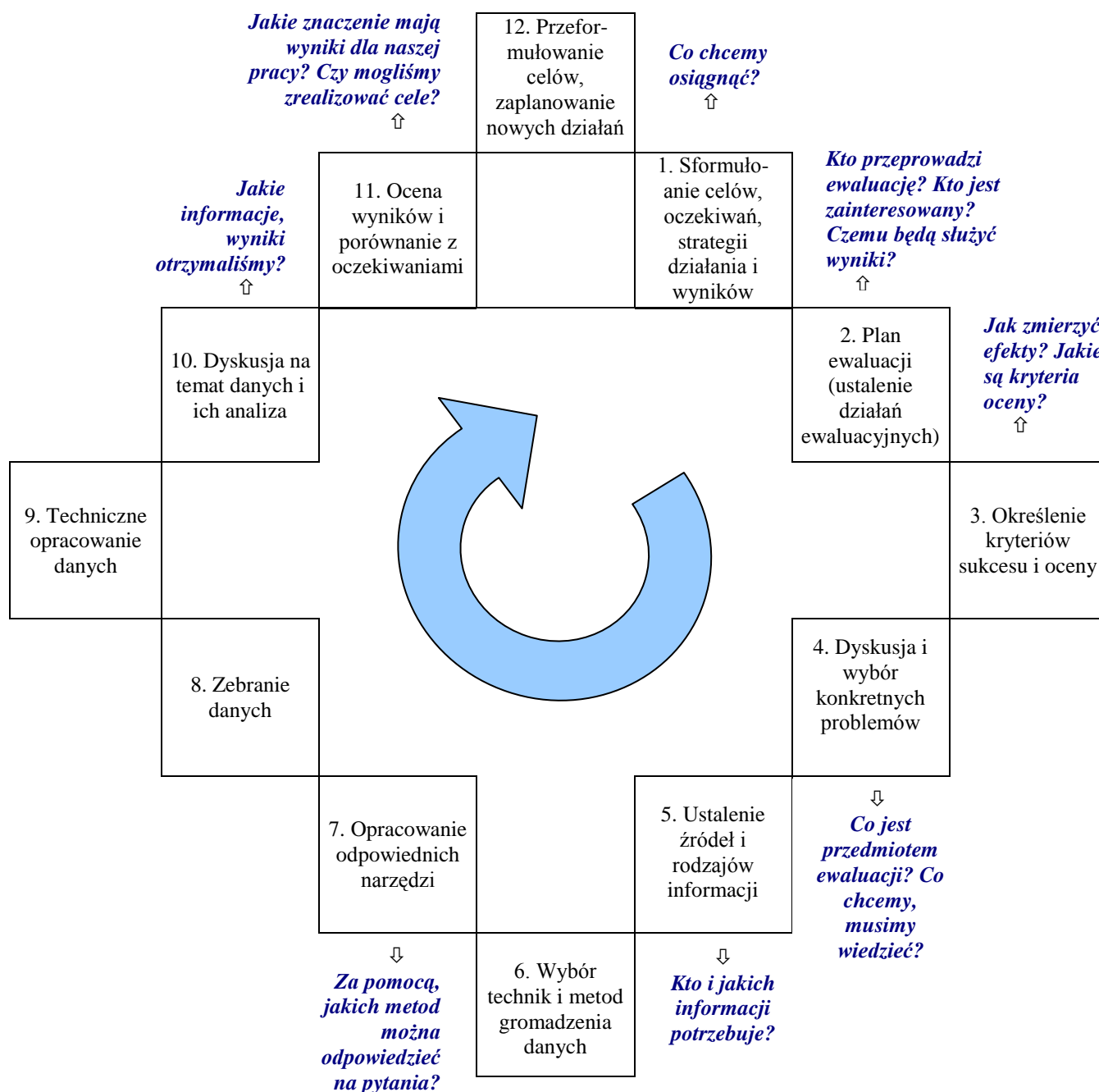
„Kraina Bobra” przez Zarząd LGD. **Raport końcowy powinien zawierać wnioski i rekomendowane sposoby wykorzystania informacji uzyskanych z ewaluacji w celu usprawnienia działania LGD.** Przyjęty sposób ewaluacji gwarantuje identyfikację zagrożeń dla efektywnego i racjonalnego wykorzystania dostępnych dla LGD środków w ramach programu Leader w kontekście przyjętych celów LSR. W przypadku wskazania w raporcie zagrożeń i konieczności wykonania korekt Zarząd przy współpracy Komisji Rewizyjnej będzie zobowiązany do wprowadzenia metody ewaluacji on-going w celu monitorowania na bieżąco wskazanych niebezpieczeństw. Wybranie metody on-going wydaje się w pełni uzasadnione, ponieważ pozwala to z jednej strony nie dokonywać korekty na podstawie informacji z jednego roku (metoda ex-post), a z drugiej pozwala monitorować zagrożenie. Poprzez pogłębioną analizę, dokonywaną na poziomie priorytetów, działań czy obszarów tematycznych, uzupełnia wyniki metody ex-post na bieżąco. Wiąże się to ściśle z ekonomicznością działań, gdyż użycie niewłaściwych środków i podjęcie nieadekwatnych działań zostanie szybko zidentyfikowane, co pozwoli na stosowną korektę, prowadząc do istotnej oszczędności pieniędzy, czasu i zasobów ludzkich. W razie potwierdzenia zagrożeń wskazanych w raporcie, jest podstawą do rekomendowania zmian przez Zarząd Walnemu Zebraniu Członków, które może być zwołane w trybie nadzwyczajnym.

Poniżej przedstawiono schemat ukazujący pojmowanie ewaluacji w sposób procesowy. Schemat ilustruje tzw. ”zegar ewaluacyjny”. Poszczególne, następujące po sobie etapy tworzą planowany ciąg działań ewaluacyjnych wyznaczając drogę, która prowadzi systematycznie do osiągnięcia kolejnych celów w procesie rozwoju. Przechodząc kolejne etapy można wyznaczyć logiczny ciąg zdarzeń.

Etapy zegara ewaluacyjnego:

1. Sformułowanie celów, oczekiwań, strategii działania i wyników. (Co chcemy osiągnąć?)
2. Plan ewaluacji (ustalenie działań ewaluacyjnych; Kto przeprowadzi ewaluację?; Kto jest zainteresowany? Czemu będą służyć wyniki?)
3. Określeniu kryteriów sukcesu i oceny.(Jak zmierzy efekty?; Jakie są kryteria oceny?)
4. Dyskusja i wybór konkretnych problemów (pytań; Co jest przedmiotem ewaluacji?; Co chcemy?; Co musimy wiedzieć?)
5. Ustalenie źródeł i rodzajów informacji.(Kto i jakich informacji potrzebuje?)
6. Wybór metod i technik gromadzenia danych.
7. Opracowanie odpowiednich narzędzi.(Za pomocą jakich metod można odpowiedzieć na pytania?)
8. Zebranie danych.
9. Techniczne opracowanie danych.
10. Dyskusja na temat danych i ich analiza.(Jakie informacje, wyniki otrzymujemy?)
11. Ocena wyników, porównanie z oczekiwaniami.(Jakie znaczenie mają wyniki dla naszej pracy; Czy moglibyśmy zrealizować cele?)
12. Przeformułowanie celów, zaplanowanie nowych działań.

Rys. Zegar ewaluacyjny

Głównym celem sporządzania raportów ewaluacyjnych będzie możliwość usprawniania funkcjonowania LGD. Wyniki oceny celów, przedsięwzięć oraz sposobu działania i efektywności funkcjonowania LGD, w przypadku zdiagnozowania odchylenia lub problemów, będą służyły do wprowadzania zmian i optymalizacji wdrażania LSR. Zarząd po zapoznaniu się z wynikami ewaluacji, będzie przygotowywał plan zmierzający do eliminacji wszelkich odchyżeń i zagrożeń. Plan ten będzie prezentowany na Walnym Zgromadzeniu Członków LGD i poddany jego ocenie. Wprowadzenie zmian uzależnione jest od pozytywnej oceny Walnego Zebrania Członków.

XIV. Powiązania LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR oraz przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu

Działania wskazane w LSR są zgodne z priorytetowymi kierunkami rozwoju, przyjętymi w Strategiach i Planach Rozwoju Lokalnego gmin wchodzących w skład LGD, ze Strategią Rozwoju Powiatu Wysokomazowieckiego na lata 2004-2014, Strategią Rozwoju Powiatu Bialskiego, Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego na lata 2007-2020, Narodowym Planem Rozwoju 2007-2013, Narodową Strategią Spójności oraz Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podlaskiego 2007-2013.

Na poziomie województwa podlaskiego misją przewodnią jest podniesienie jego atrakcyjności w strukturze regionalnej Polski i Europy, jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu oraz gospodarce z jednoczesnym dążeniem do budowy wewnętrznej spójności, przy zachowaniu różnorodności poszczególnych miejsc występujących na jego obszarze. Strategia opracowana przez LGD „Kraina Bobra”, wpisując się w cele realizowane na poziomie wojewódzkim i wykorzystując specyfikę własnego terenu, przyczyni się nie tylko do poprawy jakości życia mieszkańców LGD na swoim obszarze działania, ale także do rozwoju całego regionu.

Realizacja strategii LGD „Kraina Bobra” poprawi stan infrastruktury społecznej i technicznej, tworząc i modernizując bazę dla rozwoju edukacji pozaszkolnej, zaś aktywizacja społeczności lokalnych doprowadzi do podniesienia jakości usług turystycznych, co dodatkowo wpłynie także na świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska. Pozytywnym impulsem dla całego regionu będzie także pobudzanie przedsiębiorczości na obszarze LGD. Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców i jej różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej nie tylko przyczyni się do spadku ogólnej stopy bezrobocia w regionie, lecz może stanowić przykład dla sąsiednich obszarów, zachęcając okolicznych mieszkańców do podjęcia podobnych działań. Ożywienie gospodarcze zwiększy dochody ludności, poszerzy rynki oraz będzie miało pozytywny wpływ na rosnące zainteresowanie inwestorów nie tylko obszarem, ale i całym regionem. Ponadto rozwój turystyki wiejskiej i agroturystyki pozwoli na przyciągnięcie turystów, dzięki czemu wzrośnie atrakcyjność obszaru a także rozwój przedsiębiorczości, a do gmin napłynie nowy kapitał.

Odnosząc się do celów **Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego**, można stwierdzić, iż Lokalna Strategia Rozwoju jest zgodna z określonymi w niej celami i przyczyni się do rozwoju cywilizacyjnego, kulturalnego oraz poprawy życia mieszkańców na obszarze objętym LSR, a co za tym idzie i w województwie podlaskim.

Działania są w pełni zgodne nie tylko ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego ale także ze Strategiami Powiatowymi i Strategiami Gminnymi. W efekcie nasz projekt będzie wpływał na rozwój regionu, rzutując na osiąganie zapisów dokumentów strategicznych sporządzonych na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

LSR wykazuje zbieżność z celami „**Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podlaskiego**”, marzec 2005 r. Zarząd Województwa Podlaskiego, której cele pokrywają się z celami LSR:

- Wzmocnienie konkurencyjności gospodarki Podlasia poprzez innowacje:
 - Wsparcie innowacyjnych przedsięwzięć w przedsiębiorstwach województwa podlaskiego, szczególnie sektora MSP,
 - Tworzenie warunków do powstawania nowych firm innowacyjnych,
 - Podniesienie konkurencyjności regionu poprzez rozwój społeczeństwa informacyjnego i wspieranie technik informatycznych w kluczowych dziedzinach aktywności społecznej i gospodarczej,
 - Aktywny udział instytucji administracji i otoczenia biznesu w przygotowaniu MSP do absorpcji funduszy strukturalnych i lepszego konkurowania na rynku zewnętrznym.
- Ustanowienie instytucjonalnych mechanizmów wsparcia innowacyjności województwa podlaskiego:
 - Aktywizacja samorządów, tworzenie konsensusów oraz rozwój partnerstw na rzecz innowacyjności jako mechanizmu rozwoju lokalnego

- Ustanowienie efektywnej struktury wdrażania innowacji
- Promocja innowacji
- Wykorzystanie transgranicznego charakteru województwa na rzecz międzynarodowego transferu innowacji.

Cele strategiczne i szczegółowe LSR są także zbieżne z głównymi celami przedstawionymi w innych dokumentach dotyczących rozwoju województwa, w tym:

- *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego*, Zarząd Województwa Podlaskiego, Białystok 2003
- *Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 - 2010*, wrzesień 2007

Misją polityki ekologicznej województwa wynikającej z **Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego** jest *zrównoważony rozwój województwa podlaskiego przy zachowaniu i promocji środowiska naturalnego*. Cele LSR zostały wyznaczone, mając na uwadze zachowanie wysokich walorów środowiska przyrodniczego regionu w celu poprawy jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności i konkurencyjności województwa. Również działania naszej LGD zmierzają do optymalnego wykorzystania istniejących zasobów środowiska w sposób zwiększający atrakcyjność turystyczną i osiedleńczą regionu.

Głównym celem zagospodarowania województwa, określonym w **Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego** jest: *Kształtowanie przestrzeni województwa podlaskiego w kierunku wyrównywania dysproporcji w poziomie jego zagospodarowania w stosunku do rozwiniętych regionów kraju, zgodnie z wymogami integracji europejskiej, współpracy transgranicznej i obronności, w sposób generujący wzrost konkurencyjności, efektywności gospodarczej i poprawę warunków cywilizacyjnych życia mieszkańców, z wykorzystaniem walorów przyrodniczych, kulturowych i położenia*. Cel ten jest spójny z zadaniami wyznaczonymi sobie przez naszą LGD. Całokształt działań planistycznych w regionie powinien, bowiem skutkować wyraźną poprawą jego atrakcyjności dla działalności gospodarczej, wypoczynku i zamieszkania.

Działania LGD są także odpowiednio skorelowane z zadaniami określonymi w dokumentach strategicznych obu powiatów, tj.:

- Plan Rozwoju Lokalnego dla Powiatu Wysokomazowieckiego na lata 2008-2013, Wysokie Mazowieckie 26 lutego 2008,
- Plan Rozwoju Lokalnego dla Powiatu Bielskiego na lata 2007-2013, Bielsk Podlaski 2007.

Motto Powiatu Wysokomazowieckiego określone zostało w **Planie Rozwoju Lokalnego dla Powiatu Wysokomazowieckiego na lata 2008-2013** brzmi: *„Umożliwienie mieszkańcom godnych i stabilnych warunków życia, zachęcających do gospodarczej aktywności i intelektualnego rozwoju.”*

Cele LSR nie tylko wpisują się w motto powiatu wysokomazowieckiego ale także w priorytety, którymi są:

- ograniczenie bezrobocia,
- rozwój gospodarczy,
- wzrost poziomu wykształcenia,
- poprawa warunków bytowych,
- walka z patologiami.

W ramach strategii rozwoju określonej w „Planie Rozwoju Lokalnego dla Powiatu Wysokomazowieckiego” założono cele główne oraz cele pomocnicze, które w dużej mierze pokrywają się z celami i zadaniami LSR:

1. Cel strategiczny: Nowoczesne rodzinne gospodarstwa rolne, zaspokajające potrzeby bytowe rodziny głównym stymulatorem dalszego wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.
2. Cel strategiczny: Rozwinięty przemysł rolno przetwórczy, wykorzystujący podstawowe walory gospodarcze i komunikacyjne Powiatu, jako podstawowe źródło nowych miejsc pracy oraz ekonomiczny katalizator rolniczego potencjału.
3. Cel strategiczny: Usługi, drobna wytwórczość, handel i turystyka, wykorzystujące lokalną przedsiębiorczość, jako uzupełnienie podstawowych dziedzin gospodarki
4. Cel strategiczny: Rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna, przyjazna mieszkańcom i środowisku
5. Cel strategiczny: Bezpieczeństwo mieszkańców – wolne od aktów przemocy, patologii społecznych i zagrożeń ekologicznych

W realizację tych celów wpisuje się szereg działań zamierzonych przez naszą LGD. Rozwojowi przedsiębiorczości służyć będą m. in. spotkania szkoleniowe zmierzające do aktywizacji gospodarczej wśród mieszkańców oraz stworzenie przyjaznej atmosfery dla rozwoju przedsiębiorczości oraz infrastruktury społecznej i turystycznej.

LSR, jej cele i zadania wpisują się także w zapisy **Planu Rozwoju Lokalnego dla Powiatu Bielskiego na lata 2007-2013**. Celem strategicznym planu rozwoju powiatu bielskiego jest:

„Zapewnienie trwałych podstaw rozwoju społeczeństwa i gospodarki oraz stworzenie możliwie jak najlepszych warunków życia jego mieszkańców”.

Ponadto założenia naszej LSR są zgodne z innymi zapisami ww. dokumentu planistycznego:

- pobudzenie zdolności przystosowawczych do zmieniającej się sytuacji na rynku pracy i mobilności zawodowej mieszkańców powiatu,
- urządzenia terenów rekreacyjnych, m.in. ścieżek zdrowia itp.

Cele strategiczne wskazane w LSR w oczywisty sposób odnoszą się bezpośrednio do aktualnych Strategii Gminnych oraz Planów Rozwoju Lokalnego wszystkich gmin z obszaru LGD. Zasadnicze cele w zakresie rozwoju obszaru działania naszej LGD są zbieżne z następującymi strategiami i planami:

Strategia Rozwoju Gminy Klukowo zakłada trzy równorzędne cele strategiczne:

- Wzrost zamożności mieszkańców dzięki rozwojowi rolnictwa i jego otoczenia oraz kreowaniu dodatkowych źródeł dochodów ludności.
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej dla poprawy warunków życia mieszkańców
- Rozwój infrastruktury społecznej i tworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju osobistego mieszkańców, dzięki efektywnemu zarządzaniu sprawami lokalnymi.

Cele Strategii Rozwoju Gminy Klukowo korespondują z założeniami naszej LSR. Działalność Realizacja LSR przyczyniać się będzie do kreowania pozarolniczych źródeł dochodu oraz do rozwoju infrastruktury społecznej i turystycznej a w efekcie do realizacji powyższych celów strategicznych.

Strategia Rozwoju Gminy Ciechanowiec do roku 2020, Urząd Miejski w Ciechanowcu, Ciechanowiec – kwiecień 2008. Założenia LSR pokrywają się z celami strategicznymi rozwoju gminy Ciechanowiec, tj.:

- Tworzenie miejsc pracy poprzez efektywne wykorzystanie atrakcyjności położenia geograficznego dla rozwoju rolnictwa i turystyki oraz rozwijającej się w ich otoczeniu konkurencyjnej przedsiębiorczości,
- Poprawa stanu infrastruktury technicznej dla zapewnienia wysokiego poziomu życia mieszkańców i warunków prowadzenia działalności gospodarczej,
- Wszechstronny rozwój mieszkańców Gminy poprzez ich aktywność i zaangażowanie wsparte szerokim dostępem do instytucji infrastruktury społecznej o charakterze ponadgminnym.

Dzięki tak założonym celom gmina przyczyni się do rozwoju turystyki, podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej gminy, a także zapewni kompleksową obsługę mieszkańców w kontekście oświaty, kultury i sportu. Cele oraz efekty działań są zgodne z zamierzonymi przez naszą LGD w niniejszej strategii, co wskazuje na zgodność obu dokumentów.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Szepietowo do 2013 roku, Urząd Gminy Szepietowo, Szepietowo 2008, który powstał w oparciu o m.in. „Strategię Rozwoju Gminy Szepietowo do roku 2010”.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Szepietowo wskazuje inwestycje do realizacji, o szczególnym znaczeniu dla rozwoju gminy. Jedną z funkcji podstawowych, która będzie wspierane to wielokierunkowa działalność gospodarcza w tym przemysłowa. Ten kierunek działania gminy Szepietowo pokrywa się z pierwszym celem ogólnym LGD, zakładającym rozwój przedsiębiorczości oraz pozarolniczych źródeł dochodu. Plan Rozwoju Gminy zakłada przede wszystkim realizację takich działań, które będą przyczyniać się do poprawy warunków życia mieszkańców. Przewidziane są działania związane z modernizacją placówek oświatowych i obiektów sportowych (np. budowa lub modernizacja boisk), zwalczanie patologii społecznych, aktywizacja młodych bezrobotnych oraz stworzenie warunków do podnoszenia kwalifikacji i zachęcanie przedsiębiorców do tworzenia nowych miejsc pracy. Celem nadrzędnym władz samorządowych gminy Szepietowo jest „równoważony rozwój gminy z poszanowaniem otaczającego go środowiska z zachowaniem panującego krajobrazu.”

Cel ten pokrywa się z założeniami, jakie postawiła sobie nasza Lokalna Grupa Działania planując działania, które będą realizowane w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju. Przedsięwzięcia władz gminy będą zmierzać do wykreowania pozytywnego wizerunku gminy, stwarzając warunki atrakcyjnego miejsca do zamieszkania, inwestowania, pracy i odpoczynku. Podstawowymi celami realizacji programu na terenie Gminy Szepietowo są:

- Zwiększenie poziomu inwestycji,
- Tworzenie warunków do dywersyfikacji działalności gospodarczej,
- Wzrost mobilności zawodowej mieszkańców,
- Poprawa warunków życia mieszkańców.

Nasza LGD poprzez realizację celów założonych w LSR wesprze działania i strategię rozwoju gminy Szepietowo.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Kulesze Kościelne, Kulesze Kościelne 2004

W Planie tym położono duży nacisk na wsparcie infrastruktury społecznej (modernizacje boisk, stołówek, budowa parkingów, chodników itp.) oraz infrastruktury kulturalno – rekreacyjno – sportowej (utworzenie pracowni multimedialnej w szkole, budowa hali sportowej). Ten charakter wsparcia będzie również realizowany w ramach naszej LSR.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Nowe Piekuty na lata 2004-2013, wrzesień 2004

Strategicznym celem rozwoju gminy Nowe Piekuty jest „zapewnienie mieszkańcom gminy, pracy i dochodów pozwalających na godziwy, w odczuciu społecznym poziom życia przy zachowaniu równowagi między aktywnością gospodarczą, a ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego”.

W Planie Rozwoju Lokalnego dla gminy Nowe Piekuty przyjęte zostały zadania, mające na celu poprawę sytuacji na terenie gminy ze szczególnym uwzględnieniem następujących zadań, które są znacznie zbliżone do operacji realizowanych w ramach LSR:

- poprawa stanu środowiska naturalnego;
- poprawa warunków życia mieszkańców;
- stworzenie odpowiednich warunków do rozwoju oraz powstawania drobnej przedsiębiorczości.

Strategia Rozwoju Gminy Wysokie Mazowieckie do 2020 roku /EKOLOGICZNA WIEŚ PODLASKA GOŚCINNA DLA WSZYSTKICH/

Jako główny cel Strategii Rozwoju Gminy Wysokie Mazowieckie uznaje się *osiągnięcie harmonijnego, wszechstronnego i trwałego rozwoju struktury przestrzennej wsi, zapewniającej sukcesywny wzrost jakości zamieszkania, pracy, obsługi i wypoczynku, przy zachowaniu właściwych relacji między strategicznymi celami szczegółowymi.*

Do celów szczegółowych gmina zaliczyła:

1. Budowę infrastruktury technicznej,
2. Podnoszenie jakości produkcji,
3. Edukację społeczności wiejskiej,
4. Poprawę struktury agrarnej,
5. Ochronę dziedzictwa kulturalnego.

Cele strategii w szczególności te dotyczące zapewnienia maksymalnego wsparcia dla tworzenia małych i średnich zakładów przetwórstwa rolno – spożywczego oraz wykorzystanie walorów przyrodniczych i rekreacyjnych terenów pokrywają się z celami i zadaniami założonymi w naszej Lokalnej Strategii Rozwoju.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Brańsk na lata 2001 - 2010, Urząd Gminy Brańsk, Brańsk 2001.

W Strategii zapisano Misję gminy, którą jest: „istnienie wielofunkcyjnej, proekologicznej gospodarki, gwarantującej wzrost dochodów i poprawę życia mieszkańców. Gmina Brańsk stanie się obszarem inicjowania przedsiębiorczości gospodarczej, unowocześniania rolnictwa oraz rozwoju turystyki i wypoczynku, infrastruktury społecznej oraz nowoczesnej infrastruktury technicznej z wykorzystaniem walorów środowiska kulturowego i przyrodniczego”. Misja ta jest bardzo zbliżona do misji LSR realizowanej przez naszą LGD.

Struktura strategicznych celów rozwoju gminy przedstawia się następująco:

1. cel – rozwój infrastruktury technicznej i społecznej w celu podniesienia sprawności i niezawodności funkcjonowania różnego rodzaju instytucji, obiektów i urzędzeń oraz dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb i aspiracji mieszkańców,
2. cel – unowocześnianie rolnictwa w dostosowaniu do specyfiki przestrzeni produkcyjnej,
3. cel – ochrona walorów i zasobów środowiska przyrodniczego oraz zapobieganie jego zanieczyszczeniu,
4. cel – wykorzystanie pojawiających się szans dla rozwoju gminy tkwiących w jego otoczeniu wraz z przeciwdziałaniem na występujące zagrożenia,
5. cel – racjonalne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego dla rozwoju turystyki i wypoczynku.

Zgodność LSR ze Strategią Rozwoju Gminy Brańsk uwidacznia się także w momencie analizy efektów realizacji obu strategii, które prowadzą do ogólnego celu - poprawy warunków życia jej mieszkańców.

„Strategia Rozwoju Miasta Brańsk” oraz „Plan Rozwoju Lokalnego miasta Brańsk na lata 2004 – 2013”

Oba, wyżej wymienione dokumenty są kompatybilne ze sobą w związku z tym zaplanowane działania będą realizowały główny cel rozwoju Gminy Miejskiej Brańsk czyli „tworzenie nowego oblicza miasta jako miejscowości o korzystnych warunkach zamieszkania i inwestowania, aktywizacji wytwórczości, usług, handlu, rolnictwa i rekreacji oraz utrzymującej wysoką jakość środowiska przyrodniczego”. Do strategicznych celów rozwoju gminy miejskiej Brańsk w zakresie, których opracowano założenia operacyjne zaliczono:

- Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej,
- Unowocześnianie rolnictwa,
- Ochrona walorów i zasobów środowiska przyrodniczego oraz zapobieganiu jego zanieczyszczenia i degradacji,
- Racjonalne wykorzystywanie środowiska naturalnego i kulturowego w sposób służący rozwojowi turystyki, rekreacji a także edukacji ekologicznej i edukacji w ogóle.

Są to zamierzenia całkowicie zgodne z określonymi przez naszą LGD celami w LSR.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Rudka (29 września 2005) jest kompleksowym dokumentem określającym strategię społeczno – gospodarczą Gminy Rudka na lata 2004-2006, a także wskazuje planowane działania w latach 2007-2013. Głównym celem założonym w Planie Rozwoju Lokalnego jest „harmonijny, wszechstronny i trwały rozwój struktury przestrzennej gminy, zapewniający sukcesywny wzrost jakości zamieszkania, pracy, obsługi i wypoczynku, przy zachowaniu właściwych relacji między strategicznymi celami szczegółowymi oraz zapewnienie mieszkańcom pracy i dochodów pozwalających na godziwy, w odczuciu społecznym, poziom życia”. Powyższy cel jest zbieżny z celami naszej LGD. Ponadto gmina będzie dążyć do zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej i zabezpieczenia powiązań społeczno – ekonomicznych terenów wiejskich z gminami sąsiednimi w sferach: społecznej, ekologicznej, infrastruktury technicznej.

W celu efektywnego rozwoju gminy należy wykorzystać jej zasoby, walory, dzięki czemu osiągnięty zostanie efekt rozwoju – poprawa szeroko rozumianych warunków życia mieszkańców. Planowany efekt pokrywa się z misją Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Kraina Bobra”.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Czyżew – Osada, Czyżew – Osada 2008, jest dokumentem wskazującym planowane działania w latach 2007 – 2012. Jako główny cel uznaje się „osiągnięcie harmonijnego, wszechstronnego i trwałego rozwoju struktury przestrzennej gminy, zapewniający sukcesywny wzrost jakości poziomu życia, pracy, obsługi i rekreacji, przy racjonalnym wykorzystaniu walorów przyrodniczych i gospodarczych środowiska, istniejącego majątku trwałego, potencjału infrastrukturalnego i produkcyjnego, w tym walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej.”

Cel główny Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Czyżew – Osada jest zbieżny z misją oraz celami LSR. Ponadto cele operacyjne zawarte w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy także są powiązane z celami szczegółowymi LSR. Do celów operacyjnych Planu Rozwoju Lokalnego Gminy należą m.in.:

- racjonalne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju rolnictwa i rekreacji,

- efektywne wykorzystanie majątku produkcyjno-usługowego, surowców lokalnych i tradycji produkcyjnych,
- rozwój przemysłu rolno-spożywczego wykorzystującego miejscowe płody rolne i zasoby ludzkie,
- stwarzanie nowych miejsc pracy poza rolnictwem poprzez wielofunkcyjny rozwój wsi,
- tworzenie warunków do wzrostu miejsc pracy na terenie gminy,
- utrzymanie i racjonalne wykorzystanie obiektów środowiska kulturowego,
- przeciwdziałanie procesom degradacji obiektów zabytkowych,
- tworzenie warunków do rozwoju sportu,
- tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb kulturalnych miejscowej ludności.

Lokalna Strategia Rozwoju realizowana przez LGD „Kraina Bobra” to dokument programowy, który w swoich ustaleniach jest komplementarny z dokumentami planistycznymi, będącymi podstawą polityki regionalnej zarówno na poziomie wojewódzkim i krajowym, jak i europejskim. Zgodność LSR ze strategicznymi dokumentami planistycznymi wyższego rzędu jest bowiem koniecznym warunkiem jej skutecznej realizacji. Wszystkie wyżej wymienione dokumenty planistyczne mają przełożenie na działania zaplanowane do realizacji przez naszą LGD. Prowadzą one do tych samych założonych efektów: wzrostu zatrudnienia i atrakcyjności regionu oraz polepszenia warunków życia mieszkańców.

Zakres działań określonych w LSR, jej cele ogólne i szczegółowe oraz przedsięwzięcia i operacje całkowicie wpisują się w uwarunkowania i plany rozwoju województwa, obu powiatów oraz poszczególnych gmin. Realizacja naszego projektu stanie się kluczowym elementem w wyrównaniu różnic między obszarami wiejskimi a miejskimi, przyczyni się do aktywizacji mieszkańców. Końcowym rezultatem realizacji projektu w regionie będzie zrównoważony rozwój z uwzględnieniem poszanowania środowiska naturalnego oraz optymalnego i racjonalnego wykorzystania zasobów występujących na obszarze LGD. Działania, które będą realizowane w ramach LSR stanowią wsparcie dla strategii rozwoju gmin oraz powiatów województwa podlaskiego.

Powiązanie LSR z dokumentami planistycznymi o randze krajowej i wojewódzkiej

❖ Powiązanie z Narodowym Planem Rozwoju na lata 2007–2013

Podstawą opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju w zakresie metodycznym jest Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007–2013. Diagnoza stanu obszaru objętego LSR, prognozy trendów demograficznych i gospodarczych oraz sformułowane na ich podstawie cele są spójne z założeniami i celami NPR. Należy podkreślić, iż diagnoza aktualnego stanu obszaru w dziedzinie gospodarczej i społecznej ujawniła oraz potwierdziła występowanie na terenie obszaru problemów i negatywnych tendencji opisywanych także w analizie stanu kraju zawartej w NPR. Chodzi tu m.in. o:

- słabe wykorzystanie szans wynikających z rozwoju turystyki w Polsce;
- zły stan infrastruktury technicznej, w tym kanalizacyjnej, szczególnie na obszarach wiejskich;
- trudną sytuację na rynku pracy – wysoką stopę bezrobocia oraz niski poziom wskaźników aktywności zawodowej i zatrudnienia;
- starzenie się społeczeństwa, zmniejszanie się liczby ludności w wieku produkcyjnym;
- niewystarczająca ilość miejsc pracy poza rolnictwem;
- duże zróżnicowanie między dochodami gospodarstw domowych;
- zbyt niska aktywność społeczna Polaków;
- brak innowacyjnych przedsięwzięć;

W związku z tym cele strategiczne obu dokumentów są ze sobą powiązane. Dotyczy to głównie następujących celów NPR:

- wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia;
- podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

❖ Powiązanie z Narodową Strategią Spójności

Zapisy Narodowej Strategii Spójności w zakresie identyfikacji problemów na obszarze Polski oraz zamierzonych do osiągnięcia celów są tożsame z celami stawianymi przed LGD „Kraina Bobra”. Dotyczy to przede wszystkim następujących celów horyzontalnych:

- Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
 - Wzrost poziomu edukacji oraz poprawa jakości kształcenia,
 - Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości,
 - Przeciwdziałanie ubóstwu i zapobieganie wykluczeniu społecznemu,
 - Wzmocnienie potencjału zdrowotnego kapitału ludzkiego.
- Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów, m. in. poprzez:
 - Zapewnienie i rozwój infrastruktury ochrony środowiska,
 - Wsparcie podstawowej infrastruktury społecznej.
- Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług:
 - Wspieranie działalności wytwórczej przynoszącej wysoką wartość dodaną,
 - Rozwój sektora usług,
 - Poprawa otoczenia funkcjonowania przedsiębiorstw i ich dostępu do zewnętrznego finansowania,
 - Społeczeństwo informacyjne,
 - Zwiększenie inwestycji w badania i rozwój i tworzenie rozwiązań innowacyjnych.
- Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
 - Przeciwdziałanie marginalizacji i peryferyzacji obszarów problemowych.
- Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.
 - Wyrównywanie szans rozwojowych na obszarach wiejskich.

Założenia Lokalnej Strategii Rozwoju odnoszą się także do celu głównego NSS, określonego jako: tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Pierwszy cel strategiczny zdefiniowany przez LGD „Kraina Bobra” bezpośrednio nawiązuje do ogólnej misji wyrażonej w NSS.

❖ **Powiązanie z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich**

Prace nad przygotowaniem niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju realizowane były z uwzględnieniem wytycznych PROW 2007-2013, w szczególności Osi 3: *Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej* oraz Osi 4: *LEADER*.

Zaplanowane w ramach LSR projekty dotyczą m.in. rozwoju i promowania infrastruktury turystycznej oraz wykorzystania lokalnych, bogatych i niezwykle cennych zasobów bogactw naturalnych, co zostało ujęte w opracowanej analizie SWOT dla obszaru objętego działaniami LSR. Rozwijanie produktów i usług wyjątkowych i charakterystycznych dla regionu jest elementem realizacji, przyjętej w wyniku przeprowadzenia analizy SWOT, strategii. Katalog działań przewidzianych w LSR skupia się wokół celu zapisanego w PROW - *różnicowanie działalności rolniczej w kierunku podejmowania lub rozwijania przez rolników, domowników i małżonków rolników, działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem, co wpłynie na tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów, promocję zatrudnienia poza rolnictwem na obszarach wiejskich, ale także wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji - wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich*.

❖ **Powiązanie z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podlaskiego**

Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego przewiduje działania mające służyć rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów regionu oraz wyznacza kierunki rozwoju na lata 2007–2013. Niniejszy dokument pełni taką samą rolę, jednakże działania w nim przewidziane mają charakter lokalny. Realizacja działań zapisanych w obu dokumentach sprawi, że będą na siebie oddziaływać. Dla uzyskania większych efektów działania te muszą być ze sobą spójne. LSR realizuje postulaty strategii, szczególnie w następujących dziedzinach:

- Oś priorytetowa I „Infrastruktura transportowa”,
- Oś priorytetowa III „Gospodarka, innowacyjność, przedsiębiorczość”,
- Oś priorytetowa V „Infrastruktura społeczna”,

- OŚ Priorytetowa VI: Rozwój infrastruktury społecznej
- ❖ **Powiązanie ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego 2007-2020**
Lokalna Strategia Rozwoju ze swoimi celami strategicznymi oraz celami szczegółowymi wpisuje się w cele Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego. Głównymi celami rozwoju województwa, zgodnymi z założeniami LSR, są :
 - Wzrost poziomu cywilizacyjnego województwa
 - Podniesienie poziomu wykształcenia i rozwój kulturowy mieszkańców,
 - Podniesienie jakości życia i stanu zdrowotności mieszkańców,
 - Uporządkowanie gospodarki przestrzennej.
 - Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno – ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą
 - Wspomaganie i promowanie różnych form edukacji regionalnej dzieci, młodzieży i dorosłych,
 - Inicjowanie i wspomaganie różnych form i przejawów kultury regionalnej oraz ruchów regionalistycznych.

Założone w naszej LSR cele ogólne i szczegółowe, przedsięwzięcia oraz operacje są komplementarne z PO KL, PO IG, PO IiŚ oraz PROW.

Nazwa dokumentu planistycznego	Zapisy dokumentu planistycznego komplementarne z LSR
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	Priorytet VI. Rynek pracy otwarty dla wszystkich Działanie 6.1 „Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie” Działanie 6.2 Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i zatrudnienia Działanie 6.3 Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich Priorytet VII. Promocja integracji społecznej Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej Działanie 7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji Priorytet VIII. Regionalne kadry gospodarki Działanie 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie Poddziałanie 8.1.1 Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw Poddziałanie 8.1.2 Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie Poddziałanie 8.1.3 Wzmacnianie lokalnego partnerstwa na rzecz adaptacyjności Priorytet IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach Działanie 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich
Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	Priorytet VI. Polska gospodarka na rynku międzynarodowym Działanie 6.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym.
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	Priorytet III. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska Działanie 3.3.: Monitoring środowiska Priorytet IV. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska Działanie 4.1.: wsparcie systemów zarządzania środowiskowego Działanie 4.2.: racjonalizacja gospodarki zasobami i odpadami w przedsiębiorstwach Działanie 4.3.: wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (bat) Działanie 4.4.: wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie gospodarki wodno-ściekowej Działanie 4.5.: wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie ochrony powietrza Priorytet V. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych Działanie 5.1.: wspieranie kompleksowych projektów z zakresu ochrony siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) na obszarach chronionych oraz zachowanie różnorodności gatunkowej Działanie 5.3 opracowanie planów ochrony Priorytet IX. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna Działanie 9.4 wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych

	Działanie 9.5 wytwarzanie biopaliw ze źródeł odnawialnych Działanie 9.6 sieci ułatwiające odbiór energii ze źródeł odnawialnych Priorytet XI. Kultura i dziedzictwo kulturowe Działanie 11.1. ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym Działanie 11.2. rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym Działanie 11.3. infrastruktura szkolnictwa artystycznego
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa 2007 - 2013	Oś 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki Wiejskiej Osi 4: LEADER Komplementarność z celem PROW - różnicowanie działalności rolniczej w kierunku podejmowania lub rozwijania przez rolników, domowników i małżonków rolników, działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem, co wpłynie na tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów, promocję zatrudnienia poza rolnictwem na obszarach wiejskich, Komplementarność z celem PROW - wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji - wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich.

Wszelkie planowane przez nas działania stanowią wsparcie dla strategii regionu, dzięki czemu będziemy stymulować realizację poszczególnych celów i zadań wyżej analizowanych dokumentów strategicznych.

XV. Planowane działania/przedsięwzięcia/operacje realizowane przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LSR

LGD „Kraina Bobra” ma w planie realizację zadań przewidzianych w ramach innych programów niż oś IV Leader PROW na lata 2007-2013. Dotyczy to w szczególności Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego 2007-2013 oraz krajowych programów operacyjnych na lata 2007-2013, tj. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Na obszarze LGD realizowane będą zadania wynikające z osi priorytetowych RPO Województwa Podlaskiego, w tym infrastruktura transportowa i społeczna, ochrona środowiska, zapobieganie zagrożeniom i energetyka oraz budowa społeczeństwa informacyjnego. W ramach programu Odnowa i rozwój wsi, wchodzącego w zakres działań osi III PROW, na obszarze LGD realizowanych będzie szereg przedsięwzięć wpływających na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich, umożliwiających rozwój tożsamości społeczności wiejskiej oraz wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich.

Operacje realizowane ze środków innych programów mają charakter komplementarny w stosunku do programów realizowanych w ramach PROW. Za mechanizmy zabezpieczające nakładanie się pomocy w ramach PROW i innych programów służyć mają działania polegające m. in. na utworzeniu osobnych kont bankowych do obsługi każdego programu, powołaniu koordynatora projektów odpowiedzialnego za realizację i prawidłowe wydatkowanie środków każdego programu, a także zapewnienie dobrego przepływu informacji między zespołami realizującymi różne programy, celem uniknięcia podwójnego finansowania i uniemożliwienie realizacji podobnych programów z dwóch różnych źródeł.

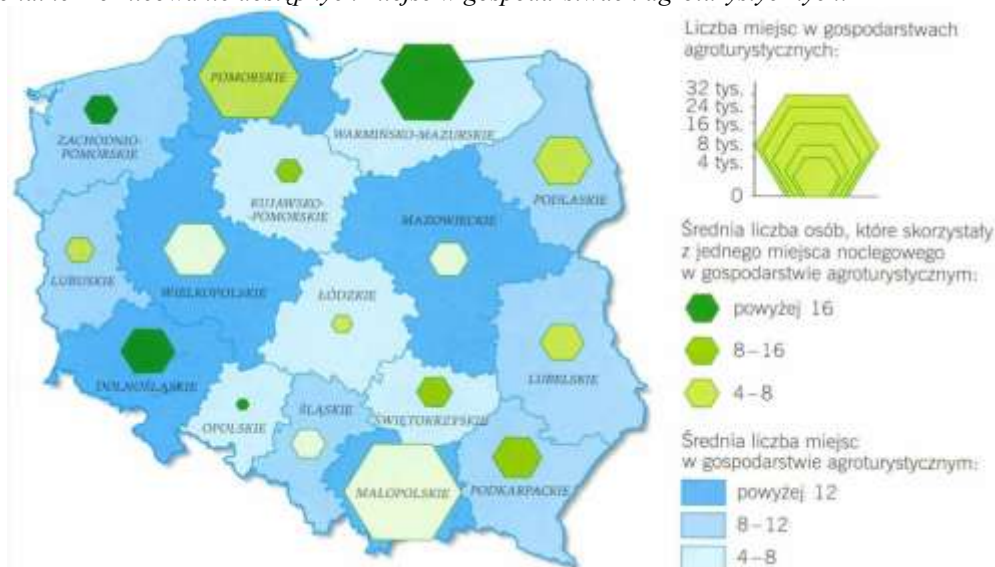
Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich

Prace nad przygotowaniem niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju realizowane były z uwzględnieniem wytycznych PROW 2007-2013, w szczególności Osi 3: *Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki Wiejskiej* oraz Osi 4: *LEADER*.

W ramach programu Odnowa i rozwój wsi, wchodzącego w zakres działań osi III PROW, na obszarze LGD realizowanych będzie szereg przedsięwzięć wpływających na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich, umożliwiających rozwój tożsamości społeczności wiejskiej oraz wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich.

Zaplanowane w LSR obszary priorytetowych działań są z spójne z zawartymi priorytetami PROW 2007-2013. Zgodnie z tym, do najważniejszych działalności pozarolniczych na wsi można zaliczyć agroturystykę i turystykę. Regionalne zróżnicowanie dostępnych miejsc w gospodarstwach agroturystycznych przedstawia rysunek nr 1. Powyższe działalności stają się coraz ważniejszymi formami aktywności ludności miejskiej i źródłem dodatkowego dochodu dla ludności wiejskiej. Według GUS, jednym z przejawów tego rozwoju jest odnotowany w 2005 r. wzrost liczby całorocznych turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania oraz średniej liczby miejsc noclegowych przypadających na 1 turystyczny obiekt zlokalizowany na obszarach wiejskich. Szacuje się, że w połowie 2005 r. na obszarach wiejskich zarejestrowanych było 232,7 tys. turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania, w których znajdowało się 232,7 tys. miejsc noclegowych, co stanowiło 42,6% ogółu tych obiektów w Polsce i 40,8% miejsc noclegowych. W 2005 r. średnio na 1 obiekt na obszarach wiejskich przypadało 81,0 miejsc noclegowych, tj. o 2,5 miejsca więcej niż, w 2000 r. (GUS, 2006).

Rys. Regionalne zróżnicowanie dostępnych miejsc w gospodarstwach agroturystycznych.

Źródło: Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013

Zaplanowane w ramach LSR projekty dotyczą m.in. rozwoju i promowania infrastruktury turystycznej oraz wykorzystania lokalnych, bogatych i niezwykle cennych zasobów naturalnych, co zostało ujęte w opracowanej analizie SWOT dla obszaru objętego działaniami LSR. Rozwijanie produktów i usług wyjątkowych i charakterystycznych dla regionu jest elementem realizacji, przyjętej w wyniku przeprowadzenia analizy SWOT, strategii typu *Blue ocean, Strategy*. Katalog działań przewidzianych w LSR skupia się wokół celów, zapisanych w PROW.

Wpłyne to na tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów, promocję zatrudnienia poza rolnictwem na obszarach wiejskich, ale także na wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji – na wzrost zatrudnienia na obszarze objętym LSR.

Operacje realizowane ze środków innych programów mają charakter komplementarny w stosunku do programów realizowanych w ramach PROW. **Za mechanizmy zabezpieczające nakładanie się pomocy w ramach PROW i innych programów służyć mają działania polegające m.in. na utworzeniu osobnych kont bankowych do obsługi każdego programu, powołaniu koordynatora projektów odpowiedzialnego za realizację i prawidłowe wydatkowanie środków każdego programu, a także zapewnienie dobrego przepływu informacji między zespołami realizującymi różne programy, celem uniknięcia podwójnego finansowania i uniemożliwienie realizacji podobnych programów z dwóch różnych źródeł.**

Program Operacyjny Województwa Podlaskiego

OŚ PRIORYTETOWA I: Wzrost innowacyjności i wspieranie przedsiębiorczości w regionie

Zaplanowana pomoc w ramach Osi priorytetowej ma zapewnić wsparcie przedsiębiorców poprzez ułatwienie dostępu do nowoczesnych technologii oraz kapitału w postaci dotacji bezpośrednich i finansowych instrumentów obrotowych, a także wzmocnić funkcjonowanie sfery otoczenia biznesu i ułatwić warunki prowadzenia działalności gospodarczej. W stosunku do bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw, poprzez przeznaczenie większej alokacji, priorytetowo traktowane będą działania proinnowacyjne i wspierające instytucje otoczenia biznesu.

W ramach wsparcia powiązań kooperacyjnych dofinansowane będą: budowa i rozwój powiązań klastrowych, w tym: tworzenie laboratoriów i centrów badawczo-rozwojowych, prowadzenie badań.

Wsparcie ośrodków innowacyjności oraz wspieranie powiązań kooperacyjnych ułatwi przedsiębiorcom dostęp do nowoczesnych technologii oraz tworzenie własnych centrów badawczych, w szczególności dla **inicjatyw klastrowych**. W tym zakresie możliwa będzie także realizacja projektów pilotażowych (eksperymentowanie).

LGD ma w swojej Strategii zamierzenia związane z klastrami polegające na opracowaniu „Planu rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD” w oparciu o teorię klasteringu, która jest sposobem włączania ułamkowych zasobów kapitału i pracy do obrotu gospodarczego. Przy pomocy klastrów można przełamywać bariery, które utrudniają rozwój przedsiębiorczości. Obszary wiejskie dysponując takim strategicznym zasobem jak produkty rolne zepchnięte zostały do roli peryferii gospodarczej. Sytuacja gospodarcza wsi jest najnaturalniejszym ze wszystkich możliwych skupisk podmiotów gospodarczych i to ze znacznymi zasobami. Możemy zobaczyć tutaj skupisko - klastr ze wszystkimi naukowymi atrybutami, co zagroda to produkcja. Daje to możliwość wykorzystania idei klastra azjatyckiego (swoistej linii technologicznej ale przebiegającej przez kilka „garaży” na kilku sąsiednich ulicach). Przedstawienie takiej możliwości rozwoju klasteringu na obszarze LGD wydaje się najwłaściwsze i taki model organizacji życia gospodarczego „Plan...” będzie przedstawiał. „Plan...” ma również za zadanie wskazanie możliwości wykształcenia grupowej strategii biznesowej oraz możliwości powstania na obszarze LGD rynku handlu produktami lokalnymi. „Plan...” wskazywał będzie również możliwość powstawania infrastruktury około biznesowej sprzyjającej wielosektorowemu rozwojowi obszaru LGD i wywołaniu efektu synergii. LGD planuje wspieranie operacji związanych z tą formą rozwoju gospodarczego oraz aplikację do RPOWP w ramach wspierania inicjatyw klastrowych.

Działania osi są komplementarne z IV Osią priorytetową PROW – Leader Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju.

OŚ PRIORYTETOWA III: Rozwój turystyki i kultury

Dobre warunki rozwoju turystyki, sportu i wypoczynku województwo podlaskie zawdzięcza istnieniu licznych kompleksów leśnych, urozmaiconej rzeźby polodowcowej, licznych jezior w północnej części województwa, nizinnych dolin rzecznych z fragmentami unikalnych w Europie bagien oraz urozmaiconego pod względem etnicznym środowiska kulturowego i czystego środowiska. Wykorzystanie walorów przyrodniczych, wypoczynkowych i kulturowych stwarza szansę wykreowania oferty turystycznej skierowanej do osób ceniących aktywny wypoczynek. Wykorzystanie potencjału regionu wymaga rozbudowy i podwyższenia standardów bazy turystycznej i sportowej. Największą barierą rozwoju turystyki jest stosunkowo krótki okres turystyczny. Warunki naturalne przyciągają turystów jedynie w okresie letnim. Brak alternatyw dla „ładnej pogody” oraz słaba całoroczna infrastruktura turystyczna skracają sezon turystyczny do jedynie dwóch miesięcy w roku. Tworzenie nowych miejsc pracy w sektorze turystycznym i okołoturystycznym oraz zwiększenie dochodu mieszkańców z działalności turystycznej wymaga dużych nakładów finansowych na zbudowanie całorocznej bazy noclegowej, obiektów uatrakcyjniających pobyt w regionie oraz infrastruktury służącej uprawianiu aktywnych form turystyki

W ramach Osi priorytetowej wspierane będą przedsięwzięcia mające na celu wydłużenie sezonu turystycznego, a co za tym idzie, czasu przebywania turystów w regionie. Wsparcie turystyki realizowane będzie w ramach dwóch działań: rozwój atrakcyjności turystycznej regionu oraz rozwój

bazy turystycznej. LGD ma opracowanych szereg przedsięwzięć, które są związane z wdrażaniem Lokalnej Strategii Rozwoju i których finansowanie może znaleźć miejsce w ramach Osii III RPOWP.

Działania osii są komplementarne z IV Osią priorytetową PROW – Leader Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju.

OŚ PRIORYTETOWA V: Rozwój infrastruktury ochrony środowiska

Walory środowiskowe województwa podlaskiego są istotnym atutem regionu. Utrzymanie istniejącego stanu środowiska oraz przeciwdziałanie negatywnym skutkom rozwoju gospodarczego realizowane będzie poprzez: poprawę jakości powietrza, termomodernizację, rozwój gospodarki wodnościekowej, rozwój gospodarki odpadami, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz ochronę przyrody. Wsparcie w zakresie lokalnej infrastruktury środowiskowej uzyskują projekty o zasięgu lokalnym, nie wykraczające poza obszar jednej gminy oraz o niewielkiej wartości nieprzekraczającej 1 mln euro, w tym samym zakresie co infrastruktura regionalna. Dodatkowo wsparcie otrzymują projekty dotyczące likwidacji „dzikich” wysypisk śmieci. W przypadku projektów zlokalizowanych na obszarach objętych interwencją PROW pomoc może być udzielona tylko wtedy, gdy beneficjent nie może już skorzystać ze wsparcia z PROW.

LGD ma opracowanych szereg przedsięwzięć, które są związane z wdrażaniem Lokalnej Strategii Rozwoju i których finansowanie może znaleźć miejsce w ramach Osii V RPOWP.

OŚ PRIORYTETOWA VI: Rozwój infrastruktury społecznej

Infrastruktura edukacyjna

Zapewnienie odpowiedniego standardu infrastruktury edukacyjnej sprzyjać będzie poprawie jakości kształcenia i wzrostowi poziomu wykształcenia mieszkańców województwa podlaskiego oraz polepszeniu dostępu do edukacji, w tym placówek służących wyrównywaniu szans edukacyjnych. Realizacja zadań w tym zakresie winna opierać się na budowie, rozbudowie i modernizacji przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, szkół wyższych prowadzących działalność dydaktyczną (np. pomieszczenia dydaktyczne, biblioteki, laboratoria, wyposażenie oraz inne obiekty służące prowadzeniu działalności naukowej i badawczej, przyszkolne obiekty sportowe, campusy) oraz zaplecza socjalno-bytowego dla uczniów, studentów, nauczycieli i wykładowców, a także wyposażenie przedszkoli, szkół, placówek edukacyjnych i szkół wyższych w nowoczesny sprzęt i pomoce optymalizujące proces kształcenia.

W zakresie wsparcia edukacji przedszkolnej preferowane będą projekty dotyczące wykorzystania istniejących obiektów po likwidowanych szkołach podstawowych na obszarach wiejskich, prowadzące do ich adaptacji na cele przedszkolne.

Zachowanie bogactwa dziedzictwa historycznego i kulturowego

Województwo podlaskie jest regionem zróżnicowanym kulturowo, etnicznie i wyznaniowo. Zachowanie bogactwa dziedzictwa historycznego i kulturowego regionu wymaga wspierania instytucji zajmujących się kulturą i sztuką poprzez rozbudowę, modernizację i zwiększenie dostępności do obiektów kulturalnych oraz budowę nowych ośrodków i centrów kultury. Tego typu wsparcie doprowadzi w rezultacie do zwiększenia i zróżnicowania oferty kulturalnej, a także promocji wewnętrznej i zewnętrznej dorobku kulturalnego regionu. W ramach Osii priorytetowej wspierane będą między innymi inwestycje mające na celu ochronę i konserwację obiektów dziedzictwa kulturowego (z wyłączeniem inwestycji podnoszących atrakcyjność turystyczną województwa, które będą realizowane w Osii III), konserwację zabytków ruchomych, księgozbiorów, archiwów, podnoszących jakość życia i edukację ustawiczną mieszkańców regionu.

LGD ma opracowanych szereg przedsięwzięć, które są związane z wdrażaniem Lokalnej Strategii Rozwoju i których finansowanie może znaleźć miejsce w ramach Osii V RPOWP.

Działania osii są komplementarne z VI Osią priorytetową PROW – Leader Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

Projekty wspomagające rozwój turystyki, które potencjalnie mogą być realizowane na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju, będą wspierane w priorytecie 6. *Polska gospodarka na rynku międzynarodowym*, działanie 6.4. *Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu*

ponadregionalnym. Należy jednak podkreślić, że cały program ma charakter ogólnokrajowy i w jego ramach wspierane będą przedsięwzięcia rangi ponadregionalnej. Dlatego też możliwość skorzystania z pomocy uzależniona będzie od włączenia pojedynczych projektów do sieci krajowej lub międzyregionalnej. LGD w ramach projektów współpracy planuje podjęcie działań zmierzających do powiązanie swoich projektów dotyczących wytyczenia i oznakowania szlaków turystycznych z działaniami na obszarach przyległych w celu stworzenia spójnej i szerokiej liniowej oferty turystycznej.

Uwzględniając powyższy warunek, w ramach działania 6.4. wspierane będą:

- kompleksowe projekty ponadregionalne obejmujące inwestycje w spójną infrastrukturę liniowych produktów turystycznych (infrastruktura informacyjna, oznakowanie, niekomercyjna infrastruktura szlaków);
- projekty polegające na łączeniu atrakcji turystycznych, wspartych w ramach RPOWP lub z innych źródeł, w produkty turystyczne o charakterze liniowym i ponadregionalnym poprzez standaryzację usług w ramach danego szlaku (infrastruktura informacyjna, oznakowanie, niekomercyjna infrastruktura szlaków);
- obiekty stanowiące wyjątkowe atrakcje turystyczne.

Wymienione typy projektów mogą obejmować również działania promocyjne, ściśle związane z realizowanymi w ramach projektu inwestycjami. W zakresie inwestycji może być wspierana m.in.:

- budowa, rozbudowa, modernizacja lub zagospodarowanie infrastruktury turystyki wodnej; rowerowej, narciarskiej, konnej;
- infrastruktury rekreacyjnej i rozrywkowej, jak np. wioski tematyczne, szlaki samochodowe łączących atrakcje turystyczne;
- a także odrestaurowanie, modernizacja lub zagospodarowanie obiektów zabytkowych na cele turystyczne i budowa infrastruktury towarzyszącej turystyce kwalifikowanej, m.in. punktów rekreacyjnych wzdłuż szlaków, parkingów przy atrakcjach i obiektach turystycznych, wykonanie schronów kajakowych i rowerowych, stworzenie punktów widokowych.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Potencjalne obszary operacji realizowanych przez LGD w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanych na obszarze LSR obejmują:

Priorytet VI. Rynek pracy otwarty dla wszystkich

Działanie 6.1 „Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie” jest podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób pozostających bez zatrudnienia oraz stworzenie warunków dla rozwoju aktywności zawodowej w regionie.

W ramach działania wspierane będą projekty przyczyniające się do podniesieniu poziomu aktywności zawodowej w regionie. Wspierane będą również mechanizmy współpracy publicznych i niepublicznych podmiotów świadczących usługi na rzecz osób pozostających bez zatrudnienia, w tym m.in. w ramach partnerstw publiczno-społecznych oraz różnorodnych form dialogu społecznego. LGD będąc właśnie takim podmiotem planuje realizację z tego działania kilku projektów.

Poddziałanie 6.1.1 Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy

Celem poddziałania 6.1.1 jest 1.1 wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia, które zamieszkują na obszarach wiejskich (w tym zwłaszcza na terenach popegeerowskich, na których poziom bezrobocia jest szczególnie wysoki) oraz doprowadzenie do zdobycia przez nich kwalifikacji niezbędnych do podjęcia zatrudnienia w zawodach pozarolniczych. Skuteczność podejmowanych działań zależy również od właściwego zdiagnozowania potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia oraz od dopasowania do nich odpowiednich instrumentów i form wsparcia, uwzględniających specyfikę i potrzeby regionalnego rynku pracy. LGD jest podmiotem, który dobrze orientuje się w lokalnych potrzebach w tym zakresie i w ramach wsparcia osób pozostających bez zatrudnienia ma w planie

przeprowadzenie projektu pt. „Program aktywizacji zawodowej kluczem do wzmocnienia kapitału ludzkiego i zwiększenia zdolności mieszkańców do zatrudnienia.”

Działanie 6.2 Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i zatrudnienia

Celem działania 6.2 jest promocja oraz wspieranie inicjatyw i rozwiązań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy oraz budowy postaw kreatywnych, służących rozwojowi przedsiębiorczości i samozatrudnienia. Rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia jest jedną z form skutecznego przeciwdziałania bezrobociu, podnoszenia poziomu aktywności zawodowej społeczeństwa, a także stymulowania rozwoju ekonomicznego i społecznego regionów. W ramach działania wspierane będą również działania na rzecz budowania i wspierania postaw przedsiębiorczych i kreatywnych, obejmujące m.in. dostarczanie wiedzy na temat funkcjonowania małych firm, upowszechnianie dobrych praktyk z zakresu wspierania indywidualnej przedsiębiorczości, a także realizacji kampanii promocyjno-informacyjnych. LGD w ramach tego działania przystąpi z przygotowanym projektem pt. „Upowszechnianie dobrych praktyk kluczem do rozwoju postaw kreatywnych i rozwoju przedsiębiorczości.”

Działanie 6.3 Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich

Celem działania 6.3 jest podniesienie zdolności do zatrudnienia oraz mobilności przestrzennej i zawodowej osób zamieszkujących na obszarach wiejskich poprzez przygotowanie ich do podjęcia pracy w zawodach pozarolniczych oraz wykorzystania szans związanych z powstawaniem nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich.

Obszary wiejskie są miejscem koncentracji wielu negatywnych zjawisk w obszarze zatrudnienia. Należą do nich m.in.: występowanie bezrobocia ukrytego, jakość kapitału ludzkiego oraz znacznie mniej korzystna struktura bezrobocia pod względem wykształcenia niż na obszarach miejskich. Znaczącym problemem jest również zbyt niski stopień aktywności mieszkańców wsi w zakresie samoorganizacji i podejmowania oddolnych inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemów społeczności wiejskich w obszarze zatrudnienia. Konieczne jest, zatem stymulowanie zmian, prowadzących do redukcji bezrobocia oraz podniesienia poziomu aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia, zamieszkujących na obszarach wiejskich.

W ramach działania wsparcie ukierunkowane będzie na aktywizację zawodową oraz podniesienie poziomu zatrudnienia mieszkańców obszarów wiejskich, a zwłaszcza nabycie umiejętności zawodowych przydatnych poza rolnictwem. Powyższe instrumenty będą prowadziły do zmniejszenia różnic w obszarze zatrudnienia pomiędzy obszarami wiejskimi a ośrodkami miejskimi. LGD w ramach tego działania przystąpi z przygotowanym projektem pt. „Wzmocnienie kapitału ludzkiego warunkiem aktywizacji zawodowej i podniesienia zdolności do zatrudnienia na obszarach wiejskich.”

Priorytet IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

W ramach Priorytetu wspierane będą działania nakierowane na upowszechnienie kształcenia ustawicznego poprzez zwiększenie dostępności kształcenia osób dorosłych w formach szkolnych, podniesienie jakości usług oferowanych przez placówki prowadzące formalne kształcenie ustawiczne oraz promocję korzyści płynących z formalnego podnoszenia i uzupełniania wykształcenia i kwalifikacji zawodowych. Istotną słabością polskiego systemu kształcenia jest niski udział w formalnym kształceniu ustawicznym, osób dorosłych podnoszących kwalifikacje lub uzupełniających wykształcenie lub kwalifikacje ogólne i zawodowe. W szczególnym stopniu ogniskują się na terenach wiejskich. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest niska świadomość mieszkańców obszarów wiejskich o korzyściach płynących z edukacji, a także niski stopień samoorganizacji społeczności lokalnych na tych obszarach w celu poprawy sytuacji edukacyjnej wsi. Z tego powodu w ramach Priorytetu IX udzielane będzie wsparcie na rzecz tworzenia i funkcjonowania oddolnych, lokalnych inicjatyw i paktów powoływanych przez mieszkańców obszarów wiejskich na rzecz rozwoju edukacji i podnoszenia poziomu wykształcenia mieszkańców wsi. LGD będąc właśnie taką inicjatywą planuje realizację z tego Priorytetu w ramach kilku projektów.

Działanie 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich.

Celem działania 9.5 jest pobudzenie aktywności mieszkańców obszarów wiejskich na rzecz samoorganizacji i tworzenia lokalnych inicjatyw ukierunkowanych na rozwój edukacji i podnoszenia poziomu wykształcenia mieszkańców obszarów wiejskich.

Obszary wiejskie są miejscem spiętrzenia wielu problemów rozwojowych, które na ogół są trudniejsze do rozwiązania niż na terenie miast. W znacznym zakresie dotyczy to edukacji, do której dostęp na obszarach wiejskich jest znacznie trudniejszy niż w dużych aglomeracjach miejskich. Jednocześnie świadomość wielu mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie wagi edukacji i wykształcenia dla życia zawodowego i społecznego jest niższa niż w przypadku mieszkańców miast. W rezultacie zjawiska te ogniskują się w negatywnych wskaźnikach edukacyjnych w odniesieniu do obszarów wiejskich: m.in. niższym poziomie wykształcenia mieszkańców obszarów wiejskich, niższym stopniem upowszechnienia edukacji przedszkolnej, gorszymi osiągnięciami edukacyjnymi uczniów pochodzących z obszarów wiejskich (wg badań PISA) czy niższym stopniem upowszechnienia kształcenia ustawicznego. Na tym tle jako znaczący problem należy postrzegać zbyt niski stopień aktywności mieszkańców wsi w zakresie samoorganizacji i podejmowania oddolnych inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemów społeczności wiejskich w obszarze edukacji.

W ramach działania wspierane są przedsięwzięcia na rzecz mieszkańców obszarów wiejskich ukierunkowane na rozwój oferty edukacyjnej na obszarach wiejskich, wzmocnienie znaczenia instytucji oświatowych w środowiskach lokalnych oraz podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców obszarów wiejskich, a zwłaszcza umiejętności zawodowych przydatnych poza rolnictwem.

W ramach działania wspierane są projekty przyczyniające się do poprawy sytuacji edukacyjnej wsi, które odpowiadają specyfice obszarów wiejskich i zgodnie z nią będą wykazywać wysoką skuteczność tj. wsparcie na rzecz tworzenia i podejmowania aktywności przez lokalne inicjatywy i paki na rzecz rozwiązywania problemów mieszkańców wsi w obszarze edukacji. LGD będąc właśnie taką inicjatywą planuje realizację z tego działania kilku projektów.

W ramach PO KL planuje się sfinansowanie programów szkoleniowych, licznych kursów, warsztatów i spotkań informacyjnych w celu zaktywizowania i podniesienia kwalifikacji lokalnej społeczności.

Wykorzystanie innych, możliwych programów unijnych w celu wsparcia działań i projektów realizowanych przez LGD, pozwoli na pełne i kompleksowe wypełnienie założonych celów Lokalnej Strategii Rozwoju. Aktywne wykorzystanie efektów realizacji projektów realizowanych zwłaszcza w ramach PO KL pozwoli zwiększyć kompetencje, mobilność i poziom integracji społecznej regionu, co jest kluczowym elementem poprawy konkurencyjności regionu, ale także wypełniania założeń Lokalnej Strategii Rozwoju oraz Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego

W celu uniknięcia możliwości zaistnienia podwójnego finansowania pewnych wydatków w ramach np.: PROW, RPOWP, PO KL i innych Programów każdy realizowany przez LGD projekt będzie nadzorowany przez koordynatora zewnętrznego.

Pracownicy zatrudnieni w biurze LGD będą zajmowali się wyłącznie realizacją programu Leader - czego potwierdzeniem jest zakres obowiązków poszczególnych pracowników umieszczony w LSR. W tym zakresie wszyscy pracownicy będą odpowiedzialni za funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania i wdrażanie projektów współpracy. W przypadku realizacji wskazanych powyżej projektów finansowanych z innych Programów niż Leader, ich obsługą i realizacją zajmować się będą zewnętrzni koordynatorzy finansowani ze środków danego projektu.

Dodatkowo, każdy dokument księgowy (faktury, rachunki, dowody zapłaty) dla operacji współfinansowanych z innego Programu będzie szczegółowo opisane, tak, aby można było w jasny i przejrzysty sposób wskazać, z jakiego programu dany koszt był poniesiony.

LGD będzie prowadziła wyodrębnione rachunki bankowe dla każdego z projektów współfinansowanych z innych Programów.

XVI. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich

Jako iż inicjatorami i głównymi twórcami LGD byli przedstawiciele samorządu gmin, jednym z podstawowych elementów, które miały wpływ na określenie celów działania LGD, było uwzględnianie w programie działania podstawowych strategii planowanych i realizowanych właśnie w tych gminach. Chodziło przede wszystkim o to, aby z jednej strony wesprzeć działania samorządu (szczególnie w sferze społecznej i gospodarczej), z drugiej zaś strony nie powielać działań realizowanych przez te samorządy. Podobne założenia przyświecały w stosunku do strategii powiatowych i wojewódzkiej. Podstawowym zadaniem było uzyskanie synergicznego efektu LSR, jak również możliwości wsparcia ze strony władz regionu, które chętnie wspierają realizację celów mniejszych jednostek zbieżnych z celami regionu (powiatu czy gminy).

Działania wskazane w Lokalnej Strategii Rozwoju opracowanej dla obszaru Lokalnej Grupy Działania Kraina Bobra w istotny sposób przyczynią się do rozwoju regionu. Wpływ realizacji Strategii na rozwój obszaru może wystąpić w dwóch obszarach. Pierwszy to wpisanie się w realizację celów strategicznych i działań zapisanych w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego. Natomiast drugi to zgodność z celami strategicznymi i operacyjnymi rozwoju gmin tworzących Lokalną Grupę Działania. Realizacja celów strategicznych, priorytetów i działań zapisanych w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego będzie widoczna poprzez realizację celów strategicznych i projektów zapisanych w Lokalnej Strategii Rozwoju.

Działania zapisane w LSR poprzez realizację projektów promujących i rozwijających walory turystyczne oraz promujące rozwijanie przedsiębiorczości (np. agroturystyka), szkolenia, rozwijanie partnerstw i promowanie regionu, bezpośrednio wpisują się w realizację obszarów priorytetowych rozwoju województwa podlaskiego.

Niekorzystne zmiany gospodarcze, które zaszły w ostatnich latach na obszarach wiejskich, istotnie wpłynęły na zmianę postaw społecznych, w szczególności na pojawienie się poczucia rezygnacji wobec braku perspektyw, nieufność i zamknięcie się wobec otoczenia. Sytuacja ta wymaga podjęcia działań w celu zmobilizowania i zaktywizowania społeczności, poprawy świadomości, ale również przyczynienia się do zwiększenia perspektyw i możliwości rozwoju obszaru objętego niniejszą Strategią. Niezaprzeczalnie już poprzez dotychczasowe działania promocyjne udało się częściowo przełamać wewnętrzną izolację i zniechęcenie mieszkańców oraz wskazać im nowe możliwości rozwoju zawodowego, kwalifikacji i umiejętności oraz poprawy ogólnych warunków życia. Działania te wymagają jednak kontynuacji, gdyż znajdują się dopiero w bardzo wczesnej fazie całego procesu restrukturyzacji obszarów wiejskich. Dotychczas ukazano mieszkańcom pewne możliwości, zmobilizowano ich do współuczestniczenia w planowaniu rozwoju miejsca ich życia, pracy i wypoczynku. Ostatecznym bodźcem do zmian powinno stać się wsparcie finansowe obejmujące pomoc we wdrożeniu opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju.

Możliwość skorzystania ze środków unijnych pozwoli na przywrócenie równowagi pomiędzy zasobami historyczno-kulturowymi, naturalnymi, gospodarką oraz potrzebami społecznymi w zakresie możliwości godnego życia, tj. osiągnięcia odpowiednich dochodów, dostępie do szeroko rozumianej infrastruktury odpowiedniej jakości, oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.

Wysokie Mazowieckie 9.06.2015